

**TURGUTLU'DA KENTSEL ALAN KULLANIMI
VE OKULLARIN YER SEÇİMİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Esra YAZGAN

145312

**Dokuz Eylül Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü**

145312

**Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin
Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı İçin Öngördüğü
YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak hazırlanmıştır.**

**İZMİR
2004**

TURGUTLU'DA KENTSEL ALAN KULLANIMI VE OKULLARIN YER SEÇİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Esra YAZGAN

**Dokuz Eylül Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü**

**Danışman:
Yrd. Doç. Dr. İhsan Köksal ALPAYDIN**

**Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin
Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı İçin Öngördüğü
YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak hazırlanmıştır.**

**İZMİR
2004**

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Turgutlu’da Kentsel Alan Kullanımı ve Okulların Yer Seçiminin Değerlendirilmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını, yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlandırılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2004

Esra YAZGAN

**YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ FORMU**

Tez No:

Konu Kodu:

Üniv. Kodu:

Tezin Yazarının

Soyadı: YAZGAN

Adı: Esra

Tezin Türkçe Adı: Turgutlu'da Kentsel Alan Kullanımı ve Okulların Yer Seçiminin Değerlendirilmesi

Tezin Yabancı Dildeki Adı: The use of urban areas and evaluation of schools' selection of place in Turgutlu

Tezin Yapıldığı

Üniversite: Dokuz Eylül

Enstitü: Eğitim Bilimleri

Yılı: 2004

Diğer Kuruluşlar:

Tezin Türü:

1- Yüksek Lisans

2- Doktora

3- Sanatta Yeterlilik

Dili: Türkçe

Sayfa Sayısı: xiii+148

Referans Sayısı:

Tez Danışmanlarının

Ünvanı: Yrd. Doç. Dr.

Adı: İhsan Köksal

Soyadı: ALPAYDIN

Türkçe Anahtar Kelimeler:

- 1- Kentsel Alan Kullanımı
- 2- Kentsel Gelişme
- 3- Okulların Yer Seçimi
- 4- Okullar
- 5- Turgutlu

İngilizce Anahtar Kelimeler

- 1- The use of urban areas
- 2- Urban Development
- 3- Schools' selection of place
- 4- Schools
- 5- Turgutlu

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼ę¼'ne

İşbu çalışmada, j¼rimiz tarafından Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim
Dalı Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalında Y¼KSEK LİSANS olarak kabul edilmiştir.

Başkan Yrd. Doç. Dr. İhsan Akpazda

Üye Yrd. Doç. Dr. Hasan Çukur

Üye Yrd. Doç. Dr. Sultan BAYRAM

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

27.10.2004

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Prof. Dr. Sedat Güler

Enstitü M¼d¼r¼

ÖNSÖZ

Kentsel alanların kurulması ve gelişmesinde yer seçimi oldukça önemlidir. Bir şehir tek başına toplumsal bir ünite değildir. Binaları, caddeleri, sağlık tesisleri, yeşil alanları, eğitim alanları, sanayi ve ticaret alanları ile beraber değerlendirilmesi gereken bir bütündür. O nedenle araştırma alanımız olan Turgutlu İlçesi de bu anlayışla ele alınarak incelenmiştir.

Çalışma alanım Ege Bölgesi'nin Kıyı Ege Bölümünde Gediz Havzası içinde yer alan Turgutlu İlçe Merkezini kapsamaktadır. Turgutlu İlçesinde kentsel alan kullanımı ve bu kullanım içinde eğitim alanlarının yeri, çalışmanın ana başlığını oluşturmaktadır. Çalışmaya öncelikle araştırma alanının fiziki coğrafya özellikleri belirtilerek başlanmıştır. Fiziki coğrafya özellikleri belirtilirken bu alan ile ilgili olarak daha önce yapılmış çalışmalardan, M.T.A.'nın çalışmaları ve açıklamalı jeoloji haritalarından, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Manisa İli Arazi Varlığı Haritasından, Turgutlu Meteoroloji İstasyonuna ait verilerden faydalanılmıştır. Arazi Kullanım Haritasının hazırlanmasında ise M.T.A. tarafından hazırlanan 1/25,000 ölçekli Turgutlu İlçesi ve Çevresi Arazi Kullanım Haritası ile 1/5,000 ölçekli Belediye İmar Planından yararlanılmıştır. M.T.A. tarafından hazırlanan arazi kullanım haritası üzerinde yer alan İlçe merkezi yerleşim alanı yerine İmar planı yerleştirilmiştir. Turgutlu ilçe sınırları içinde yer alan köyler ve köy yollarının özelliklerinin belirtilmesinde Manisa Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nden alınan 1/100,000 ve 1/25,000 ölçekli Toprak ve Arazi Kullanım Durumu haritalarından yararlanılmıştır. Çalışmamın beşeri ve ekonomik coğrafya özellikleri belirtilirken, D.İ.E.'ne ait nüfus verilerinden, İlçe Sağlık Grup Başkanlığı E.T.F. (Ev Halkı Tespit Fişi) verilerinden, Ticaret ve Sanayi Odası verilerinden ve arazi etütleri sırasındaki gözlemlerden yararlanılmıştır. Belediyeye ait imar planı yeniden çizilerek düzenlenmiş, mahalle alanları ile ilgili bilgi bulunmadığından 1/5,000 ölçekli İmar Planından yararlanılarak hesaplanmıştır. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan bilgiler ve arazi gözlemleri sonucunda eğitim alanları ile ilgili bilgilere ulaşılmıştır.

Araştırmanın yapılmasında bana katkıda bulunan danışman hocam Yrd. Doç. Dr. İhsan Köksal ALPAYDIN'a teşekkürlerimi sunarım. Yapmış olduğum çalışma sırasında eserlerinden ve bilgilerinden yararlandığım hocalarım Prof. Dr. İbrahim ATALAY'a, Yrd. Doç. Dr. İsmail BULDAN'a, Yrd. Doç. Dr. Nevzat GÜMÜŞ'e, Yrd. Doç. Dr. Adnan SEMENDERÖĞLU'na, Yrd. Doç. Dr. Hasan ÇUKUR'a, Araş. Gör. Raziye OBAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans dönemim boyunca desteğini esirgemeyen ve bilgilerini benimle paylaşan dostum, arkadaşım Aydan BİLGİN ÇETİN ve eşi Serdar ÇETİN'e, ilçe ile ilgili genel bilgilerinden yararlandığım sevgili eniştem Halil HARCANOĞLU'na, Belediye Meclis ve İmar Komisyonu Üyesi sevgili dayım Hüseyin KOŞAR' a, Turgutlu Belediyesi İmar Müdürü Nedim ÜLKÜCÜ ve Mustafa BİÇER şahsında tüm İmar Müdürlüğü ve Numarataj Bölümü çalışanlarına, Turgutlu Ticaret Sanayi Odası Genel Sekreter Yardımcısı Muammer GÖKÇE şahsında tüm çalışanlarına, İlçe Milli Eğitim Müdür Yardımcısı Muhittin ŞEN'e teşekkürü bir borç bilirim.

Yaşamım ve çalışmalarım boyunca maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen sevgili annem, rahmetli babam, ve ablalarım sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Esra YAZGAN
Karşıyaka / İZMİR
Haziran 2004

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	iii
TABLolar LİSTESİ	vi
GRAFİKLER LİSTESİ	viii
HARİTALAR LİSTESİ	ix
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
ÖZET	xii
ABSTRACT	xiii
GİRİŞ	1
ARAŞTIRMA ALANININ YERİ, SINIRLARI VE GENEL COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ	2
ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE ÖNEMİ	5
ARAŞTIRMANIN AMACI	5
MALZEME VE METOD	5
ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	7
BÖLÜM I: DOĞAL ORTAM ÖZELLİKLERİ	9
1.1. JEOLojİK ÖZELLİKLER	9
1.1.1. Neojen	9
1.1.2. Kuvaterner	10
1.2. JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLER	12
1.2.1. Bozdağların Kuzey Yamaçları	14
1.2.2. Turgutlu Ovası	14
1.3. İKLİM ÖZELLİKLERİ	16
1.3.1. Planetar Faktörler	16
1.3.2. Coğrafi Faktörler	17
1.3.3. Sıcaklık	18
1.3.4. Rüzgarlar	20
1.3.5. Yağış	23
1.3.6. Bulutluluk Derecesi, Açık ve Kapalı Günler Sayısı	25
1.4. HİDROGRAFİK ÖZELLİKLER	28
1.4.1. Yeraltı Suyu	29
1.5. TOPRAK ÖZELLİKLERİ	30
1.5.1. AZONAL TOPRAKLAR	30
1.5.1.1. Alüvyal Topraklar	30
1.5.1.2. Kolüvyal Topraklar	31
1.5.1.3. Regosoller	32
1.5.2. ZONAL TOPRAKLAR	32
1.5.2.1. Kahverengi Orman Toprakları	32
1.5.2.2. Kestane Renkli Topraklar	33
1.5.2.3. Kırmızı Kahverengi Akdeniz Toprakları	33
1.5.2.4. Kırmızı Akdeniz Toprakları	34
1.5.3. Kumlu Çakıllı Molozlu İrmak Taşkın Yatakları	34
1.5.4. Turgutlu'da Kent Topraklarının Kullanımı ve Alınabilecek Önlemler	34
1.6. BİTKİ ÖRTÜSÜ VE KENT İÇİNDEKİ DAĞILIMI	35

BÖLÜM II: TURGUTLU'NUN BEŞERİ ÖZELLİKLERİ	38
2.1. TURGUTLU VE ÇEVRESİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ	38
2.2. NÜFUSUN MAHALLELERE GÖRE DAĞILIMI.....	40
2.3. NÜFUSUN ÖZELLİKLERİ.....	44
2.3.1. Toplam Nüfus Değişimi ve Artış Hızları.....	44
2.3.2. Kentsel Nüfus Değişimi ve Artış Hızları.....	48
2.3.3. Kırsal Nüfus Değişimi ve Artış Hızları	50
2.3.4. Kır Kent Nüfusundaki Değişimlerin Karşılaştırılması.....	50
2.3.5. Nüfusun Yaş Yapısı.....	53
2.3.6. Mahalle Nüfuslarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	54
2.3.7. Cinsiyet Yapısı	55
2.3.8. Doğurganlık Oranı	60
2.3.9. Aktif Nüfus Oranı.....	60
2.3.10. Faal Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Dağılımı.....	61
2.3.11. Hane Halkı Büyüklüğü	63
2.3.12. Bağımlılık Oranı	65
2.3.13. Yaşlı Nüfus Oranı.....	65
2.3.14. Okur Yazar Durumu	65
BÖLÜM III: TURGUTLU'NUN EKONOMİK COĞRAFI ÖZELLİKLERİ ...	72
3.1. TARIM	72
3.1.1. Tarım Ürünleri.....	72
3.1.2. Tarımsal Arazi Kullanımı	76
3.2. HAYVANCILIK	77
3.3. SANAYİ	79
3.4. ULAŞIM	82
3.4.1. Karayolu	82
3.4.2. Demiryolu	84
3.5. HİZMETLER	87
BÖLÜM IV: TURGUTLU'NUN KENTSEL GELİŞİMİ VE ALAN KULLANIMI ...	91
4.1. KENTSEL GELİŞİME ETKİ EDEN FAKTÖRLER.....	91
4.1.1. Doğal Faktörler.....	91
4.1.2. Sosyo-Ekonomik Faktörler.....	92
4.2. KENTSEL ALAN KULLANIMI	93
4.2.1. Şehir Planları ve Gelişim Yönleri	93
4.2.2. Konut Alanları.....	93
4.2.3. Sanayi ve Ticaret Alanları.....	94
4.2.4. İdari, Sosyal ve Kültürel Donatı Alanları.....	95
4.2.4.1. Park-Yeşil Alan	97
4.2.4.2. Sağlık Tesisleri.....	97
4.2.4.2.1. Sağlık Ocakları.....	97
4.2.4.2.2. Yataklı Tedavi Kurumları	99
4.2.4.2.1.1. Devlet Hastanesi	99
4.2.4.2.1.1. SSK.....	100
4.2.4.3. Huzurevi.....	100
4.2.4.4. Kütüphane	100
4.2.4.5. Öğretmenevi	101
4.2.4.6. Sinema ve Tiyatro	101
4.2.4.7. Camiler.....	101
4.2.4.8. Eğitim Alanları.....	101

BÖLÜM V: ŞEHRİN ALTYAPISI VE SORUNLARI	102
5.1. ELEKTRİK	103
5.2. TEMİZLİK	104
5.3. MEZARLIK	104
5.4. İLETİŞİM	105
5.5. SU	106
5.6. KANALİZASYON	109
BÖLÜM VI: EĞİTİM ALANLARI VE YER SEÇİMLERİNİN DEĞERLENDİRMESİ	111
6.1. TURGUTLU İLÇE MERKEZİNDE YER ALAN OKULLAR VE YER SEÇİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	114
6.1.1. YAYGIN EĞİTİM KURUMLARI	115
6.1.1.1. Halk Eğitim Merkezi	115
6.1.1.2. Mesleki Eğitim Merkezi	116
6.1.2. ÖRGÜN EĞİTİM KURUMLARI	117
VII: SONUÇ VE ÖNERİLER	125
7.1. KENTSEL ALAN KULLANIMI İLE İLGİLİ SONUÇ VE ÖNERİLER	125
7.2. EĞİTİM ALANLARI İLE İLGİLİ SONUÇ VE ÖNERİLER	129
KAYNAKLAR	131
FOTOĞRAFLAR	137

Tablolar Listesi	Sayfa No
Tablo 1: Turgutlu İlçesi 1984-2002 Yılları Arasında Sıcaklık Unsuruna Ait Değerlerin Yıl İçindeki Değişimleri	19
Tablo 2: Turgutlu'ya Ait, Mevsimlere Göre Egemen Rüzgâr Yönü ve Frekansı	21
Tablo 3: Turgutlu'ya Ait Aylara Göre Egemen Rüzgâr Yönü ve Frekansı	21
Tablo 4: Turgutlu İlçesi Mahalle Alanları, 1997 - 2002 Yılları Arası Nüfusun Mahallelere Göre Dağılımı ve Nüfus Artış Hızları (%)	42
Tablo 5: Turgutlu nüfusunun 1927 - 2000 yılları arasındaki değişimi	46
Tablo 6: Toplam, Şehir Köy Nüfus Miktarları ve oranları (%)	47
Tablo 7: Turgutlu Toplam, Şehir, Köy Nüfusu Artış Hızları (%)	48
Tablo 8: Turgutlu'da Toplam, Şehir, Köy Nüfusu Artış Hızları (%)	50
Tablo 9: Turgutlu ve Türkiye Şehir, Köy Nüfusu Artış Hızları (%)	51
Tablo 10: Turgutlu İlçe Merkezi Nüfusu'nun Yaş Gruplarına Dağılışı (2000)	53
Tablo 11: Turgutlu, Manisa, Türkiye Nüfuslarının Yaş Gruplarına Dağılışı (%)	54
Tablo 12: Nüfusun Yaş Grupları ve Cinsiyete göre Mahallelere Dağılımı (2002)	57
Tablo 13: Turgutlu, Manisa, Türkiye Cinsiyet oranları (1927 - 2000)	59
Tablo 14: Turgutlu İlçe Merkezi Aktif Nüfus Oranı (1990 - 2000 - 2002)	60
Tablo 15: Turgutlu, Manisa ve Türkiye'de Faal Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Dağılımı	61
Tablo 16: Turgutlu Hane Halkı Sayısı ve Büyüklüğü (2000)	64
Tablo 17: Turgutlu İlçesi Hane Sayısı, Toplam Nüfus, Hane Başına Düşen Nüfus	64
Tablo 18: 1980, 1985, 1990, 2000 Yılları Turgutlu İlçesi Okuryazarlık ve Eğitim Durumuna Göre Nüfus (6 yaş ve üstü)	67
Tablo 19: Turgutlu, Manisa ve Manisa İlçe Merkezleri Toplamı Okur Yazar ve Eğitim Durumuna Göre Nüfus (6 yaş ve üstü)	68
Tablo 20: Turgutlu, Manisa İlçe Merkezleri Toplamı, Türkiye, Türkiye İlçe Merkezleri Toplamı, Okuma Yazma Bilen ve Bilmeyenlerin Oranları (2000)	69
Tablo 21: Mahallelere Göre Nüfusun Öğrenim Durumu (2002)	70
Tablo 22: Turgutlu İlçesi 2003 Yılı Arazi Dağılımı	72
Tablo 23: Turgutlu İlçesi 2003 Yılı Arazi Kullanımı	73
Tablo 24: 1984, 1990, 2000 2002 Yılları Turgutlu Arazi Dağılımı	73
Tablo 25: 1984, 1990, 2000, 2002 Yılları Turgutlu Arazi Kullanımı	74
Tablo 26: Tarım Alanlarının Kullanıma Göre Dağılımı ve Üretim Miktarı	75

Tablo 26: Tarım Alanlarının Kullanıma Göre Dağılımı ve Üretim Miktarı	75
Tablo 27: Turgutlu İlçesi 2002 Yılı Hayvan Varlığı	78
Tablo 28: 1984, 1990, 2002 Yılları Turgutlu İlçesi Hayvan Varlığının Yıllara Göre Değişimi	78
Tablo 29: Turgutlu O.S.B.' de Tahsisi Yapılan Firmalar, İmalat Konusu, Alanları	80
Tablo 30: İlçenin Yakın Çevresinde Yer Alan Yerleşim Merkezlerine Uzaklığı	83
Tablo 31: Turgutlu İlçe Merkezinde Bulunan Ticari Taksiler	84
Tablo 32: 1928-1931 Yılları Arası Demiryolundan Taşınan Yük Miktarları ve Çeşitleri	85
Tablo 33: Turgutlu Tren İstasyonundan Gelen ve Giden Vagon Sayıları (1998 - 2002)	87
Tablo 34: Turgutlu Tren İstasyonu Bilet Adedi ve Tutarı (1999 - 2002)	87
Tablo 35: Turgutlu'da 2002 Yılında İhracat Yapan Firmalar	89
Tablo 36: İlçe Merkezinde Bulunan Bankalar	90
Tablo 37: Yıllar İtibariyle Yapı Kullanımlarının Amaçlarına Göre Gelişimi (Adet)	95
Tablo 38: Yeşil Alanların Mahalleler İtibariyle Bölünüşü	96
Tablo 39: Turgutlu İlçe Merkezinde Bulunan Sağlık Ocakları	98
Tablo 40: Yıllar İtibariyle Elektrik Enerjisi Üretim ve Tüketim Değerleri Gelişimi	103
Tablo 41: Turgutlu İlçesinde Yayın Yapan Radyolar	106
Tablo 42: Turgutlu Abone Gruplarına Göre Su Tüketimi	108
Tablo 43: Emniyetli Yeraltı Su Rezervi	109
Tablo 44: Yıllar İtibariyle Üretilen Atıksu ve Katı Atık Miktarının Gelişimi	110
Tablo 45: Yıllar İtibariyle Arıtılmadan Alıcı Ortam Türüne Göre Verilen Atık Su Miktarı (m ³ /yıl)	110
Tablo 46: 2002 - 2003 Eğitim Öğretim yılında Faaliyette Bulunan Kurslar	116
Tablo 47: Turgutlu Mesleki Eğitim Merkezi 2002-2003, 2003-2004 Eğitim Öğretim Yılı Öğrenci ve Öğretmen Sayıları	117
Tablo 48: Eğitim Tesisleri ve Standart Alan Büyüklüğü	119
Tablo 49: Turgutlu İlçe Merkezinde Bulunan Eğitim Kurumları	121
Ek.Tablo 1: İlçede bulunan Tuğla Kiremit Fabrikaları	135

Grafikler Listesi	Sayfa No
Grafik 1: Turgutlu'ya Ait Sıcaklık (°C) ve Yağış (mm.) Ortalamaları (1984 - 2002)	19
Grafik 2: Turgutlu İlçesi 1984 - 2002 Yılları Arasında Sıcaklık Unsuruna Ait Değerlerin Yıl İçindeki Değişmeleri	20
Grafik 3: Turgutlu Meteoroloji İstasyonu Yağış Değerleri (mm.)	23
Grafik 4: Turgutlu'da Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı	24
Grafik 5: Turgutlu'da Ortalama Yağış ve Günlük En Çok Yağış Miktarları	25
Grafik 6: Turgutlu'da Ortalama Bulutluluk ve Ortalama Bağıl Nem (%) Durumu	26
Grafik 7: Turgutlu'nun Ortalama Bağıl Nem (%) ve Ortalama Sıcaklık (°C) Grafiği	27
Grafik 8: Turgutlu'da Ortalama Açık Günler, Ortalama Bulutlu Günler, Ortalama Kapalı Günler	27
Grafik 9: Turgutlu'da Mahallelerin Nüfus Artış Hızları	43
Grafik 10: Turgutlu'da Mahallelerin Nüfus Yoğunlukları (2000 - 2002)	44
Grafik 11: Turgutlu Toplam, Şehir ve Köy Nüfus Miktarları (1927 - 2000)	52
Grafik 12: Turgutlu Toplam, Şehir ve Köy Nüfus Artış Hızları (%) (1927 - 2000)	52
Grafik 13: 1935 Yılı Turgutlu İlçesi Nüfus Pramidi	56
Grafik 14: 2000 Yılı Turgutlu İlçesi Nüfus Pramidi	56
Grafik 15: Türkiye Faal Nüfusun Sektörel Dağılımı (2000)	62
Grafik 16: Turgutlu Faal Nüfusun Sektörel Dağılımı (2000)	63

Haritalar Listesi

Harita 1: Turgutlu İlçesi Lokasyon Haritası

Harita 2: Turgutlu İlçesi Jeoloji Haritası

Harita 3: Turgutlu İlçesi Jeomorfoloji Haritası

Harita 4: Turgutlu İlçesi Topoğrafya Haritası

Harita 5: Turgutlu İlçesi ve Çevresi Arazi Kullanım Potansiyel Haritası

Harita 6: Turgutlu İlçesi Topoğrafik Eğim Haritası

Harita 7: Turgutlu İlçesi Toprak Haritası

Harita 8: Turgutlu İlçesi Arazi Sınıfları Haritası

Harita 9: Turgutlu İlçesi ve Köyleri

Harita 10: Turgutlu İlçe Merkezi Kentsel Alanın Mahalleler İtibariyle Bölünüşü

Harita 11: Turgutlu İlçe Merkezinin Yıllara Göre Kentsel Gelişimi

Harita 12: Turgutlu İlçe Merkezi Sanayi, Ticaret, İdari, Sosyal ve Kültürel Donatı Alanları

Harita 13: Turgutlu İlçe Merkezinde Ulaşım Şebekesi

Harita 14: Turgutlu İlçe Merkezinde Yer Alan Camiler

Harita 15: Turgutlu İlçe Merkezinde Yer Alan Resmi Sağlık Kuruluşları

Harita 16: Turgutlu İlçe Merkezinde İlköğretim Okullarının Dağılımı ve Öğrenci Toplama Alanları

Harita 17: Turgutlu İlçe Merkezinde Yer Alan Eğitim Kurumları

Harita 18: Turgutlu İlçe Merkezinde Nüfus Yoğunluğu

Fotoğraflar Listesi	Sayfa No
Fotoğraf 1: Irlamaz Çayı Taşkını, Irlamaz Köprüsü Üzeri Ankara Yolu Üzeri	137
Fotoğraf 2: Albayrak Mahallesi Dereli sokak	137
Fotoğraf 3: Belediye Binasından güneybatıya doğru kentin görünümü	138
Fotoğraf 4: Kentin en işlek caddesi Atatürk Bulvarı	138
Fotoğraf 5: Kentin geniş yeşil alanlarından biri olan Orta Park ve güneyi	139
Fotoğraf 6: Şehitler Sokak, Şehitler Mahallesi	139
Fotoğraf 7: Yaylalı Kapı Sokak, Bozkurt Mahallesi	140
Fotoğraf 8: Turgutlar Yolu, Kurtuluş Mahallesi	140
Fotoğraf 9: Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan kentin geniş yeşil alanlarından biri, Orta Park	141
Fotoğraf 10: Turgutlu güneyi, Selvilitepe Mahallesi	141
Fotoğraf 11: E-96 Karayolu üzerinden kentin girişi ve Atatürk Bulvarı	142
Fotoğraf 12: Eski Halkevi, Belediye Binası olarak kullanılmış 2004 yılı itibariyle Belediye Kültür Sanat Merkezi	142
Fotoğraf 13: Çakalazmağı Mevkiinde Toprak Alımı Sonucu Oluşan Çukurlar	143
Fotoğraf 14: Pazartesi Pazaryeri, Atatürk Mahallesi	143
Fotoğraf 15: Turgutlu İlçe Merkezinin Güneyinde Yer Alan Irlamaz Köyü	144
Fotoğraf 16: TEV C. ve S. Bayarı İlköğretim Okulu, Şehitler Mahallesi	144
Fotoğraf 17: Namık Kemal İlköğretim Okulu, Özyurt Mahallesi	145
Fotoğraf 18: Atatürk İlköğretim Okulu, Atatürk Mahallesi	145
Fotoğraf 19: Çöp Depo Alanı	146
Fotoğraf 20: Çöp Depo Alanı.	146
Fotoğraf 21: Turgutlu Garı, İstasyonaltı Mahallesi	147
Fotoğraf 22: Turgutlu Devlet Hastanesi Yıldırım Mahallesi	147
Fotoğraf 23: Turgutlu Huzurevi, Yıldırım Mahallesi	148
Fotoğraf 24: Turgutlu Öğretmenevi, Cumhuriyet Mahallesi	148

Sekiller Listesi	Sayfa No
Şekil 1: Turgutlu'ya Ait Yıllık Rüzgar Gülü	22
Şekil 2: İzmir Kasaba (Turgutlu) Demiryolu Haritası (1880)	86

ÖZET

Araştırma Başlığı ‘‘Turgutlu’da Kentsel Alan Kullanımı ve Okulların Yer Seçiminin Değerlendirilmesi’’

Araştırmacının İsmi: Esra YAZGAN

Çalışma alanı, Ege Bölgesi’nde Manisa İline bağlı Turgutlu ilçe merkezi’dir. İlçe merkezinin kuzeyinde Gediz nehri, güneyinde Irlamaz, Çepnidere ve Osmañcık Köyleri, Yaylalı sırtı, Karlık Tepe (279 m.), İğdeli Tepe (263 m.), Göktepe (395 m.), Beşli Tepe (88 m.), doğusunda Ahmetli ilçesi, batısında Manisa ili merkez ilçesi ve Kemalpaşa ilçesi yer alır. İlçenin yüzölçümü 473 km²’dir. Bu alan, Türkiye yüzölçümünün % 0.061’i kadardır.

Kentsel alanların kurulmasında ve gelişmesinde sürdürülebilir kentleşmenin gerçekleşmesi için yer seçimi önemli bir etkidir. Ülkemizde yanlış yer seçimleri sonucunda çarpık ve sağlıksız kentleşme yaygın olarak görülmektedir. Özellikle kentsel kullanım alanları içinde en önemli, en büyük nüfus kitlesine ulaşabilen eğitim alanlarının yer seçimleri bugün ve gelecek için büyük önem taşımaktadır. Doğru yapılmış eğitim programları yanında doğru yer seçimleri ve fiziki kapasitesi yüksek eğitim kurumları gelecekte yakalayabileceğimiz başarıların göstergesi olacaktır. Kentsel alan kullanımı ve planlamasında arazinin fiziki coğrafya özellikleri, arazi yetenek durumu, kentin gelişimine yön veren beşeri ve ekonomik faktörlerin tümünün dikkate alınması gerekmektedir. İlçe merkezi hızlı nüfus artışı ve sanayi nedeniyle plansız kentleşmenin tüm sorunlarını yaşamaktadır.

Çalışma, veri toplama aşaması ile başlamıştır. Veri toplama aşamasında saha ve konu ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Arazi gözlemleri ve bu gözlemler sonucunda elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. Turgutlu ilçe merkezinde kentsel alan kullanım durumu tespit edilmiştir. İlçede bulunan yaygın ve örgün eğitim kurumlarının fonksiyonel işlevsellik, fiziki kapasite, sağlık, ulaşım mesafesi ve öğrenci kapasitesi açısından kentsel alan içerisinde dağılımı incelenmiştir. Ortaya çıkan sorunlara çözüm önerileri geliştirilmiştir. Çalışma tablo, şekil, harita ve fotoğraflarla desteklenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kentsel alan kullanımı, kentsel gelişme, okulların yer seçimi.

ABSTRACT

Title of research: “The use of urban areas and evaluation of schools’ selection of place in Turgutlu”

Name of researcher: Esra YAZGAN

Study area is Turgutlu district. It is bounded to the province of Manisa which is in Aegean Region. Turgutlu is bounded by Gediz River, in the Northeast by Ahmetli district in the West by the province of Manisa and Kemalpaşa district, in the South by Irlamaz, Çepnidere and Osmançık villages, Yaylalı ridges, Karlık hill (279 m.), İğdeli hill (263 m), Göktepe (395 m), Beşli hill (88 m.). Turgutlu is 473 square kilometres. This area is % 0,061 of Turkey.

Selecting location is a very important factor about areas’ establishment development and continual urbanization. Because of selecting misused areas, there have been unhealthy and unbalanced urbanization in Turkey. Especially the most important urban areas being used are so vital for the present and future selection of educational field. Universities will be successful with right educational programme, with the help of selecting right location and physical capacity. Both the right performed educational programme, good selection and academic institution which has got high quality of physical capacity will be an indicator of our success which will be reached in the future. Whole geographical and physical facilities of the area, land capability, human and economic factors which leads to urban development must be taken into consideration while using and planning areas. Because of the rapid increase in population and industry, the central district confronts with the problems of the unplanned urbanization.

The study has begun with the collecting data. Literature about subject matter has been searched in this stage. Usage of urban areas has been determined in the center of Turgutlu district. Settled institution of all kinds of education which is one of the most important part of usage urban areas have been observed in urban areas in regard to function, physical capacity, health, distance of transportation, capacity of students. Alternative solutions to the problems which occur have been given. The study is supported by tables diagrams, maps and photos.

Key words: The usage of urban areas, urban development, schools’ selection of location.

GİRİŞ

Jean Jacques Rousseau “Bir parça toprağın etrafını ilk olarak bir çit veya duvarla çevirmiş olan insan “bu benimdir” dedi ve birçok saf insan da buna inandı; işte bu adam ilk medeni toplumun kurucusudur” demiştir. Bugün medeni toplumların merkezi olan kentler birer kültür merkezleri olarak dünya nüfusunun çoğunu barındırmaktadır. Nüfusun çoğunluğunu barındıran, ekonomik, sosyal, kültürel, ticaret fonksiyonuna sahip kentlerin planlanması sürdürülebilir kentleşme açısından oldukça önemlidir.

Ünlü kent bilimci Thomas Adams, kent planlamasını “Toplumsal ve iktisadi gereksinimleri göz önünde bulundurarak kentlerin fiziksel gelişmelerinin biçimlenmesine bir yön vermekle ilgili sorunlarla uğraşan bir bilim, bir sanat ve bir uğraş alanı” olarak tanımlar¹.

Türkiye’de nüfusun % 64.9’u kentlerde yaşamaktadır. Sanayi sektöründe istihdam edilen nüfus oranı ise % 13.3’dür. Bu oran bize ülkede yaşanan kentleşmenin sanayileşmenin bir sonucu olmadığını açık bir şekilde göstermektedir. Türkiye, 1950 yılından sonra hızla kentleşme sürecine girmiştir. Bu hızlı süreç, kentlerin plansız ve sağlıklı büyümesine, kentsel alanda altyapı ve eğitim hizmetlerinin aksamasına neden olmuştur.

Türkiye genelinde olduğu gibi Turgutlu ilçe merkezinde de bu hızlı kentleşmenin neden olduğu aksamalar; konut yetersizliği, altyapı ve yeşil alan yetersizliği, sanayi alanlarının kent içinde kalması, tarım alanlarının amaç dışı kullanımı, eğitim alanlarının ihtiyaca cevap vermemesi ve yanlış konumlandırılmasıdır. Bu sorunların en aza indirilebilmesi için kent planlaması ve buna bağlı olarak kentsel alan kullanımı; başta yerel yönetimlerin, şehir plancılarının, mimarların, çevre mühendislerinin, meteoroloji uzmanlarının, inşaat mühendislerinin, ziraat mühendislerinin ve coğrafyacıların bir araya gelerek organize etmeleri gereken bir iştir.

Araştırma alanı değerlendirilirken coğrafyanın temel ilkeleri olan dağılım, ilgisizlik ve nedensellik ilkelerine bağlı kalmıştır.

¹ KELEŞ, Ruşen (2000). *Kentleşme Politikası*, Ankara, İmge Kitapevi [77].

ARAŞTIRMA ALANININ YERİ, SINIRLARI VE GENEL COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

Turgutlu ilçesi, Ege Bölgesi Ege Bölümü'nde yer alan Manisa iline bağlı 15 ilçeden biridir (Harita: 1). Konum olarak; 39° 18' 2" - 38° 38' 33" kuzey enlemleri ile 27° 36' 26"- 27° 58' 44" doğu boylamları arasındadır. Manisa il merkezine 31 km., İzmir'e 50 km. uzaklıktadır. Turgutlu ilçe merkezi Manisa ilinin doğusunda İzmir - Ankara karayolu üzerinde, kuzeyinde Göl marmara ve Saruhan, güneyinde Ödemiş ve Bayındır, doğusunda Ahmetli, batısında Manisa ili merkez ilçesi ve Kemalpaşa ilçesi ile çevrilidir. İlçenin yüzölçümü 473 km²' dir. Bu alan Türkiye yüzölçümünün % 0.061'i kadardır. İlçe merkezi deniz seviyesinden 69 m. yüksekte, alüvyon çökellerinden oluşan, Kuvaterner yaşlı alüvyon örtü birimi, Paleozoik metamorfik kütle ile Neojen yaşlı dolgu depolarından kaynaklanan materyalin bu alanlarda birikmesi ile oluşmuştur.

İlçe yüzölçümünün % 50.2'sini oluşturan 26.615 hektarlık tarım alanının büyük bir kısmı, verimli Gediz havzasında yer almaktadır. İlçenin kuzey ve güneyi dağlık ve engebelidir. Kuzeyinde Aysekiz Tepesi (Çal Dağı, 1034 m.), güneyinde Bozdağlar'ın devamı ve ilçe sınırlarının en yüksek yeri olan Çatma Dağı (1337 m.), Çatma Dağının doğusunda Dümen Tepe (1280 m.), Çobandede (1168 m.), Karlı Tepe (1000 m.), Çal Dağı (1181 m.), Kemalpaşa, Bayındır, Turgutlu sınırında ise Akçaoluk Dağları (1220 m.) vardır. İlçe merkezinin güneyinde Irlamaz, Çepnidere ve Osmancık Köyleri, Yaylalı sırtı, Karlık Tepe (279 m.), İğdeli Tepe (263 m.), Göktepe (395 m.), Beşli Tepe (88 m.) yer alır.

Akdeniz ikliminin görüldüğü araştırma alanında yıllık ortalama sıcaklığı 16,8 °C'dir. Yıllık ortalama yağış miktarı ise 465,8 mm. olup yağışın % 45'i kış mevsiminde toplanmıştır.

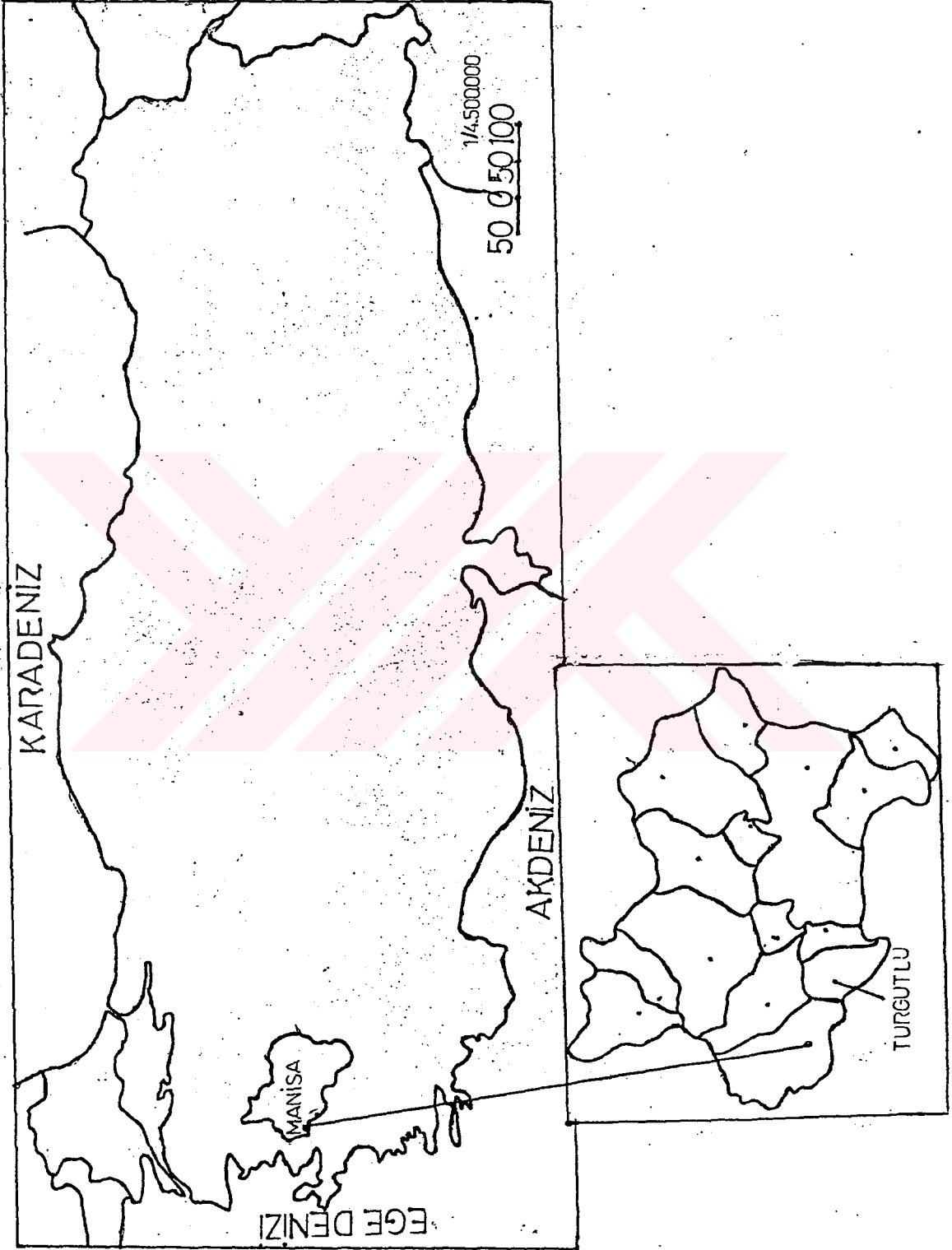
Turgutlu ve yakın çevresi bitki coğrafyası açısından Doğu Akdeniz Rejyonuna girmektedir. Çevredeki doğal bitki örtüsü ana hatlarıyla Akdeniz iklim şartlarının ve coğrafi yapının etkisi altında kalmaktadır. Turgutlu ve yakın çevresinin klimaks türü Kızılçam'dır. Kızılçam'lar Akdeniz iklimini karakterize eden maki ve garig toplulukları ile bir arada bulunmaktadır. Özellikle kızılçam ve maki toplulukları insanların tahrip edemediği alanlarda daha geniş bir yayılım göstermektedir.

Manisa'nın diğer ilçeleri arasında, yıllık nüfus artış hızı (% 18), şehir nüfusu, nüfus yoğunluğu, toplam hane halkı sayısı ve toplam yerleşik nüfus sayısı ile en fazla olan

ilçesidir. İdari olarak Manisa'ya bağlı olan Turgutlu, İzmir ili ve ilçelerini ekonomik anlamda doğrudan etkileyen ve etkilenen bir merkez konumundadır.

Turgutlu İlçesinde 3 belediye, 37 köy, 9 köye bağlı mahalle, toplam 49 yerleşim birimi bulunmaktadır. İlçe merkezi, toplam 21 mahalleden oluşmaktadır. Bunlar;

1. Atatürk Mahallesi
2. Yıldırım Mahallesi
3. İstasyonaltı Mahallesi
4. Albayrak Mahallesi
5. Yigitler Mahallesi
6. Özyurt Mahallesi
7. İstiklal Mahallesi
8. Yedieylül Mahallesi
9. Altay Mahallesi
10. Yılmazlar Mahallesi
11. Cumhuriyet Mahallesi
12. Yeni Mahallesi
13. Acarlar Mahallesi
14. Bozkurt Mahallesi
15. Kurtuluş Mahallesi
16. Şehitler Mahallesi
17. Turan Mahallesi
18. Selvilitepe Mahallesi
19. Ergenekon Mahallesi
20. Subaşı Mahallesi
21. Turgutlar Mahallesi

HARITA 1: TURGUTLU'NUN LOKASYON HARİTASI

ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE ÖNEMİ

Şehir Coğrafyası, şehir alanlarındaki tüm faaliyetleri, yani doğal ortam şartları ve bu şartlara göre şekillenen insan faaliyetlerini konu alır.

Çalışmaya, Turgutlu ilçe merkezinin bugünkü doğal beşeri ve ekonomik durumunun bilinmesi gerektiği düşüncesinden yola çıkılarak başlanmıştır. Doğal ortam şartları ve insan etkileşimi sonucunda ortaya çıkan sorunları ve bu sorunlara çözüm önerileri saptanmaya çalışılmıştır.

Çalışmada Turgutlu ilçe merkezi ve çevresinin jeolojisi, jeomorfolojisi, iklimi, bitki örtüsü, akarsuları, toprak yapısı gibi fiziki özellikleri, nüfus ve nüfus özellikleri, ekonomik faaliyetleri, şehrin altyapı özellikleri, okulların fiziki özellikleri, kapasiteleri ve yer seçimleri incelenip değerlendirilmiştir. Bu konuların dağılışı 1/25.000 ve 1/100.000 ölçekli haritalar üzerinde gösterilmiştir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

İnsanoğlu varoluşundan bugüne kadar doğal ortamı sürekli kullanmıştır. Hızla artan nüfusa bağlı olarak doğal ortam bozulmuş, kaynaklar azalmış, sağlıksız ve dengesiz gelişen kentleşme sorunu ortaya çıkmıştır. Kentleşmede yer seçimi ve her alanda kentsel kullanım, sürdürülebilir kentleşme ve eğitim için oldukça önem arz etmektedir. Kentsel alan içinde doğru yere konumlandırılmış, fiziki kapasitesi yeterli eğitim alanları eğitimin fiziki açıdan kalitesini artırmanın temel koşuludur.

Çalışmada Turgutlu ilçe merkezinde kentsel alan kullanımı ve bu kullanım içinde eğitim alanlarının konumlandırılması ele alınıp incelenmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar değerlendirilerek çözüm önerileri sunulmuştur.

MALZEME VE METOD

Çalışma, veri toplama aşaması ile başlamıştır. Veri toplama aşamasında saha ve konu ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Arazi gözlemleri ve bu gözlemler sonucunda elde edilen bulgular arazi etütleri adı altında değerlendirilmiştir.

Araştırma alanının fiziki, beşeri ve ekonomik özelliklerini ortaya koyabilmek amacıyla aşağıdaki malzemelerden yararlanılmıştır.

Topografya Haritasının hazırlanmasında 1/25,000 ölçekli Harita Genel Komutanlığı topografya haritasından,

Jeoloji ve jeomorfoloji haritalarının hazırlanmasında M.T.A. 1/100,000 ölçekli jeoloji haritası ve KOÇMAN A., tarafından 1986 yılında hazırlanmış 1/100,000 ölçekli haritalardan yararlanılmıştır.

Arazi yetenek durumu haritalarının üzerilerindeki kentsel alanın hazırlanmasında 1/25,000 ölçekli Turgutlu Nazım İmar Planından,

M.T.A tarafından hazırlanan 1/25,000 ölçekli Turgutlu İlçesi ve Çevresi Arazi Kullanım Haritası ile 1/5,000 ölçekli Belediye İmar Planından,

Toprak ve arazi yetenek durumu haritasının hazırlanmasında Köy Hizmetleri Müdürlüğü'nün 1/100,000 ölçekli Manisa ili arazi varlığı haritası ve 1/25,000 ölçekli Toprak ve Arazi Varlığı haritasından,

İklim özellikleri için 1984 - 2002 yılları arası Turgutlu Meteoroloji İstasyonu'na ait sıcaklık, rüzgar ve yağış verilerinden,

Nüfus bilgileri için, D.İ.E. 'ye ait nüfus miktarları ve nüfusun yapısal özelliklerine ait veriler (1927 - 2000) ve Turgutlu İlçesi Sağlık Grup Başkanlığı E.T.F. (Ev Halkı Tespit Fişi) verilerinden (1997 - 2000 - 2001 - 2002 - 2003),

Ticaret ve sanayi özelliklerini belirlemek için Turgutlu Sanayi ve Ticaret Odası verilerinden,

Tarımsal özelliklerini belirlemek için Turgutlu İlçe Tarım Müdürlüğü verilerinden,

Eğitim alanları ve özelliklerini belirtmek için Turgutlu İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü verileri ve arazi gözlemlerinden yararlanılmıştır.

ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

ACAR (1997). Araştırmacı Elazığ, 'ın Çarşı, Sarayatik ve Rüstempaşa Mahallelerinde Arazi Kullanılışını ortaya koyarak genel durumunu değerlendirmiştir.

ÇUKUR (1992). Araştırmacı Orta Gediz Havzasının fiziki coğrafya özelliklerini detaylı bir biçimde vurgulamıştır.

KOÇMAN (1989). Araştırmacı inceleme sahası olan İzmir-Bozdağlar yöresinin fiziki coğrafya özelliklerini detaylı bir biçimde vurgulamıştır.

KOÇMAN (1993). Ege Ovalarının İklimi adındaki çalışmasında, Ege ovalarının iklimini inceleyerek, iklimi insan yaşamı üzerindeki etkisi açısından değerlendirmiştir.

M.T.A. Genel Müdürlüğü Manisa İli Çevre Jeolojisi ve Arazi Kullanım Potansiyeli MTA Ankara Jeoloji Etütleri Dairesi Ankara (2001). Bu çalışma ile Turgutlu İlçesinin fiziki coğrafya özellikleri ve arazi kullanım potansiyeli ortaya konmuştur.

Manisa ili Arazi Varlığı, (1998). T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan kitapta Manisa ili genelinin arazi varlığı hakkında bilgi verilmiştir.

ORHAN (1937). Araştırmacı Turgutlu'nun fiziki, beşeri ve ekonomik özelliklerini incelemiştir. Turgutlu ilçe merkezinin özelliklerini ortaya koyan en eski eser olması nedeniyle önem taşımaktadır.

ÖZTÜRK, ERDEM, BÜTÜNER, DALGIÇ (1995). Araştırmacılar Turgutlu ilçesinde tarım dışı amaçlı arazi kullanımını tespit ederek bu konuda bilgi vermektedirler.

ŞENGEL (2000). Araştırmacı, Cumhuriyet'in ilk yıllarında Turgutlu (1923-1933) adlı eserinde 1923 - 1933 yılları arasında Turgutlu'nun fiziki, beşeri ve ekonomik özelliklerini incelemiştir.

TOMAR (1992). Araştırmacı Turgutlu Yöresinde tarım topraklarının amaç dışı kullanımından kaynaklanan çevresel ve ekonomik etkilerine değinmiştir.

ALTABAN (1994). Araştırmacı İlköğretim okullarının hitap ettiği alana göre konumlarını incelemiştir.

BAYKAL (1989). Araştırmacı Salihli kentsel alanın fiziki, beşeri ve ekonomik özelliklerini ve kentsel alan kullanımını inceleyerek kentin gelecekte karşılaşabileceği sorunları belirtmiş, sorunlara çözüm önerileri getirmiştir.

BİLGİN (1989). Araştırmacı yerleşme alanlarının seçiminde jeomorfolojinin önemini örneklerle açıklamıştır.

ÇABUK (2003). Araştırmacı İstanbul'da eğitim yapılarının planlanması, uygulanmasına yönelik saha çalışması yapmıştır. Eğitim alanlarının yer seçimlerini ve fiziki yeterlilikleri sorgulanmıştır.

DENKER (1977). Edirne Şehrinin kentsel alan kullanımı irdelenmiştir.

DENKER (1976). Kentsel alan kullanımı örneklerle irdelenmiştir.

SEZER (2003). Araştırmacı tarafından Tire ilçesinde arazi yetenek durumu ile kentleşme arasındaki ilişkiler ve var olan durum açıklanmış, bunun eğitim yönünden önemi belirtilmiştir.

TABBAN (2000). Araştırmacı kentlerin kuruluş yerinin Jeolojik yapısının deprem durumu üzerine etkisini değerlendirmiştir.

ÜÇİŐİK (1998). Araştırmacı Bandırma'da şehrin fiziki beşeri ve ekonomik özelliklerini belirterek değerlendirme yapmıştır.

YAZICI, ÖZDEMİR, SEVER (2000). Araştırmacılar Erzurum Yenişehir beldesi Yıldızkent kentsel alanını ve sorunlarını ortaya koymuşlardır.

BİRİNCİ BÖLÜM

DOĞAL ORTAM ÖZELLİKLERİ

1.1. JEOLojİK ÖZELLİKLER

Çalışma alanı olan Turgutlu ilçe merkezi Gediz grabeninin güney kanadında yer almaktadır. Kent Tersiyer ve Kuvaterner birimleri üzerinde kurulmuştur.

1.1.1. Neojen

Neojen birimi, Turgutlu ilçe merkezinin güneyinde Bozdağ kütesinin eteklerinde yer alır. Birim çakıl, kum, kil kompozisyonundan oluşmuştur. "Bozdağ depoları" ya da Philipson tarafından tomolos olarak adlandırılan bu birim Plio-Kuvaterner yaşlıdır¹. Bozdağların eteklerinde yayılım gösteren bu tomolos depoları genellikle sarı esmer renktedir. Fakat yer yer kırmızı renkte olanlar da görülür. Gediz ovasının bulunduğu alan faylanma ile çökmeye uğradıktan sonra temelin üstünde örtü halinde bulunan tomolos depoları çeşitli seviyelere yükselmiştir. Kuvaterner'deki tektonik hareketler akarsu ağı üzerinde önemli rol oynamıştır. Gediz gibi yüksek alanlardan inen konsekant özellik gösteren akarsular tomolos depolarını derin bir şekilde yarmışlardır. Örneğin Gediz havzasının güneyinde Bozdağ'ların kuzey eteklerinde tomolos depolarını yaran Yeşil kavak, Irlamaz, Ahmetli gibi akarsular adeta paralel bir yamaç gerilemesi şeklinde kanyon vadiler açmışlardır. Diğer taraftan fay zonlarına, masifile tomolos ve neojen kontakları arasına yerleşen sübsekantlar da yataklarını kazmışlardır. Bunun sonucunda Menderes masifinin kenarındaki örtü sınırlarak yer yer masifin oluşturduğu temel yüzeye çıkmıştır².

Grabenler oluştuğundan sonra Küçük Menderes ve Gediz depresyonları birer kapalı havza halinde kalmıştır. Bu kapalı havzalar, Selçuk ve Menemen Boğazlarının kapma ile

¹ KOÇMAN, Asaf (1989). Uygulamalı Fiziki Coğrafya Çalışmaları ve İzmir-Bozdağlar Yöresi Üzerinde Araştırmalar, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:49, İzmir, [17].

² ATALAY, İbrahim (1987). Türkiye Jeomorfolojisine Giriş, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 9, [215].

açılması sonucunda dış drenaja Ege Denizi'ne bağlanmışlar ve alüvyonlar akarsularla yarılarak taraçalar halini almışlardır¹ (Harita: 2).

Plio-kuvaternere ait sedimanterler özellikle Orta Gediz grabeninin güney kesiminde, Pliyosene ait olanlar ise kuzeyde yaygın olup temeli uyumsuz olarak örtmektedir².

Grabenin kuzey ve güney yamaçlarından grabenin merkezine doğru her iki tarafta da depoyu oluşturan sedimentlerin önce iri çakıl boyutundaki malzemelerle başladığı, graben tabanına doğru ilerledikçe bunların giderek küçüldüğü gözlenmiştir. Kaba ve ince malzemeler arasında yatay ve düşey geçişler belirgindir³.

1.1.2. Kuvaterner

Orta Gediz Havzası ve bu havza içinde yer alan Turgutlu ilçesi merkezi kuvaterner alüvyonlarıyla temsil edilmektedir. Bu alüvyonlar ova tabanlarında, tabanlı vadilerde, Bozdağ kütleli üzerindeki düz veya oluğu andıran (Gölcük, Gündalan, Bozdağ, Ovacık, Büyük ve Küçük Çavdar gibi) kesimlerde bulunur. Ayrıca çevredeki yüksek dağlardan akarsularla taşınan malzemenin ova tabanına yaklaştığı kesimlerde, yamaç önlerinde biriktirmesi sonucu koni ve yelpazeler oluşmuş ve oluşmaktadır. Neojen depolarını örten Kuvaterner alüvyonları heterojen bir karakter gösterir. Alüvyonu oluşturan malzemenin boyutları flüvyal birikme sürecine uygun olarak Gediz nehrinin yatağına doğru bir incelmeye gösterir. Gediz Havzasının doğusundan batısına kenarından merkezine gidildikçe örtü kalınlığı artmaktadır. Örneğin Alaşehir yakınlarında Koca çayın havzaya girdiği yerde alüvyon örtünün ortalama kalınlığı 50 metre iken Gediz'in Ege Denizi'ne döküldüğü Menemen çevresinde 200 m. dolayında olduğu belirtilebilir⁴. Turgutlu ovasını da kaplayan kuvaterner yaşlı alüvyon örtü, Paleozoik metamorfik kütle ile Neojen yaşlı dolgu depolarından kaynaklanan materyalin bu alanlarda birikmesi ile meydana gelmiştir. Kuvaterner yaşlı alüvyon örtünün özelliklerine bakıldığında kil, kum, silt ve çakılların yaygın olduğu görülür.

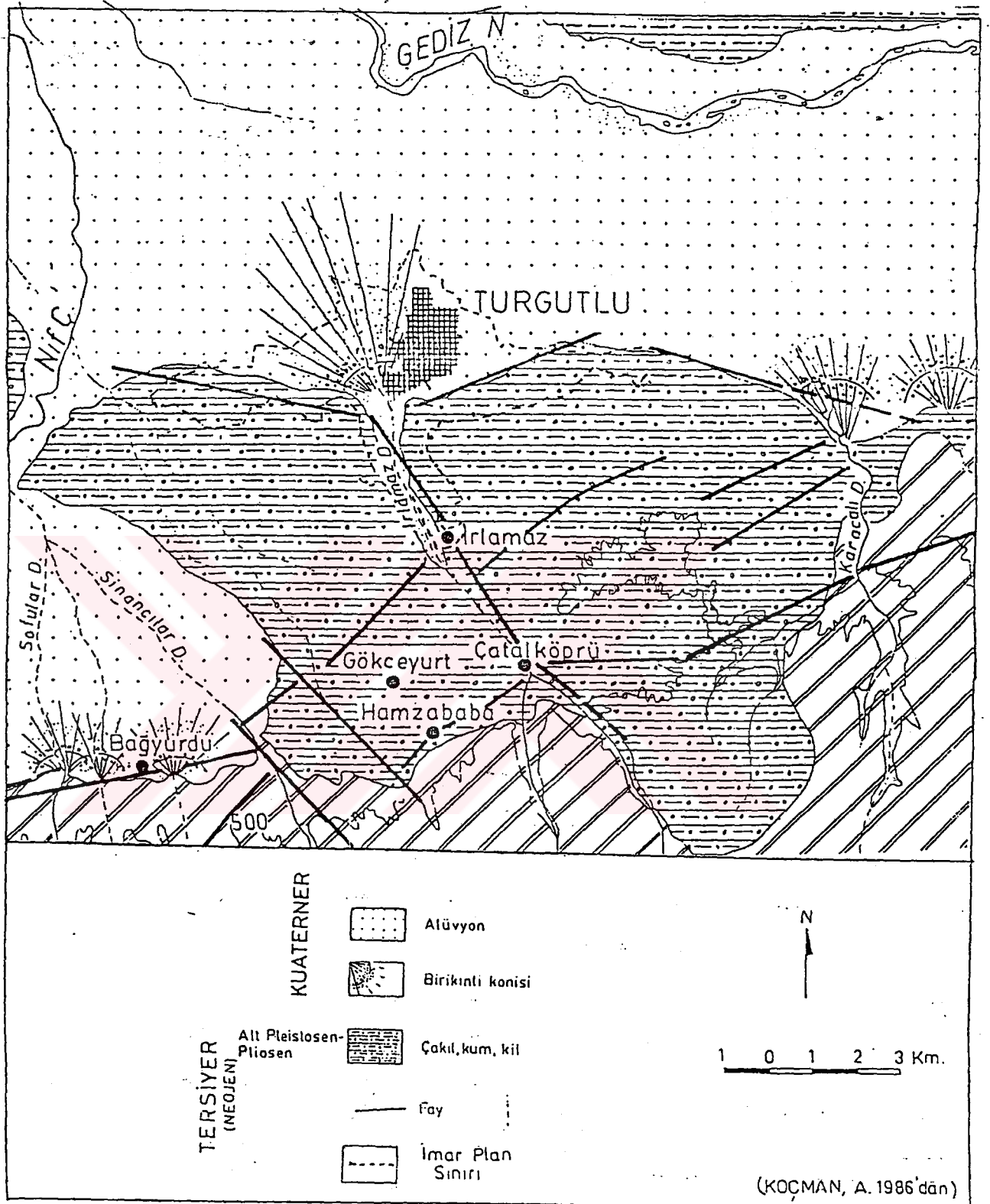
¹ ATALAY, İbrahim (1987). Türkiye Jeomorfolojisine Giriş, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 9, [215].

² ÇUKUR, Hasan (1992). Orta Gediz Havzasının Fiziki Coğrafyası T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Öğretimi Ana Bilim Dalı, İzmir [11] (Bircan ve diğerleri, 1983'e göre).

³ ÇUKUR, Hasan (1992). a.g.e. [11].

⁴ KOÇMAN, Asaf (1989). Uygulamalı Fiziki Coğrafya Çalışmaları ve İzmir-Bozdağlar Yöresi Üzerinde Araştırmalar, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:49, İzmir, [18].

HARİTA 2: TURGUTLU İLÇESİ JEOLOJİ HARİTASI

(KOÇMAN, A. 1986'dan)

1.2. JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLER

Turgutlu ve yöresi, kuzeyde Gediz nehri alüvyal ovası ile güneyde Bozdağ (2159 m.) ve Kemalpaşa (1387 m.) dağ yükselimleri arasında kalmaktadır. İlçe merkezi Gediz deltasına inen eğimli bir arazi üzerine kurulmuştur.

Batı Anadolu'da Menderes masifi çevresinde E - W doğrultulu, Gediz, Küçük Menderes ve Büyük Menderes graben ovaları yer alır. Bu ovalar 10 - 60 km. uzunlukta birkaç bin metre genişlikte ve deniz seviyesinden 200 m. kadar yükseklikte ve tabanı alüvyonlarla örtülüdür¹. Çalışma sahamız Gediz grabeninde yer almakta olup sahanın jeomorfolojik oluşumu grabenlerin oluşumu ile açıklanabilir.

Sahanın jeomorfolojik evrimi ve grabenlerin oluşumu² şöyledir: Neojen' de Menderes masifi bir peneplen halinde idi daha sonra N ve S bölümlerinin alçalması ve orta kısmın yükselmesi ile bu eski masif kütle kubbeleşmiştir. Bu masifin orta bölümü aşınırken kenarlarında kalın Neojen klastikleri birikmiştir. Neojen sonlarında masif faylarla parçalanmış ve bloklar halinde yükselmiştir. Kısa bir aşınım devresinden sonra Kuvaterner başlarında masif yükselmiştir. Yükselen kesimden aşınan kaba unsurlu malzemeler masif kenarlarında birikmiştir (Tomolos depoları).

Pleistosen'in sonlarına doğru masif faylarla parçalanmıştır. Bozdağ ve Aydın dağları yüksek bloklar, Gediz, Küçük Menderes, Büyük Menderes ovaları da graben alanları şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Temel faylarla parçalanırken temelin üstünde örtü halinde bulunan tomolos depoları çeşitli seviyelere yükselmiştir. Bu tomolos depoları Turgutlu'nun güney ve güneydoğusunda genişliği 3 - 5 km. (en geniş yeri 10 km.) arasında iki ayrı basamak halinde görülmektedir³.

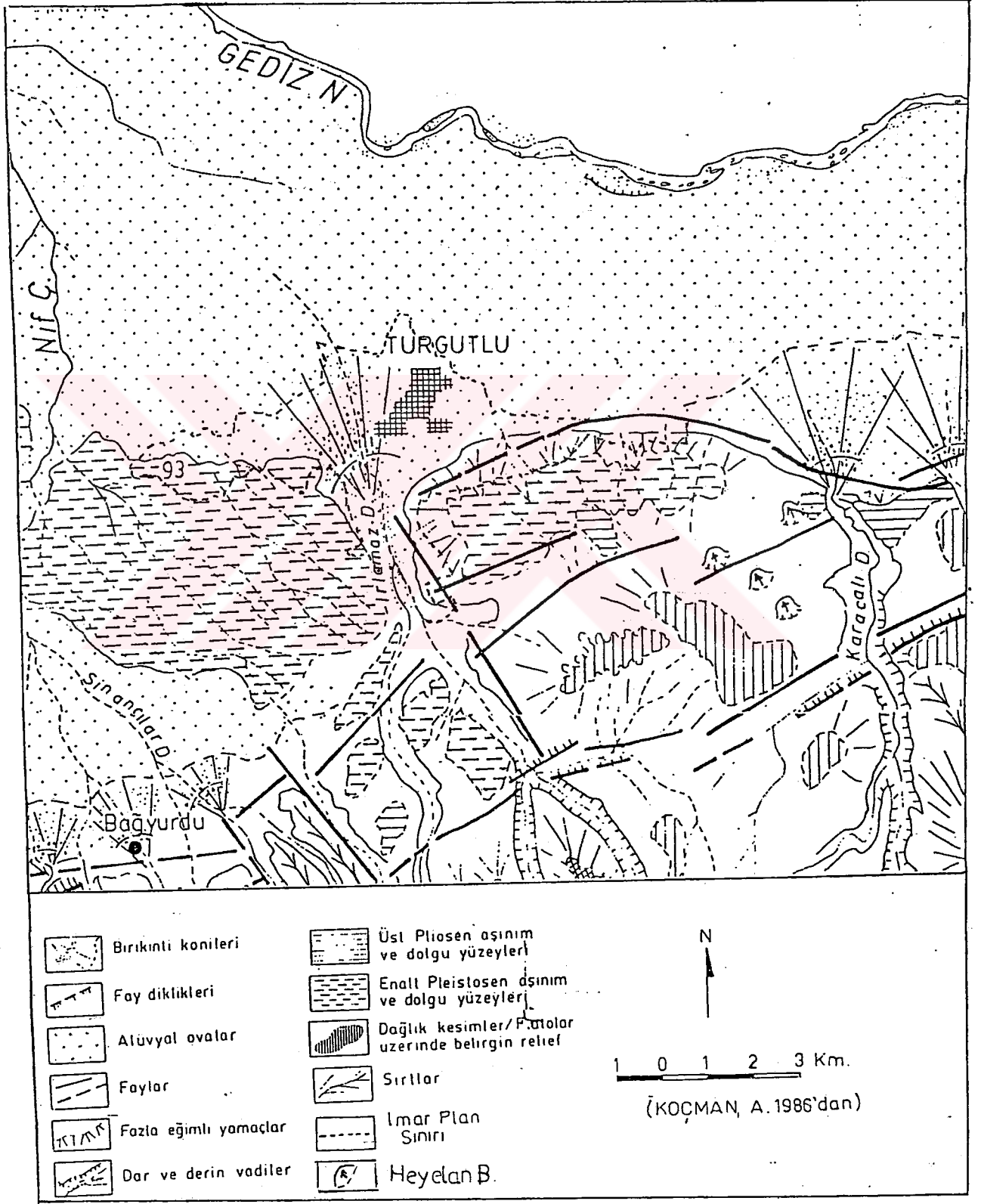
Bu son hareketler akarsu ağı üzerinde de etkili olmuştur. Ana drenaj graben alanlarına kurulmuştur. Gediz, Küçük Menderes, Büyük Menderes gibi graben alanına kurulmuş konsekant bir akarsu özelliği taşır. Bu akarsular tomolos depolarını derin bir şekilde yarmıştır. Gediz havzasının güneyinde Irlamaz, Ahmetli gibi akarsular tomolos depolarını yararak paralel bir yamaç gerilemesi şeklinde kanyon vadiler açmışlardır. Fay zonlarına

¹ ATALAY, İbrahim (1987). Türkiye Jeomorfolojisine Giriş, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 9, [214].

² ATALAY, İbrahim (1987). a.g.e., [215] (ERİNÇ'e göre).

³ KOÇMAN, Asaf (1989) Uygulamalı Fiziki Coğrafya Çalışmaları ve İzmir-Bozdağlar Yöresi Üzerinde Araştırmalar, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:49, İzmir, [23].

HARİTA 3: TURGUTLU İLÇESİ JEOMORFOLOJİ HARİTASI

masifle tomolos ve Neojen kontaktları arasına sübsekant akarsular yerleşerek yataklarını kazmışlar, yer yer Menderes Masifinin oluşturduğu temelin çıkmasına neden olmuşlardır.

Grabenlerin oluşumundan sonra Küçük Menderes ve Gediz depresyonları kapalı havza halinde kalmışlardır. Bu depresyonlar Selçuk ve Menemen boğazlarının kapma ile açılması sonucunda dış drenaja bağlanmışlar, alüvyonlar akarsular tarafından yarılarak taraçalar haline dönüşmüştür.

Gediz, Küçük Menderes ve Büyük Menderes grabenlerinin batı kesimleri deniz tarafından işgal edilerek koy ve körfez haline gelmişlerdir. Nehirlerin taşıdığı alüvyonlar koy ve körfezleri doldurmuş ve günümüzdeki durum ortaya çıkmıştır. Bu oluşum içerisinde araştırma sahamızın doğal çevresi morfolojik bakımdan birbirinden farklı birtakım birimlere ayrılmaktadır.

Turgutlu ilçe merkezi ve çevresinde bulunan jeomorfolojik birimleri aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz:

1.2.1. Bozdağların Kuzey Yamaçları

Bozdağlar'ın kuzey yamaçlarında 300 - 400 m.'yi bulan dolgu depoları yer almakta olup Gediz Ovasının tabanına kadar uzanmaktadır. Bu dolgu depoları E - W doğrultusunda 110 km. yi bulan tomolos tepeleridir. Bu depolar üzerinde gelişen aşınım yüzeyleri iki ayrı basamak halinde görülmektedir. Bu basamaklar Gediz grabeninin oluşumunda rol oynayan faylarla çeşitli doğrultuda (N - S, NE - SW, SW - NE) kesilmiştir. Bu faylar neo-tektonik rejimin etkisiyle oluşmuş ve tektonik bakımdan aktif bir sahadır. Bu yüzeyler üzerinde yer alan akarsuların, çökelleri yardığı yerde halen aşındırma ile gerileyen dik yamaçlar ve bunların arasında kalmış düz seviyeler veya piramidal tepeler oluşmuştur. Bu depolar kumlu, killi, milli ve az yuvarlanmış şist, gnays, kuvarsit, çakıllı malzemedan oluşmuştur. Pekişmemiş bu depolar üzerinde, bitki örtüsünün seyrek ve tahrip edildiği yerlerde erozyon artmaktadır.

1.2.2. Turgutlu Ovası

Salihli - Turgutlu, Kemalpaşa - Bağyurdu arasından geçen karayolu boyunca birikinti koni ve yelpazeleri yan yana sıralanmıştır. Bu yelpazelerin malzemesi güneydeki Bozdağlar kütlelerinin ve tomolos depolarının aşınmasıyla meydana gelmiştir. Bu malzeme çeşitli büyüklükte olup mikaşistlerin ayrışma ürünü olan mika pulları, kil, kum ve kuvarsit

parçalarından oluşmuştur. Birikinti koni ve yelpazelerinin bazıları çok gelişmiştir ve üzerinde köy, ilçe gibi yerleşmeler kurulmuştur. Örneğin; Irlamaz dere yelpazesi üzerinde Turgutlu ilçesi, Ahmetli dere konisi üzerinde Ahmetli ilçesi kurulmuştur.

Gediz ovaları alüvyon örtü ile kaplıdır. Alüvyonların kalınlığı birikme süresine ve şartlarına bağlı olarak değişmektedir. Örneğin; Turgutlu ovasında alüvyal örtünün kalınlığı 200 m. yi bulur¹. Heterojen özellikteki bu alüvyal dolgu, yer yer kil mercikleri ve ince kil - silt seviyeleri ile kum ve şist, gnays, küçük kuvarsit çakıllarının karışımından meydana gelmiştir. Eğimin azaldığı ve killi seviyelerin bulunduğu ova tabanlarının bazı kesimlerinde özellikle kış mevsiminde taban suyu seviyesi yüzeye yakındır². Bu dolgu malzemesi tuğla kiremit sanayisinin hammaddesini oluşturur.

Sonuç olarak; yer yer kalınlığı 200 m'yi bulan alüvyal örtü ve ılıman iklim şartları, nüfusun bu alanlarda toplanmasını sağlamıştır. Turgutlu'da yerleşim faaliyetleri M.Ö. 3000'e dayanmaktadır. Tarımsal faaliyetler için uygun coğrafi koşulları, İzmir limanına yakınlığı, kentin gelişmesine neden olan en önemli faktörlerdir. Ancak doğal bitki örtüsünün tahrip edilmesi, Neojen - Pliyokuvaterner depolarının şiddetle aşınmasına yol açmaktadır. Özellikle Turgutlu-Salihli arasında kalan 6. ve 7. sınıf arazilerinin tarım amaçlı kullanılması toprak erozyonuna neden olmaktadır³. Diğer bir olumsuz faktör de fay hattının E - W doğrultusunda uzandığını, Irlamaz dere yatağını keserek NW - SE doğrultusunda Irlamaz Köyü üzerinden, Selvilitepe, Küçük Sanayi Sitesi, Ergenekon Mahallelerinin bölümünden geçtiği görülmektedir (Harita: 2). 1989 yılında kurulan Selvilitepe, 1998 yılında kurulan Ergenekon Mahallelerinin Ankara asfaltına bakan kuzey kesimlerinin fay hattı üzerinde yer almasına rağmen imara açılmış olduğu görülmektedir. M.T.A. raporuna göre, öneri gelişme alanı olarak belirtilen sahanın bir bölümü de NW - SE doğrultusunda uzanan fay hattı üzerinde kalmaktadır (Harita: 5). Kentsel gelişimin bu yöne doğru devam etmesi 1. derecede deprem bölgesi içinde kalan Turgutlu ilçe merkezinin yaşanabilecek büyük bir depremden zarar görebileceğinin göstergesi olabilir.

¹ KOÇMAN, Asaf. (1989). Uygulamalı Fiziki Coğrafya Çalışmaları ve İzmir-Bozdağlar Yöresi Üzerinde Araştırmalar, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:49, İzmir, a.g.e. [30] (KOÇ ve Diğerleri, 1974).

² KOÇMAN, Asaf, (1989). a.g.e. [30].

³ KOÇMAN, Asaf, (1989). a.g.e. [165].

1.3. İKLİM ÖZELLİKLERİ

İklim, bitkilerin gelişmesine, büyümesine, çeşitliliğine, tarımsal etkinliklere, insan faaliyetleri, yerleşim, arazi kullanımı ve bitki türlerinin dağılışına etki eden en önemli faktördür. Çalışma sahasında, 38°30' Kuzey enlemi, 27°42' Doğu boylamı arasında, 69 metre yükseklikte yer alan Turgutlu İlçesi Meteoroloji İstasyonununun 1984 - 2002 yıllarına ait 18 yıllık verilerinden yararlanılarak iklim elemanlarının yıl içindeki genel durumu değerlendirilmiştir.

Bir alanda iklim elemanlarının yıl içindeki seyrini, frekansını, şiddetini belirleyen faktörler genetik-dinamik faktörlerdir. Bu faktörler, iklim olaylarının karşılıklı ilişkilerini düzenleyen planetar faktörler ve bunların bağlı olduğu esasları yerel değişikliğe uğratan fiziki coğrafya faktörleridir¹.

Çalışma alanının iklim özelliklerini ortaya koyabilmek için Türkiye'yi etkileyen hava kütlelerinin özelliklerini belirtmek gerekir. Hava kütlelerinin oluşumuna etki eden faktörler Planetar Faktörler ve Fiziki Coğrafya Faktörleridir.

1.3.1. Planetar Faktörler

Turgutlu ve yakın çevresi 38° N - 39° N enlemleri arasında kaldığı için Batı Rüzgarları sistemi içinde yer almaktadır. Bu sistem içinde hava kütlelerinin mevsimlik değişimi iklim olaylarının karşılıklı ilişkilerini belirler. Turgutlu ilçesi yıl boyunca belirli bir hava kütesinin etkisinde kalmamaktadır.

Kış mevsiminde Orta ve Doğu Avrupa üzerinde yerleşen Continental Polar Hava Kütesi (cP) güneye doğru hareket ederek Akdeniz'e iner ve Kuzey Afrika kökenli Continental Tropikal Hava Kütesi (cT) veya Atlas Okyanusu kaynaklı Maritim Tropikal (mT) hava kütleleri ile karşılaşır. Atlas Okyanusunun kuzeybatısından Avrupa üzerine ulaşan Maritim Polar (mP) hava kütesi İzlanda minimumunun yardımı ile güneye doğru hareket eder. İzlanda minimumu ile tropikal hava kütleleri karşılaşır. Her iki durumda da Planetar Polar cephenin bir bölümü olan Akdeniz Tali Cephesi oluşur. Bu cephe batıdan doğuya doğru hareket eder ve cephesel yağışlara (frontal) neden olur. Akdeniz Tali Cephesinin ve çevredeki basınç

¹ KOÇMAN, Asaf (1989) Uygulamalı Fiziki Coğrafya Çalışmaları ve İzmir-Bozdağlar Yöresi Üzerinde Araştırmalar, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:49, İzmir, [45]

merkezlerinin etkisi ile kış mevsiminde yağışlı, ılık bazen açık soğuk hava koşulları hüküm sürer. Akdeniz Tali Cephesi kış boyunca etkisini sürdürür ve ilkbahar aylarında da etkili olur.

Yaz mevsiminde Continental Tropikal Hava Kütlesi (cT) ve Maritim Tropikal (mT) hava kütesinin alanı kuzeye doğru genişler ve Batı Anadolu'yu da etkisi altına alır. Kuzey Atlantik yüksek basıncının Maritim Tropikal (mT) kuzeye kayması ve Basra siklonunun etkisini kuzeye doğru genişletmesine bağlı olarak kuzeybatıdan güneydoğuya doğru bir hava sirkülasyonu gerçekleşir. Kuzeyden güneye doğru hareket eden bu hava kütleleri, Ege Bölgesi'ne doğru giderek ısınmakta ve taşınan nem yoğunlaşma noktasından uzaklaşmaktadır. Yaz mevsiminde Akdeniz Tali Cephenin ortadan kalkması sonucu yağış görülmez (Grafik: 2). Bu mevsimde nisbi nem az, sıcaklık derecesi yüksektir (Grafik: 1, Tablo: 1). Bu durum ekim ayına kadar sürmektedir.

Özetle, kış döneminde daha çok Orta ve Doğu Avrupa üzerinden gelen Continental Polar Hava Kütlesi ve Maritim Polar (cP, mP), yaz döneminde ise Continental Tropikal Hava Kütlesi ve Maritim Tropikal (cT, mT) hava kütleleri etkili olur. Bu hava kütlelerine bağlı olarak yaz ve kış mevsiminde farklı hava koşulları hakim olmaktadır.

1.3.2. Coğrafi Faktörler

Herhangi bir sahada iklim özelliklerinin belirlenmesinde fiziki coğrafya faktörlerinin de önemli etkisi vardır. Bu faktörler denize yakınlık, yükselti, dağların uzanış doğrultusu ve bakıdır (orografik özellikler). Bunlar, planetar faktörleri yerel değişikliklere uğratarak bölgesel hatta yöresel farklılıklar oluşturabilir.

Çalışma alanı, Batı Anadolu horst-graben sisteminin içerisinde yer alır. Kuzeyinde ve güneyinde yer alan yüksek rölyef arasındaki Gediz grabeninin içerisinde yer alır. Ege denizinin ılıman etkisi Gediz grabeni aracılığıyla iç kesimlere kadar sokulmaktadır. Örneğin en düşük sıcaklık ortalaması ocak ayına ait olup 6,5 °C dir (Grafik: 1, Tablo: 1). Turgutlu ilçe merkezi çevresine göre alçakta kalması nedeniyle ortalama yağış miktarı yüksek sahalara göre daha düşüktür (Ortalama toplam yağış miktarı 465.8 mm). Güney sektörlü rüzgarların hakim olması (Tablo: 3) rüzgarın Irlamaz dere yatağı boyunca kanalizasyon olması ile açıklanabilir. Kısaca; fiziki coğrafya faktörleri çalışma alanımızda yağış, sıcaklık koşulları, rüzgarın en fazla esiş yönü üzerinde etkili olmaktadır.

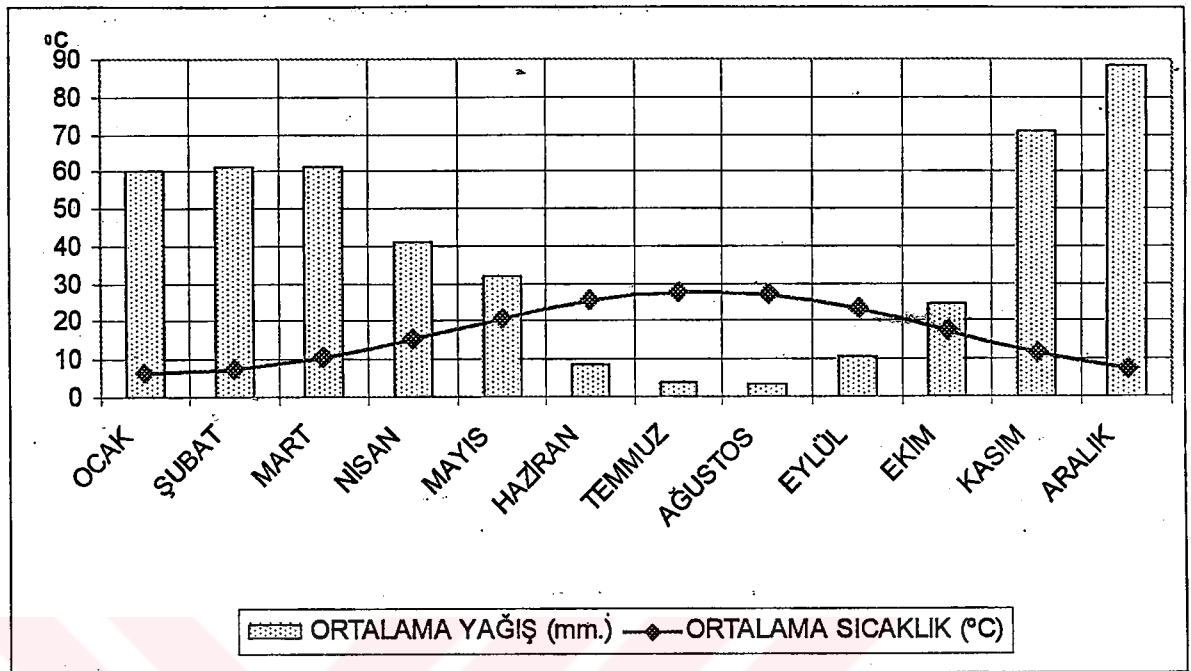
1.3.3. Sıcaklık

38° 30' kuzey enlemi, 27° 42' Doğu boylamı üzerinde, denizden 69 m. yükseklikte yer alan Turgutlu ilçesi meteoroloji istasyonu'nun 1984 - 2002 yılları arasındaki verilerine göre yıllık ortalama sıcaklık değeri 16.8°C (Tablo: 1) dir. Ortalama sıcaklığın yıl içindeki seyrini incelediğimizde; eksterm ayın ocak (6.5°C) ile temmuz (27.6°C) arasında değiştiği görülmektedir (Tablo: 1, Grafik: 1). Grafik 1'i incelediğimizde sıcaklığın kış mevsiminde atmosferik aktivitenin etkinliği nedeniyle düştüğü görülür. Ancak nisan ayından itibaren atmosferdeki aktivitenin zayıflamasıyla sıcaklık hızlı bir yükselişe geçer. Ağustos ayından itibaren sıcaklık artışa, ekim ayından itibaren hızlı düşüşe geçer. Bu düşüş ocak ayına kadar devam eder.

Turgutlu'da sıcaklığın yıl içindeki özellikleri dikkate alındığında, yazları sıcak, kışları soğuk geçmeyen bir termik rejimin hakim olduğu görülür. Yılın 5 ayında sıcaklığın 20 °C'nin üzerine çıktığı bu rejim "Akdeniz Termik Rejimi" dir.

Ortalama yüksek sıcaklıklar, kış mevsiminde 11.2°C ile 13.1°C arasında değişirken, temmuz ayında 35°C' ye ulaşır. Ortalama düşük sıcaklıklar ise kış mevsiminde 2.4°C ile 3.8°C civarında iken Temmuz ayında 20.9°C'dir (Tablo: 1). Kış mevsiminde düşük sıcaklıkların nedeni bölgeye zaman zaman ulaşan soğuk hava dalgalarıdır. Eksterm değerler göz önünde tutulursa 51.3 gibi yüksek sıcaklık farkı ortaya çıkmaktadır. Buna göre Turgutlu'da karasallık kendini hissettirmektedir. Yaz aylarında yüksek sıcaklıkların yaşanmasında güneyden gelen Continental Tropikal Hava Kütlelerinin (cT) etkisi vardır. Kış mevsiminde ise mutlak düşük sıcaklıkların yaşanmasında da Sibirya'dan kaynaklanan Continental Polar Hava Kütleleri etkili olmaktadır.

Turgutlu'da yıllık amplitüd 21.1°C'dir. Buna göre Turgutlu'da %26 karasal, %74 denizel özellik kendini hissettirir. Kış sıcaklıklarının fazla düşük olmaması araştırma alanında sıcaklık isteği ve ekonomik değeri yüksek pamuk, üzüm, zeytin, tütün gibi tarım ürünlerinin yetişmesine imkan sağlamaktadır. En yüksek sıcaklık 2000 yılı temmuz ayında 44.9°C dir. En düşük sıcaklık 1985 yılı şubat ayında -7.4°C'dir. En düşük sıcaklığın en erken başlama ayı kasım (-3 °C), sona erme ayı nisan (-1.6 °C)'dir. Kasım ile nisan arasında geçen süre özellikle ziraatçılar açısından oldukça önemlidir. Bu dönem arasında don tehlikesine karşı önlemler alınmalıdır (Tablo: 1).

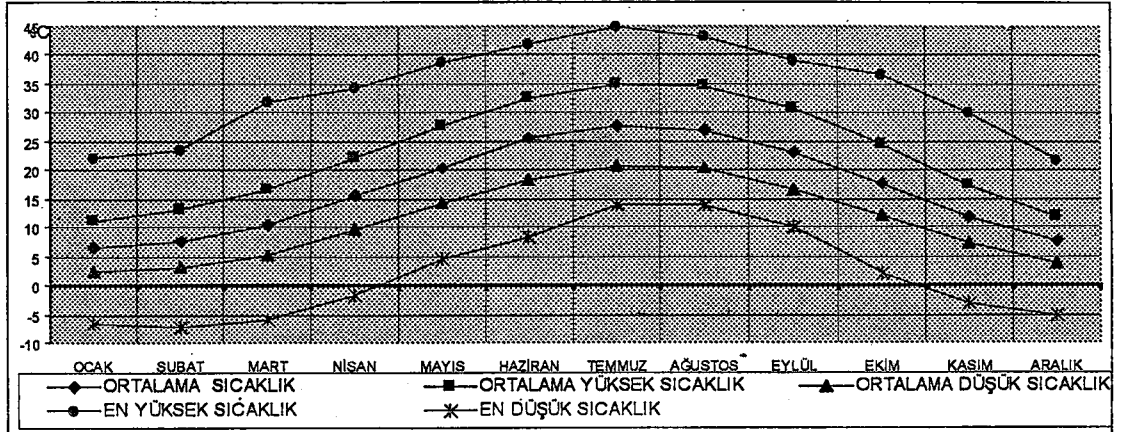
Grafik 1: Turgutlu'ya Ait Sıcaklık (°C) ve Yağış (mm) Ortalamaları (1984 - 2002)

Kaynak: T.C. Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Turgutlu Meteoroloji İstasyonu Verileri (1984 - 2002).

Tablo 1: Turgutlu İlçesi 1984-2002 Yılları Arasında Sıcaklık Unsuruna Ait Değerlerin Yıl İçindeki Değişmeleri

AYLAR	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Yıllık
Ortalama Sıcaklık (C°)	6.5	7.7	10.4	15.5	20.6	25.5	27.6	27.1	23.2	17.7	11.8	7.6	16.8
Ortalama Yüksek Sıcaklık (C°)	11.2	13.1	16.6	22.1	27.8	32.6	35.0	34.6	30.8	24.5	17.4	11.7	23.1
Ortalama Düşük Sıcaklık (C°)	2.4	3.0	5.1	9.6	14.1	18.5	20.9	20.5	16.7	12.2	7.2	3.8	11.2
En Yüksek Sıcaklık(C°)	22.0	23.5	31.8	34.4	38.8	42.0	44.9	43.3	39.0	36.7	30.0	21.7	44.9
En Düşük Sıcaklık (C°)	-6.4	-7.4	-6	-1.6	4.5	8.2	13.8	14.0	9.9	2.2	-3	-5	-7.4

(Kaynak: T.C. Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Turgutlu Meteoroloji İstasyonu Verileri, 1984 - 2002)

Grafik 2: Turgutlu İlçesi 1984 - 2002 Yılları Arasında Sıcaklık Unsuruna Ait Değerlerin Yıl İçindeki Değişimleri

(Kaynak: T.C. Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Turgutlu Meteoroloji İstasyonu Verileri, 1984 - 2002)

1.3.4. Rüzgârlar

Rüzgârların yönünü, şiddetini, frekansını belirleyen etmenler yer şekilleri ve sahada etkili olan hava kütleleridir. Turgutlu Meteoroloji İstasyonu'na ait verilerden, rüzgâr yönleri ve yıllık esme sayılarına bakıldığında S yönü yıllık 3920 esme sayısı ve toplam içinde % 20,78'lik pay ile birinci, SW yönü yıllık 3749 esme sayısı ve toplam içinde % 19,88'lik pay ile ikinci, N yönü yıllık 3114 esme sayısı ve toplam içinde % 16,51'lik pay ile üçüncü, NW yönü yıllık 2786 esme sayısı ve toplam içinde % 14,67'lik pay ile dördüncü, W yönü 1890 yıllık esme sayısı ve toplam içinde % 10'luk pay ile beşinci, SE yönü 1508 yıllık esme sayısı ve toplam içinde % 7,99 pay ile altıncı, E yönü 950 yıllık esme sayısı ve toplam içinde % 5'lik pay ile yedinci, NE yönü 941 yıllık esme sayısı ve toplam içinde % 4,98'lik pay ile sekizinci sırada yer almaktadır (Tablo: 3).

Tablo 2: Turgutlu'ya Ait, Mevsimlere Göre Egemen Rüzgâr Yönü ve Frekansı (1984-2002)

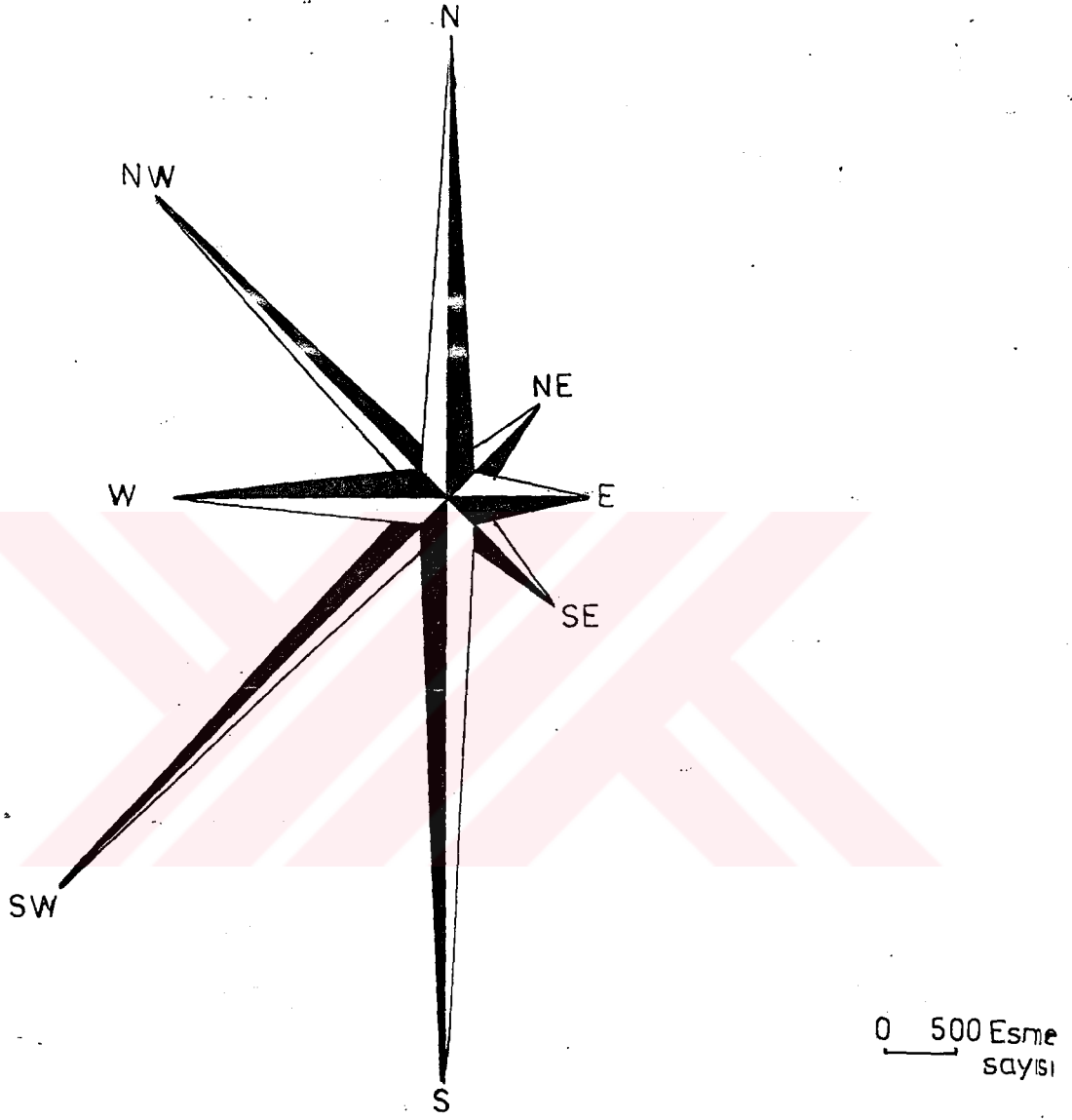
	Kış	İlkbahar	Yaz	Sonbahar	YILLIK
Egemen Rüzgâr Yönü	325	379	379	383	3920
Frekansı %	S	S	N	S	S

Kaynak: T.C. Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Turgutlu Meteoroloji İstasyonu Verileri (1984 - 2002).

Tablo 3: Turgutlu'ya Ait Aylara Göre Egemen Rüzgâr Yönü ve Frekansı (1984 - 2002)

	AYLAR	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	YILLIK
N	Esme Sayısı	231	252	225	228	242	307	379	289	253	235	222	251	3114
	Frekansı (%)	7	8	7	7	8	10	13	9	8	8	7	8	16,51
NE	Esme Sayısı	75	78	82	101	73	85	64	56	68	73	91	95	941
	Frekansı (%)	8	8	9	10	8	9	7	6	7	8	10	10	4,98
E	Esme Sayısı	99	69	91	87	79	66	53	62	65	86	94	99	950
	Frekansı (%)	10	7	10	9	8	7	6	7	7	9	10	10	5
SE	Esme Sayısı	133	133	139	148	127	98	91	91	125	156	146	121	1508
	Frekansı (%)	9	9	9	11	8	6	6	6	8	10	10	8	7,99
S	Esme Sayısı	325	326	399	379	362	229	240	286	304	383	349	338	3920
	Frekansı (%)	8	8	10	10	9	6	6	7	8	10	9	9	20,78
SW	Esme Sayısı	318	282	358	313	366	337	266	304	295	308	285	317	3749
	Frekansı (%)	8	8	10	8	10	9	7	8	8	8	8	8	19,88
W	Esme Sayısı	111	114	132	171	180	188	217	202	155	155	161	104	1890
	Frekansı (%)	6	6	7	9	10	10	10	11	8	8	9	6	10
NW	Esme Sayısı	225	165	180	179	243	283	273	268	280	251	228	211	2786
	Frekansı (%)	8	6	6	6	9	10	10	10	10	9	8	8	14,67

Kaynak: T.C. Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Turgutlu Meteoroloji İstasyonu Verileri (1984 - 2002).

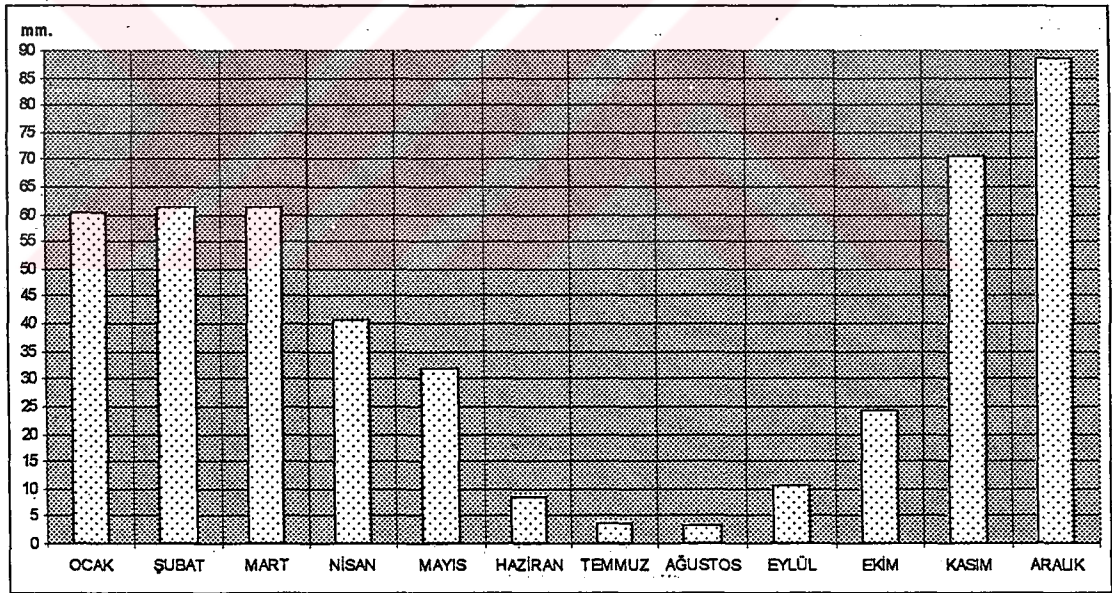
Şekil 1: Turgutlu'ya Ait Yıllık Rüzgar Gülü

Tablo 3'e göre, diğer mevsimlerden farklı olarak yaz mevsiminde rüzgâr frekansının N yönlü olması bu dönemde kuzeye ilerlemiş bulunan Asor antisisiklonundan Basra alçak basınç merkezine doğru genel bir hava akımından kaynaklanmaktadır.

Turgutlu'da yıl içinde S sektörlü (48.65) rüzgârlar en yüksek frekansa sahiptir. Bu durum rüzgârın Irlamaz dere yatağı boyunca kanalizasyon ile açıklanabilir. İkinci etkin sektör W (44.55) dir. Bu durumda etkili olan faktör ise Turgutlu Ovası'nın içinde bulunduğu Gediz Ovası'nın W- E doğrultusunda uzanmasıdır.

1.3.5. Yağış

Erinç'e¹ göre en az 400 mm yağış alan sahalara "Orta Derecede Yağışlı" sahalara olarak kabul edilmektedir. Çalışma sahası da 465.8 mm yıllık ortalama yağış ile "Orta Derecede Yağışlı" kuşakta yer almaktadır.

Grafik 3: Turgutlu'nun Ortalama Yağış Değerleri (mm)

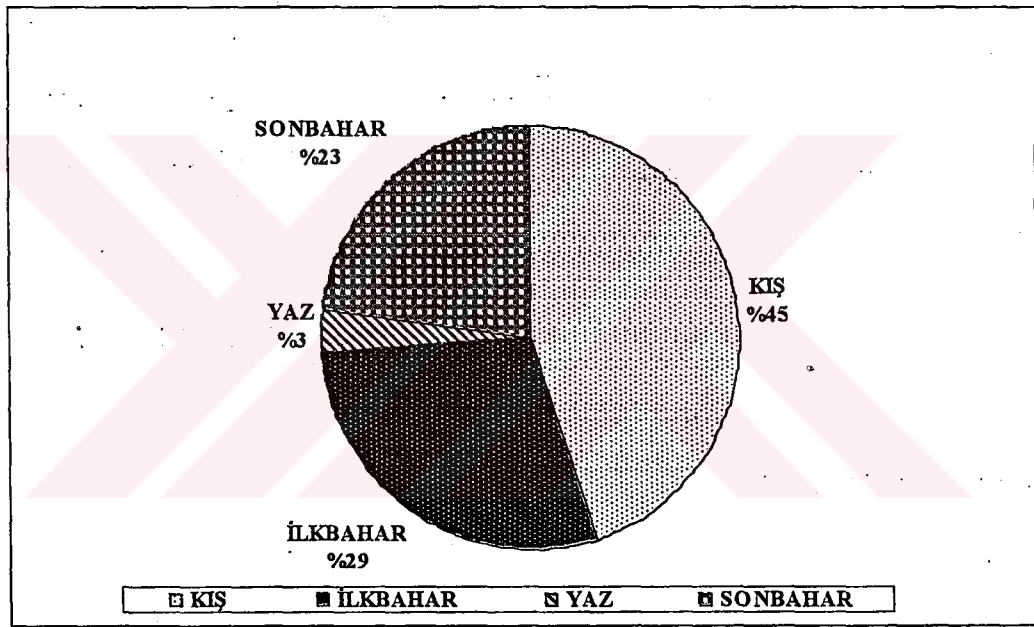
(Kaynak: T.C. Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Verileri 1984 - 2002)

En düşük yağış ağustos ayında 3.3 mm. civarındadır. Eylül ayından itibaren yağış miktarı artmakta 88.6 mm. ile aralık ayında en yüksek değere ulaşmaktadır. Bu yüksek değer

¹ ERİNÇ, Sırrı. (1969). *Klimatoloji ve Metotları*, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları No:35, İstanbul [334].

ocak ayında da devam etmesine rağmen giderek azalmakta olduğunu yaz mevsiminde ise minimuma ulaştığını görebiliriz (Grafik: 3).

Yağışların mevsimlere dağılımını incelediğimizde; yağış 210 mm. ile en yüksek değerle % 45 oranında kış mevsiminde görülmektedir. Bunu 134.3 mm. ile % 29 oranında ilkbahar, 105.8 mm. ile % 23 oranında sonbahar mevsimi izlemektedir. 15.7 mm. ile % 3'lük oranla en az yağışın yaz mevsiminde olduğu görülmektedir. Yağışların en fazla kış mevsiminde görülmesi Akdeniz tali cephesinin faaliyetlerinin bu mevsimde etkili olmasına bağlanabilir. Cephe hareketlerinin yaz mevsiminde ortadan kalkması Continental Tropical (cT) hava kütlelerinin Turgutlu ve çevresinde egemen olması nedeniyle yağış ortadan kalkar (Grafik: 4).

Grafik 4: Turgutlu'da Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı (1984-2002)
(Kaynak: T.C. Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Verileri 1984 - 2002)

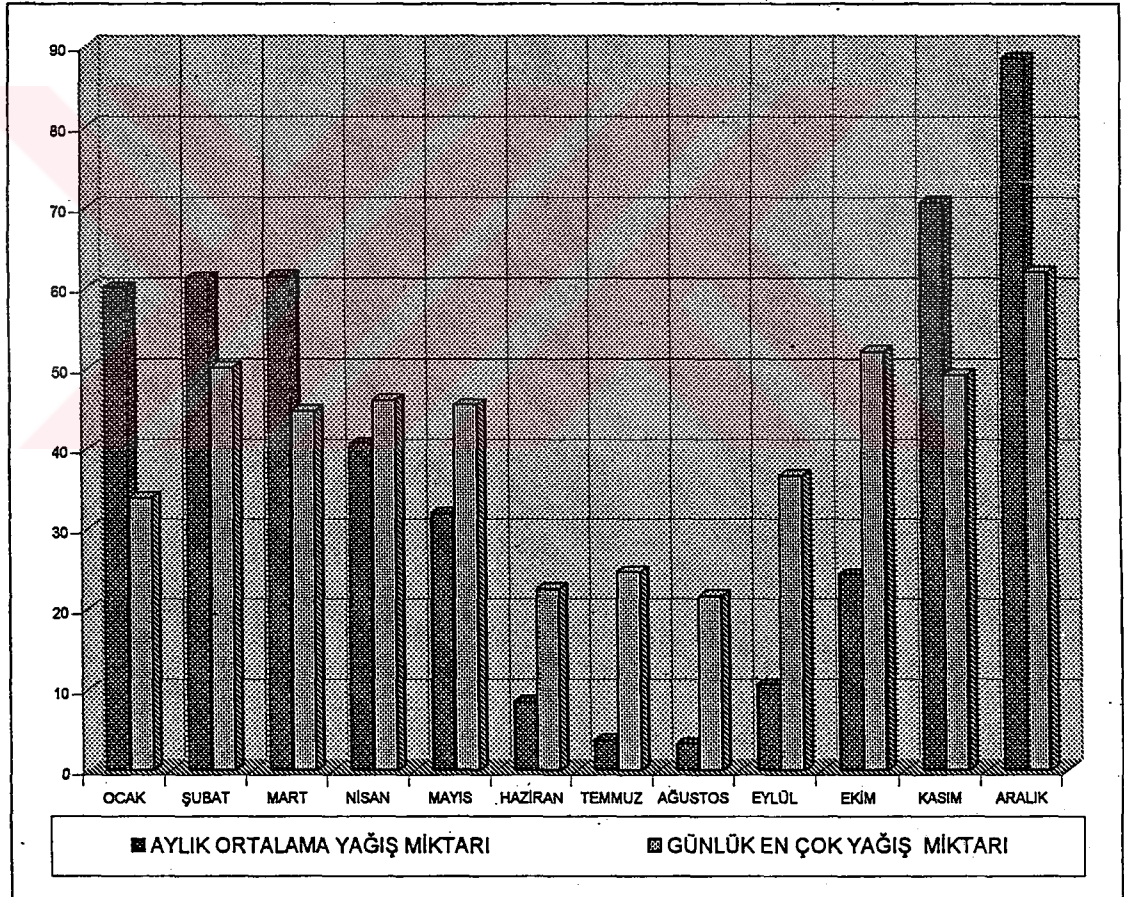
Turgutlu'da maximum günlük yağışlara en fazla kış mevsiminde rastlanmaktadır (Kış: 146.1mm, Sonbahar: 138.2 mm, İlkbahar: 136.6 mm, Yaz: 69 mm, Grafik: 6).

18 yıllık rasat verilerine göre ortalama kar yağışlı günler sayısı yıllık 2.3'tür ve yıl içinde önemli bir yer tutmamaktadır.

1.3.6. Bulutluluk Derecesi, Açık ve Kapalı Günler Sayısı

Turgutlu ilçesinde ortalama bulutluluk 3,5 dir. Genel atmosfer sirkülasyonu ve hava kütlelerine bağlı olarak bulutluluk cephe faaliyetlerinin arttığı, yağışların ve nisbi nemin yüksek olduğu kış mevsiminde 15,9 ile (% 39) en fazladır. Kış mevsimini ilkbahar mevsimi 13 (% 31), sonbahar mevsimi 9,1 (% 22) ve yaz mevsimi 3,4 (% 8), izlemektedir. Bulutluluk oranı kasım nisan arasında atmosfer aktivitesine bağlı olarak fazladır (4,8 ile 6,0 arasında değişmektedir).

Ortalama bağıl nemin en yüksek olduğu kış mevsiminde ortalama bulutluluk da en yüksek değerdedir (Grafik: 6).

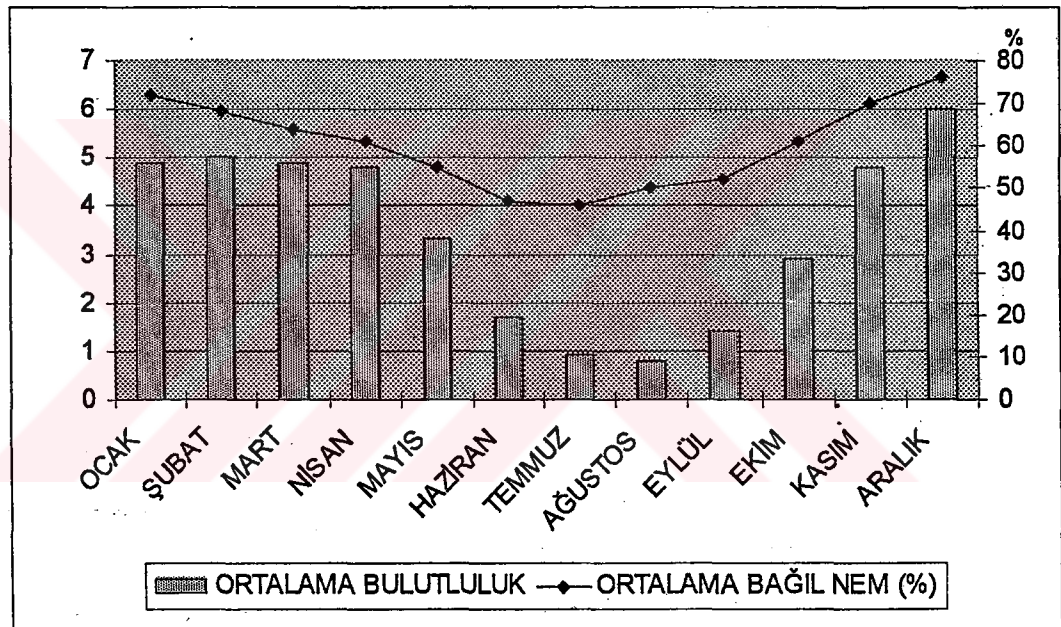
Grafik 5: Turgutlu'da Ortalama Yağış ve Günlük En Çok Yağış Miktarları (1984 - 2002)

(Kaynak: T.C. Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Verileri 1984 - 2002)

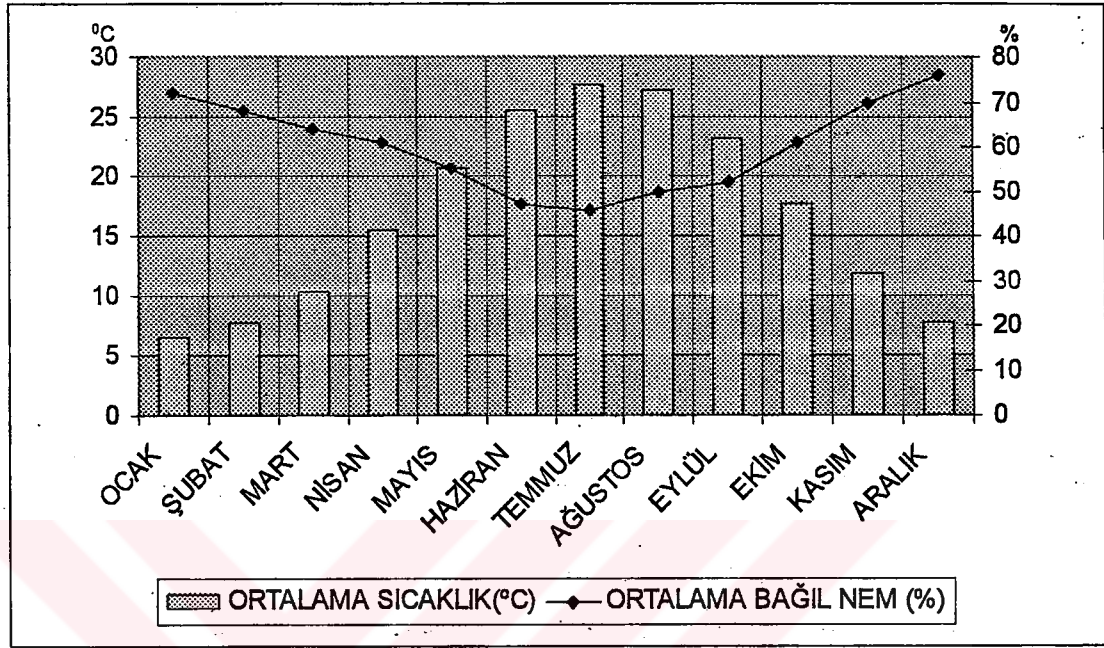
Ortalama bulutlu günler sayısı en fazla 12,7 ile Nisan ayında, en az 4,6 ile Temmuz ayında görülmektedir. Ortalama açık günler sayısı ise en fazla 26,3 ile ağustos ayında, en az

7,5 ile aralık ayındadır. Ortalama bağıl nem değeri bulutluluğun arttığı kış mevsiminde en yüksek değerine ulaşır. Bulutluluğun ve atmosfer aktivitesinin azaldığı yaz mevsiminde ise en düşük değere ulaşmaktadır.

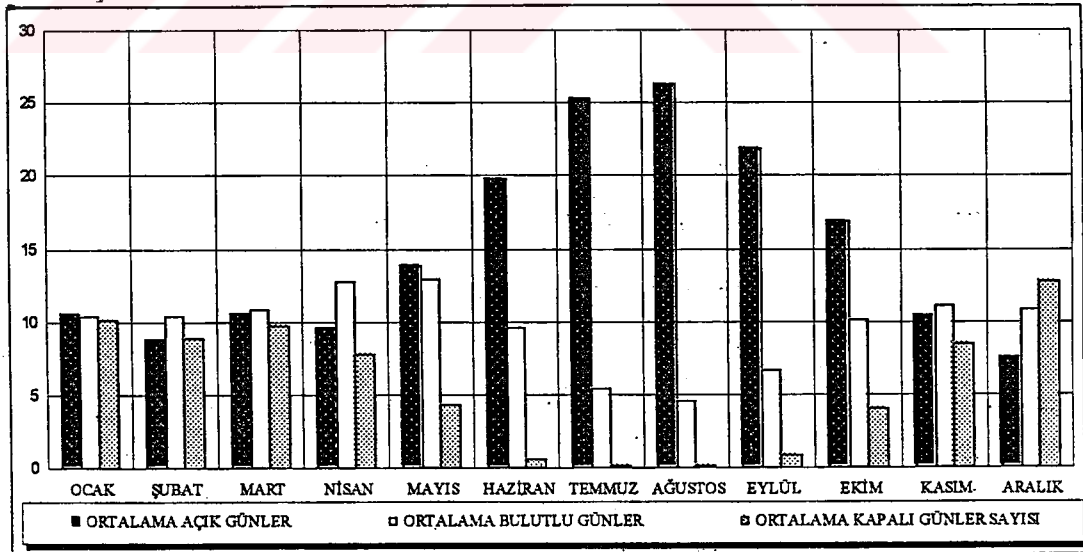
Grafik 7'de de görüldüğü gibi sıcaklık ile bağıl nem arasında ters orantı görülmektedir. Bağıl nemin arttığı kış mevsiminde sıcaklık azalmakta, bağıl nemin düştüğü yaz mevsiminde ise sıcaklık artmaktadır.

Grafik 6: Turgutlu'da Ortalama Bulutluluk ve Ortalama Bağıl Nem Durumu
(Kaynak: T.C. Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Verileri 1984 - 2002)

Grafik 7: Turgutlu'nun Ortalama Bağlı Nem (%) ve Ortalama Sıcaklık (°C) Grafiği.
(Kaynak: T.C. Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Verileri 1984 - 2002)

Grafik 8: Turgutlu'da Ortalama Açık Günler, Bulutlu Günler, Kapalı Günler
(Kaynak: T.C. Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Turgutlu Meteoroloji İstasyonu Verileri 1984 - 2002)

1.4. HİDROGRAFİK ÖZELLİKLER

Canlıların yaşamına ve çevrenin şekil kazanmasına etki eden önemli faktörlerden biri de su kütlelerinin (yer altı ve yüzey suları) hareketidir. Su aynı zamanda toprak oluşumunda, vejetasyon ve faunanın dağılışında, yerleşimde, ekonomik etkinliklerin sürdürülmesi ve çeşitlenmesinde, ana materyalin aşınmasında da etkilidir.

Turgutlu ve yakın çevresinde yer alan akarsu ağının kuruluşu ve gelişmesi sahanın tektonik ve jeomorfolojik evrimi ile yakından ilişkilidir. Aynı zamanda yapı ve litolojide drenaj tiplerinin oluşumunda önemli rol oynar. Orta ve üst miyosenden başlayan tektonik hareketlerin etkisi ile Bozdağlar ve yakın çevresinde N - S yönlü gerilmeler sonucu çeşitli yönlerde faylanmalar oluşmuş ve Gediz depresyonu meydana gelmiştir. Akarsu ağı da bu alandaki morfolojik yapıya uygun olarak gelişmiştir. Bozdağ kütesinin yanında E - W doğrultusunda uzanan depresyonun geniş tabanına Gediz nehri ve çevredeki yüksek sahalardan gelen çok sayıda akarsu bu yapıya uygun yerleşim göstermiştir. Kısaca, Gediz depresyonu boyunca uzanan Gediz nehri ve bu nehre karışan Irlamaz, Nif ve geçici akarsular olan Cephanelik, Ömer, Alaşehir, İsmailcik, Dombay Dere, Hasan, Çepnidere, Karamersin, Çınarcık dereleri enine akarsular olarak gelişmiştir (Harita: 5). Yamaçlardan inen bu kollar bir bütün olarak paralel bir ağ oluşturur. Paralel vadiler arasındaki uzaklık oldukça azdır. Bu durum akarsu ağının genç bir kuruluşa sahip olduğunu gösterir.

Kısaca paralel, zayıf dantritik akarsu ağı miyosende oluşmaya başlamış ve tektonik morfolojik gelişmelere paralel bir oluşum izlemiştir¹.

Turgutlu ve yakın çevresinin önemli akarsuları Gediz akarsuyu, bu akarsuya dökülen Irlamaz Çayı ve Nif çayıdır (Harita: 4).

17,500 km²'lik alana, 350 km uzunluğa sahip Gediz nehri², Gediz ilçesinin 26 km doğusundaki Murat dağı'ndan doğar. Gediz nehrinin ova tabanındaki yatak genişliği 150 - 200 m, derinliği 2 - 3 m kadardır. Demirköprü barajı kurulmadan önce kış ve ilkbahar mevsiminde zaman zaman yaptığı taşkınlar sonucunda ortalama 500 - 600 m genişliğinde mecrası boyunca taşkın yatağı oluşmuştur. Kilometrelerce uzanan bu ova tabanındaki kumluk depolardan günümüzde çeşitli sanayi kollarında kullanılmak üzere yararlanılmaktadır. Bozdağlar

¹ KOÇMAN, Asaf (1989) Uygulamalı Fiziki Coğrafya Çalışmaları ve İzmir-Bozdağlar Yöresi Üzerinde Araştırmalar, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:49, İzmir, [115-116].

² SARAÇOĞLU, Hüseyin (1990). Bitki Örtüsü, Akarsular ve Göller, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları Öğretmen Kitapları Dizisi: 177, [150].

kütlesinden kaynağını alan ve sürekli akış gösteren pek çok akarsu Gediz nehrini besler. Örneğin; Turgutlu ilçe merkezi içinden geçen Irlamaz çayı ve Turgutlu ilçe merkezinin batısında kalan Nif çayı Gediz'e ulaşır.

Gediz'in kolu olan Irlamaz deresi kaynağını Bozdağ'lardan alan Tekke dere, Karakuz dere ve Kesköy deresinin birleşmesiyle meydana gelmiştir. Irlamaz Deresi Çataköprü köyünden itibaren Turgutlu'ya kadar geniş tabanlı bir vadi içinde ovaya ulaşır. Irlamaz deresi, taşkınları önlemek amacıyla kanal içine alınana kadar, dere kıyısında yer alan Subaşı, Yeni, Yedieylül ve Atatürk mahalleleri (Harita: 10) bu taşkınlardan etkilenmekteydi (Fotoğraf: 1).

Gediz nehri ve Irlamaz deresinin rejim tipi, Yağmurlu Akdeniz Rejim tipidir. Bu rejim tipi iklimin etkisi altındadır.

Turgutlu ilçe merkezi çevresinde yer alan geçici akarsular şunlardır: Irlamaz deresinin doğusunda Cephanelik, Ömer, Alaşehir, İsmailcik dereleri, Irlamaz deresinin batısında Dombay dere, Hasan, Çepni dere, Karamersin, Çınarcık dereleridir. Bu dereler birbirine paralel, kuzeye (Turgutlu İlçe merkezine) doğru daha çok kış mevsiminde akış göstermektedir (Harita: 4).

1.4.1. Yeraltı Suyu

Turgutlu'nun güneyinde yer alan Bozdağlar, iklim şartları ve yağış karakteri nedeniyle suyun infiltrasyonuna¹ uygun değildir. Özellikle yüksek rölyef üzerinde kar yağışının az, kar örtüsünün yerde kalma süresinin kısa olması nedeniyle yer altı suyunun beslenmesini olumsuz etkilemektedir. Çalışma sahamız ve çevresinde, Kuvaterner ve Neojene ait formasyonların bulunduğu alanlar akifer özelliği gösteren yerlerdir. Paleozoik mermer ve şistler, Mezozoik kalker ve fliş formasyonları geçirimli olmalarına rağmen bu sahalarda yer altı suyu az yada çok derindedir. Tüm bu nedenlerden dolayı Bozdağlar'ın yeraltı suyu, ova kenarlarında, vadilerin topografyayı kestiği yamaçlarda yeryüzüne çıkmakta ya da birikinti koni ve yelpazelerinde, ova tabanlarındaki alüvyonlarda yüzeye yakın bulunmaktadır. Kısaca, çevreden havza tabanına doğru yer altı suyu hareketinin varlığı tesbit edilmiştir².

¹ KOÇMAN, Asaf (1989). Uygulamalı Fiziki Coğrafya Çalışmaları ve İzmir-Bozdağlar Yöresi Üzerinde Araştırmalar, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:49, İzmir, [112].

²KOÇMAN, Asaf (1989). a. g. e., [113].

Sonuç olarak, Gediz ovasında alüvyonlarla Neojen sedimanları birbiriyle geçişlidir. Ovanın kenar kısmındaki kaba malzemeyi oluşturan unsurlar; detritik Bozdağ depoları, Neojen kumlu, killi ve marnlı çökellerdir. İnce kumlu, siltli ve killi malzemeler daha çok Gediz yatağına doğru bulunur. Bu durum yer altı suyunun kenarlardan beslenip, topografik eğim boyunca havzanın ortalarına doğru hareket etmesini sağlar. Ova tabanında açılan kuyuların sığ olması bu durumu desteklemektedir. Örneğin, ova tabanında 5 - 6 m derinde, havzaların kenar kısımlarında ise 20 - 30 m derinlikte suya rastlanmaktadır¹.

1.5. TOPRAK

Turgutlu ilçesi İmar Planı içi ve çevresinde yer alan toprak tipleri Regosoller, Kolüvyal Topraklar, Kahverengi Orman Toprakları, Kestanerengi Topraklar, Kırmızı Kahverengi Akdeniz Toprakları, Kırmızı Akdeniz Toprakları ve Alüvyal Topraklardır. Bu toprak tiplerinin oluşmasında havzanın jeolojik yapısı, topoğrafik özellikleri ve iklim şartları etkili olmuştur.

1.5.1. Azonal Topraklar

1.5.1.1. Alüvyal Topraklar

Alüvyal topraklar, akarsuların yüksek sahalardan taşıyarak getirdiği malzemenin vadi veya havza tabanlarında birikmesiyle oluşmaktadır². Bu topraklar düz ve düze yakın, az eğime sahip A ve C horizonlu azonal genç topraklardır. Sürekli aşındırma ve çeşitli zamanlarda gelen sedimantasyonun miktarına göre toprak profili genellikle çeşitli tabakalara sahiptir. Üzerinden uzun yıllar geçmiş topraklarda hafif kireç yıkanması görülebilir. Sel ovalarında ırmak yataklarından uzaklaştıkça topraklar bünye, drenaj ve topoğrafya bakımından belirgin farklılık gösterirler. İklim, drenaj ve kullanma şekline göre organik madde miktarı değişiklik gösterir. Bu topraklar üzerine birikim yolu ile günümüzde bile çeşitli kalınlıklarda genç ilave sedimentler gelmektedir. Alüvyal topraklar Azonal Topraklar grubunda yer aldığı için özel bir iklim tipi ve vejetasyonu yoktur. Her iklim ve vejetasyona sahip olabilir³. Toprağın fiziksel ve kimyasal özelliğini ana kayanın özelliği ve aşınma-taşınma faaliyetlerinin seyri etkilemektedir. Çakıl, kum, kil ve mil boyutundaki malzemeler alüvyal toprakları oluşturan

¹ KOÇMAN, Asaf, (1989).a.g.e. [113].

² ÇUKUR, Hasan (1992). *Orta Gediz Havzasının Fiziki Coğrafyası* T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Öğretimi Ana Bilim Dalı, İzmir, [121].

³ Manisa ili Arazi Varlığı, (1998). T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları Ankara, [12].

unsurlardır. Bu unsurların kaynağı çevredeki gnays, mikaşist, fillat gibi ana kaya neojen gölge sedimentlerdir¹.

Alüvyal toprakların kil içermesi, madensel tuzlar yönünden zengin olması, katyon değişme kapasitesinin yüksek olması nedeniyle tarımsal faaliyetler (bağ, meyve, sebze vs.) yoğun olarak yapılabilmektedir². Çalışma alanını incelediğimizde (Harita: 7) Turgutlu ilçe merkezini oluşturan 21 mahalleden Selvitepe ve Ergenekon Mahalleleri dışında 19 mahallenin alüvyal topraklar üzerinde bulunduğu görülmektedir. Bu durum tarım yapılabilecek, iklim ve toprak şartlarının uygunluğu nedeniyle bol ürün elde edilebilecek toprakların amaç dışı kullanıldığına göstergesidir. İlçenin en azından bundan sonra kentsel gelişiminin verimli topraklar üzerindeki gelişimi engellenmelidir.

1.5.1.2. Kollüvyal Topraklar

Azonal Topraklar grubunda yer aldığı için özel bir iklim tipi ve vejetasyonu yoktur. Dağlık sahalarda ve eğimli yamaçlarda ayrışan çeşitli boyuttaki malzemenin yüzey akımı veya yan derelerin kısa mesafelerden taşıyarak eğimin azalmış olduğu dağ eteklerinde, graben tabanına geçiş sahalarında birikmesiyle oluşan genç depo veya topraklara denir³.

A ve C horizonlu topraklardır. Ancak sürekli taşınma ve birikmenin gerçekleştiği koni ve yelpazelerde horizon oluşması güçleşmektedir. Toprak karakterleri genelde çevrede bulunan yüksek arazi topraklarının karakterlerine benzemektedir. Dik yamaçların eteklerinde ve vadi boğazlarında bulunan kollüvyal topraklar kaba taş ve moloz unsurlarını içerir. Yüzey akım hızının azaldığı alanlarda unsurların çapları küçülmekte alüvyal toprak parça büyüklüğüne eşit olmaktadır. Eğimin çok azaldığı yerlerde kollüviyal ve alüvyal toprakların birbirlerine geçişli olarak karıştığı görülmektedir.

Turgutlu çevresinde koni ve yelpazelerde yani Bozdağ yamaç depolarının hemen bitiminde bu topraklar görülmektedir⁴. Selvitepe ve Ergenekon Mahallelerinde, Küçük Sanayi Sitesi'nin bulunduğu alanda, Irlamaz deresi'nin iki kıyısı boyunca ve batıya doğru fabrikaların bulunduğu alanda, Irlamaz köyünün büyük bir bölümünde kollüviyal topraklar

¹ ÇUKUR, Hasan (1992). Orta Gediz Havzasının Fiziki Coğrafyası T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Öğretimi Ana Bilim Dalı, İzmir, [121-123].

² ÇUKUR, Hasan (1992). a.g.e., [121-123].

³ Manisa ili Arazi Varlığı, (1998). T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları Ankara, [13], ÇUKUR, Hasan (1992). Orta Gediz Havzasının Fiziki Coğrafyası T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Öğretimi Ana Bilim Dalı, İzmir, [123].

⁴ ÇUKUR, Hasan (1992). a.g.e. [123].

yaygındır. Subaşı, Şehitler, Acarlar ve Albayrak Mahallelerinin güney kıyılarında alüvyal ve Kollüviyal topraklar birbirine geçişli olarak karışmaktadır. Bu topraklar eğim ve bünye nedeniyle genellikle iyi drenajlıdır. Bu toprakların en önemli problemleri bünyelerinin kaba oluşları, taşlılık, % 2'den fazla eğim, eğime bağlı olarak orta derecede erozyona ve taşkına maruz kalmalarıdır¹.

1.5.1.3. Regosoller

Regosoller yapılarını ana materyalden alan Azonal toprak grubuna dahildir, A ve C profillidir. A horizonu mineraldir. Zayıf oluşmuş sığ veya orta derin olup C horizonuna belirgin bir geçiş yapmaz. A horizonu minerallidir. Taşlılık göstermez, C horizonuna bariz bir geçiş yapmaz.

Regosoller tüm iklimlerde oluşabilir. Yüksek geçirgenlik ve düşük su tutma kapasitelerinden dolayı sahanın iklimi ne olursa olsun kurudurlar. Regosoller daha çok kum yığınlarında lösler, volkanik kül ve eğimli buzul birikintileri üzerinde görülürler. Ana maddesi yumuşak tuf, rüzgâr ve su ile harekete maruz genellikle kalkerli, sürüklenmiş yuvarlanmış materyal, marn, kalkerli kil ve tebeşirdir².

İlçede Plio-Kuaterner depoları üzerinde yani Küçük Sanayi Sitesi'nin bulunduğu dar bir alanda ve Ergenekon Mahallesi'nin güneyinden itibaren görülmeye başlamaktadır (Harita: 7).

1.5.2. Zonal Topraklar

1.5.2.1. Kahverengi Orman Toprakları

Bu topraklar daha çok yüksek derecede kireç içeren ana madde üzerinde gelişmiştir. Horizon gelişimi zayıftır. A (B) C horizonlarına sahiptir. A horizonu iyi oluşmuştur. Gözenekli ve granüler yapıya sahiptir, organik madde mineral madde ile iyice karışmış durumdadır. ph derecesi genellikle alkali ve nötr karakterdedir. B horizonu granüler ve yuvarlak köşeli unsurlardan oluşur. Bu horizon C horizonundan daha fazla kil içerir. B horizonunun aşağı kısımlarında kalsiyum karbonat (CaCO₃) bulunur. Bu toprakların oluştuğu

¹ Manisa ili Arazi Varlığı, (1998). T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları Ankara, [13-14].

²Manisa ili Arazi Varlığı, (1998). T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları Ankara, [15].

alanlarda ortalama yıllık yağış miktarı 620 - 870 mm. civarındadır ve kurak mevsim bulunmaktadır¹.

Kahverengi orman toprakları Menderes Masifi metamorfik birimleri üzerinde Irlamaz deresinin batısında ve ilçenin doğusunda kolüvyal topraklar ile regosoller arasında yer almaktadır.

1.5.2.2. Kestane Renkli Topraklar

A B C profiline sahip, kalsifikasyon olayı sonucu oluşmuş zonal topraklardır. Kalsiyum açısından zengin olup bazik reaksiyon gösterir. A horizonu 30 - 50 cm kalınlığında granüler yapıda, orta derecede organik madde içeriğine sahiptir. Renk koyu kahverengidir. Organik madde mineral madde ile iyice karışmış durumdadır. B horizonunun rengi koyu kahverengi ve kırmızımsı kahverengi olup kil birikmesi gösterir. B horizonunun altında genellikle kireç birikim horizonu yer almaktadır. Toprak profilinin alt katmanlarına doğru inildikçe CaCO₃ artış göstermektedir. Bu toprakların bulunduğu alanlarda yağış miktarı daha fazla olduğu için kahverengi topraklara göre kireç birikimi daha derinlerdedir².

Zonal toprakların oluşumunda iklim tipi ve vejetasyonun etkisi görülür. Yıllık yağış miktarı 370 - 620 mm.'dir. Kahverengi topraklara göre yazlar daha yağışlı ve sıcaklık daha düşük, kışlar daha yüksek sıcaklığa sahiptir. Yılım birçok ayı kurak geçen iklim koşulları hakimdir. Doğal vejetasyon kısa ve uzun otlardan, çalılardan ve seyrek ağaçlardan oluşur. Ana materyal kireççe zengin kalker, gnays, şist, bazalt gibi kayalardan oluşur³. Selvilitepe Mahallesi'nden güneye Irlamaz Köy'üne kadar bu topraklar görülür (Harita: 7).

1.5.2.3. Kırmızı Kahverengi Akdeniz Toprakları

Bu topraklar Kırmızı Akdeniz ve Kahverengi Akdeniz topraklarının karışık halidir. A B C profiline sahiptirler. Ana madde esas olarak sert kalker, dağlık bölgelerde granit, kiltası, kumtaşı, metamorfikler, kristal kayalar, filiş, kireçtaşı, alçak yayla ve ovalarda bazik

¹ Manisa ili Arazi Varlığı, (1998), T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları Ankara, [16-17].

² Manisa ili Arazi Varlığı, (1998), a.g.e. [15].

³ Manisa ili Arazi Varlığı, (1998), a.g.e. [15].

karakterli andezitik, granit, kiltası, çimentolaşmış kumtaşı ve konglomera, çakıllı, kumlu, killi, genç sedimentler ve kumlu kil taşlarıdır¹. İmar planı dışında, batı kesiminde görülmektedir.

1.5.2.4. Kırmızı Akdeniz Toprakları

A B C horizonlu topraklardır. Akdeniz iklim bölgesindeki kireç kayaları üzerinde 600 mm. veya daha fazla yağış altında oluşan koyu kırmızı renkli topraklardır². Bu topraklar genellikle humus bakımından fakir ve demir üç oksit yönünden (Fe_2O_3) zengindir. Toprağa kırmızı rengi veren de bu demir bileşimidir³.

Bu topraklar; ilçe merkezinin güneybatı kesiminde, imar plan alanı dışında görülmektedir (Harita: 7).

1.5.3. Kumlu Çakıllı Molozlu Irmak Taşkın Yatakları

Bu topraklar ırmakların taşkın yataklarındaki kumlu, çakıllı, molozlu materyalin bulunduğu sahalarda görülmektedir. Bu sahalarda yağışların az olduğu yaz aylarında belirgin olarak görülür; fakat yağışın fazla olduğu devrelerde ise ırmak akışının olduğu alanlarda ince toprak materyali devamlı yıkanmadan dolayı bulunmaz. Vejetasyondan yoksun ve 8. sınıf arazi karakterindedir⁴. Turgutlu ilçe merkezinde bu toprak tipi Irlamaz Dere yatağı boyunca görülmektedir (Harita: 7).

1.5.4. Turgutlu'da Kent Topraklarının Kullanımı ve Alınabilecek Önlemler

Araştırma alanında ana materyal, rölyef, vejetasyon, aşındırma ve biriktirme faaliyetleri çeşitli toprak tiplerinin oluşmasına neden olmuştur. Sürekli yüksek kesimlerden aşınan materyallerin alçak kesimlerde birikmesi sonucu topraklar gençlik safhasında kalarak olgunlaşmamaktadır. Bunun yanı sıra eğimli alanlardaki topraklarda orta derecede erozyon görülmektedir.

¹ Manisa ili Arazi Varlığı, (1998). a.g.e. Ankara, [16].

² Manisa ili Arazi Varlığı, (1998). a.g.e. Ankara, [14].

³ ATALAY, İbrahim (1989). Toprak Coğrafyası Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:8, İzmir, [121].

⁴ Manisa ili Arazi Varlığı, (1998). a.g.e. Ankara, [19].

Kent içi yerleşim ve sanayi alanları içerisinde yer alan toprakların büyük bir bölümü alüvyal topraklardır. İlçe merkezinde yer alan 17 mahalle 1. sınıf tarım arazisi üzerinde yer almaktadır. Kent kuzeyde de devam eden 1. sınıf tarım arazileri üzerinde hızla gelişmektedir (Harita: 8). Verimli tarım topraklarının sanayide, yerleşimlerde, tuğla-kiremit ve kum-çakıl işletmelerinin hammadde ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılması tarım ve geleceğimiz açısından önemli bir kayıptır. Toprağın önemi, işlevselliği, korunması ve doğru kullanılması amacıyla kamuoyunun eğitilmesi gerekmektedir. Arazi kullanım sınıflamasına göre kentsel planlamanın gözden geçirilmeli yaygın ve örgün eğitim kuruluşları, sivil toplum örgütleri işbirliği içinde kamuoyunun eğitimi sağlanmalıdır.

1.6. BİTKİ ÖRTÜSÜ VE KENT İÇİNDEKİ DAĞILIMI

Yeryüzünde bitki toplulukları, bulunduğu alanın ortam şartlarına göre yetişmektedir. Ortam şartlarına göre belli bitki türleri ya da bitki toplulukları oluşur. Bitkilerin ortam şartlarını, bulunduğu sahadaki toprak (toprak suyu, toprakta veya ana materyalde bulunan besin maddeleri, topraktaki canlılar), ana materyalin fiziksel ve kimyasal özellikleri, topografya özellikleri (yüksekti, eğim, bakı), iklim şartları (sıcaklık, yağış, nem) tayin etmektedir. Yani bitkilerin büyüüp gelişmeleri, topluluk oluşturmaları, yayılmaları, hayatsal faaliyetlerini devam ettirmeleri ortamın şartlarına göre olmalıdır ¹.

Turgutlu ve yakın çevresi bitki coğrafyası açısından Doğu Akdeniz Rejyonuna girmektedir. Çevredeki doğal bitki örtüsü ana hatlarıyla Akdeniz iklim şartlarının ve coğrafi yapının etkisi altında kalmaktadır. Bu iklim tipini karakterize eden kserofit özellikte bitki formasyonları yayılım gösterir. Ayrıca bu sahadaki bitki örtüsü sürekli insan faktörü tarafından tahrip edilerek doğal kompozisyonunu yitirmiştir. Bunun sonucunda doğal bitki örtüsünün yerini kültür bitkileri almıştır. Doğal bitki örtüsü daha çok tarım etkinliklerine elverişli olmayan topraklarda ve Turgutlu'nun çevresindeki dağlık alanlarda görülmektedir ².

¹ ATALAY, İbrahim (1990). *Vejetasyon Coğrafyasının Esasları*, T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, [27].

² KOÇMAN, Asaf (1989). *Uygulamalı Fiziki Coğrafya Çalışmaları ve İzmir-Bozdağlar Yöresi Üzerinde Araştırmalar*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:49, İzmir, [142].

Turgutlu ve yakın çevresinin klimaks türü Kızılçam'dır (*Pinus brutia*). Kızılçamlar Akdeniz iklimini karakterize eden maki ve garig toplulukları ile bir arada bulunmaktadır. Özellikle Kızılçam ve Maki toplulukları insanların tahrip edemediği alanlarda daha geniş bir yayılım gösterebilmektedir. Irlamaz deresinin batı kesiminde dar bir alanda ve çevredeki Çaldağı, Dibek dağı yamaçlarında alt sınırı 200 - 250 metreden başlayan Kızılçam, Maki ve Garig toplulukları görülmektedir.

Turgutlu güneyinde zeytinlikler, bunlarla karışık maki ve garig toplulukları, Irlamaz nehrinin batısında kızılçam ormanları yer yer bazı alanlarda maki- kızılçam toplulukları yer almaktadır. Kent merkezi ve yakın çevresinde yerleşim veya sanayi tarafından işgal edilmemiş alanlar tarım alanı olarak kullanılmaktadır. Turgutlu ilçe sınırları içerisinde maki ve garig formasyonuna ait elementler:

Ağaç Formundaki Elementler: *Quercus coccifera* (Kermes meşesi), Kızılçam (*Pinus brutia*), Adi ardıç (*Juniperus communis ssp nana*), Boylu ardıç (*Juniperus exelsa*), Beyaz Söğüt (*Salix alba*), Salkım Söğüt (*Salix babylonica*), Akkavak (*Populus alba*), Titrek kavak (*Populus tremula*), Adi ceviz (*Juglans regia*), Adi Kızılağaç (*Alnus glutinosa*), Anadolu Kestanesi (*Castanea sativa*), Saçlı meşe (*Quercus cerris*), Palamut meşesi (*Quercus ithaburensis ssp.*), Tüylü meşe (*Quercus pubescens*), Ova karaağacı (*Ulmus campestris*), Doğu çınarı (*Platanus orientalis*), Geyik dikenini (*Creteagus monogyna*), Erguvan (*Cercis siliquastrum*), Menengiç (*Pistacia terebinthus*), Sakız (*Pistacia lentiscus*), İzmir ılgını (*Tamarix smyrnensis*), Kuş iğdesi (*Eleagnus angustifolia*), Çiçekli dişbudak (*Fraxinus ornus*), Hayıt (*Vitex agnus-castus*), Zeytin (*Olea europea*).

Çalı Formundaki Elementler: Katran ardıcı (*Juniperus oxycedrus*), Deniz üzümü (*Epherra campy lopoda*), Saz (*Juncus acutus*), Kermez meşesi (*Quercus coccifera*), Mazi meşesi (*Quercus infectoria*), Asma (*Clematis cirrhosa*), Girit karamuğu (*Berberis cretica*), Çakal eriği (*Prunus spinosa*), Böğürtlen (*Rubus sanctus*), Genista lyda, Genista carinalis, Genista anatolica, Katır tırnağı (*Spartium junceum*), Tüylü keçiboğan (*Calycotome villosa*), Kokar çalı (*Anagyris foetida*), Derici sumacı (*Rhus coriaria*), Kara çalı (*Paliurus spina christi*), Defne yapraklı laden (*Cistus laurifolius*), Tüylü laden (*Cistus creticus*), Adaçayı yapraklı Laden (*Cistus salvifolius*), Mersin (*Myrtus communis*), Sarı çiçekli kızılçık (*Cornus mas*), Kocayemiş (*Arbutus unedo*), Ağaç fundası (*Erica arborea*), Pembe çiçekli funda (*Erica verticillata*), Sarı çiçekli yasemin (*Jasminum fruticans*), Kurtbağrı (*Ligustrum vulgare*),

Adaçayı (*Salvia verticillata*), Karabaş (*Lavandula stoechas*), Coridothymus capitatus, Kekik (*Thymus zygoides*), Etrüsk Hammeli (*Lonicera etrusca*), Kara Mürver (*Sambucus nigra*).

Otsu Formdaki Elementler: Dikenli mersin (*Ruscus aculeatus*), Boylu gıcır (*Smilax exselsa*), İtalyan gıcırı (*Smilax aspera*), Koyunkıran (*Hypericum L.*), Tarla Sarmaşığı (*Convolvulus arvensis*), Sarmaşık (*Convolvulus scammonia*), Adi orman sarmaşığı (*Hedera helix*), Nane (*Meentha spp.*), Yabani kekik (*Thymus spp.*).

Park ve Bahçe Düzenlemelerinde Kullanılan Bitkiler: Kıbrıs akasyası (*Acacia cyanophylla*), Çınar yapraklı akçağaç (*Acer platanoides*), Beyaz çiçekli at kestanesi (*Aesculus hippocastanum*), Anadolu şimşiri (*Buxus sempervirens*), Bodur hurma (*Chamaerops humilis*), Demir ağacı (*Casuarina equisetifolia*), Lübnan sediri (*Cedrus libani*), Adi servi (*Cupressus sempervirens*), Japon eriği (*Eriobotrya japonica*), Fıstık çamı (*Pinus pinea*), Kırmızı okalıptus (*Eucalytus camaldulensis*), Büyük çiçekli Manolya (*Magnolia grandiflora*), Ak dut (*Morus alba*), Yalancı akasya (*Robinia pseudoacacia*), Peru biber ağacı (*Schinus molla*), Punica granatum, Doğu ladini (*Picea orientalis*), Leylak (*Syringa vulgaris*), Mor salkım (*Wistaria sinensis*), Salkım söğüt (*Salix babylonica*), Adi porsuk (*Taxus baccata*)¹.

Sonuç olarak; Turgutlu ve yakın çevresinde ortalama yıllık yağış miktarı 465.8 mm, yıllık ortalama sıcaklık 16.8 °C'dir. En sıcak ay 27.6 °C ile temmuz, en soğuk ay 6.5 °C ile ocak ayıdır. Bu iklim koşulları Akdeniz iklim şartlarını yansıtmaktadır ve çalışma alanında Akdeniz flora elementleri görülmektedir. Bunlar genellikle maki, garig ve kızılçam topluluklarıdır. Fakat bunların büyük bir bölümü, özellikle kent merkezi ve yakın çevresinde, tarım etkinlikleri, yerleşim, otlama, yapacak - yakacak amacıyla tahrip edilmiştir. Tahrip edilmeye de devam etmektedir.

¹ ÖZTÜRK, M., ERDEM, Ü., BÜTÜNER, H., DALGIÇ, R., (1995). Gediz Havzasında Tarım Dışı Amaçlı Arazi Kullanımı Turgutlu Örneği, 1. Gediz Havzası Erozyon ve Çevre Sempozyumu 10-11 Ekim 1995 Salihli.

İKİNCİ BÖLÜM

TURGUTLU'NUN BEŞERİ ÖZELLİKLERİ

2.1. TURGUTLU VE ÇEVRESİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Turgutlu'nun kuruluşu ile ilgili tarihi çalışmalara göre ilçede ilk yerleşim M.Ö. 3000'e dayanmaktadır. Turgutlu'nun Manisa'ya çok yakın mesafede kurulmuş olması nedeniyle eski çağlarda Manisa'nın geçirmiş olduğu evreleri geçirdiği kabul edilmektedir. Ancak yörenin yerleşimi ile ilgili bilgiler yeterli düzeyde değildir. Antik çağda Lidya uygarlığının sınırları kesin olarak bilinmiyor; ancak bazı bilim adamları onların bu bölgeye Tunç Çağı sonunda yani Frigler ile aynı dönemde geldiklerini düşünmektedir¹. Bilge Umar'a² göre, Turgutlu adının kaynağı şöyledir; '1880'lerde Karl Buresch, Turgutlu'nun 8 km kadar güneydoğusunda, Bozdağ'ın kuzey yamacı eteğinde, adını Djowali diye aktardığı bir köyde Troketta'yı anan bir yazıt bulmuştur. 1906'da J.Keil ve A.Van Premerstein aynı yazıtı bu Djowali köyünde gördüler. Louis Robert (Atrevers l'Asie Mineure, s. 405 - 406) bu köyün şimdi yok olmuş ya da adı değişmiş olması gerektiğini söylüyor. Djowali diye yazılan adın doğrusu Hacı Velid'dir ve Hacı Veli Köyü şimdi Avşar adını taşımaktadır. Köy, İzmir-Ankara anayolu üzerindedir, dolayısıyla Anadolu'nun bildiğimiz en eski ana ulaşım yolu olan Selçuk, Karabel, Turgutlu, Sardis (ve doğu ilerisi) yolu üzerindedir. Ad benzerliklerine dayanarak ilkçağ kentlerinden nicesinin yerini saptamış olan L. Robert, Turgutlu adının Troketta'dan bozma olduğunu göremiyor' kente önceleri Turgutlu ya da Turgutlu Kasaba denirdi, bu bir Türk kabilesinin adıdır. 50 yıldan beri eski adını (bir ara kullanılan kasaba yerine, Turgutlu adını yeniden almıştır'' diyor³ (Umar B. s. 405 sonu). Oysa bu yöreye gelmiş bir Turgutlu kabilesi yoktur. Kasabanın eski adı ve şimdiki adı Turgutlu, Troketta'dan bozmadır ve yanı başındaki Salihli, Ahmetli, Urganlı, Kestelli, Yarışlı, Kapaklı, Bezirganlı, Armutlu, Karaoğlanlı gibi adların gösterdiği üzere bu yörenin yerleşim adlarında -lı takısı sık kullanıldığı için Turgut olmakla kalmayıp Turgutlu olmuştur.

16. yy başlarında Turgutlu Manisa'dan sonra Saruhan bölgesinin en büyük iskan birimini oluşturmuştur. Turgutlu, 17. yy'da Celali isyanlarında büyük zarar görmüş, bu durumdan korunmak için köyün etrafına sur inşaa etmişlerdir. 17. yy. başlarından itibaren

¹ ŞENGEL, Döndü (2000). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Turgutlu (1923-1933) T.C. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, [4].

² UMAR, Bilge (1993). Türkiye'deki Tarihsel Adlar, İnkılap Kitapevi, İstanbul [802].

³ UMAR, Bilge (1993). a.g.e., İnkılap Kitapevi, İstanbul, [802].

"Kasaba" diye anılmaya başlanmıştır. H.1312 - 1894 Aydın salnamesinde Turgutlu artık Manisa'nın nahiyeleri arasında değildir. Turgutlu' nun ne zaman kaza olduğuna dair bilgi yoktur. 1821 tarihine kadar Kasaba-i Turgutlu olarak anılmış sonraları "Turgutlu" unutulmuş ve uzun süre "Kasaba" diye anılmıştır. 1932 yılından sonra resmen Turgutlu adı kullanılmıştır¹. İlçenin kurulduğu yer ise bugünkü Tabakhane Mevkii'dir.

Kurtuluş Savaşı sırasında Turgutlu'nun işgali, Türk Genelkurmay Harp Tarihi Dairesi yayınında, 29 Mayıs 1919 olarak gösterilmiştir². Ancak çeşitli kaynaklarda bu tarih farklılık göstermektedir. 29 Mayıs 1919'dan, 7 Eylül 1922 yılına kadar süren Yunan işgali sonucu 5 Eylül sabahı başlayan ve ertesi gün akşam yetişen Türk ordusu tarafından söndürülünceye kadar devam eden yangın sonucunda 6000 haneli Turgutlu kazasının 5800 evi tamamen yanmıştır³. Yanmayan tek mahalle bugünkü adı ile Bozkurt Mahallesi'dir (Harita: 10) (Hacı Zeynel Camii ve çevresi). Mahalle yangın öncesi mimari dokusunu hala korumaktadır. 1924 yılından önce gelen göçmenler için kaza merkezi ve köylerde iskan yerleri belirlenmiştir. Kasaba Hamidiye Mahallesi'ne 133 (bugünkü Yılmazlar ve Altay Mahallelerinin bulunduğu alan), Kasaba Boşnaktepe ve Ahmetli nahiyesinin Burhaniye köylerine ise 137 muhacir yerleştirilmiştir⁴.

1924 yılında gerçekleştirilen büyük mübadele ile Anadolu'da yaşayan gayri Müslimler ile Yunanistan, Makedonya ve Bulgaristan'da yaşayan Türk vatandaşları ile yer değiştirilmiştir.

Kasabaya değişik zamanlarda gelen göçmenler çeşitli yerlere iskan ettirilmiştir. Dönemin kaymakamının beyanatına göre "Şu tarihe kadar on sekiz hanelik göçmen gelmiş ve tamamı iskan ettirilmiştir" deniliyordu. Yine basından alınan haberler doğrultusunda; "Kazada Balkan Harbi'nden sonra göç etmiş pek çok Bulgaristan göçmeni olduğu belirtiliyor. Bu vatandaşlar daha sonra da müşkül vaziyete düşmüştür⁵".

¹ ŞENGEL, Döndü (2000). *Cumhuriyetin İlk Yıllarında Turgutlu (1923-1933)* T.C. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, [5].

² ŞENGEL, Döndü (2000). *a.g.e.* [6].

³ YÖRÜKOĞLU, M. Nuri (2001). *Manisa Yangını*, Celal Bayar Üniversitesi Türk Tarihi ve Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi, [165].

⁴ ŞENGEL, Döndü (2000). *a.g.e.* (Aydın Vilayet Salnamesi 1326 sf: 664'e göre), [21].

⁵ ŞENGEL, Döndü, (2000). *Cumhuriyetin İlk Yıllarında Turgutlu (1923-1933)* T.C. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (9 Temmuz 1924 Anadolu gazetesine göre), [17].

1925 - 1926 yıllarında dönemin son mimari teknikleri kullanılarak tekrar inşaata ve imara başlanılan kazanın yeniden haritasının tanzim edilmesi düşünülmüştür¹. Bir buçuk senelik bir çaba sonucu Ziya ve Seladdin Beylerin üzerinde çalıştığı yeni bir haritası çıkartılmıştır². Ancak 1932 yılının yaz ayına kadar Kasaba ve Alaşehir kazalarının kadastro teşkilatı henüz yapılmamış, yapılması için gerekli girişimlerde bulunulmuştu³. 1872 yılında belediye teşkilatı kurulan Turgutlu'nun ilk imar planı Asım Kömürcüoğlu tarafından 1949 yılında çizilmiş, 1950 yılında onaylanmıştır⁴.

1932 yılına gelindiğinde ilçe merkezinde 3726 ev, 10 resmi bina, 8 fabrika, 34 mağaza, 23 fırın, 460 dükkan, 6 han, 5 otel bulunuyordu⁵. 2000 yılında ilçede 30.640 adet konut, 4.930 ticari yapı, 155 sanayi, 11 idari, 33 dini yapı bulunmaktadır (Tablo: 34).

İlçede son olarak 1997 yılında yapılan Revizyon İmar Planı, 40,000 kişilik nüfus artışı planlanarak yapılmıştır.

2.2. NÜFUSUN MAHALLELERE GÖRE DAĞILIMI

29 Mayıs 1919'dan, 7 Eylül 1922 yılına kadar süren Yunan işgali sırasında 6000 evli Turgutlu kazasının 5800 evi tamamen yanmıştı⁶. Yanmayan tek mahalle Bozkurt Mahallesi ve çevresidir. Büyük yangından sonra 1949 yılında Asım Kömürcüoğlu tarafından hazırlanan imar planında 17 mahalle bulunmaktadır. 1965 yılına gelindiğinde Turgutlu Çevre İncelemesine göre ilçe halen 17 mahalleden oluşmaktadır. Bu mahalleler;

1- Altay Mahallesi

2- Kurtuluş Mahallesi

3- İstiklal Mahallesi

¹ ŞENGEL, Döndü, (2000). a.g.e. (1925-1926 Devlet Salnamesi, İstanbul 1926 sayfa: 670'e göre) [96].

² ŞENGEL, Döndü, (2000). a.g.e. (T.C. Belediye Meclis Karar-Defteri, 1339, Turgutlu 1339, syf.63 e göre). [22].

³ ŞENGEL, Döndü, (2000). a.g.e. (Anadolu, 13 Temmuz 1932'e göre) [22].

⁴ Yurt Ansiklopedisi, Türkiye İİ İİ, Dünü, Bugünü, Yarını (1982, 1983, 1984). Anadolu Yayıncılık İstanbul, [5591].

⁵ Manisa Vilayeti Hususi İdaresi, (1932). Manisa Vilayeti Hakkında Tabii, İktisadi, Tarihi, İctimai, Coğrafi, İdari, Cem'i, Mecmuası, İzmir, [358].

⁶ YÖRÜKOĞLU, M. Nuri, (2001). Manisa Yangını, Celal Bayar Üniversitesi Türk Tarihi ve Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi.

- 4- Albayrak Mahallesi
- 5- Bozkurt Mahallesi
- 6- Yedi Eylül Mahallesi
- 7- Turan Mahallesi
- 8- Cumhuriyet Mahallesi
- 9- Özyurt Mahallesi
- 10- Acarlar Mahallesi
- 11- Yeni Mahallesi
- 12- Subaşı Mahallesi
- 13- Yiğitler Mahallesi
- 14- Şehitler Mahallesi
- 15- Yılmazlar Mahallesi
- 16- Turgutlar Mahallesi
- 17- Yıldırım Mahallesi

1965-1970 yılları arasında Turgutlu, kırsal kesimden ve ilçede sanayileşme faaliyetlerinin hızlanmasına bağlı olarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölge'sinden göç almaya başlamıştır. 1967 yılına kadar demiryolunun kuzeyinde yerleşim bulunmuyordu. O yıllarda ilçe merkezi Turan, Özyurt ve Turgutlar Mahallelerinin bulunduğu alandan oluşuyordu. Göçle gelen nüfus kentin kuzeyinde Gediz'e doğru gelişimi hızla devam eden İstasyonaltı Mahallesi'nin kurulup gelişmesinde önemli rol oynamıştır (Harita: 10).

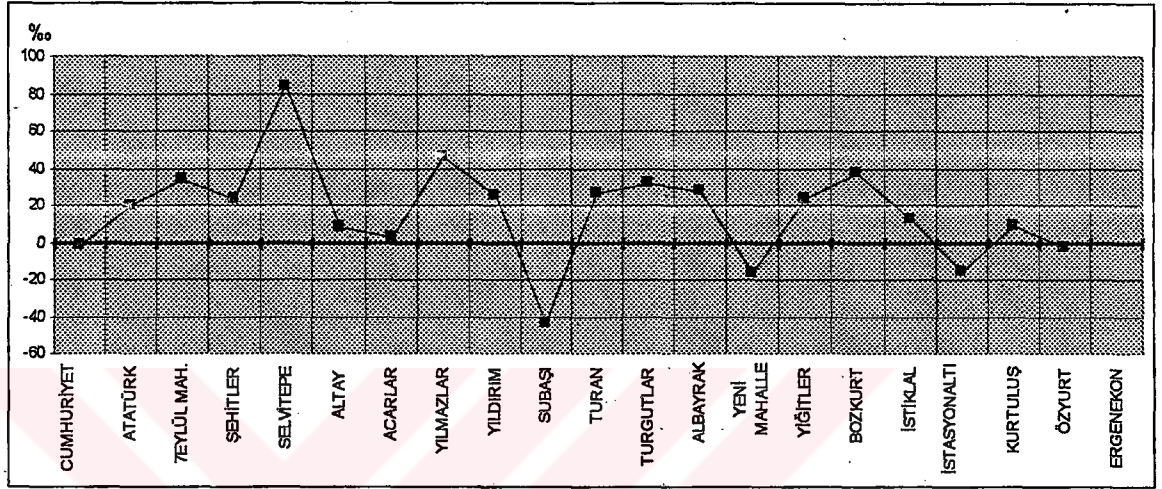
1988 yılında kentin kuzeyinde Atatürk ve İstasyonaltı Mahalleleri, 1989 yılında güneyde Selvitepe Mahallesi, 1998 yılında ise Ergenekon Mahallesi kurulmuştur. 2003 yılı itibariyle Turgutlu ilçe merkezinde 21 mahalle bulunmaktadır (Harita: 10).

Tablo 4: Turgutlu İlçesi Mahalle Alanları, 1997 - 2002 Yılları Arası Nüfusun Mahallelere Göre Dağılımı ve Nüfus Artış Hızları (%)

Mahalleler	ALAN (Hektar)	1997		2000		2002		1997-2002 Yılları Arası Nüfus Artış Hızı %
		Nüfus	Nüfus /Ha.	Nüfus	Nüfus /Ha.	Nüfus	Nüfus /Ha.	
Cumhuriyet	53,56	11694	218,32	11832	220,9	11627	217,07	-1,14
Atatürk	106,5	13183	123,78	14339	134,63	14554	136,65	19,98
Yedi Eylül	39	6143	157,51	6527	167,35	7252	185,94	33,74
Şehitler	33,3	5604	167,91	6072	181,93	6294	188,58	23,49
Selvitepe	132,43	4169	31,47	5726	43,23	6243	47,13	84,10
Altay	15,81	3979	251,63	4175	264,03	4147	262,26	8,30
Acarlar	16,43	4500	273,76	5117	311,30	4565	277,71	2,87
Yılmazlar	12,31	4006	325,36	4713	382,78	5026	408,20	46,41
Yıldırım	29,87	4382	146,67	4769	159,63	4969	166,32	25,46
Subaşı	19,31	4745	245,69	3673	190,18	3783	195,88	-44,30
Turan	15,37	2528	164,42	2936	190,95	2876	187,05	26,12
Turgutlar	16,68	2775	166,29	3169	189,90	3246	194,51	31,85
Albayrak	102,56	3127	30,48	3354	32,70	3591	35,01	28,05
Yeni Mahalle	13,06	3071	235,10	2873	219,94	2815	215,50	-17,25
Yiğitler	11,25	3089	274,57	3595	319,55	3472	308,62	23,65
Bozkurt	14,81	2453	165,60	2918	196,99	2946	198,88	37,30
İstiklal	10,93	1976	180,66	1978	180,84	2100	192	12,24
İstasyonaltı	45,62	4246	93,06	4395	96,32	3913	85,76	-16,20
Kurtuluş	10,5	1725	164,28	1808	172,19	1805	171,90	9,10
Ergenekon	246,31		0	1019	4,13	1614	6,55	
Özyurt	8,43	1442	170,90	1452	172,08	1419	168,17	-3,21

Kaynak: İlçe Sağlık Müdürlüğü E.T.F. Verileri (1997 - 2002).

1997 - 2002 yılları arasında nüfusu azalan mahalleler; Cumhuriyet Mahallesi, Subaşı Mahallesi, Yeni Mahalle, İstasyonaltı ve Özyurt Mahalleleri'dir (Tablo: 4, Grafik: 9). Cumhuriyet Mahallesi'ndeki azalmanın nedeni olarak, yeni imar alanı ve ticaret alanı bulunmaması gösterilebilir.

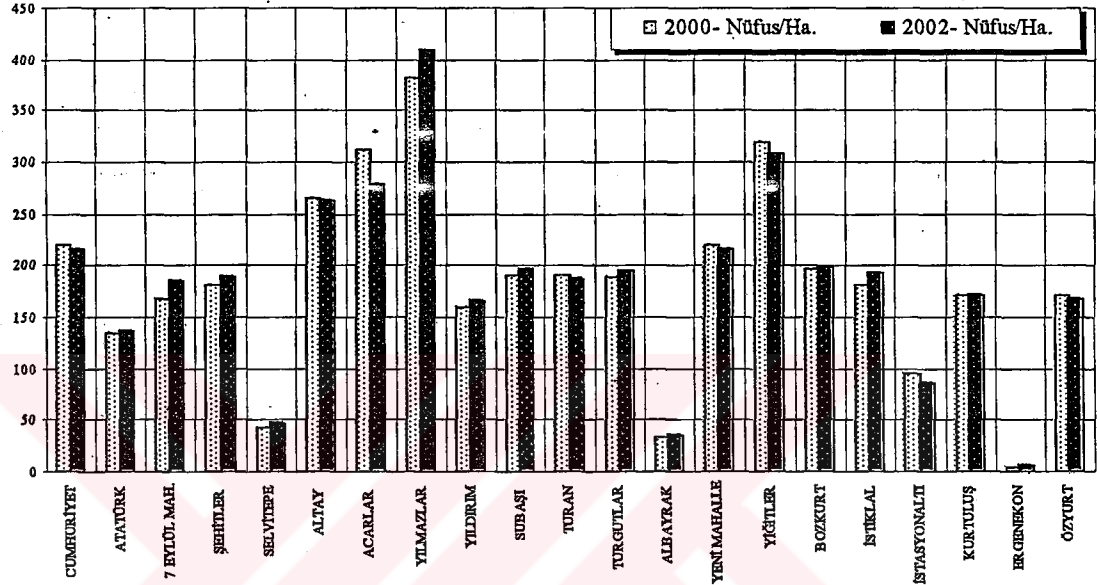
Grafik 9 : Turgutlu'da Mahallelerin Nüfus Artış Hızları (1997 - 2002)

(Kaynak: Turgutlu İlçe Sağlık Müdürlüğü 1997 - 2002 yılları E.T.F. Verileri)

1997 - 2002 yılları arasındaki 5 yıllık dönemde nüfus artış hızı en yüksek olan mahalle % 84,10 ile Selvitepe mahallesi'dir. Bu yıllar arasında ilçenin güneye doğru hızlı bir yapılaşma sergilemesine ve bu mahallenin ilçe merkezinden ve köylerden aldığı göçe bağlanabilir. Nüfus artış hızı en düşük olan mahalle ise % - 44,30 ile Subaşı mahallesidir. Subaşı mahallesinde modern yapıların bulunmamasına, mahalle nüfusunun ekonomik düzeylerinin düşük olmasına ve yeni bina yapılacak boş alanın olmamasına bağlanabilir. Subaşı mahallesinde hane halkı nüfusu artıça mevcut yapıların ihtiyacı karşılayamamaktadır. Böylece Subaşı mahallesinden diğer mahallelere göç olmaktadır. İstasyonaltı mahallesi'nde ise tuğla, kiremit fabrikalarının bir kısmının kapanmasına, bir kısmının da faaliyetlerinin geçici olarak durdurulmasına bağlı olarak geriye doğru bir göç yaşanmaktadır (Tablo: 4, Grafik: 9).

İlçede 2002 yılında nüfus yoğunluğunun mahallelere göre dağılımına bakıldığında; 408 n/Ha. kişi ile Yılmazlar mahallesinin en yoğun nüfuslu mahalle olduğu görülmektedir. Yılmazlar mahallesi'ni 308 n/Ha ile Yiğitler mahallesi izlemektedir. Bu durum her iki mahallede de yeşil alan bulunmamasına ve bu nedenle konut yoğunluğunun fazla olmasına bağlanabilir.

Nüfus yoğunluğu en az olan mahalle, hektara 6 kişi ile Ergenekon ve 35 kişi ile Albayrak mahalleleridir. Bu durum Ergenekon mahallesinin geniş, konut yoğunluğunun ve nüfus miktarının az, yeşil alan miktarının fazla olması ile ilgilidir. Albayrak mahallesinde ise yerleşilebilir alan genişliği ve yeşil alan miktarının fazla olması yoğunluğun az olmasına etki etmektedir (Tablo: 4, Grafik: 10).

Grafik 10 : Turgutlu'da Mahallelerin Nüfus Yoğunlukları (2000 – 2002)

(Kaynak: Turgutlu İlçe Sağlık Müdürlüğü E.T.F. Verileri 2000 – 2002)

2.3. NÜFUS ÖZELLİKLERİ

2.3.1. Toplam Nüfus Değişimi ve Artış Oranları

1927 - 1950 Dönemi: 1927 yılında 32,290 olan Turgutlu toplam nüfusu, 73 yılda 88,730'luk artışla 2000 yılında 121,020'ye ulaşmıştır (Tablo: 5). İlçe toplam nüfusu, 73 yılda % 18.26, şehir nüfusu % 23.74, köy nüfusu ise % 7.87 oranında artış göstermiştir.

1927-1935 arasındaki % 29.4'lük artış, 1927 yılı sayımının çeşitli nedenlerle saklanmış nüfus olmasına,¹ o yıllarda ülkeye gelen göçmen sayısına bağlanabilir. 1929 yılında üzüm sergi döneminde görülen şiddetli yağışlara ve salgın hastalıklara bağlı olarak çürümeye başlayan bağların temizlenmesi için ihtiyaç duyulan işçilerin, Kasaba (Turgutlu) Ticaret

¹ BAŞOL, Koray (1993). *Türkiye Ekonomisi*, Anadolu Matbaası, İzmir, [10].

Odasının müracaatı ile Kula-Eşme'deki Ticaret Odalarına bağlı işsiz ve amelelerden karşılanmıştır¹. Bu dönemdeki yüksek artışın diğer nedeni olarak Kula ve Eşme'den gelen nüfus gösterilebilir.

1945 yılında 42,923 olan ilçe toplam nüfusu, % 24.49 oranında artarak 1950 yılında 48,444'e yükselmiştir. Bu artışta önemli olan etkenler 2. Dünya Savaşı sonrası evlenmeler, doğumlar, tıp alanında yeni buluşlar, kinin, penisilin, sülfamit gibi ilaçların bulunması ve bu sayede ölümlerin azalması gibi etkenlerle açıklanabilir.

1970 - 1980 yılları arasında nüfus artış hızındaki azalma, kadının çalışma hayatına girmesi ve yaşam şartlarının ağırlaşması, kentleşme ve sanayileşme eğiliminin artmasına bağlanabilir.

1950 - 1980 Dönemi: 1950 - 1955 döneminde nüfusta bir önceki döneme göre çok belirgin bir farklılık yoktur. Nüfus artış hızı % 23.72'dir. 1955 yılında 54,469 olan ilçe toplam nüfusu % 31.03'lük artışla 1960 yılında 63,461'e ulaşmıştır. Bu dönemde de nüfus artış hızındaki yükseliş devam etmiştir. Bu durum bu yıllarda Bulgaristan göçmenlerinin Yıldırım ve Acarlar mahallelerinin bulunduğu alanlara yerleştirilmelerine bağlanabilir (Harita: 10).

1960 - 1965 döneminde artış hızı % 25.48'dir. Bu durumun nedeni söz konusu dönemde yurt genelinde 200 bin kadar işçinin yurt dışına gitmesiyle açıklanabilir. 1940 - 1945 döneminde doğanlar, 1960 - 1965 döneminde doğurgan hale gelmişlerdir. Ancak sayıları az olan bu kuşağın doğurabileceği çocuk sayısı da düşük kalmıştır².

Tablo 8'e göre onar yıllık dönemler arasındaki nüfus artış hızını incelersek en yüksek artışa 1950 - 1960 yılları arasında yani ilçede sanayileşme faaliyetlerinin hız kazandığı, göç aldığı, 2. Dünya Savaşı sonrası evlenmeler, doğumlar, tıp alanında yeni buluşlar ve bu sayede ölümlerin azalması olarak gösterilebilir. En düşük artış 1980 - 1990 döneminde % 3.9 ile karşımıza çıkmaktadır. Bu durumun nedeni; yukarıda belirtildiği gibi ülke çapında yürütülen aile planlaması çalışmaları ile açıklanabilir.

¹ ŞENGEL, Döndü (2000). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Turgutlu (1923-1933) T.C. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (Anadolu, 30 Ağustos 1929'a göre) [55].

² BAŞOL, Koray (1989). Demografi, İzmir, [74].

Tablo 5: Turgutlu nüfusunun 1927 - 2000 yılları arasındaki değişimi

Yıllar	Toplam			Şehir Nüfusu			Köy Nüfusu			Nüfus Yoğunluğu
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	
1927	32,290	16,201	16,089	16,897	8,763	8,134	15,393	7,438	7,955	30
1935	40,735	20,545	20,190	21,676	10,988	10,688	19,059	9,557	9,502	38
1940	41,853	20,770	21,083	22,932	11,518	11,414	18,921	9,252	9,669	48
1945	42,923	21,208	21,715	22,713	11,200	11,513	20,210	10,008	10,202	49
1950*	48,444	24,076	24,368	24,916	12,383	12,533	23,528	11,693	11,835	55
1955	54,469	27,348	27,121	27,300	13,564	13,736	27,169	13,784	13,385	75
1960	63,461	32,035	31,426	31,459	15,776	15,683	32,002	16,259	15,743	86
1965	71,970	36,548	35,422	35,674	18,070	17,604	36,296	18,478	17,818	97
1970	80,050	40,326	39,724	40,986	20,723	20,263	39,064	19,603	19,461	108
1975	88,362	44,960	43,402	47,009	24,009	23,003	41,353	20,954	20,399	119
1980	96,798	49,180	47,618	55,396	28,344	27,052	41,402	20,836	20,566	131
1985	108,441	55,608	52,833	65,740	34,169	31,571	42,701	21,439	21,262	147
1990	100,697	50,598	50,099	73,634	37,062	36,572	27,063	13,536	13,527	234
2000	121,020	60,067	60,953	93,727	46,433	47,294	27,293	13,634	13,659	256

Kaynak: D.İ.E. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (1927 - 2000).

*1950 yılı erkek ve kadın nüfusları 1945 ve 1955 yıllarına göre hesaplanmıştır.

1965 yılında 71,970 olan nüfus, 1970 yılında % 21.5'lik artışla 80,050'ye ulaşmıştır. Bu dönemde, yurt dışına işgücü göçü, nüfus ve aile planlamasının uygulanmaya başlanması gibi etkenler nüfus artışının daha da hızlanmasını engellemiştir.

1970 - 1975 yılları arasındaki nüfus artış hızı ise % 19.95'dir. 1975 yılında 88,362 olan nüfus, 1980 yılında % 18.40'lık artışla 96,798'e ulaşmıştır.

Tablo 6: Toplam, Şehir Köy Nüfus Miktarları ve Oranları (%)

Yıllar	Toplam	Şehir Nüfusu	Köy Nüfusu	Oran (%)	
				Şehir	Köy
1927	32,290	16,897	15,393	52.32	47.67
1935	40,735	21,676	19,059	53.21	46.78
1940	41,853	22,932	18,921	54.79	45.20
1945	42,923	22,713	20,210	52.91	47.08
1950	48,444	24,916	23,528	51.43	48.56
1955	54,469	27,300	27,169	50.12	49.87
1960	63,461	31,459	32,002	49.57	50.42
1965	71,970	35,674	36,296	49.56	50.43
1970	80,050	40,986	39,064	51.20	48.79
1975	88,362	47,009	41,353	53.20	46.79
1980	96,798	55,396	41,402	57.22	42.77
1985	108,441	65,740	42,701	60.62	39.37
1990	100,697	73,634	27,063	73.12	26.87
2000	121,020	93,727	27,293	77.44	22.55

Kaynak: D.İ.E. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik, Nitelikleri (1927 - 2000).

1980 - 2000 Dönemi: 1980 - 1985 döneminde bir önceki döneme göre belirgin bir artış gözlenmektedir (Tablo: 7). Bu artış, Avrupa ülkelerinden kesin işçi dönüşleri ile açıklanabilir.

1985 - 1990 dönemindeki % - 14.7 oranındaki düşüş, ülke çapında yürütülen aile planlaması çalışmalarının ve 1988 yılında Ahmetli Bucağı'nın Turgutlu'dan ayrılıp ilçe olmasının sonucudur.

1990 - 2000 yılları arasındaki % 18.55'lik artışın nedenleri iki sayım yılı arasındaki 10 yıllık zaman, Turgutlu'da sanayileşme faaliyetlerinin hızlanması ve bunun sonucu olarak göç alması olarak gösterilebilir.

Tablo 7 : Turgutlu Toplam, Şehir, Köy Nüfusu Artış Hızları (%)

Yıllar	Toplam Artış Hızı ‰	Şehir Nüfusu Artış Hızı ‰	Köy Nüfusu Artış Hızı ‰
1927-1935	29.46	31.62	27.06
1935-1940	5.42	11.32	-1.45
1940-1945	5.06	-1.91	13.26
1945-1950	24.49	18.68	30.86
1950-1955	23.72	18.44	29.19
1955-1960	31.03	28.76	33.28
1960-1965	25.48	25.46	25.5
1965-1970	21.50	28.15	14.8
1970-1975	19.95	27.8	11.45
1975-1980	18.40	33.37	0.23
1980-1985	22.97	34.83	6.19
1985-1990	-14.70	22.93	-87.17
1990-2000	18.55	24.42	0.84

Kaynak: D.İ.E. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (1927 - 2000).

2.3.2. Kentsel Nüfus Değişimi ve Artış Hızları

Turgutlu ilçesinin 1927 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre, ilçe toplam nüfusunun % 52.32'si kent merkezinde, % 47.67'si kırsal alanda toplanmıştır. 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre ise ilçe toplam nüfusunun % 77.44'ü kent merkezinde, % 22.55'i kırsal alanda toplanmıştır (Tablo: 6).

Kentsel nüfus 1935 yılında 21,676 iken % 11.32 'lik artışla 1940 yılında 22,932'ye ulaşmıştır. 1940 yılında 22,932 olan kentsel nüfus % - 1.91'lik azalma ile 1945 yılında 22,713'e ulaşmıştır. Turgutlu'da şehir nüfus artış hızının en düşük olduğu dönem 1940 - 1945 yılları arasındır. Türkiye şehir nüfusu artış hızının en düşük olduğu dönem yine aynı yıllara rastlamaktadır. Türkiye genelinde olduğu gibi Turgutlu'da da 2. Dünya Savaşı'nın neden

olduğu güvensiz ortam, yokluk ve erkek nüfusunun silah altına alınması kentsel nüfusta görülen düşüşün ana nedenidir.

1945 - 1950 döneminde % 18.68'lik artış ile 24,916'ya ulaşmıştır. Bu artışın nedeni 2. Dünya Savaşı sonrası evlenmelerin ve buna bağlı olarak doğumların artması, tıp alanında yeni buluşlar sayesinde ölümlerin azalması, sanayileşme faaliyetlerinin hız kazanması olarak gösterilebilir.

1950 - 1955 dönemindeki % 18.44'lük artış hızı ile nüfus 27,300'e ulaşmıştır. 1955 - 1960 yılları arasında % 28.76'lık artış, Bulgaristan'dan gelen göçmenlerin Yıldırım ve Acarlar mahallelerinin bulunduğu alanlara yerleştirilmelerine bağlanabilir (Harita: 10).

1960 yılında 31,459 olan kentsel nüfus 1965 yılında % 25.46'lık artış ile 35,674'e ulaşmıştır. Bu azalma 1960 - 1965 döneminde ülke genelinde 200 bin kadar işçinin yurt dışına gitmesi ile ilgilidir.

1965 yılında 35,674 olan toplam nüfus, 1970 yılında % 28.15'lik artış hızı ile 40,986'ya ulaşmıştır. Bu dönemde gerçekleşen artış, kırsal kesimden kent merkezine olan göçler ve ilçede sanayileşme faaliyetlerinin hızlanmasına bağlı olarak fabrikaların işçi ihtiyacını karşılamak amacıyla Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden ve Uşak, Afyon dolaylarından göçle ilgilidir. Göçle gelen nüfus, kentin kuzeyinde Gediz'e doğru gelişimi hızla devam eden İstasyonaltı mahallesinin ve Atatürk mahallesi'nin kurulup gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Uşak, Afyon dolaylarından gelen nüfus ise güneyde Selvitepe mahallesinin gelişmesini sağlamıştır (Harita: 10).

1970 yılından 1985 yılına kadar kent nüfusu artış göstermiştir. 1980 - 1985 dönemi artış hızı % 34.83'tür. Bu dönemdeki yüksek artış kırsal kesimden kent merkezine olan göçler, kentte yaşam standardının yüksek olması ve iş imkanlarının çok olmasına bağlanabilir.

1985 - 1990 döneminde nüfus artış hızı bir önceki döneme göre önemli ölçüde düşerek, 73,634'e ulaşmıştır. Bu dönemde Türkiye şehir nüfusu artış hızının da bir önceki döneme göre azaldığı gözlenmektedir (Tablo: 7).

1990 - 2000 yılları arasındaki artış hızı % 24.42'dir. Nüfusun bir önceki döneme göre artış göstermesi, iki sayım yılı arasındaki on yıllık zaman, Turgutlu'da sanayileşme

faaliyetlerinin hızlanması, kent merkezinde yaşam standardının yüksek, iş imkanlarının çok olması ve buna bağlı olarak kırsal kesimden kent merkezine olan göçlerle açıklanabilir.

2.3.3. Kırsal Nüfus Değişimi ve Artış Hızları

1927 yılında 15,393 olan köy nüfusu, toplam nüfusunun % 47.67'sini oluşturmaktaydı. Köy nüfusu 1935 yılında % 27.06'lık artışla 19,059'a ulaştı. Toplam içindeki oranı ise % 46.78'e geriledi. Çünkü bu dönemde kentsel nüfus artış hızı kırsal nüfusa göre daha fazla gerçekleşmiştir.

Tablo 8: Turgutlu'da Toplam, Şehir, Köy Nüfusu Artış Hızları (‰)

	1927-1940	1940-1950	1950-1960	1960-1970	1970-1980	1980-1990	1990-2000
Şehir	23.7	8.3	23.5	26.8	30.5	28.8	24.4
Köy	16	22	31.2	20.1	5.8	-41.6	0.8
Toplam	20.1	14.7	27.3	23.4	19.1	3.9	18.5

Kaynak: D.İ.E. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (1927 - 2000).

1940 yılında 18,921 olan kırsal nüfus, 1960 yılında 32,002'ye ulaşmıştır. 1970 yılında ise % 20.14'lük artışla 39,064'e ulaşmıştır. Kent merkezlerinde sanayileşmenin artmasına bağlı olan çekici faktörler ve 1950'li yıllardan itibaren Marshall yardımı kapsamında makineli tarıma geçilmesi ile kırsal alandan ilçe merkezine ve kentlere göç artmıştır.

1970 yılında 39,064 olan kırsal nüfus % 5.82'lik artışla 1980 yılında 41,402'ye ulaşmıştır. 1980 yılında 41,402 olan kırsal nüfus 1990 yılında 27,063'e gerilemiştir. Bu dönemdeki artış hızı % - 41.62'dir. Bu azalma Ahmetli'nin ilçe olmasına bağlıdır. 1990 - 2000 yılları arasındaki artış hızı % 0.84'tür (Tablo: 8, Grafik: 12).

2.3.4. Kır Kent Nüfusundaki Değişimlerin Karşılaştırılması

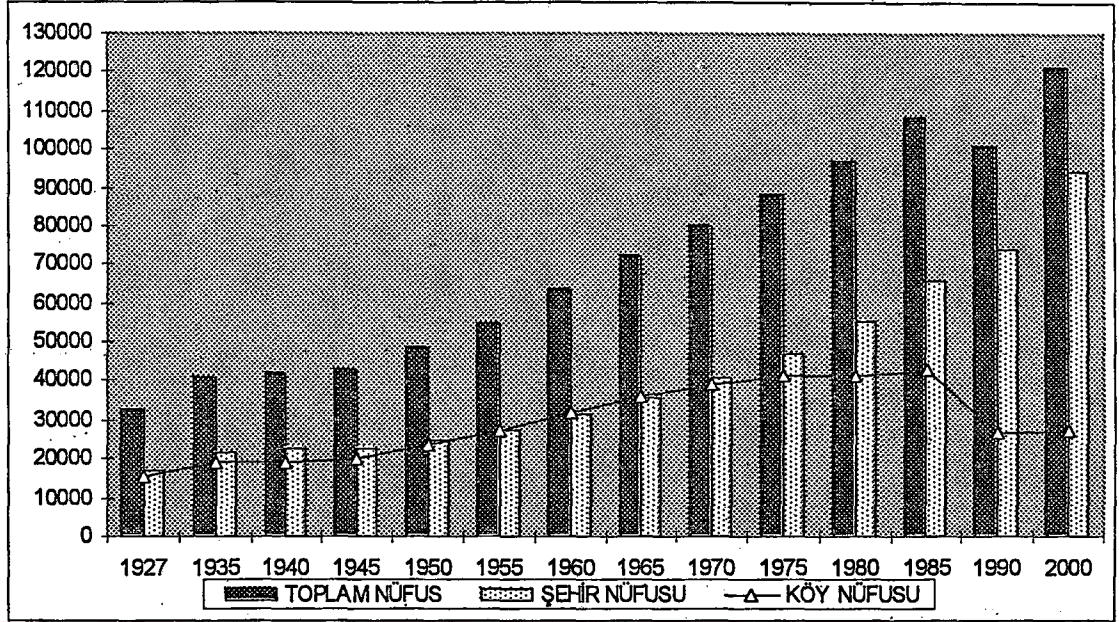
Turgutlu'da şehir ve köy nüfusu incelendiğinde; yıllara göre dalgalanmalar görülmesine rağmen şehir nüfusunun düzenli (1940 - 1945 savaş dönemi hariç) olarak arttığı görülür. Aynı durum 1985 yılına kadar köy nüfusu için de geçerlidir. Fakat 1985 yılından sonra köy nüfusunda azalma görülmektedir (Tablo: 6, Grafik: 11). Bu, köyün iticiliğine ve kentin çekiciliği nedeniyle köyden kente göçlerin artmasına bağlanabilir.

Tablo 9: Turgutlu ve Türkiye Şehir, Köy Nüfusu Artış Hızları (%)

Yıllar	Turgutlu Şehir Nüfusu Artış Hızı %	Turgutlu Köy Nüfusu Artış Hızı %	Türkiye Şehir Nüfusu Artış Hızı %	Türkiye Köy Nüfusu Artış Hızı %
1927-1935	31.6	27.0	17.5	22.2
1935-1940	11.3	-1.4	26.7	17.3
1940-1945	-1.9	13.2	15.1	9.1
1945-1950	18.6	30.8	22.4	21.4
1950-1955	18.4	29.1	55.6	17.4
1955-1960	28.7	33.2	49.2	19.5
1960-1965	25.4	25.5	39.7	17.1
1965-1970	28.1	14.8	47.3	12.5
1970-1975	27.8	11.4	41.7	13.7
1975-1980	33.3	0.2	30.4	13.2
1980-1985	34.8	6.1	62.6	-10.5
1985-1990	22.9	-87.1	43.1	-5.5
1990-2000	24,4	0,8	28.4	3.9

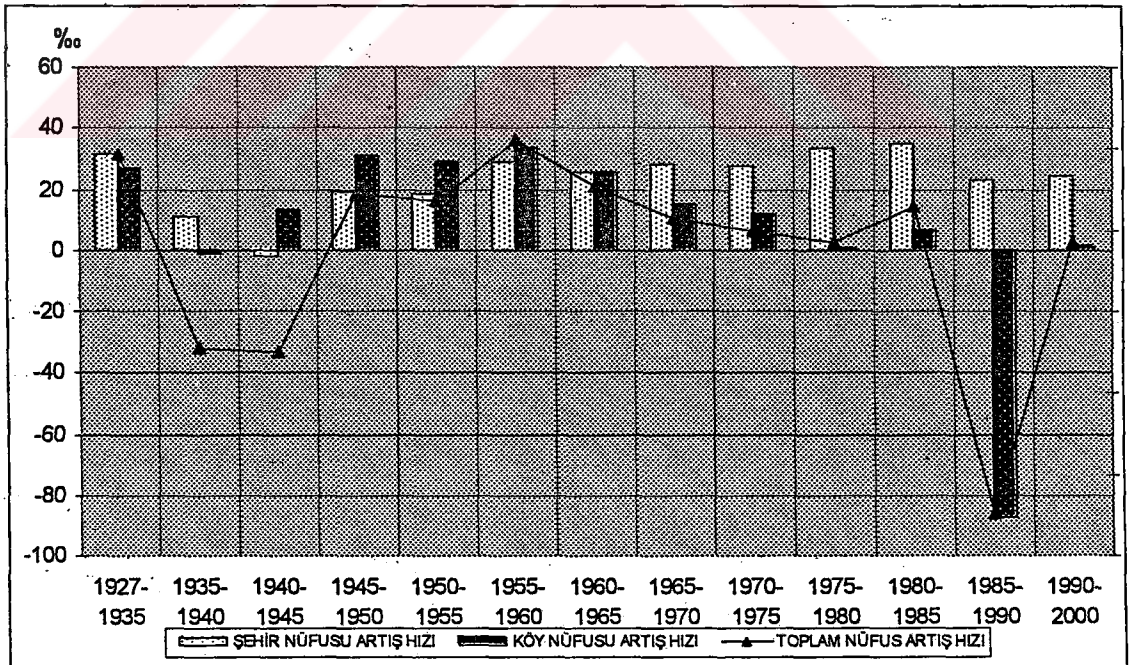
Kaynak: D.İ.E. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (1927 - 2000).

1927 yılında köy nüfusunun toplam içindeki oranı % 47.6, 1935 yılında % 46.7, 1940 yılında ise % 45.2 dir. 1927 - 1940 yılları arası köy nüfusu oranı azalmış, 1940 yılından 1965 yılına kadar bu oran artmış ve 1965 yılında % 50.4' e ulaşmıştır. 1965 yılından sonra sürekli azalmış ve 2000 yılında % 22.5'e düşmüştür. 1965 yılına kadar köy nüfusu toplam nüfus içerisinde daha büyük bir paya sahipken 1965 yılından sonra ise şehir nüfusu daha fazla olmuştur.

Grafik 11: Turgutlu Toplam, Şehir ve Köy Nüfusları

(Kaynak: D.İ.E. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, 1927 - 2000)

Grafik 12: Turgutlu Toplam, Şehir ve Köy Nüfus Artış Hızları (%).

Kaynak: D.İ.E. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (1927 - 2000).

Beş yıllık artış hızlarına göre (Tablo: 8) kentsel nüfus artışının en yüksek olduğu dönemler, 1975 – 1980 ile 1980 - 1985 yılları arasındır. Bu durum Türkiye genelinde olduğu gibi kentleşme olgusuyla beraber kentlerin çekiciliğinin arttığı ve kırsal alanın iticiliğinin belirgin olarak yaşanmaya başlandığı döneme rastlamaktadır. Kentsel nüfus artış hızının en düşük olduğu dönem ise 1940 - 1945 yılları arasındır. Türkiye genelinde de bu döneme ait nüfus artış hızının oldukça düşük olduğu görülmektedir. 2. Dünya Savaşı'nın neden olduğu güvensiz ortam, yokluk ve erkek nüfusunun silah altına alınması, kentsel nüfusta görülen düşük artış hızının nedenleridir.

Beşer yıllık artış hızlarına göre (Tablo: 8, Grafik: 12), kırsal nüfus artışının en yüksek olduğu dönemler; 1945 – 1950 ve 1955 - 1960 yılları arasındır. Kırsal nüfus artışının en düşük olduğu dönem ise 1985 - 1990 yılları arasındır. Bu dönemde kırsal nüfus artış hızının % - 87.1 gibi oldukça düşük bir değer göstermesinin nedeni, Turgutlu'ya bağlı bir bucak olan Ahmetli'nin 1988 yılında Turgutlu'dan ayrılarak ilçe olması ile ilgilidir.

2.3.5. Nüfusun Yaş Yapısı

Nüfusun yaşlara göre bölünüşünün bilinmesi insanların ihtiyaçlarını, eğilimlerini ve sosyal fonksiyonlarını belirleme açısından önemlidir. Çalışan nüfus hem kendi ihtiyaçlarını, hem de çalışmayan nüfusun ihtiyaçlarını gidermek yani onlar için üretimde bulunmak zorundadır¹.

Tablo 10: Turgutlu İlçe Merkezi Nüfusu'nun Yaş Gruplarına Dağılışı (2000)

Yaş Grupları	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam %	Erkek %	Kadın %
0 – 14	27,002	13,957	13,045	28.8	14.9	13.9
15 – 64	60,642	29,830	30,812	64.7	31.8	32.9
65 +	6,058	2,637	3,421	6.5	2.8	3.7
Toplam	93,702	46,424	47,278	100	49.5	50.5

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (2000).

Turgutlu'da nüfusun yaş gruplarına göre dağılımını eğitim, sağlık ve iş olanaklarının belirlenmesi açısından değerlendirmek gerekir. Nüfusun yaş gruplarına göre değerlendirilmesi

¹ BAŞOL, Koray (1989). Demografi, İzmir, [108].

en fazla kabul gören 0 - 14 (çocuklar, üretici olmayan), 15 - 64 (yetişkinler, aktif nüfus), 65 + (çalışmayan, tüketici veya ihtiyar nüfus) kriterlerine göre yapıldı.

Tablo 11 ve 12'de yer alan yaş gruplarının yüzde olarak dağılımına bakıldığında; 0 - 14 yaş grubunda görülen azalmanın nedeni, sanayileşmenin ve kentleşmenin artmasına bağlı olarak doğumların azalmasıdır.

15 - 64 yaş arasında ise nüfusun artış gösterdiği görülür. Bu durum, Türkiye nüfusu ile benzerlik göstermektedir. Nüfus özellikleri incelendiğinde, Turgutlu'nun genç nüfus özelliğine sahip olduğu söylenebilir. 65 + üstü nüfusun artması ise hayat standartlarının yükselmesine, sağlık ve beslenme şartlarındaki iyileşmeye bağlanabilir.

Tablo 11: Turgutlu, Manisa, Türkiye Nüfuslarının Yaş Gruplarına Dağılışı (%)

Yaş Grupları	1990			2000		
	Turgutlu	Manisa	Türkiye	Turgutlu	Manisa	Türkiye
0 - 14	% 32.4	%28.5	% 34.9	% 28.8	%26.1	% 29.8
15 - 64	% 62.1	% 63.9	% 60.6	% 64.7	% 66.5	% 64.4
65 - +	% 5.4	%5.4	% 4.2	% 6.4	%7.3	% 5.6

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (1927 - 2000).

2.3.6. Mahalle Nüfuslarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

0 - 14 yaş grubu en fazla olan mahalleler İstasyonaltı, Atatürk ve Yiğitler mahalleleridir. Bu durum genellikle kırsal yapı özelliği gösteren bu mahallelerde doğum oranının yüksek olmasından göçlerden ve Tablo 21'de görüldüğü gibi yükseköğretim mezunlarının en düşük olduğu mahalleler arasında yer almalarından kaynaklanabilir.

15 - 64 yaş grubu nüfusunun en fazla olduğu mahalleler; Ergenekon, Selvilitepe, Acarlar, Subaşı ve İstiklal Mahalleleri'dir. İstasyonaltı Mahallesi ise % 54 ile bu yaş grubu arasında en az nüfus oranına sahip mahalledir.

65 - + yaş üstü nüfus oranı fazla olan mahalleler Kurtuluş, Yeni, Özyurt, Yılmazlar, Turan, Cumhuriyet Mahalleleri, en az nüfus oranına sahip mahalleler ise İstasyonaltı, Selvilitepe ve Atatürk Mahalleleri'dir (Tablo: 12). Bu duruma göre kırsal kesimin sosyo-

ekonomik yaşantısından çok fazla kopamamış olan İstasyonaltı, Atatürk ve Selvilitepe Mahalleleri doğum oranının fazla, yaşam şartlarının ağırlığı nedeniyle yaşlı nüfus oranının az olduğu mahalleler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 11 incelendiğinde 1990 - 2000 yılları arasında 0 - 14 yaş grubunun azalması doğumların azaldığının, 15 - 64 ve 65 yaş ve üstü yaş gruplarının oranının artması ise hayat standartlarının yükselmesine bağlı olarak ortalama yaşam süresinin arttığına göstergesi olabilir.

2.3.7. Cinsiyet Yapısı

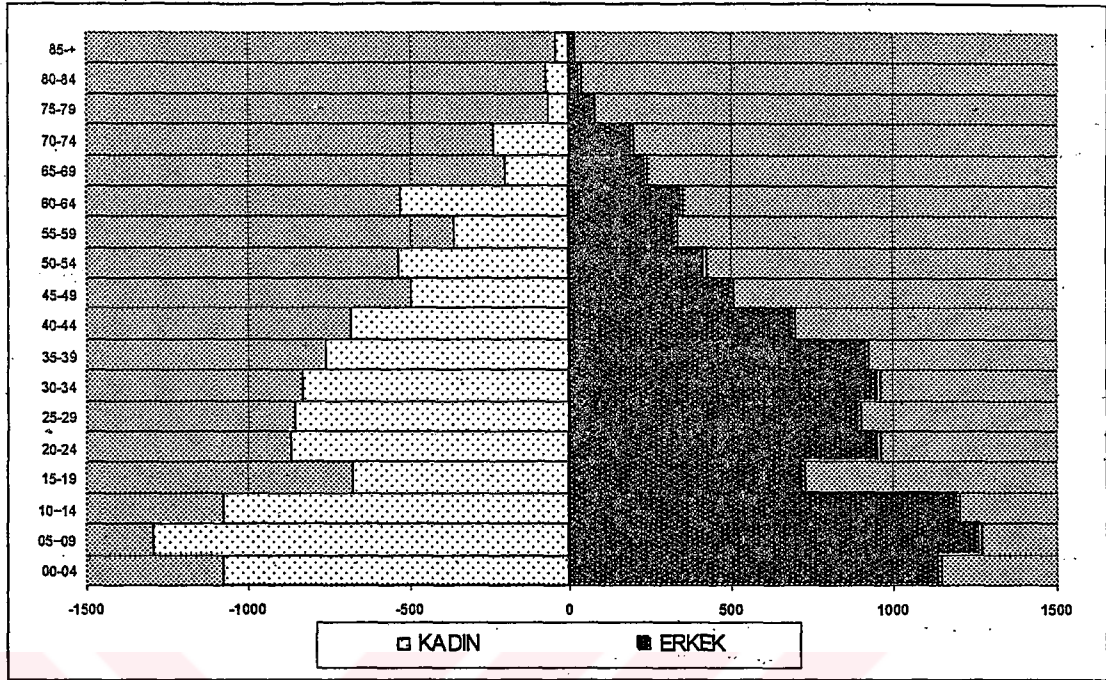
Nüfusta erkek sayısının, kadın sayısına oranla azlığı veya çokluğu, o toplumun kuvvet ve gelişiminde önemli bir etken olmaktadır. 2000 yılında Turgutlu kent nüfusunun 46,433'ünü erkek, 47,294'ünü kadınlar oluşturmaktadır (Tablo: 6). Cinsiyet oranı genellikle 100 veya 1000 erkek nüfusa isabet eden kadın miktarı olarak hesaplanır¹. Bu hesaplama göre ilçe merkezi nüfusu içindeki cinsiyet oranı 98.17'dir. Yani Turgutlu'da her 100 kadına 98 erkek düşmektedir. Turgutlu ilçe toplamını ele alacak olursak bu oran 98.54'dür (Formül 100 ile çarpılarak hesaplanmıştır). Tablo 13'e göre, cinsiyet oranları Manisa ve Türkiye ortalamasının altındadır.

2000 Yılı Yaş Gruplarına Göre (ilçe merkezi):

0 - 14 yaş grubunda cinsiyet oranı Turgutlu'da 106.9, Türkiye'de 93.4,
15 - 64 yaş grubunda cinsiyet oranı Turgutlu'da 96.8, Türkiye'de 97.2,
65 + yaş grubunda cinsiyet oranı Turgutlu'da 77.0, Türkiye'de 120.3

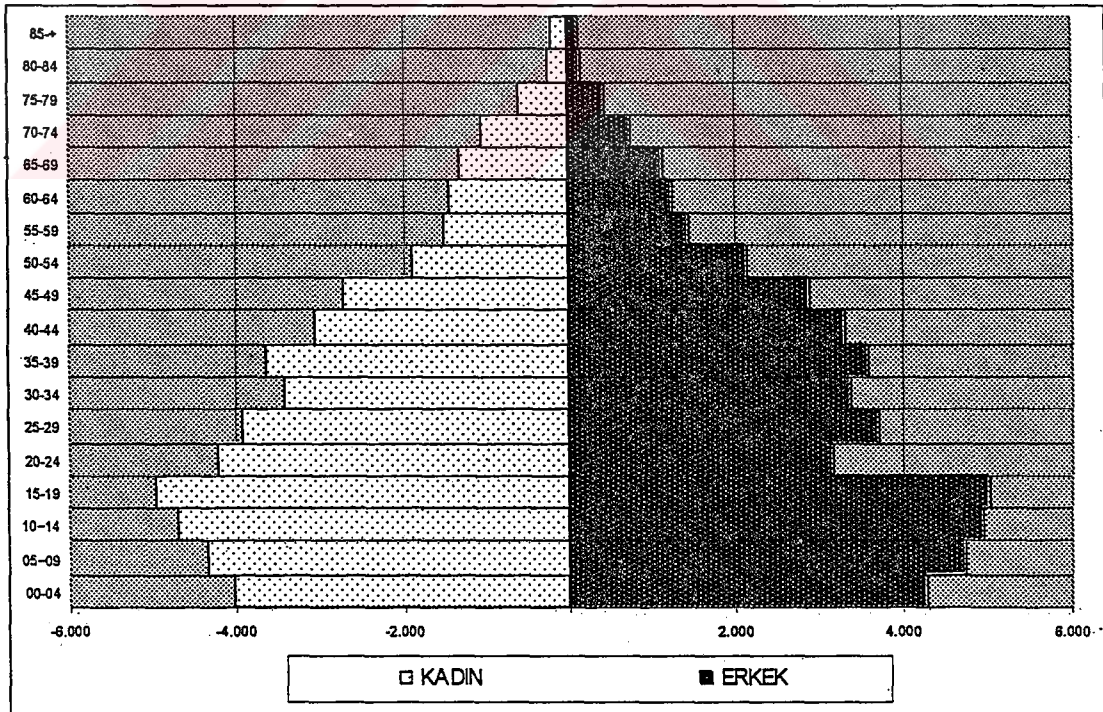
0 - 14 yaş grubunda her 100 kadına 106 erkek düştüğü görülmektedir. Bu durumun nedeni erkek bebek doğum oranının fazla olmasıdır. İleri yaşlarda bu oranın düşmesi, erkekler arasında ölüm sayısının artmaya başlamasından kaynaklanmaktadır. 65 yaş ve üstü nüfus grubu içerisinde erkeklerde ölümün kadınlardan fazla olmasından kaynaklanmaktadır.

¹ BAŞOL, Koray (1989). Demografi, İzmir, [102] Genel Cinsiyet Oranı= $\frac{\text{Kadın Nüfus}}{\text{Erkek Nüfus}} * 100$.

Grafik 13: Turgutlu İlçesi'nin 1935 Yılına Ait Nüfus Piramidi

(Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri 2000)

Grafik 14: Turgutlu İlçesi'nin 2000 Yılına Ait Nüfus Piramidi

(Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri 2000)

Kadın bünyesi her ne kadar erkek bünyesine göre zayıf olduğu kabul edilse bile bugün tıp biliminin de kabul ettiği olgu, kadınların fizyolojik yapı özellikleri, ömürlerinin erkeğe göre daha uzun olmasını sağlamıştır¹. Ayrıca yaşlı nüfustaki kadın fazlalığı ekonomik bakımdan gelişmiş ülkelerin özelliğidir².

Tablo 12: Nüfusun Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Mahallelere Dağılımı (2002)

2002	CİNSİYET	0-14 YAŞ	%	15-64 YAŞ	%	65-+ YAŞ	%	TOPLAM	%
7EYLÜL	ERKEK	828		2,574		266		3,668	
	KADIN	858		2,416		310		3,584	
	TOPLAM	1,686	23.24	4,990	68.8	576	7.9	7,252	7.3
ALTAY	ERKEK	468		1,395		123		1,986	
	KADIN	500		1,477		184		2,161	
	TOPLAM	968	23.34	2,872	69.2	307	7.4	4,147	4.2
TURAN	ERKEK	333		969		96		1,398	
	KADIN	320		1,017		141		1,478	
	TOPLAM	653	22.70	1,986	69.0	237	8.2	2,876	2.9
ACARLAR	ERKEK	507		1,626		152		2,285	
	KADIN	450		1,639		191		2,280	
	TOPLAM	957	20.96	3,265	71.5	343	7.5	4,565	4.6
CUMHURİYET	ERKEK	1,275		4,060		406		5,741	
	KADIN	1,119		4,231		536		5,886	
	TOPLAM	2,394	20.59	8,291	71.3	942	8.1	11,627	11.8
YILMAZLAR	ERKEK	545		1,736		218		2,499	
	KADIN	492		1,768		267		2,527	
	TOPLAM	1,037	20.63	3,504	69.7	485	9.6	5,026	5.1
ŞEHİTLER	ERKEK	806		2,236		136		3,178	
	KADIN	776		2,137		203		3,116	
	TOPLAM	1,582	25.13	4,373	69.4	339	5.3	6,294	6.4
ERGENEKON	ERKEK	153		657		15		825	
	KADIN	125		641		23		789	
	TOPLAM	278	17.22	1,298	80.4	38	2.3	1,614	1.6
SELVİTEPE	ERKEK	818		2,257		124		3,199	
	KADIN	772		2,160		112		3,044	
	TOPLAM	1,590	25.46	4,417	70.7	236	3.7	6,243	6.3
SUBAŞI	ERKEK	408		1,347		125		1,880	
	KADIN	412		1,333		158		1,903	
	TOPLAM	820	21.67	2,680	70.8	283	7.4	3,783	3.8

¹ ALPAYDIN, İhsan Köksal (1997). Adıyaman Şehir Coğrafyası, İzmir, [79].

² BAYKAL, Füsün (1989). Salihli Kent Coğrafyası Salihli Belediyesi Kültür Yayınları 2, [76].

2002	CİNSİYET	0-14 YAŞ	%	15-64 YAŞ	%	65+ YAŞ	%	TOPLAM	%
ALBAYRAK	ERKEK	536		1,201		105		1,842	
	KADIN	508		1,151		90		1,749	
	TOPLAM	1,044	29.07	2,352	65.4	195	5.4	3,591	3.6
YİĞİTLER	ERKEK	559		1,122		85		1,766	
	KADIN	514		1,078		114		1,706	
	TOPLAM	1,073	30.90	2,200	63.3	199	5.7	3,472	3.5
İSTASYONALTI	ERKEK	928		1,067		50		2,045	
	KADIN	766		1,054		48		1,868	
	TOPLAM	1,694	43.29	2,121	54.2	98	2.5	3,913	3.9
BOZKURT	ERKEK	443		1,010		86		1,539	
	KADIN	379		923		105		1,407	
	TOPLAM	822	27.90	1,933	65.6	191	6.4	2,946	2.9
KURTULUŞ	ERKEK	205		599		85		889	
	KADIN	214		580		122		916	
	TOPLAM	419	23.21	1,179	65.3	207	11.4	1,805	1.8
TURGUTLAR	ERKEK	412		1,092		110		1,614	
	KADIN	418		1,083		131		1,632	
	TOPLAM	830	25.56	2,175	67	241	7.4	3,246	3.3
YILDIRIM	ERKEK	617		1,682		189		2,488	
	KADIN	623		1,664		228		2,515	
	TOPLAM	1,240	24.78	3,346	66.8	417	8.3	5,003	5.0
ATATÜRK	ERKEK	2,488		4,661		236		7,385	
	KADIN	2,400		4,542		227		7,169	
	TOPLAM	4,888	33.58	9,203	63.2	463	3.1	14,554	14.8
YENİ	ERKEK	389		916		128		1,433	
	KADIN	311		904		167		1,382	
	TOPLAM	700	24.86	1,820	64.6	295	10.4	2,815	2.8
ÖZYURT	ERKEK	165		489		63		717	
	KADIN	158		458		86		702	
	TOPLAM	323	22.76	947	66.7	149	10.5	1,419	1.4
İSTİKLAL	ERKEK	261		751		46		1,058	
	KADIN	196		740		106		1,042	
	TOPLAM	457	21.76	1,491	71	152	7.2	2,100	2.1
TURGUTLU TOPLAM	ERKEK	13,144		33,447		2844		49,435	50.2
	KADIN	12,311		32,996		3549		48,856	49.7
	TOPLAM	25,455	25.89	66,443	67.5	6393	6.5	98,291	
%	ERKEK								
	KADIN								
	TOPLAM	25.89		67.59		6.50			

Kaynak: Turgutlu İlçe Sağlık Müdürlüğü E.T.F. Verileri (2002).

Yaş gruplarının (Grafik: 15) detaylı dağılımı incelendiğinde; 15 - 19 yaş grubuna kadar erkek oranı fazla olduğu görülür. Bu durum erkek çocuk doğum oranının fazla oluşuna bağlanabilir. 20 - 24 ile 35 - 39 yaş grubu arasında kadın nüfus miktarı daha fazladır. Bu durum ise üniversite çağına gelmiş erkek nüfusun eğitim ve çalışma amaçlı olarak ilçe dışına çıkmasından kaynaklanmaktadır. 40 - 44 ile 50 - 54 yaş grupları arasında ise erkek nüfus oranının fazla, diğer yaş gruplarında ise kadın nüfus miktarının fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 13: Turgutlu, Manisa, Türkiye Cinsiyet Oranları

YILLAR	TURGUTLU	MANİSA	TÜRKİYE
1927	100.69	95.66	92.65
1935	101.75	96.10	96.53
1940	98.51	97.54	99.74
1945	97.66	98.01	101.1
1950	101.2	99.95	101.9
1955	100.83	102.06	103.39
1960	101.93	103.65	104.21
1965	103.17	104.10	103.91
1970	101.51	101.26	102.32
1975	103.58	102.08	105.82
1980	103.28	101.81	102.96
1985	105.25	102.40	102.71
1990	100.99	102.32	102.65
2000	98.17	100.05	102.80

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (1927- 2000).

Turgutlu kent nüfusu içerisinde kadın ve erkeklerin yüzde olarak oranı incelenirse; % 49.54'ü erkek, % 50.45'i kadın, Manisa ilinde % 50.01 erkek, % 49.98 kadın, Türkiye genelinde ise % 50.65 erkek, % 49.34 kadın olduğu görülür. Turgutlu ilçesinde göç veren yerlerin özelliği olan kadın nüfus fazlalığı dikkat çekicidir. Ancak Turgutlu Organize Sanayi Bölgesinin faaliyetlerini arttırmasıyla birlikte kentte erkek nüfusunun kadın nüfusuna göre artacağı söylenebilir.

2002 yılı İlçe Sağlık Müdürlüğü verilerine göre toplam nüfusun % 50.29'u erkek, % 49.70'i kadındır. Kadın nüfusun fazla olduğu mahalleler: 7 Eylül, Turan, Cumhuriyet,

Yılmazlar, Subaşı, Kurtuluş, Turgutlar, Yıldırım Mahalleleridir. Diğer mahallelerde ise erkek nüfus fazladır.

2.3.8. Doğurganlık Oranı

Efektif Doğurganlık Oranı Formülünü¹ uyguladığımızda Turgutlu'da doğurganlık çağında her 1000 kadına 320 çocuk düşmektedir. Türkiye genelinde 270, Manisa ilinde 297'dir. Kentlerin büyüdükçe doğurganlık oranı azalır. Hızlı büyüme süreci geçirmiş olmasına karşın Turgutlu kent nüfusu içinde doğurganlık oranı Türkiye ve Manisa ortalamalarından oldukça yüksektir.

2.3.9. Aktif Nüfus Oranı

Turgutlu'da 2000 yılında 15 - 64 yaş arası toplam nüfus 60,642, bu yaş grubu içinde çalışan nüfus 24,096'dır. 15 - 64 yaş grubunun toplam kent nüfusu içindeki oranı % 64.70'dir. Bu yaş grubu içinde çalışanların oranı ise % 39.73'dür.

Tablo 14: Turgutlu İlçe Merkezi Aktif Nüfus Oranı

YILLAR	15 - 64 Yaş Nüfusu	Şehir Toplam Nüfusu	Aktif Nüfus Oranı %
1990	45,733	73,634	62.1
2000	60,642	93,727	64.7
2002*	66,443	98,291	67.5

Kaynak: D.İ.E. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (1990 - 2000 - 2002).

* 2002 yılı Turgutlu İlçe Sağlık Müdürlüğü E.T.F. Verileri

İlçede 12 yaş ve üstü toplam nüfus 72,673, bu yaş grubu içinde çalışan 24,957'dir. 12 yaş ve üstü faal nüfus oranı ise % 34.3'dür. Ancak zorunlu eğitimin 15 yaşa kadar olması 12 yaş ve üstü kriterinin günümüzde kullanılmamasına neden olmaktadır.

¹ Efektif Doğurganlık Oranı= $\frac{5 \text{ Yaşından Küçük Çocuk Sayısı}}{15-49 \text{ Yaş Arası Kadın Sayısı}} * 1000$.

2.3.10. Faal Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Dağılımı

Turgutlu İlçesinde toplam nüfusun 24,957'si (% 20.6) istihdam edilmiştir. İstihdam edilen nüfusun % 79.7 erkek, % 20.2 kadınlardan oluşmaktadır.

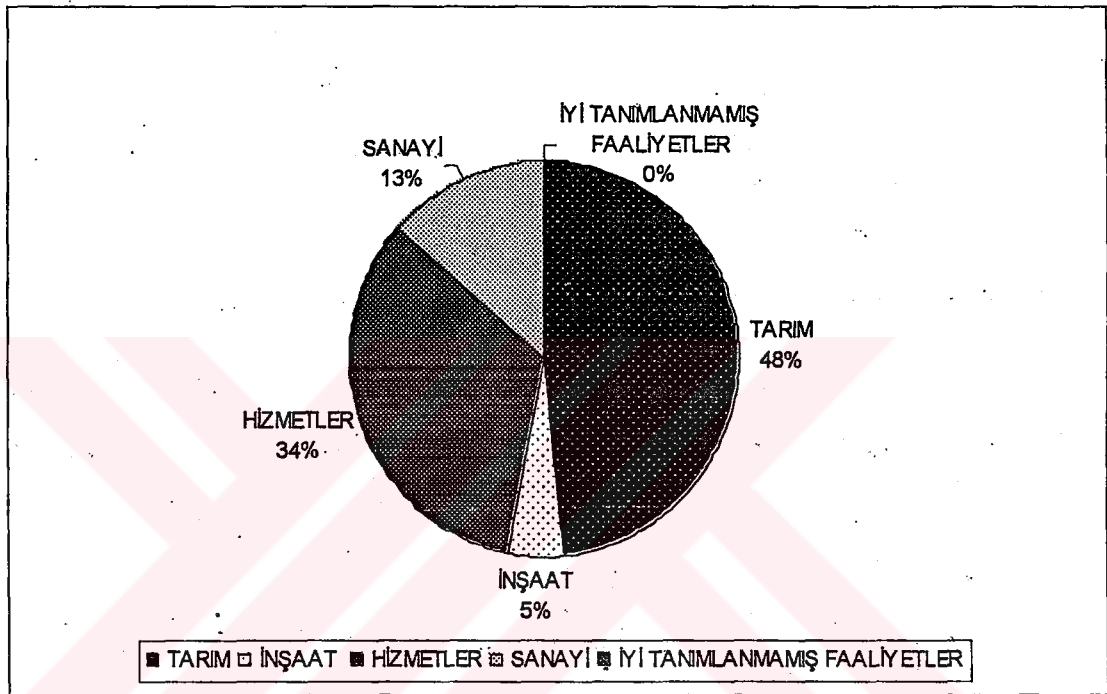
Tablo 15: Turgutlu, Manisa ve Türkiye'de Faal Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Dağılımı

SEKTÖRLER		TURGUTLU				MANİSA		TÜRKİYE	
		1990	%	2000	%	2000	%	2000	%
TARIM	ERKEK	3,283	14.22	2,511	10.06	166,976	47.2	5,443,771	32.9
	KADIN	1,655	7.17	1,205	4.82	188,116	84.4	7,133,056	75.6
	TOPLAM	4,938	21.40	3,716	14.88	355,092	61.5	12,576,827	48.4
İNŞAAT	ERKEK	1,690	7.32	1,703	6.82	16,980	4.8	1,176,827	7.1
	KADIN	12	0.05	23	0.09	189	0.1	19,419	0.2
	TOPLAM	1,702	7.37	1,726	6.91	17,169	3	1,196,246	4.6
HİZMETLER	ERKEK	7,715	33.44	9,063	36.31	114,496	32.3	7,083,430	42.8
	KADIN	1,101	4.77	1,982	7.94	20,851	9.4	1,636,263	17.4
	TOPLAM	8,816	38.21	11,045	44.25	135,347	23.5	8,719,693	33.5
SANAYİ	ERKEK	6,103	26.45	6,565	26.30	54,906	15.5	2,835,100	17.1
	KADIN	1,174	5.08	1,828	7.32	13,764	6.2	635,260	6.7
	TOPLAM	7,277	31.54	8,393	33.62	68,670	11.9	3,470,360	13.3
İyi Tanımlanmamış Faaliyetler	ERKEK	310	1.34	64	0.25	687	0.2	28,277	0.2
	KADIN	28	0.12	13	0.05	68	0	5,738	0.1
	TOPLAM	338	1.46	77	0.30	755	0.1	34,015	0.1

Kaynak: D.İ.E. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (1990 - 2000)

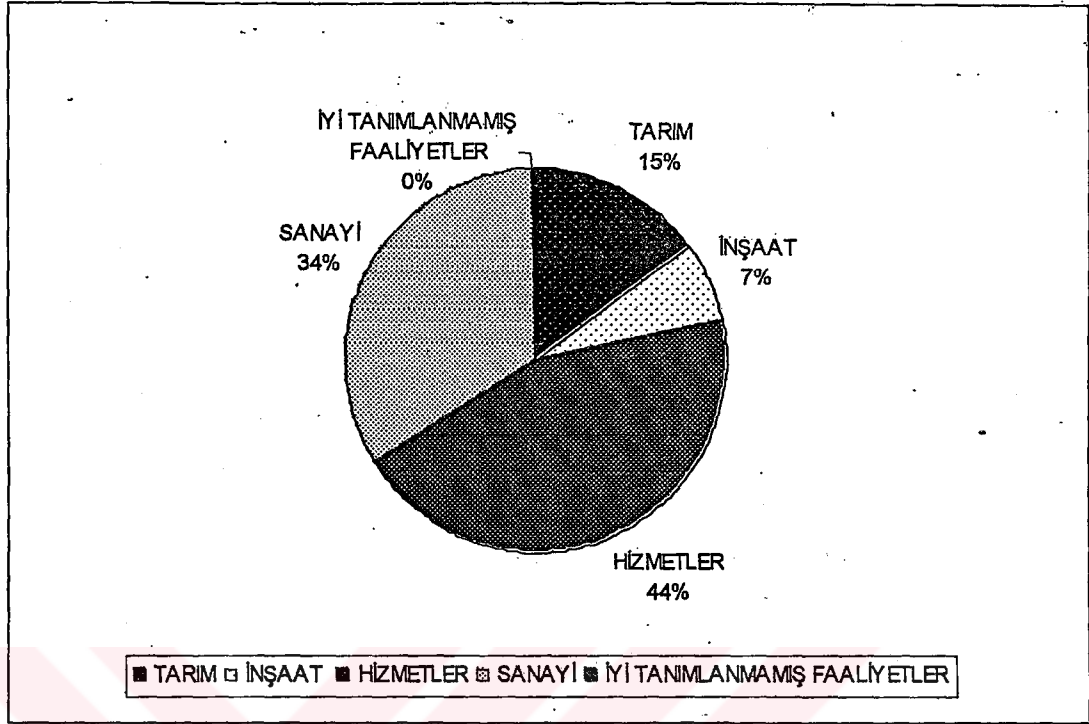
Tablo 15'e göre Turgutlu ilçesinde tarım sektöründe çalışanların oranı Türkiye ve Manisa ortalamalarının altında bir değer göstermektedir. Verimli tarım topraklarına sahip olmasına rağmen bu topraklar üzerinde tuğla, kiremit fabrikaları ve yerleşim alanlarının yer alması tarım sektöründe çalışan kesimin sayısının az olmasına neden olmuştur. İlçede tarım sektöründe çalışanlar gizli istihdamı oluşturmaktadır. İlçe merkezinde hizmetler sektöründe faaliyet gösteren nüfusun tamamına yakını aynı zamanda tarımla uğraşmaktadır. Bu durum ilçede hizmetler sektöründe çalışan nüfus oranının tarım sektöründen çok daha fazla olmasına neden olmaktadır (Grafik: 16, 17). Bu durum aynı zamanda ilçede ticaret faaliyetlerinin gelişmemesindeki en önemli etkidir.

Tablo 15'e göre 1990 - 2000 yılları arasında tarım sektöründe çalışan faal nüfus oranında ciddi bir azalma görülmektedir. Bu durum kentleşme nedeniyle tarım topraklarının azalması ve buna bağlı olarak bu sektörde çalışanların iş bulabilmek için başka merkezlere göç etmelerinden kaynaklanabilir (Grafik: 16, 17).

Grafik 15: Türkiye'de Faal Nüfusun Sektörel Dağılımı (2000)

(Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri , 2000)

Grafik 16 : Turgutlu Faal Nüfusun Sektörel Dağılımı (2000)

(Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri 2000)

2.3.11. Hane Halkı Büyüklüğü

Turgutlu'da 1985 yılı toplam hane halkı büyüklüğü 14.7, 1990 yılında 17.0, 2000 yılında ise 24.3'dür. Toplam yerleşik nüfus, 1985 yılında 62.4, 1990 yılında 71.6, 2000 yılında da 94.8'dir. 1985 yılındaki en yüksek hane halkı büyüklüğü 3511 kişi ile 4'e, en düşük hane halkı büyüklüğü 238 ile 9'a aittir. 1990 yılındaki en yüksek hane halkı büyüklüğü 4401 kişi ile 4'e, en düşük hane halkı büyüklüğü 230 ile 9'a aittir. 2000 yılındaki en yüksek hane halkı büyüklüğü 7042 ile 4'e, en düşük hane halkı büyüklüğü 245 ile 9'a aittir (Tablo: 16).

Turgutlu'da ortalama hane halkı büyüklüğü¹ 1985 yılında Turgutlu'da 7.3, 1990 yılında 5.9, 2000 yılında ise 3.8'dür. 2000 yılı verilerine göre, Türkiye toplam hane halkı büyüklüğü de 4.4'dür. 2000 verilerine göre Turgutlu ilçesinin ortalama hane halkı büyüklüğü, Türkiye ortalamasının altındadır. Bu durumda, Turgutlu'da kentleşme ve sanayileşmenin gelişmesine bağlı olarak çekirdek aile yapısının oluştuğu söylenebilir.

¹ Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü = $\frac{\text{Toplam nüfus}}{\text{Toplam Hane Halkı Sayısı}}$

Toplam Hane Halkı Sayısı

Tablo 16: Turgutlu Hane Halkı Sayısı ve Büyüklüğü

Yıllar	Hane Halklarının Yerleşim Yeri Ve Büyüklüğüne Göre Dağılımı											
	Toplam Hane Halkı Sayısı	Toplam Yerleşik Nüfus	Hane Halkı Büyüklüğü									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10+
1985	14721	62462	1047	2042	2467	3511	2562	1417	691	373	238	373
1990	17042	71692	951	2482	3086	4401	2889	1471	708	374	230	450
2000	24384	94826	1557	4013	5121	7042	3305	1510	725	394	245	472

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (1985 - 1990 - 2000).

Tablo 17: Turgutlu İlçesi Hane Sayısı, Toplam Nüfus, Hane Başına Düşen Nüfus

	2002	HANE SAYISI	TOPLAM NÜFUS	HANE BAŞINA DÜŞEN NÜFUS
1	Cumhuriyet Mahallesi	3508	11627	3,31
2	Atatürk Mahallesi	2715	14554	5,36
3	Yedi Eylül Mahallesi	1978	7252	3,66
4	Şehitler Mahallesi	1615	6294	3,89
5	Selvitepe Mahallesi	1486	6243	4,20
6	Altay Mahallesi	1367	4147	3,03
7	Acarlar Mahallesi	1366	4565	3,34
8	Yılmazlar Mahallesi	1350	5026	3,72
9	Yıldırım Mahallesi	1292	4969	3,84
10	Subaşı Mahallesi	1069	3783	3,53
11	Turan Mahallesi	945	2876	3,04
12	Turgutlar Mahallesi	799	3246	4,06
13	Albayrak Mahallesi	787	3591	4,56
14	Yeni Mahalle	765	2815	3,67
15	Yiğitler Mahallesi	758	3472	4,58
16	Bozkurt Mahallesi	676	2946	4,35
17	İstiklal Mahallesi	612	2100	3,43
18	İstasyonaltı Mahallesi	547	3913	7,15
19	Kurtuluş Mahallesi	493	1805	3,66
20	Ergenekon Mahallesi	405	1614	3,98
21	Özyurt Mahallesi	393	1419	3,61
	TOPLAM	24926	98257	3,94

Kaynak: Turgutlu İlçe Sağlık Müdürlüğü E.T.F. Verileri (2002).

2002 yılı İlçe Sağlık Müdürlüğü verilerine göre ilçede toplam hane sayısı 24,926'dır. İstasyonaltı ve Atatürk mahallelerinde hane başına düşen nüfus oranı oldukça fazladır. Bu durum kırsal kesim özelliği gösteren ve doğum oranının yüksek olduğu Doğu ve Güneydoğu

Anadolu Bölgesi'nden gelen nüfusun oluşturduğu mahalleler olmasıyla ilgili olabilmektedir. Bu mahallelerde ilçe genelinden farklı olarak çekirdek aile yapısı oluşmamıştır (Tablo: 17).

2.3.12. Bağımlılık Oranı

D.İ.E. verilerine göre, 2000 yılında Turgutlu'da Bağımlılık Oranı¹; (%) 54.5, Türkiye'de ise 55.1'dir.

Bağımlılık oranı Türkiye ortalamasından düşük, Manisa ili ortalamasından yaklaşık % 4 oranında yüksek bir değer göstermektedir (Manisa ilinde 2000 yılı verilerine göre bağımlılık oranı % 50.3'dür).

2.3.13. Yaşlı Nüfus Oranı

Türkiye genelinde 65 yaş ve üstü nüfus oranı % 5.6'dır. Manisa ortalaması % 7'dir. İlçede ortalama yaşam süresi Türkiye ortalamalarına göre yüksektir ancak Manisa ili ortalamalarından düşüktür.

Turgutlu'da 2000 yılı verilerine göre 65 yaşın üstünde yaşayanların (6058) oranı % 6,4'dür. Yaşlı nüfus oranının cinsiyet grupları incelendiğinde; bu nüfusun % 3,6'sının kadın, % 2,8'inin ise erkek olduğu görülür. Yaşlı nüfusta kadın oranının fazla olması kadınların ortalama yaşam süresinin uzun olmasına bağlıdır.

2.3.14. Okur - Yazar Durumu

1932 yılında İlçe merkezinde 4 okul, 23 öğretmen, 384 kız, 667 erkek toplam 1,051 öğrenci eğitim görüyordu². Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 45.6'dır.

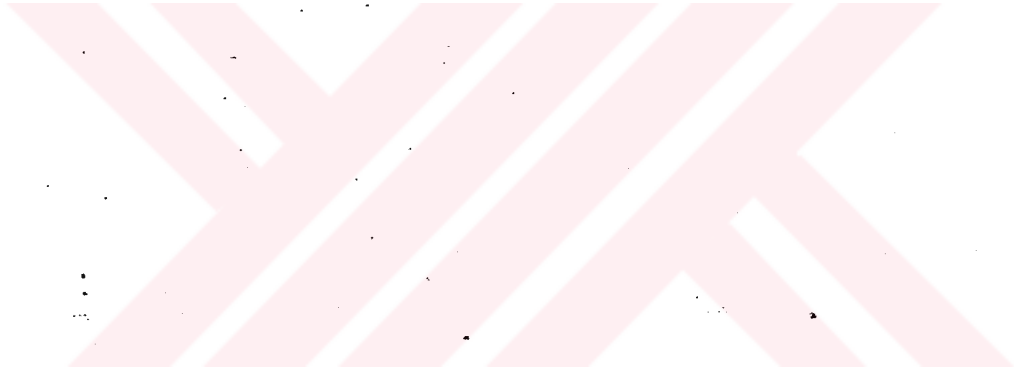
1990 yılı verilerine göre 6 yaş ve üzeri toplam 64976 kişi (32621erkek, 32355 kadın) içerisinde okuma yazma bilen 53385, 9544 erkek, 23841 kadın), bilmeyen 11588'dir (3076 erkek, 8512 kadın). Toplam nüfus içinde okuma yazma bilenlerin oranı ise % 82.1, okuma yazma bilmeyenlerin oranı % 17.8'dir.

¹ B.O= $\frac{0-14 \text{ yaş grubu arası} + 65-+ \text{ yaş grubu}}{15-64 \text{ yaş arası nüfus}} * 100$

² T.C. Manisa Vilayeti Hakkında Mecmua, 1932, [345].

2000 yılı verilerine göre 6 yaş ve üzeri toplam nüfus 83,682'dir. Toplam içinde okuma yazma bilenlerin oranı % 86.3, okuma yazma bilmeyenlerin oranı ise % 13.5'dir. 2000 yılı Manisa ilçe merkezleri toplamına göre; 6 yaş ve üzeri toplam nüfus içinde okuma yazma bilenlerin oranı % 88.1, okuma yazma bilmeyenlerin oranı % 11.7'dir.

1980 yılından 2000 yılına kadar okuma yazma bilenlerin sayısı artmıştır. Lise ve dengi meslek okulu ve yükseköğretim mezunu sayıları önemli artış oranlarına ulaşmıştır. Bu duruma rağmen yükseköğretim mezunları Manisa ilçe merkezleri toplamından düşük bir değer göstermektedir (Tablo: 18). Bu durum liseden sonra erkek nüfusun ekonomik açıdan rahatlamak amacıyla çalışmaya başlaması, kadın nüfusun da erken evlenmesi ile açıklanabilir.

Tablo 18: 1980, 1985, 1990, 2000 Yılları Turgutlu İlçesi Okur - Yazarak ve Eğitim Durumuna Göre Nüfus (6 yaş ve üstü)

	OKUMA-YAZMA BİLMİYEN				OKUMA-YAZMA BİLEN				OKULSUZ OKUR-YAZAR				İLKOKUL MEZUNU				İLKÖĞRETİM MEZUNU			
	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN		
																			TOPLAM	ERKEK
1980	14473	4377	10096	33500	20134	13366	6923	3998	2925	21125	12753	8372								
%	30,1	9,1	21,05	69,8	41,9	27,8	14,4	8,3	6,0	44,03	26,5	17,4								
1985	12151	4005	8146	45307	25842	19465	9852	5091	4761	28223	16302	11921								
%	21,1	6,9	14,6	78,7	44,9	33,8	17,1	8,8	8,2	49,05	28,3	20,7								
1990	11588	3076	8512	53385	29544	23841	10019	5150	4869	33895	18615	15280								
%	17,8	4,7	13,1	82,1	45,4	36,6	15,4	7,9	7,4	52,1	28,6	23,5								
2000	11376	2637	8739	72286	38583	33703	18393	9311	9082	35755	18720	17035			2704	1441	1263			
%	13,5	3,1	10,4	86,3	46,1	40,2	21,9	11,1	10,8	42,7	22,3	20,3			3,2	1,7	1,5			

	ORTAOKUL VE DENGİ MESLEKOKULU				LİSE VE DENGİ MESLEK OKULU				YÜKSEKÖĞRETİM MEZUNU				6 YAŞ VE ÜSTÜ TOPLAM NÜFUS			
	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	
																TOPLAM
1980	2351	1550	801	2230	1246	984	864	581	283	47973	24511	23462				
%	4,9	3,2	1,6	4,6	2,5	2	1,8	1,2	0,5							
1985	2957	1914	1043	3188	1789	1399	1055	730	325	57529	29884	27645				
%	5,1	3,3	1,8	5,5	3,1	2,4	1,8	1,2	0,5							
1990	3908	2477	1431	3936	2223	1713	1602	1066	556	64976	32621	32355				
%	6	3,8	2,2	6	3,4	2,6	2,4	1,6	0,8							
2000	4088	2642	1446	7948	4379	3569	3356	2080	1276	83682	41229	42453				
%	4,8	3,1	1,7	9,4	5,2	4,2	4	2,4	1,5							

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (1980 - 1985 - 1990 - 2000).

2000 yılı 6 yaş ve üstü toplam nüfusun mezuniyet durumları incelendiğinde; ilkökul mezunlarının oranının Manisa il toplamından az olduğu görülmektedir. İlköğretim mezunları Manisa il ve Manisa ilçe merkezleri toplamından fazladır. Ortaokul ve ortaokul dengi meslek okulları, lise ve dengi meslek okulları oranları düşüktür (Tablo: 19).

Okuma yazma bilenler, okulsuz okuyazarlar, ilkökul mezunu, ilköğretim mezunu, ortaokul ve dengi meslek okulu, lise ve dengi meslek okulu, yükseköğretim mezunları içinde 1980, 1985, 1990 ve 2000 yıllarında erkeklerin oranı kadınlardan fazladır (Tablo: 18). Tüm bu yıllarda ilçede erkek nüfus sayısı kadın nüfusa göre fazladır (Tablo: 6). Bu durum ilçede kadınların eğitimine önem verilmediğini göstermektedir.

Manisa ilçe merkezleri toplamı ile Turgutlu yüzdelerini karşılaştıracak olursak; okuma-yazma bilmeyenler, ilkökul mezunu toplam erkek nüfusu ve ilköğretim mezunlarının oranı Turgutlu ilçesinde fazladır. Okuma yazma bilenlerin oranı, okulsuz okuyazar oranı, ilkökul mezunu oranı (kadın), ortaokul ve dengi meslek okulu, lise ve dengi meslek okulu ve yükseköğretim mezunu oranlarında, Manisa ilçe merkezleri toplamı, Turgutlu yüzdelerinden fazladır (Tablo: 19).

Tablo 19: Turgutlu, Manisa ve Manisa İlçe Merkezleri Toplamı Okur Yazar ve Eğitim Durumuna Göre Nüfus (6 yaş ve üstü)

2000	TURGUTLU %	MANİSA %	MANİSA İLÇE MERKEZLERİ TOPLAMI %
İlkokul Mezunu	42.7	46.0	42.7
İlköğretim Mezunu	3.2	2.4	3.0
Ortaokul Veya Ortaokul Dengi Meslek Okulları	4.8	5.3	6.2
Lise Veya Lise Dengi Meslek Okulları	9.4	9.0	11.7
Yükseköğretim	4.0	3.3	4.2

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (2000).

Tablo 20'ye göre Turgutlu ilçesinde okuma yazma bilmeyenlerin oranı Manisa ilçe merkezleri, Türkiye ilçe merkezleri, Türkiye toplamından oldukça yüksek bir değer göstermektedir. Ekonomik profil açısından gelişmiş bir ilçe görünümü sergileyen Turgutlu'da okuma yazma bilenlerin oranının düşüklüğü oldukça dikkat çekici bir durumdur. Bu durum

ilçede hizmetler sektöründe çalışanların oranının fazla görülmesine rağmen tarımsal ağırlıklı işlerin yoğunlukta olmasından kaynaklanabilir.

Tablo 20: Turgutlu, Manisa İlçe Merkezleri Toplamı, Türkiye, Türkiye İlçe Merkezleri Toplamı, Okuma Yazma Bilen ve Bilmeyenlerin Oranları

2000	OKUMA YAZMA BİLMEYEN (%)	OKUMA YAZMA BİLEN (%)
Turgutlu	13.5	86.3
Manisa İlçe Merkezleri Toplamı	11.7	88.1
Türkiye	12.6	87.3
Türkiye İlçe Merkezleri Toplamı	12.0	87.8

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (2000).

Tablo 21: Mahallelere Göre Nüfusun Öğrenim Durumu (2002)

Mahalleler		Öğrenim Durumu														Toplam
		Okul Çağında Değil	%	Okur- Yazar Değil	%	Okur- Yazar	%	İlk Okul	%	Orta Okul	%	Lise	%	Yüksek okul	%	
Yedi Eylül	Erkek	377	5.2	135	1.8	345	4.7	1809	25	377	5.1	455	6.2	170	2.3	3668
	Kadın	395	5.4	417	5.7	373	5.1	1706	24	282	3.8	321	4.4	90	1.2	3584
	Toplam	772	11	552	7.6	718	9.9	3515	48	659	9.0	776	10.7	260	3.5	7252
Altay	Erkek	203	4.8	27	0.6	158	3.8	1042	25	188	4.5	269	6.4	99	2.3	1986
	Kadın	239	5.7	168	4.0	172	4.1	1108	27	175	4.2	243	5.8	56	1.3	2161
	Toplam	442	11	195	4.7	330	7.9	2150	52	363	8.7	512	12.3	155	3.7	4147
Turan	Erkek	156	5.4	23	0.7	127	4.4	580	20	160	5.5	262	9.1	90	3.1	1398
	Kadın	148	5.1	152	5.2	152	5.2	625	22	135	4.6	217	7.5	49	1.7	1478
	Toplam	304	11	175	6.0	279	9.7	1205	42	295	10.2	479	16.6	139	4.8	2876
Acarlar	Erkek	220	4.8	10	0.2	382	8.3	866	19	200	4.3	401	8.7	206	4.5	2285
	Kadın	185	4.0	59	1.2	421	9.2	1021	22	156	3.4	313	6.8	125	2.7	2280
	Toplam	405	8.8	69	1.5	803	17.5	1887	41	356	7.7	714	15.6	331	7.2	4565
Cumhuriyet	Erkek	561	4.8	50	0.4	752	6.4	1995	17	599	5.1	1084	9.3	700	6.0	5741
	Kadın	524	4.5	276	2.3	803	6.9	2270	20	536	4.6	983	8.4	494	4.2	5886
	Toplam	1085	9.3	326	2.8	1555	13.3	4265	37	1135	9.7	2067	17.7	1194	10.2	11627
Yılmazlar	Erkek	231	4.5	51	1.0	255	5.0	1019	20	342	6.8	401	7.9	200	3.9	2499
	Kadın	218	4.3	187	3.7	244	4.8	1126	22	293	5.8	311	6.1	148	2.9	2527
	Toplam	449	8.9	238	4.7	499	9.9	2145	43	635	12.6	712	14.1	348	6.9	5026
Şehitler	Erkek	357	5.6	60	0.9	250	3.9	1731	28	275	4.3	367	5.8	138	2.1	3178
	Kadın	333	5.2	332	5.2	258	4.0	1658	26	217	3.4	247	3.9	71	1.1	3116
	Toplam	690	11	392	6.2	508	8.0	3389	54	492	7.8	614	9.7	209	3.3	6294
Ergenekon	Erkek	60	3.7	4	0.2	100	6.1	194	12	103	6.3	183	11.3	181	11.2	825
	Kadın	42	2.6	16	0.9	104	6.4	282	17	81	5.0	158	9.7	106	6.5	789
	Toplam	102	6.3	20	1.2	204	12.6	476	29	184	11.4	341	21.1	287	17.7	1614
Selvitepe	Erkek	384	6.1	60	0.9	480	7.6	1444	23	373	5.9	369	5.9	89	1.4	3199
	Kadın	365	5.8	305	4.8	470	7.5	1408	23	246	3.9	224	3.5	26	0.4	3044
	Toplam	749	12	365	5.8	950	15.2	2852	46	619	9.9	593	9.4	115	1.8	6243
Subaşı	Erkek	191	5.0	61	1.6	296	7.8	987	26	139	3.6	141	3.7	65	1.7	1880
	Kadın	183	4.8	257	6.7	336	8.8	910	24	75	1.9	108	2.8	34	0.8	1903
	Toplam	374	9.8	318	8.4	632	16.7	1897	50	214	5.6	249	6.5	99	2.6	3783
Albayrak	Erkek	288	8.0	103	2.8	288	8.0	993	28	94	2.6	69	1.9	7	0.1	1842
	Kadın	262	7.2	354	9.8	270	7.5	744	21	59	1.6	58	1.6	2	0.05	1749
	Toplam	550	15	457	12.7	558	15.5	1737	48	153	4.2	127	3.5	9	0.2	3591

Mahalleler		Öğrenim Durumu														
		Okul Çağında Değil	%	Okur- Yazar Değil	%	Okur- Yazar	%	İlk Okul	%	Orta Okul	%	Lise	%	Yüksek okul	%	Toplam
İstasyonaltı	Erkek	406	10	268	6.8	371	9.4	826	21	113	2.8	55	1.4	6	0.1	2045
	Kadın	302	7.7	687	17.5	318	8.1	503	13	43	1.0	15	0.3	-	-	1868
	Toplam	708	18	955	24.4	689	17.6	1329	34	156	3.9	70	1.7	6	0.1	3913
Bozkurt	Erkek	301	10	197	6.6	270	9.1	600	20	103	3.4	60	2.0	8	0.2	1539
	Kadın	252	8.5	374	12.6	328	11.1	396	13	35	1.1	19	0.6	3	0.1	1407
	Toplam	553	19	571	19.3	598	20.2	996	34	138	4.6	79	2.6	11	0.3	2946
Kurtuluş	Erkek	101	5.5	73	4.0	101	5.5	498	28	55	3.0	52	2.8	9	0.4	889
	Kadın	102	5.6	173	9.5	119	6.5	458	25	33	1.8	29	1.6	2	0.1	916
	Toplam	203	11	246	13.6	220	12.1	956	53	88	4.8	81	4.4	11	0.6	1805
Turgutlar	Erkek	185	5.6	81	2.4	162	4.9	916	28	131	4.0	124	3.8	15	0.4	1614
	Kadın	158	4.8	284	8.7	183	5.6	848	26	93	2.8	65	2.0	1	0.03	1632
	Toplam	343	11	365	11.2	345	10.6	1764	54	224	6.9	189	5.8	16	0.4	3246
Yıldırım	Erkek	216	4.3	158	3.1	393	7.9	1199	24	237	4.7	218	4.3	46	0.9	2467
	Kadın	211	4.2	450	9.0	431	8.6	1119	23	165	3.3	114	2.2	12	0.2	2502
	Toplam	427	8.5	608	12.2	824	16.5	2318	47	402	8.0	332	6.6	58	1.1	4969
Atatürk	Erkek	1173	8	778	5.3	872	5.9	3587	25	469	3.2	428	2.9	78	0.5	7385
	Kadın	1149	7.8	2033	13.9	868	5.9	2652	18	243	1.6	194	1.3	30	0.2	7169
	Toplam	2322	16	2811	19.3	1740	11.9	6239	43	712	4.8	622	4.2	108	0.7	14554
Yeni	Erkek	183	6.5	79	2.8	142	5.0	747	27	124	4.4	134	4.7	24	0.8	1433
	Kadın	127	4.5	264	9.3	122	4.3	662	24	102	3.6	93	3.3	12	0.4	1382
	Toplam	310	11	343	12.1	264	9.3	1409	50	226	8.0	227	8.0	36	1.2	2815
Özyurt	Erkek	69	4.8	30	2.1	70	4.9	368	26	89	6.2	68	4.7	23	1.6	717
	Kadın	55	3.8	117	8.2	97	6.8	283	20	90	6.3	53	3.7	7	0.4	702
	Toplam	124	8.7	147	10.3	167	11.7	651	46	179	12.6	121	8.5	30	2.1	1419
İstiklal	Erkek	113	5.3	11	0.5	160	7.6	474	23	113	5.3	139	6.6	48	2.2	1058
	Kadın	115	5.4	91	4.3	129	6.1	527	25	83	3.9	79	3.7	18	0.8	1042
	Toplam	228	11	102	4.8	289	13.7	1001	48	196	9.3	218	10.3	66	3.1	2100
Yiğitler	Erkek	223	6.4	118	3.3	166	4.7	998	29	147	4.2	83	2.3	31	0.8	1766
	Kadın	229	6.5	405	11.6	156	4.4	806	23	74	2.1	33	0.9	3	0.06	1706
	Toplam	452	13	523	15.0	322	9.2	1804	52	221	6.3	116	3.3	34	0.9	3472
Toplam	Erkek	5998	6.1	2377	2.4	6140	6.2	22873	23	4431	4.5	5362	5.4	2233	2.2	4941
	Kadın	5594	5.6	7401	7.5	6354	6.4	21112	21	3216	3.2	3877	3.9	1289	1.3	4884
	Toplam	11592	12	9778	9.9	12494	12.7	43985	45	7647	7.7	9239	9.4	3522	3.5	9825

Kaynak: İlçe Sağlık Müdürlüğü E.T.F. Verileri (2002).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TURGUTLU'NUN EKONOMİK COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

3.1. TARIM

Turgutlu 17. yy.'da ziraat alanında oldukça ileri durumdaydı. Evliya Çelebi de Seyahatnamesinde Turgutlu için "şehr-i azim" ifadesini kullanmıştır. Şehrin bir düzlük üzerinde bağ, bahçe, çınar, kavak, salkım, söğüt ve diğer ağaçlarla donanmış olduğundan şehrin görünmediğini ve bu nedenle iki tarafı ağaçlı yol haline geldiğini belirtmektedir¹. Günümüzde de hizmetler sektörü gelişmiş olmasına rağmen hala tarım şehri özelliği göstermektedir.

3.1.1. TARIM ÜRÜNLERİ

İlçede Gediz Havzasının verimli topraklarının bulunması ve Akdeniz ikliminin olumlu etkileri sayesinde polikültür tarım yapılmaktadır. Yetiştirilen başlıca tarım ürünleri; çekirdeksiz üzüm, pamuk, tütün, domates, buğday, kiraz, şeftali, erik ve zeytindir. Çekirdeksiz üzümün % 85'i kurutulmuş, ihraç edilmektedir, % 15'i ise taze olarak tüketilmektedir.

Tablo 22: Turgutlu İlçesi 2003 Yılı Arazi Dağılımı

	MIKTARI (Hektar)	ORANI (%)
İlçenin Yüzölçümü	50,360	100
Tarım Alanı	26,976	54
Çayır Mera	1,700	3
Ormanlık	19,601	39
Yerleşim Yeri Alanı	1,898	3
Kullanılmayan Arazi	185	1

Kaynak: Turgutlu İlçe Tarım Müdürlüğü 2003 Yılı Brifing Raporu.

Tarım Arazilerinin 48,800 dekarı hububat, 43,000 dekarı endüstri bitkileri, 1,650 dekarı yem bitkileri, 81,100 dekarı bağ (77,000 dekarı çekirdeksiz, 4,100 dekarı çekirdekli),

¹ ŞEKER, Mehmet (1997). Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre Turgutlu ve Sosyal Hayatı, Turgutlu Sosyo-Ekonomik Sempozyumu Tebliği, Turgutlu, [63].

13,015 dekarı meyvelik, 7,060 dekarı zeytinlik, 800 dekarı bakliyat, 51,504 dekarı da sebze olmak üzere ekili dikili alandır (247,329 dekar). Nadasa bırakılan alan 2,058, kullanılmayan alan ise 1,850 dekadır (Tablo: 23).

Tablo 23: Turgutlu İlçesi Arazi Kullanımı (2003)

	MİKTARI	%
Tarla Ürünleri	9,300	34.5
Meyve Ürünleri	9,411	34.9
Yem Bitkileri	165	0.6
Sebzeler	5,150	19.1
Zeytin	706	2.6
Nadas	2,058	7.6
Kullanılmayan Alan	185	0.7
TOPLAM	26,976	100

Kaynak: Turgutlu İlçe Tarım Müdürlüğü 2003 Yılı Brifing Raporu.

Pamuk tarımı Gediz Havzasında genelde Nazilli - 84 pamuk çeşidi ile üretim yapılmaktadır. Dekara verim 250 - 300 kilogram arasında değişmektedir. Tütün kırsal kesimin geçim kaynağıdır. Kapari, kekik gibi alternatif bitkilerin de ekimi yapılmaktadır.

Tablo 24: Turgutlu İlçesi Arazi Dağılımı

	1984		2002	
	Miktarı (Hektar)	Oranı (%)	Miktarı (Hektar)	Oranı (%)
Tarım Alanı	30,104	41.6	26,976	54
Çayır Mera	2,000	2.8	1,700	3
Ormanlık	39,400	54.5	19,601	39
Yerleşim Yeri Alanı	800	1.1	1,898	3
Kullanılmayan Arazi			185	1
TOPLAM	72,304		50,360	

Kaynak: Turgutlu İlçe Tarım Müdürlüğü Brifing Raporları (1984 - 2002).

Kırsal alanlarda tütün, taban arazilerde pamuk ekimi yapılmaktadır. Kırsal kesimlerde Gediz - 75, taban arazilerde Cumhuriyet - 75 çeşidi buğday ekilmektedir. Arpa üretimi hayvanların yeşil ot ihtiyacını karşılamak amacıyla yapılmaktadır.

Meyvecilikte şeftali, kiraz, erik ve incir üretimi ön plandadır. Kiraz ve incir ihraç edilmektedir. Zeytin ağacı sayısı azdır. Yağlık çeşitlerden Memecik, Uslu, Ayvalık, Trilye ve sofralık Domat çeşidi bulunmaktadır. İlçede konserve fabrikalarının etkisi ile domates, biber ve hıyar ekimi önem kazanmıştır.

Tablo 25: Turgutlu İlçesi Arazi Kullanımı.

	1980		1984		1990		2000		2002	
	Hektar	%	Hektar	%	Hektar	%	Hektar	%	Hektar	%
Hububat	8700	28.9	8262	27	5050	25	4880	18.1	6880	25.5
Endüstri Bitkileri	8460	28.1	9035	30	6000	29.7	4300	15.9	4300	15.9
Yem Bitkileri	150	0.5	200	0.6	82	0.6	165	0.6	165	0.6
Bağ - Bahçe	12314	40.9	12507	41.5	8786	43.5	16118	59.7	14791	54.8
Toplam Ekili Alan	29624	98.4	30004	99.6	19918	98.6	25463	94.3	26136	96.8
Nadas	480	1.6	100	0.4	276	1.3	1198	4.4	2058	7.6
Toplam Ekim Alanı	30104	100.0	30104	100.0	20194	100.0	26976	100.0	26976	100.0

Kaynak: Turgutlu İlçe Tarım Müdürlüğü Brifing Raporları (1984 - 1990 - 2000 - 2002).

Tarıma dayalı sanayi kuruluşları ise; 6 adet konserve, 7 adet zeytinyağı, 6 adet çırçır, 5 adet un, 4 adet çeltik, 1 adet süt tozu fabrikası ile 5 adet üzüm işletmesi, 7 adet mandıra, 1 adet tavuk kesim hanesi ile 24 adet pülverizatör imalathanesidir.

Tablo 26: Tarım Alanlarının Kullanımına Göre Dağılımı ve Üretim Miktarı

	Tarla Ürünleri	Alanı (Dekar)	Ortalama Verim (Kg)	Ortalama Miktarı (Ton)
Tahıllar	Arpa	6,500	225	1,463
	Buğday	41,300	315	13,010
	Mısır	1,000	300	300
Endüstri Bitkileri	Pamuk	36,000	350	12,600
	Tütün	7,000	80	560
Yağlı Tohumlar	Susam	400	40	16
Baklagiller	Nohut	200	50	10
	Fasulye	500	60	30
	Börtlüce	100	80	8
Yem Bitkileri	Fiğ	800	50	120
	Yonca	850		1,700

	Meyveler	Ağaç Sayısı (Adet)	Alanı (Dekar)	Üretim Miktarı (Ton)
Yumuşak Çekirdekli	Armut	14,400	450	360
	Ayva	4,000	-	120
	Elma	3,640	130	73
Taş Çekirdekli Meyveler	Erik	74,160	3,060	1,854
	İğde	500	-	5
	Kayısı	1,010	10	40,4
	Kiraz	222,270	6,000	6,668
	Şeftali	39,880	1,600	1,196.40
	Zeytin	290,600	7,060	3,600
Üzümsü Meyveler	Üzüm*	-	77,000	15,400
	Üzüm**	-	4,100	3,200
	İncir	15,480	640	619
	Nar	130	-	2,6
	Trabzon Hurması	110	5	1,6
Sert Kabuklu Meyveler	Antep Fıstığı	1,500	-	7,5
	Ceviz	4,500	130	135
	Badem	15,500	630	155
	Kestane	9,560	360	286,8
NADAS 2,058.1 Ha.				
KULLANILMAYAN ALAN 185 Ha.				

Not: * Çekirdeksiz , ** Çekirdekli

	Sebzeler	Alanı (Dekar)	Ortalama Verim (Kg.)	Üretim Miktarı (Ton)
Yaprağı Yenen Sebzeler	Lahana (Beyaz)	1,000	1,500	1,500
	Lahana (Kırmızı)	150	1,000	150
	Kereviz	150	2,000	300
	Marul	150	1,600	240
	Ispanak	1,000	1,500	1,500
	Pırasa	1,500	2,400	3,600
	Maydanoz	2	500	1
	Nane	2	500	1
Baklagiller	Fasulye	800	1,000	80
	Bezelye	300	800	240
	Bakla	100	1,000	100
	Barbunya	50	1,200	60
	Börülce	200	800	160
Meyvesi Yenen Sebzeler	Kavun	100	3,000	300
	Karpuz	1,000	4,000	400
	Kabak	2,500	2,000	5,000
	Hıyar	4,000	200	800
	Patlıcan	1,500	1,600	2,400
	Bamya	150	160	24
	Domates	33,500	3,000	100,500
	Biber (Dolmalık)	250	700	175
	Biber (Sivri)	250	1,000	250
	Biber (Salçalık)	250	4,000	1,000
Çiçeği Yenen Sebzeler	Biber (Domat.biberi)	400	4,000	1,600
	Karnabahar	2,000	2,000	4,000
Soğansız Yumrulu Sebzeler	Soğan	250	2,400	600

Kaynak: Turgutlu İlçe Tarım Müdürlüğü 2003 yılı Brifing Raporu.

3.1.2. TARIMSAL ARAZİ KULLANIMI

Kent merkezi içinde ve kuzeyinde yer alan Gediz nehri'nin oluşturduğu alüvyal ova tarımsal faaliyetleri desteklemektedir. M.T.A. tarafından Turgutlu ve çevresinde arazi kullanım amacıyla incelenen yaklaşık 95 km²'lik alanın yarısına yakın kesimini Gediz alüvyon

düzlüğü üzerindeki bağ – bahçe alanları (B1) oluşturur. Alüvyon ovası güneyinde ise bağ-bahçe (B1,B2,B3), kuru tarım (T1,T2,T3), mera (M1), fundalık (F3) ve Irlamaz deresi yatağını oluşturan kullanılamaz alan (Y3) arazileri yer alır¹. Bu alüvyal ova üzerindeki bağ-bahçe arazilerinde ilçenin bugünkü yerleşiminin büyük bir kısmı bulunmaktadır. 1985 yılında 12,375,000 m² olan Turgutlu ilçesi yerleşim alanı 1990 yılında yapılan yeni imar planına göre 3,999,000 m² lik alan imar kapsamına alınmıştır. Bu alanın 1989 yılı toplam tarım alanları içindeki payı yaklaşık olarak % 2'dir². 1990 yılında yapılan yeni imar planında ilçe merkezi doğuya Avşar Köyü'ne ve kuzeye Gediz nehrine doğru ova içinde gelişme göstermektedir. 1997 yılı imar planı alanı toplam 2,168 hektar'dır. 1997 yılından sonra ise ilçe güneye doğru gelişme göstermiştir. Güneyde kalan bir kısım küçük yerleşimse yine bağ-bahçe 1. ve 2. sınıf tarım toprağı üzerindedir. 2002 yılı ilçe tarım müdürlüğü verilerine göre ilçede yerleşim alanı 1.898 hektardır. Belediye imar alanı ise 2,168 hektardır. Bu durum bize imara açılmış alanlar içinde de tarıma ve diğer faaliyetlere ayrılmış alanlar olduğunu göstermektedir. İlçenin batısında tuğla fabrikaları ve güneyinde kil ocakları yer almaktadır (Harita: 5). İlçede taşta toprağı dayalı sanayinin ve yerleşimin verimli topraklar üzerinde geliştiğinin göstergesidir. Kısaca ilçede verimli topraklar her geçen gün amaç dışı kullanılmaktadır.

3.2. HAYVANCILIK

Turgutlu'da hayvancılık bitkisel üretim kadar önemli değildir. İlçede 6,666 baş sığır, 8,410 baş koyun, 3,395 baş kıl keçisi ve az sayıda et ve yumurta tavukçuluğı işletmeleri bulunmaktadır (Tablo: 27).

Küçükbaş hayvancılık büyükbaş hayvancılıktan daha fazladır. Küçük baş hayvancılıkta da koyun yetiştirilme oranı diğerlerine göre daha fazladır³.

¹ M.T.Á. Genel Müdürlüğü, (2001). Manisa İli Çevre Jeolojisi ve Arazi Kullanım Potansiyeli MTA Ankara Jeoloji Etütleri Dairesi Ankara.

² TOMAR, Ahmet (1992). Turgutlu Yöresinde Tarım Topraklarının Amaç Dışı Kullanımının Çevresel Etkileri Üzerine Bir Araştırma, T.C. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir [87].

³ İlçe Tarım Müdürlüğü Brifing raporu (2003).

Tablo 27: Turgutlu İlçesi Hayvan Varlığı

Koyun (Yerli - Diğer)	8,410 Baş	Katır	6 Baş
Kılkeçisi	3,395 Baş	Eşek	337 Baş
Sığır (Saf Kültür)	2,100 Baş	Tavuk (Broiler)	1,200,000 Adet
Sığır (Kültür Melezi)	3,766 Baş	Tavuk (Yumurtacı)	100,000 Adet
Sığır (Yerli - Diğer)	800 Baş	Ördek	500 Adet
Hindi	35,000 Adet	Arı Kovan Sayısı (Karakovan)	70 Adet
Kaz	56 Adet	Arı Kovanı Sayısı (Fenni)	4,000 Adet
At	600 Baş		

Kaynak : Turgutlu İlçe Tarım Müdürlüğü 2003 Yılı Brifing Raporu

Tablo 28: Turgutlu İlçesi Hayvan Varlığının Yıllara Göre Değişimi

	1984	1990	2002
Koyun (Yerli - Diğer)	18,467	11,532	8,410
Kılkeçisi (Baş)	9,720	7,158	3,395 Baş
Sığır (Saf Kültür)		1,300	2,100
PGŞİ, *0Sığır (Kültür Melezi)	8,720	3,350	3,766
Sığır (Yerli)		2,063	800
Hindi			35,000
Kaz			56
At		1,655	600
Katır		12	6
Eşek		961	337
Tavuk (Broiler)	2,000-10,000	85,100	1,200,000
Tavuk (Yumurtacı)	2,500-20,000	67,000	100,000
Ördek			500
Arı Kovan Sayısı (Karakovan)		7,800	70
Arı Kovanı Sayısı (Fenni)			4,000

Kaynak: Turgutlu İlçe Tarım Müdürlüğü Brifing Raporları (1984 - 1990 - 2000 - 2002).

1984 yılından itibaren ilçenin hayvan varlığı azalmıştır (Tablo: 28). Ancak tavuk sayısı artış göstermiştir. Tavuk sayısındaki artışın nedeni ilçenin İzmir Manisa gibi nüfus yönünden kalabalık alanlara yakınlığı, tavuk fiyatlarının kırmızı ete göre daha ucuz olması nedeniyle talebin fazla olmasından kaynaklanabilir.

3.3. SANAYİ

2000 yılında aktif nüfusun % 33.62'si sanayi sektöründe istihdam edilmektedir. İlçenin ana sanayi dalı taşa toprağa dayalı sanayidir. İlçede bulunan taşa toprağa dayalı sanayi Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren gelişme göstermiştir. 2002 yılında ilçede 61 Tuğla fabrikası bulunmaktadır (Ek Tablo: 1). Bu fabrikaların 8 - 10 tanesi % 50 kapasite ile çalışmaktadır. 10 tanesi tamamen kapalıdır. Diğerlerinin yıllık çalışma kapasitesi ise % 20 - % 110 arasındadır. Turgutlu fabrikalarının üretim kapasitesi Türkiye çapında yıllık toprak mamulleri üretiminin yaklaşık % 15'ini karşılamaktadır¹.

Turgutlu'da ikinci büyük sanayi kolu Konserve Sanayidir. Konserve sanayine ait fabrikalar: Tukaş Konservecilik A.Ş. (Faal), Lidya Konservecilik Ltd. Şti. (Faal), Herko Gıda ve Mak. Ltd. Şti. (Kemalpaşa Sınıırında Faal), Spil Ziraat Hayvancılık Ltd. Şti., Sediran Konserve ve Seçkin Sert.

Turgutlu Organize Sanayi Bölgesi, Turgutlu ilçesinin 3 km. batısında Manisa Turgutlu karayoluna cephelidir. Güney sınırı Çepnidere köyüne 4 km. mesafededir² (Harita: 10). Coğrafi konumu ve İzmir'e yakınlığı nedeniyle yatırımcı açısından tercih edilen özelliklere sahiptir. İlçe dışından yatırımcılar 2004 yılına kadar fazla rağbet göstermemiş olsa da İzmir'in hinterlandı konumunda bulunan bu sahaya önümüzdeki yıllarda ilgi artacaktır. Turgutlu Organize Sanayi Bölgesi 1,188,000 m² sanayi parselleri alanı, 16,000 m² arıtma sahası, 5,000 m² yönetim, 5,000 m² sağlık, 5,000 m² sosyal kültürel alan, 5,000 m² ticaret alanı, 5,000 m² teknik altyapı, 5,000 m² eğitim alanı, 67,000 m² park yeşil alan (% 4.13), 325,000 m² yol koruma bandı, ağaçlandırma alanı (% 20.07) olmak üzere toplam 1,620,000 m²'dir (162 hektar). Organize Sanayi Bölge sahasının bir kısmı Turgutlu Belediyesi mücavir alanı içinde, büyük bir kısmı da köy sınırları içinde yer almaktadır³. Turgutlu Organize Sanayi Bölgesi içinde tahsisi yapılan toplam alan 785.669 m²' dir. Tahsisi yapılan alan toplam alanın

¹ Turgutlu Tuğla ve Kiremit Sanayicileri Derneği, Ticaret ve Sanayi Odası 2002 İktisadi Durum Raporu.

² Manisa İli Turgutlu İlçesi Organize Sanayi Bölgesinin Jeolojik-Jeoteknik Etüd Raporu, [1996].

³ Manisa İli Turgutlu İlçesi Organize Sanayi Bölgesinin Jeolojik-Jeoteknik Etüd Raporu [1996].

% 48.49'unu kapsamaktadır. Tahsisi yapılan firmalar, alanları ve imalat konuları Tablo 29'da gösterilmektedir. 2003 yılı itibariyle Organize Sanayi Bölgesi'nin parselasyon aşaması tamamlanmıştır. İlçe, fabrikaların faaliyete geçmesi ile birlikte köylerden ve diğer kentlerden hızla göç alacaktır. Bu durum beraberinde sanayi bölgesinin şehrin içinde kalmasına neden olabilir.

Tablo 29: Turgutlu O.S.B.' de Tahsisi Yapılan Firmalar, İmalat Konusu, Alanları

Tahsisi Yapılan Firma	İmalat Konusu	Alanı (m ²)
İzeltaş A.Ş.	El Aletleri-Yıldız ve İki Ağz Anahtar Üret.	40414
Çetinkaya Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi	Otomotiv Yan Sanayi	19599
Yakamoz Ticaret Limited Şirketi	Sirke, Limon, Şalgam Suyu, Meyve Suyu İmalatı	21018
Alımlar A.Ş.	Gıda ve İhtiyaç Maddeleri A.Ş.	56931
Karaoğlu Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi	Kapı Pencere Boru ve Elemanları	20324
ATA Toprak Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi	Toprak Sanayi	91.476
Egetad A.Ş.	Şekerli Unlu Mamuller ve Bilumum Gıda	22554
Yeni Birlik	Otomotiv Yedek Parça Takım Tezgahı Üretimi	74098
1. Kartal Otomotiv	Otomotiv Yan Sanayi	15052
Yeni Aykutlar Toprak Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi	Tuğla Fabrikası	84871
Seramiksın	Seramik ve Hammadde Üretimi	205661
2. Kartal Otomotiv Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi	Otomotiv Yan Sanayi	10489
AYÇA Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi	Ham Pamuk Yağı ve Küspesi	9125
Tim-Paş Demir	Traktör Yedek Parça	4714
Ege Redüktör	Redüktör ve Dişli İmalatı	9385
İlmak Makine	Makine Yedek Parça İmalatı	9058
İlmak Makine	Makine Yedek Parça İmalatı	8154
Akış Redüktör	Redüktör ve Makine	4205

Üstün Otomat	Oto Yedek Parça İmalatı	4211
Kalmak Makine	Çelik Kapı ve Yapı Elemanları	4217
Alonmak Makine	Makine İmalatı	4219
Tarmak Makine	Zirai İlaçlama Makineleri	4221
Simge Mutfak Limited Şirketi	Mobilya, Aksesuar, Alüminyum Profil	11363
Ek Ambalaj	Baskı Mukavva	9845
Kula Ünveren	Gıda Tahin Helva	9811
Çiftel Makineleri	Makine ve Kazan İmalatı	9717
Sentes-Bir A.Ş	Sert Lehim Telleri ile Dekopanlar Üretimi	7252
Şenel Gıda Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi	Gıda Maddeleri Paketleme İhracat	7262
İsmail Bulunmaz	Pülverizatör İmalatı	6423
Toplam Alanı: 785, 669 m²		

Kaynak: Turgutlu Sanayi ve Ticaret Odası.

2002 yılı elektrik enerjisi tüketim miktarında sanayi birinci sırada yer almaktadır. Sanayiye konut izlemektedir (Tablo: 40). Sanayide enerji tüketiminin fazla olması ilçede yürütülen sanayi faaliyetlerinin göstergesidir. 2002 yılı su miktarı tüketimine bakıldığında sanayi alanlarındaki tüketimin konutlar, ticarethaneler, resmi daireler ve inşaattan sonra geldiği görülmektedir. Bu durum fabrikaların su ihtiyaçlarını karşılayabilmek için sondaj kuyuları açmalarından kaynaklanabilir.

İlçenin güneyinde Ergenekon ve Selvilitepe mahalleleri arasında yer alan Küçük Sanayi Sitesi 1987 yılında faaliyete başlamıştır. Site içerisinde tornacılar (261), demirciler (149), madeni eşya imalatçıları (62), nikelaj (6), dökümcü (3), tamirci (133), oto boyacı (22), oto lastik (21), oto kaporta (8), oto döşeme (7), oto elektrikçi (27), mobilyacı (35), marangoz (90), hızarıcı (10), elektrikçi (50), plastik doğramacı 81), matbaacı (4), mermerci (1), karasör (6), kaportacı (14), plastik imalatı (3), atlı araba tamiri (1), ayakkabı imalatı (2), ağaç torna (1) bulunmaktadır. 1. kısımda 143 adet işyeri tam kapasite ile faaliyet göstermektedir. 2. kısmında 439 adet işyerinin 428'i, 2. kısım 2. etapta bulunan 335 adet işyerinin 11'i faaliyet göstermektedir. Toplam 582 adet işyeri faaliyet göstermektedir. 400 dönüm arazi üzerinde kurulmuştur.

Yedieylül mahallesinde 1924 yılında kurulmuş ve bugünde hala ayakta kalmış olan Demirciler sitesi Türkiye'nin ilk Küçük Sanayi Sitelerinden birisi olma özelliğine sahiptir.

3.4. ULAŞIM

Ulaşım diğer ekonomik etkinliklerin yürütülmesinde oldukça önemlidir. İlçenin diğer yerleşim birimleri ile bağlantısı karayolu ve demiryolu ağı ile sağlanmaktadır.

3.4.1. KARAYOLU

Yerleşim birimini Turgutlu ilçesi yerleşim birimlerine bağlayan karayolu ağı mevcut olup, karayolu uzunluğu tamamı asfalt, 7 - 12 metre genişliğinde toplam 31 km.'dir. Bu karayolu uzunluğunun 26 km.'si devlet yolu, 5 km.'si il yoludur¹. Turgutlu ilçesinde otoyol bulunmamaktadır.

E - 96 karayolu ilçeyi ikiye bölmektedir. Bu karayolu üzerinde Karayolları Genel Müdürlüğü'nce yapılan sayımlara göre günlük geçen araç sayısı 6,518 otomobil, 409 otobüs, 4,336 Kamyon, 283 Trayler toplam 11,546'dır. Ağır taşıt trafik yüzdesi % 40'dır. Yaz mevsiminde araç sayısı 13,500' e kadar çıkabilmektedir².

Turgutlu'nun yakın çevresinde bulunan il, ilçelerle olan bağlantısı ilçe garajından, köylerle olan bağlantısı ise şehir içindeki üç ayrı merkezden sağlanmaktadır. Turgutlu'dan İzmir'e 39 araç günlük ortalama 40 sefer, Manisa'ya 34 araç 36 sefer, Ahmetli'ye 12 araç 25 sefer, Urganlı'ya 7 araç 16 sefer, Bağyurdu'na 19 araç 30 sefer, Avşar'a 5 araç 20 sefer, Güneysu'ya 2 araç 2 sefer, Derbent'e 4 araç 5 sefer yapmaktadır. Güneysu, Yunusdere, Kabaçınar, Hacısalar, Karaköy, Kayrak, Yukarıbozkır, Çatalköprü Köylerine ortalama günde 2 araç günde bir gidiş bir geliş olmak üzere tek sefer yapmaktadır. Kızılkıçlı Köyüne sadece Cumartesi ve Pazartesi günleri sefer yapılmaktadır. Kuşlar Köyü Karaköy ve Kabaçınar arabalarının yol güzergahı üzerinde bulunduğu için özel minibüs hattı bulunmamaktadır. Sınirli ve Yeniköy'e, Yakuplar ve Temrek'e Çampınar, Musucalı, Dalbahçe, Çıkrıkçı köylerine birer araç günde bir sefer, Gümülceli, Koldere, Hamzabeyli köylerine Pazartesi günleri sefer yapılmaktadır (Harita: 9).

¹ 2002 yılı Ulaşım Etüdüleri Planlama Başmühendisliği (2003). T.C. Karayolları Genel Müdürlüğü 2. Bölge Müdürlüğü, İzmir.

² 2002 yılı Ulaşım Etüdüleri Planlama Başmühendisliği (2003). T.C. Karayolları Genel Müdürlüğü 2. Bölge Müdürlüğü, İzmir.

Tablo 30: İlçenin yakın çevresinde yer alan yerleşim merkezlerine uzaklığı (km)

Turgutlu – Kemalpaşa	32
Turgutlu –Torbalı	65
Turgutlu –Menemen	70
Turgutlu –Seferihisar	104
Turgutlu –Ödemiş	70
Turgutlu –Bozdağ	58
Turgutlu –Alaşehir	85
Turgutlu –Bayındır	189
Turgutlu –Selçuk	106
Turgutlu –Kuşadası	125
Turgutlu-Akhisar	77
Turgutlu –Salihli	40
Turgutlu –Kula	84
Turgutlu –Borlu	100
Turgutlu –Saruhanlı	48

Kaynak: Arazi Etütleri.

Turgutlu ilçesinde şehir içi ulaşım 40 adet (Haziran 2003) minibüsle sabah 07:15 ile akşam 22:00 arasında sağlanmaktadır. Minibüs hatları;

- Hastane-Garaj (7 Araç)
- İstasyon-Garaj (9 Araç)
- Topsahası-Garaj (6 Araç)
- Yenimahalle-Garaj (5 Araç)
- Kırmahalle-Garaj (5 Araç)
- Bozkurt-Garaj (4 Araç)
- Camiönü-Garaj (4 Araç)

İlçe merkezinde yer alan 1. derecede önemli yollar; Kervan yolu, Cumhuriyet Bulvarı, Atatürk Bulvarı, Piyaleoğlu Caddesidir. 2. derecede önemli yollar; Son Sokak, Kısmalı yolu,

Manisa yolu, Akçakmak yolu, Yedieylül yolu, Cevdet Öktem caddesi, Yaylalı Kapı yoludur (Harita: 13).

İlçede toplam 40 adet ticari taksi bulunmaktadır. 2,343 kişiye bir ticari taksi düşmektedir (Tablo: 31). İlçede bulunan toplam motorlu taşıt sayısı, 19,709'dur. Otomobil sayısı, 6,182'dir. 5 kişiye bir motorlu taşıt, 15 kişiye bir otomobil düşmektedir.

Tablo 31: Turgutlu İlçe Merkezinde Bulunan Ticari Taksiler

DURAK İSİMLERİ	TAKSİ SAYISI	BULUNDUĞU MAHALLE
Garaj	10	Acarlar
Park	8	Turan
Sağlam	6	Cumhuriyet
Efes	6	Turan
Hastane	4	Yıldırım
Terminal	3	Acarlar
Ersan	3	İstiklal

Kaynak: Arazi Etütleri (2004).

3.4.2. DEMİRYOLU

İlçenin içerisinden İzmir - Uşak Devlet Demiryolu geçmektedir. Yerleşim birimini demiryolu olan tüm yerleşim birimlerine bağlayan demiryolu ağı mevcut olup, toplam demiryolu uzunluğu 9,172 km.dir. Demiryolu taşımacılığı yapılan en yakın yerleşim birimi Manisa'dır ve uzaklığı 28 km. dir, Manisa'yı 94 km uzaklık ile İzmir izlemektedir. Kasaba (Turgutlu) Demiryolunun inşaatına 1861 (1279) yılında başlanmıştır. İngilizler, İzmir-Aydın demiryolu imtiyazından bir süre sonra bu defa İzmir-Kasaba (Turgutlu) hattının imtiyazını aldılar. İmtiyaz Edward Price adındaki İngiliz'e 4 Temmuz 1863 tarihinde verilmiştir. Bu hatta yatırılan sermaye, 20 milyon Franktı ve bu % 6 faizle hükümet tarafından teminat altına alınmıştır. İnşaatın başlatılması için "Smyrna Cassaba Railway Company" adlı şirket kurulmuş ve inşaatı 1864 yılında başlanılmıştır. 10 Ekim 1865'te Manisa'ya kadar olan 66 km.'lik bölüm, 10 Ocak 1866'da ise Kasaba'ya kadar 27 km.'lik bölüm işletmeye açılmıştır¹.

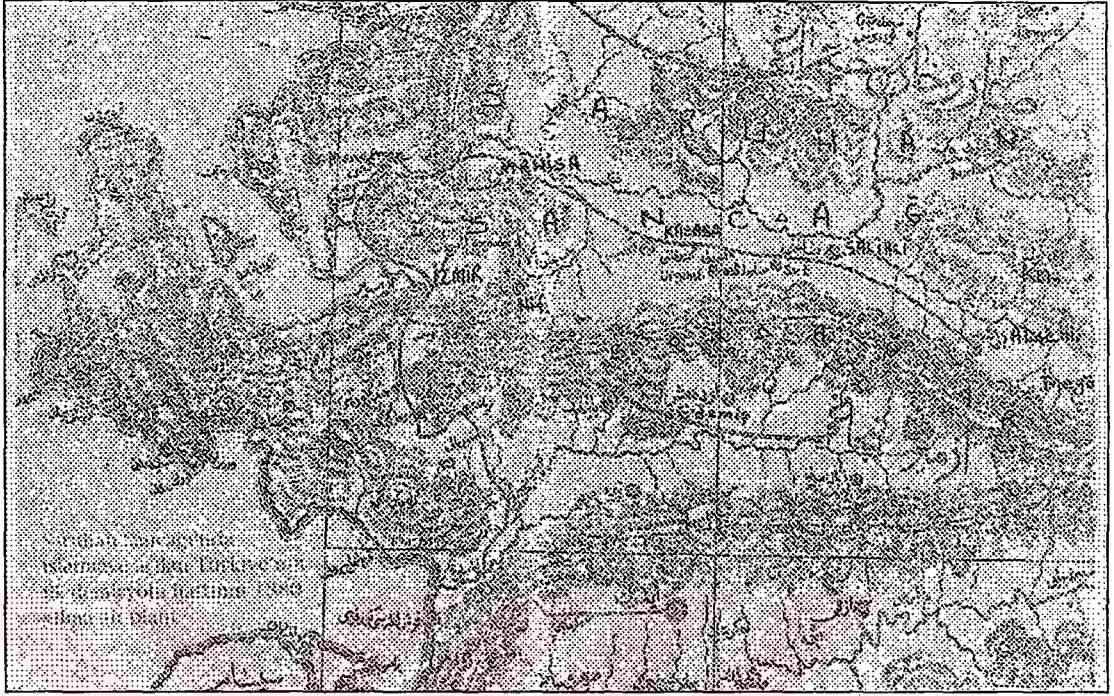
¹ ŞENGEL, Döndü (2000). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Turgutlu (1923-1933) T.C. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, [114].

Tablo 32: 1928 - 1931 yılları arası demiryolundan taşınan yük miktarları ve çeşitleri

	1928	1929	1930	1931
Yolcu adedi	3,415,000	3,044,000	2,514,000	2,297,000
Eşya tonu	313,000	306,000	274,000	306,000
Hayvan adedi	54,000	58,000	75,000	91,000
Varidat (işletme hasılatı sarfiyesi)	1,144,000	1,224,000	818,000	801,000
İşletme emsali yüzdesi	% 68.1	% 64.6	% 72.4	% 72.3
Km. başına masraf	3.481	3.183	3.063	2.98
Km başına kar	1.630	1.743	1.666	1.140

Kaynak: ŞENGEL, Döndü (2000). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Turgutlu (1923-1933)
T.C. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış
Yüksek Lisans Tezi, [92].

Şekil 2: İzmir Kasaba (Turgutlu) Demiryolu Haritası (1880)

Kaynak: Manisa Valiliği, (2000), Manisa.

Turgutlu tren garında yıllık yüklenen ve boşaltılan vagonların adedi ve tonu tablo 33'de gösterilmiştir. Yüklenen eşyanın cinsi seramik, seramik hammaddesi, beton direk, biçer döver, inşaat makinesidir. Boşaltılan eşyanın cinsi ise seramik hammaddesi, kömür, biçer döver, gübre ve borudur.

Gar binasının taban alanı 160 m², garın toplam alanı 57.960 m²' dir. TCDD Turgutlu İstasyonunda 5 memur, 2 güvenlikçi olmak üzere toplam 7 kişi çalışmaktadır. İstasyon Turgutlu ilçesinin ihtiyacını karşılayabilecek düzeydedir. Ancak ülkemizde demiryollarını cazip hale getirecek düzenlemelere gidilecek olursa karayolu taşımacılığının yükü hafifletilebilir. Böyle bir durum söz konusu olduğunda ülkemizin her yerinde olacağı gibi Turgutlu ilçesinde de tren istasyonunun ihtiyacı karşılayabilmesi için yeni düzenlemelere gidilmelidir.

Tablo 33: Turgutlu Tren İstasyonundan gelen ve giden vagon sayıları (1998 - 2002)

YILLAR	GİDEN		GELEN	
	Vagon	Ton	Vagon	Ton
1998	358	9,162	13	157
1999	59	1,616	6	91
2000	40	879	5	71
2001	158	3,989	35	819
2002	1,103	29,576	584	29,826
Toplam	1,718	45,222	643	30,964

Kaynak: Turgutlu TCDD işletmesi.

1999 yılından itibaren karayolu ağının hızla gelişmesi, mevcut trenlerimizin cazip hale gelmesini sağlayacak modernleştirme çalışmalarının yapılmaması nedeniyle satılan bilet adedi azalmıştır (Tablo: 34).

Tablo 34: Turgutlu Tren İstasyonu bilet adedi ve tutarı (1999 - 2002)

YILLAR	BİLET ADEDİ	TUTARI
1999	76,784	24,452,000
2000	51,809	41,000,000
2001	43,911	62,000,000
2002	47,621	68,068,000
Toplam	220,125	195,520,000

Kaynak: Turgutlu TCDD işletmesi.

3.5. TİCARET

Turgutlu İlçesi bugün olduğu gibi tarih boyunca önemli ticaret yolları üzerinde ticaret merkezi olmuştur. 1313 yılı salnamesine göre Turgutlu'da pazartesi günü pazar kurulmaktaydı¹. Günümüzde de pazartesi ve cumartesi günleri kurulan pazar, ilçenin ticari hayatı açısından oldukça önemlidir. Özellikle pazartesi günleri civar köylerden pazar için gelenlerin sayısı oldukça fazladır. 1991 yılına kadar semt pazarı eski Manisa yolu ve Cumhuriyet Caddesi üzerinde kuruluyordu. Belediyenin şehir planlama çalışmaları sonucunda 1991 yılından sonra Atatürk mahallesinde yer alan kapalı pazar yerinde kurulmaya

¹ DOĞAN, Fatih, (1990). 1313 Aydın Vilayeti Salnamesi, Bornova, İzmir.

başlamıştır. Cumartesi pazarı ise Şehitler mahallesinde bulunmaktadır. Belediye ve zabıta Müdürlüğüne verilen bilgiye göre ilçede pazar esnafının sayısı cumartesi pazar yerinde 365, pazartesi pazar yerinde 1,017 olmak üzere toplam 1,382' dir.

Bu gün ilçede iş ve ticaret alanlarının belirgin olarak yoğunlaştığı bir yer bulunmamaktadır. En yoğun olan alanlar ise Atatürk Bulvarı üzeri ve bulvara açılan yan yollar, Eski Manisa yolu, Cumhuriyet Caddesi ve Altay Mahallesi ile Demirciler Sitesi arasındır. 2000 yılı verilerine istihdam edilen nüfus içinde ticaret ve satış personeli (2,778) % 11.1'dir.

İlçede ticari fonksiyona işlerlik kazandıran şirketlerin 2002 yılı itibariyle dağılımına baktığımızda; 107 anonim şirket, 21 kollektif şirket, 346 limited şirket, 20 adi komandit şirket, 76 kooperatif, 6 banka faaliyet göstermektedir. 2002 yılında 17 firma ihracat yapmıştır (Tablo: 35).

İlçede 1933 yılında 23, 485 dönüm araziden 2,737,750 kilo pamuk¹ ve 5,200,000 ton üzüm alınmıştır². 2002 yılında dış ticaret standardizasyonunda işlem gören ürünler içinde dahili pamuk 3,103,935 kg. ile birinci sırada yer almaktadır. Dahili pamuğu 2,515,386 kg. çekirdeksiz kuru üzüm, işlenmiş iç fındık, nohut, sarı mercimek, mercimek, kuru fasulye izlemektedir.

İlçe ticaret hayatına yön veren Turgutlu Ticaret ve Sanayi Odası 1926 yılında kurulmuştur. 2003 yılı itibariyle toplam 1,238 üyesi bulunmaktadır. Ticaret Borsası ise 1968 yılında Koza Pazarı Mevkiinde kurulmuştur. 2003 yılı itibariyle Üzümcüler çarşısı içinde 300 m² bina, toplam 2,516 m² lik alanda faaliyet göstermektedir. Yalnızca toprak mahsulleri ticareti (üzüm, pamuk, buğday gibi tarım ürünleri ticareti yapanlar) yapan 102 adet üyesi bulunmaktadır. Şoförler Odası kayıtlı üye sayısı 2,115, faal üye sayısı 1,881'dir (Haziran 2003).

¹ ŞENGEL, Döndü (2000). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Turgutlu (1923-1933) T.C. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, [63].

² ŞENGEL, Döndü (2000). a.g.e. [47].

Tablo 35: Turgutlu'da 2002 yılında ihracat yapan firmalar

FİRMANIN ADI	- ADRESİ
Alımlar Gıda İht. Mad. San.Tic. A.Ş.	İzmir - Ankara Karayolu 5.Km
Cem Toprak San Mahs. San. Tic. Ltd.Şti.	Tarım Ürünleri Çarşısı No:14
Daşkan Tarım Ürün.San.Tic.Ltd.Şti.	Gürsel Mah.Atatürk Cad. No:115
Doğuş Genel Mak.Teks.San.Ltd.Şti.	Çepnidere Köyü Şeytandere Mevkii
İnanç Gıda San. Tic.Ltd.Şti.	Eski Man. Yolu Üzeri Koşukırı Mevkii
Şenel Tarım Ür.San.Tic.Ltd.Ştl.	Ankara İzmir Asf.Üzeri Kaynar Mevkii
Orka Tarım Ürün.San.Tic.Ltd.Şti.	Tarım Ürünleri Gıda Çarş.Yanı
Sağlam Hidrolik Ltd.Şti.	Ankara Asf.Üzeri
Turgutlu Özüm Çeltik İşl. A.Ş.	İzmir Asfaltı Üzeri No:20
Tukaş Turgutlu Kons.San.Tic.A.Ş.	İstasyon Civarı Kervanyolu
Lidya Kons. San.Tic. Ltd.Şti.	Eski İzmir Yolu Üzeri
Kudret Tuğla Sanayi Ticaret A.Ş.	Ankara Asfaltı Üzeri Tugutlu
Şaban Yılmaz Ve Ört. Tedsa Adi Kom.Şti.	Altay Mahallesi Piyaleoğlu Caddesi No: 165
Burak Tarım İbrahim İzbudak	Küçük Sanayi Sitesi 107 Sok. No:44
Yetkinler Oto Yedek.Parça Ltd.Şti.	Avşar Köyü Turgutlu
Kartal Otomotiv San.Tic.Ltd.Şti.	İzmir Asfaltı Üzeri
Çetinkaya Yedek Parça Ltd. Şti.	Cezaevi Yanı Turgutlu

Kaynak: Turgutlu Ticaret ve Sanayi Odası İktisadi Durum Raporu.

3.6. HİZMETLER

İlçede toplam 6 adet banka bulunmaktadır. Bankalar farklı mahallelere dağılmış görünmelerine rağmen tümü Atatürk Bulvarı üzerinde yer almaktadır. Tablo 36'da belirtildiği gibi ilçede ilk kurulan banka Ziraat Bankası'dır. Aynı zamanda personel sayısı en fazla olan banka olarak görülmektedir. Ziraat Bankası dışında bankaların 1960'lı yıllarda kurulması ilçenin ticaret hayatının bu dönemden itibaren hız kazandığının göstergesi olabilir. İlçede bankaların kapladığı toplam alan 2,298 m²'dir. Toplam imar alanında bankaların kapladığı alanın oranı % 0.01'dir.

İlçenin sağlık tesisleri ile ilgili bilgiler 4. bölümde, eğitim durumu ve eğitim alanları ile ilgili bilgiler 6. bölümde detaylı bir şekilde belirtilmiştir.

Tablo 36: İlçe merkezinde bulunan bankalar

	Kuruluş Tarihi	Kapladığı Alan	Bulunduğu Mahalle	Personel Sayısı
Ziraat Bankası	1860	1110 m ²	İstiklal	20
Akbank	1960	150 m ²	Altay	17
Yapı Kredi Bankası	1961	420 m ²	Yıldırım	13
İş Bankası	1961	240 m ²	Turan	12
Vakıflar Bankası	1967	250 m ²	Turan	11
Halk Bankası	1967	128 m ²	Turan	7

Kaynak: Arazi Etütleri (2003).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1. TURGUTLU'NUN KENTSEL GELİŞİMİ VE ALAN KULLANIMI

3.7. KENTSEL GELİŞİME ETKİ EDEN FAKTÖRLER

İlçede kentsel gelişimi etkileyen faktörleri doğal (iklim, topografya, hidrolojik faktörler, depremsellik) ve sosyo - ekonomik faktörler (sanayi, tarım, ulaşım, ticaret) olarak gruplandırabiliriz.

3.7.1. Doğal Faktörler

Turgutlu ilçesinin düz ve verimli bir ova üzerinde kurulması hızlı gelişimini de beraberinde getirmiştir. İlçe imar planının daha çok W-E doğrultusunda gelişim göstermesi aynı doğrultuda uzanan Gediz grabeninde yer almasının bir sonucudur. Kentsel alanın kurulup geliştiği saha birikinti yelpazesi ve graben sahasıdır. Bu tür alanlarda yerleşmenin dağlık ve engebeli sahalara göre çok daha yoğun olmasının temelinde daha kolay ve daha az masrafla kentsel gelişimin sağlanabilmesi yatmaktadır. İlçe özellikle 1965 - 1970 yıllarından sonra Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinden göç alarak kuzeye, Gediz Nehrine doğru gelişimini hızlandırmıştır. 1998 yılında ilçenin güneyinde, tomolos depoları üzerinde kurulan Ergenekon mahallesi ve Selvilitepe mahalleleri de hızla gelişmektedir (Harita: 6).

Yıllık sıcaklık ortalamasının 16.8°C olması, kış mevsiminin ılık geçmesi, verimli tarım toprakları ile birleşince ilçeyi nüfus çeken alan haline getirmiştir. Bozdağlar'ın kuzey yamaçlarının güney yamaçlarına göre daha nemli ve serin olması yaz aylarında kentte yaşayan insanlar için çekicilik oluşturmaktadır. Bu durum son yıllarda ilçe merkezinin güney kesiminin hızla gelişme göstermesinin bir nedeni olarak gösterilebilir.

Tarih boyunca su kaynakları yerleşim açısından en çekici faktörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Turgutlu ilçesinin de birikinti yelpazesi ve ova tabanı üzerinde kurulmasının ana nedeni olarak bu alanlarda yer altı su seviyesinin yüksek oluşu, eğimin azlığı, ılıman iklim şartları ve verimli tarım toprakları gösterilebilir.

İlçede genel olarak, yerleşim yeri seçimi uygun değildir. İlçe merkezinde Atatürk, İstasyonaltı, Yiğitler, Albayrak, Yıldırım, Turan, Özyurt, Bozkurt, Turgutlar, İstiklal, Kurtuluş, Altay, Yılmazlar, Cumhuriyet, Acarlar, Şehitler Mahallelerinin tamamı, Subaşı, Yeni, Selvilitepe ve Ergenekon Mahallelerinin bir kısmı 1. sınıf alüvyal topraklar üzerindedir. Çeşitli tarım ürünlerinin yetişmesine olanak sağlayan bu topraklar üzerindeki kentsel gelişim arazinin yanlış kullanıldığının göstergesidir (Harita: 5, 11). İlçede acil olarak kentsel planlamaların gözden geçirilmesi gerekmektedir. Doğru kullanım için arazi sınıflandırmalarının kentsel planlamalarda kesinlikle göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

4.1.2. Sosyo - Ekonomik Faktörler

Kentsel alanın gelişiminde doğal faktörlerin yanında sosyo - ekonomik faktörler de oldukça etkili olmuştur.

İlçenin büyük bir kısmının 1. sınıf tarım arazileri üzerinde, oldukça işlek olan İzmir-Ankara karayolu ve İzmir - Kasaba demiryolu yolu arasında kurulmuş olması, İzmir'in hinterland alanı içinde yer alması gibi etkenler hızlı gelişimini sağlamıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye'de karayolu ağı gelişmiş değildi. Bu durum ilçenin demiryoluna yakın alanda kurulmasını sağlayan en önemli etken olarak karşımıza çıkmaktadır. 1950 - 1960 yılları ve sonrasında kentleşme hızı, ticaret ve sanayinin gelişmesi beraberinde kentin hızla gelişmesini sağlamış ve güneyde yer alan İzmir - Ankara (E - 96) karayoluna ve özellikle son yıllarda karayolunun güney tarafına doğru hızla gelişmiştir. Bu hızlı gelişim sonucunda 1960'lı yıllardan önce bağ, bahçe olarak kullanılan alanlar bugün ilçenin en işlek caddeleri, en popüler konut alanları haline gelmiştir. Bugün kentsel alanın etrafı tarım alanları ile çevrilidir. Bu durum bize nüfus artış hızına bağlı olarak gelecek yıllarda bu verimli sahaların da yerleşmeye açılacağına bir göstergesi olabilir.

İlçe bir sanayi kenti değildir. Ancak ilçenin batısında İzmir yolu üzerinde kurulan Turgutlu Organize Sanayi Bölgesi sanayileşme faaliyetlerine bağlı nüfusunun artmasına ve kentsel alanın bu yöne doğru genişlemesine neden olacaktır.

4.2. KENTSEL ALAN KULLANIMI

Kentsel alan kullanımında etkili olan şehir planları içinde konut, ticaret, kültürel ve sosyal donatı alanlarının özellikleri belirtilmiştir.

4.2.1. Şehir Planları ve Gelişim Yönleri

1949 yılında ilçenin ilk imar planı Asım Kömürcüoğlu tarafından yapıldıktan sonra 1985, 1989 yıllarında ikinci ve üçüncü imar planları ve 40,000 kişilik nüfus artışı planlanarak 1997 yılında Revizyon İmar Planı yapılmıştır. 1949 yılı imar plan alanı 461 hektardır, 1997 yılında 2,168 hektarlık alana ulaşmıştır. Geçen 54 yıl içinde, yıllık % 2,9 oranında alansal bir artış göstermiştir. Daha sonra İmar planı içerisinde Ayrık, Bitişik ve Blok olmak üzere 2 - 3 - 4 - 5 - 6 katlı yapılaşmaya izin verilmiştir. Sokak genişliği 12 metre olan yerlerde dört, 16 metre ve üzerinde olan yerlerde beş kat imar izni verilmiştir. 5 - 6 katlı yapılaşmanın yoğun olduğu alan Atatürk Bulvarı üzerindedir. Ancak zemin özelliği değerlendirildiğinde çok katlı yapılaşmanın uygun olmadığı görülmektedir. İlçe merkezinde yer alan mahalleler yeraltı suyu seviyesi yüksek alüvyal alanda, ırmak taşkın yatağında ve güneyde yamaç döküntülerinden oluşan sahada yer almaktadır. Bu sahalar, 1. derecede deprem bölgesi içinde yer alan ilçenin yaşanabilecek depremden büyük zararlar görebileceğinin göstergesidir. Bu nedenle çok katlı yapılaşmaya verilen izin en kısa sürede kaldırılmalıdır.

M.T.A. tarafından sunulan öneri gelişme alanı (Harita: 5) ilçenin güneyinde Irlamaz Köyü'ne doğru uzanan sahadır ve ilçe son yıllarda bu alana doğru hızlı bir gelişme sergilemektedir. Ancak jeoloji haritası incelendiğinde bu bölgeden fay hattının geçtiği görülmektedir. Bu durumda öneri gelişme alanı da yerleşme açısından uygun şartlar göstermemektedir (Harita: 2).

4.2.2. Konut Alanları

Başlangıçta kuzeyde demiryoluna yakınlığı nedeniyle Turan, Özyurt ve Turgutlar Mahalleleri civarında kurulan ilçe daha sonra önce güneye karayoluna doğru, 1965, 1970 yıllarından sonra Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden aldığı göçlere bağlı olarak kuzeye tarım alanlarına doğru, aynı yıllarda Uşak, Afyon dolaylarından gelen göçlere bağlı olarak güneyde Selvilitepe Mahallesi'ne doğru gelişme göstermiştir (Harita: 10). 1997 yılı revizyon imar planı ile doğuda bulunan sanayi alanları yerini konut alanlarına bırakarak ilçenin doğu yönünde de gelişmesi sağlanmıştır.

İstasyonaltı mahallesi, Atatürk mahallesi, Selvitepe mahallesi yeni kurulan mahallelerdir. Bu alanlarda bulunan konutların bir kısmı 1983 – 1985 yıllarında imar affından faydalanan gecekondu bölgeleri oldukları için modern anlamda konutlara rastlanmamaktadır. Bu bölgelerde daha çok bahçeli, çatısız ve avlulu konutlar bulunmaktadır. Avlulu konutlara İstiklal, Özyurt, Yiğitler ve Yıldırım Mahallelerinde de rastlanmaktadır. Bahçeli konutlar ise Cumhuriyet Mahallesi Bahçelievler semti ve Selvitepe Mahallesi'nin güneyinde yer almaktadır. 1998 yılından sonra kurulan Ergenekon Mahallesi'nde dört katlı blok apartmanlar, bahçeli dublex ve triplex villalar yer alır. Altı dükkan olan konutlar; Altay meydanı (Yılmazlar Mahallesi), Yedieylül yolu, Altay Mahallesinin tamamı, Cumhuriyet Mahallesinin doğu kesimi, Yılmazlar Mahallesinin batı kesimi, Acarlar Mahallesinin batısında sokak genişliği 10 m.'nin üzerinde olan sokaklarda bulunmaktadır (Harita: 10).

Yunan işgali sırasındaki yangından kurtulan ve Turgutlu'nun günümüzde en eski mahallesi durumundaki Bozkurt Mahallesinin bir kısmı, köy tipi tek katlı kerpiç evlerden, düzensiz ve dar sokaklardan oluşmaktadır (Foto: 2, 7). Ergenekon Mahallesi dışında diğer tüm mahallelerde modern konutların yanında eski tip yapılara da rastlanmaktadır. Bu durum ilçenin konut alanlarının en belirgin özelliğidir.

4.2.3. Sanayi ve Ticaret Alanları

Ticaret alanları genellikle ilçe merkezinde, Atatürk Bulvarı ve civarında yoğunlaşmıştır. Ancak belli bir alanda toplu ticaret merkezine rastlanmamaktadır. Kentin doğusunda da gelişim gösteren sanayi alanlarını, belli bir sahada toplayabilmek amacıyla, 1997 yılı revizyon imar planında yapılan düzenleme ile batıya kaydırılmış, doğuda sanayi ve ticaret alanlarından arındırılan saha yerleşime açılmıştır. Ancak doğuda ticaret alanı olarak gösterilebilecek üzümçüler çarşısı ve içinde Ticaret Borsası bulunmaktadır. Küçük Sanayi Sitesi ilçenin güneyinde Ergenekon mahallesi ile Selvitepe mahallesi arasında yer almaktadır. Organize Sanayi Bölgesi ilçenin batısında İzmir yolu üzerinde bulunmaktadır.

İlçede 1996 yılında 4,568 adet olan ticarethane sayısı, 2000 yılında 4,930'a ulaşmıştır (Tablo: 37).

Sanayi başlıklı bölümde belirtildiği gibi ilçenin 3 km. batısında, 2003 yılı itibarıyla parselasyon aşaması tamamlanmış olan Organize Sanayi Bölgesi, coğrafi konumu ve İzmir'e yakınlığı nedeniyle yatırımcı açısından tercih edilen özelliklere sahiptir. İlçe, Organize Sanayi Bölgesi'nin faaliyete geçmesi ile birlikte köylerden ve diğer kentlerden hızla göç alabilir. Bu

durum, sanayi bölgesinin şehrin içinde kalmasına, nüfus yoğunluğunun artmasına, çarpık kentleşmeye ve çevresel sorunlara neden olabilir.

Tablo 37: Yıllar İtibariyle Yapı Kullanımlarının Amaçlarına Göre Gelişimi (Adet)

Yapı Türü	1996	1997	1998	1999	2000
Konut	28735	29205	29652	30140	30640
Ticari	4568	4662	4733	4830	4930
Sanayi	165	163	159	158	155
Sihhi, Sosyal ve Kültürel	14	15	16	18	20
İdari	6	6	8	9	11
Dini	28	30	31	32	33
Diğer	54	58	60	62	64
Toplam	33570	34139	34659	35249	35853

Kaynak: Turgutlu Belediyesi.

İlçenin gelişim gösterdiği alan demiryoluna ve karayoluna doğru ilerleme göstermiştir. Özellikle karayolu ağının fazla gelişim gösteremediği Cumhuriyetin ilk yıllarında ilçeyi diğer kentlere bağlayan en önemli ulaşım ağının demiryolları oluşturuyordu. Kent kuzeyde demiryoluna yakın alanlarda kurulmuş ve gelişme göstermiştir. Ancak kentleşme ve sanayileşmenin hızlanması ile beraber karayolları daha fazla önem kazanmıştır. Kentin gelişimi güneşe de yani karayoluna doğru olmuştur.

4.2.4. İdari, Sosyal ve Kültürel Donatı Alanları

İlçede Belediye, Özel İdare, Orman İşletme Şefliği, TEDAŞ, Tarım İlçe Müdürlüğü, PTT, Karakol, Tapu Sicil Müdürlüğü ve Kadastro Şefliği, Bankalar, Tarım Kredi Kooperatifi, Askerlik Şubesi, Jandarma, İtfaiye gibi resmi kurumlar bulunmaktadır. Park ve yeşil alanlar, sağlık tesisleri, kütüphane, öğretmenevi, huzurevi, sinema ve camii alanları sosyal ve kültürel alanlar içinde yer almaktadır.

Turgutlu'nun sosyo - kültürel hayatına hizmet eden değişik amaçlara sahip 7 vakıf, 172 dernek bulunmaktadır. Bunlar arasında Türk Hava Kurumu, Kızılay, Verem Savaş gibi

kamu yararına faaliyet gösteren 6, 142 sosyal amaçlı, 18 sportif, 16 kültürel, 9 sağlık, 36 okul, 50 camii, kamu hizmetinde 7 dernek bulunmaktadır¹.

Tablo 38: Yeşil Alanların Mahalleler İtibariyle Bölünüşü

MAHALLELER	YEŞİL ALAN (m ²)	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN YEŞİL ALAN MİKTARI (m ²)
1 Cumhuriyet	13010	1,1
2 Atatürk	4700	0,3
3 Yedi Eylül	4900	0,7
4 Şehitler	7850	1,2
5 Selvilitepe	66420	10,6
6 Altay	800	0,2
7 Acarlar	2650	0,6
8 Yılmazlar	*	*
9 Yıldırım	8200	1,6
10 Subaşı	3860	1,0
11 Turan	2600	0,9
12 Turgutlar	*	*
13 Albayrak	27200	7,6
14 Yeni mahalle	2050	0,7
15 Yiğitler	*	*
16 Bozkurt	*	*
17 İstiklal	5300	2,5
18 İstasyonaltı	*	*
19 Kurtuluş	2800	1,6
20 Ergenekon	35550	22,0
21 Özyurt	*	*
TOPLAM	187890	1,9

* Yeşil alanı hiç olmayan mahalleler

Kaynak: Turgutlu Belediyesi Parklar ve Bahçeler Genel Müdürlüğü Verileri.

¹ İlçe Emniyet Müdürlüğü Verileri.

4.2.4.1. Park-Yeşil Alan

İmar Planında ayrılan yeşil alan miktarı sanayi dahil 268,494 m²' dir. Mahallelerde bulunan yeşil alan miktarı ise 187,890 m² dir. Bu oran toplam imar alanının % 0.86' sını kaplar. Kişi başına düşen (sanayi hariç) yeşil alan miktarı ise 2 m²' dir. 23,804 Sayılı Resmi gazetede yayınlanan yönetmelikte belirtilen aktif yeşil alan standardı, nüfusu 45,000 – 100,000 arasında olan yerler için kişi başına 10 m² / kişi' dir¹. Turgutlu'da bulunan yeşil alan miktarı olması gereken oranın yaklaşık beşte biri kadardır. Bu da yeşil alanların artırılması gerektiğinin en önemli göstergesidir. Özellikle eğitim alanları ve sanayi tesisleri çevresinde yeşil kuşakların oluşturulması gerekmektedir. İlçe merkezinde yer alan en büyük yeşil alanlar Ata Tepe, Karpuz Kaldıran Parkı ve Orta Park'tır (Harita: 12). Yılmazlar, Yiğitler, Bozkurt, İstasyonaltı, Turgutlar ve Özyurt mahallerinde hiç yeşil alan bulunmamaktadır (Tablo: 38).

4.2.4.2. Sağlık Tesisleri

4.2.4.2.1. Sağlık Ocakları

1926 - 1927 yılları arasında ilçede, belediye tarafından idare edilen 12 yataklı bir hastane, Şifa ve Yenigün isimlerinde iki eczane bulunuyordu. Şifa Eczanesi 1924 yılında Belediye Reisi Cemal Bey'in hizmetleriyle altı eczane, üstü belediye olmak üzere kullanılıyordu². 1932 yılında 4 resmi ve 3 serbest olmak üzere 7 doktor, bir diplomalı belediye ebesi, bir de ihtisas diploması almış ebe bulunuyordu³. 1950 - 1954 yılları arasında 10 yataklı sağlık kurumu, 1960 - 1964 yılları arası 50 yataklı sağlık kurumu, 1972 yılında 100 yataklı sağlık kurumu, 5 doktor, 13 sağlık personeli, 38 memur ve hizmetli bulunuyordu. 1972 yılında doktor başına düşen nüfus resmi kuruluşlarda görevli doktor sayısına göre 11 435, resmi ve serbest doktor sayısına göre 5,718'dir⁴. 2003 yılında ilçe merkezinde doktor başına düşen hasta sayısı 875,9'dur.

¹ ÇABUK, Suat, (2003). İstanbul'da Eğitim Donatılarının Planlanmasına ve Uygulanmasına Yönelik Model Araştırması, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul [28, 30].

²ŞENGEL, Döndü (2000). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Turgutlu (1923-1933) T.C. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi [78]. (3 Temmuz 1927, Anadolu' gazetesine göre).

³ Manisa Vilayeti Hakkında Mecmua, [346].

⁴ Manisa İl Yılı, (1973). Ankara, [190-208].

Tablo 39: Turgutlu İlçe Merkezinde Bulunan Sağlık Ocakları

SAĞLIK OCAKLARI	1 No'lu	2 No'lu	3 No'lu	4 No'lu	5 No'lu	6 No'lu	Verem Savaş	Ana-Çocuk Sağlığı
Bina Alanı (m ²)	450	230	180	75	110	110	300	130
Toplam Alanı (m ²)	450	360	180	240	130	400	6000	130
Personel								
Doktor	4	4	3	3	2	2	2	4
Hemşire	2	2	2	3		2	1	2
Ebe	11	9	5	8	2	1		1
Hizmetli	1			1				1
Sağlık Memuru	2	1		1	1		1	1
Laborant		1					1	
Bulunduğu Mahalle	Acarlar	Bozkurt	Atatürk	İstiklal	İstasyonaltı	Ergenekon	Yıldırım	Cumhuriyet
Baktığı Alanlar	Acarlar	Yıldırım	Atatürk Mahallesi	Şehitler Mahallesi	İstasyonaltı	Selvilitepe		
	Cumhuriyet	Yiğitler	Yeni Mahalle	Yılmazlar	Yiğitler-bir kısmı	Şehitler		
	Ergenekon	Özyurt	Çepnidere	Altay	Albayrak-bir kısmı			
	Selvilitepe	İstiklal	Gökgedik	Turan				
	Subaşı	Kurtuluş	Kayrak	Yedieylül				
		Bozkurt	Çepnibektaş	İstiklal				
		Turgutlar	Çatalköprü					
			Yukarı Bozkır					

Kaynak: Arazi Etütleri, İlçe Sağlık Ocakları Verileri (2004).

2003 yılında Turgutlu ilçesinde biri Devlet Hastanesi, biri Sosyal Sigortalar Kurumu'na ait olmak üzere 2 adet yataklı tedavi kurumu, 6 adet sağlık ocağı ve bunlara bağlı sağlık evleri, Verem Savaş, Kızılay Dispanseri ve Ana Çocuk Sağlığı merkezi bulunuyor. İlçe merkezinde 38 eczane bulunmaktadır. Merkezde bulunan eczanelerin 18'i Turan Mahallesi'nde, 9'u Altay Mahallesi'nde, 5'i Yıldırım Mahallesi'nde, 4'ü Acarlar Mahallesi'nde, 1'i Yılmazlar Mahallesi'nde ve 1'i Cumhuriyet Mahallesi'nde yer almaktadır. Eczanelerin çoğunluğu ilçenin en hareketli ve işlek caddesi olan Atatürk Bulvarı üzerinde ve Turgutlu Devlet Hastanesi civarında yer almaktadır.

İlçede bulunan toplam diş hekimi muayenehane sayısı 20'dir (Haziran 2003). Diş Hekimi muayenehaneleri Atatürk Bulvarı üzeri ve Atatürk Bulvarına açılan yan sokaklar üzerinde yer almaktadır.

İlçede bulunan resmi sağlık kuruluşlarının toplam alanı 33,563 m² dir ve ilçe merkezinin % 0.15' ünü kaplamaktadır (Huzurevi dahil).

İlçede yer alan tüm sağlık ocaklarının, 2 Eylül 1999 tarih 23,804 sayılı Resmi gazetede yer alan asgari alan büyüklüğünün standardının çok altında yer aldığı görülmektedir (İlçe tipi sağlık ocağında asgari alan büyüklüğü 2,300 m²).

4.2.4.2.2. Yataklı Tedavi Kurumları

Turgutlu'da sağlık ihtiyaçlarının büyük bir bölümü Devlet Hastanesi ve S.S.K. tarafından karşılanmaktadır.

4.2.4.2.2.1. Devlet Hastanesi

1955 yılında eski mezarlık üzerinde Hacı Nuri Sevil tarafından iki bina halinde sağlık merkezi olarak yaptırılmıştır. İki binadan biri depremde zarar gördüğü için yıkılmış. 1956 yılında Devlet Hastanesine dönüştürülmüştür. 1979 ve 1989 yıllarında hayırseverler tarafından ilavelerle büyütülmüştür. 1995 yılında bir hayırsever tarafından 421 m²'lik alana 20 odalı, klimalı poliklinik binası yaptırılmıştır.

2000 yılında bir hayırsever tarafından iki katlı bina yaptırılmıştır. 2002 yılı verilerine göre geçen yıl içerisinde toplam hasta başvuru sayısı 185,845, servis sayısı 5, yatak işgal oranı % 43, hasta ortalama kalış günü 3.4 dür. sağlık personeli olarak 36 uzman hekim, 15 pratisyen hekim, 4 diş hekimi, 1 eczacı, 15 teknisyen (laborant), 11 ebe, 1 sağlık memuru, 4 genel idari hizmetler, 8 yardımcı sağlık personeli hizmet vermektedir. Bina taban alanı 5,463 m² , toplam alanı ise 11,370 m² dir.

4.2.4.2.2. SSK Hastanesi

1969 yılında kiralık bir binada sağlık istasyonu olarak faaliyet göstermeye başlamıştır. Sağlık istasyonu 1970 yılında dispansere dönüştürülmüştür. 1994 yılından itibaren hastane olarak faaliyetini sürdürmektedir. 1995 yılından bu güne de ameliyatlar yapılabilmektedir. 2002 yılı itibariyle, İstiklal Mahallesi'nde 25 uzman, 8 pratisyen hekim, 3 diş hekimi, 7 eczacı, 47 hemşire, 6 ebe, 7 teknisyen toplam 164 personel ve 120 yatak ile hizmet vermektedir. Geçen yıl içerisinde toplam hasta başvuru sayısı 269,456, yatak işgal oranı % 44.83, hasta ortalama kalış günü 5 dir. Hastanenin arsa alanı 3,829 m², bina taban alanı 1,196 m² dir.

Turgutlu çevresinde yer alan Alaşehir ve Ahmetli ilçelerinde SSK hastanesi bulunmadığı için hastalar Turgutlu SSK Hastanesine sevk edilebilmektedir. Urganlı'da bulunan Sağlık Ocağı SSK protokolüne alınmadığı için burada bulunan SSK'lı hastalar da Turgutlu'ya gelmek zorunda kalmaktadırlar. Ancak Urganlı Sağlık Ocağının SSK protokol kapsamına alınması için istek bulunmaktadır. Bu durum Turgutlu SSK Hastanesinin Alaşehir, Ahmetli ve Urganlı'yı etki alanı içine aldığını göstermektedir.

4.2.4.3. Huzurevi

İlçede Yıldırım Mahallesinde bulunan Huzurevi 1980 yılında kurulmuştur. Bina taban alanı 600 m², toplam alanı 1474 m², toplam 3 katlı 2 bina, 4 hemşire, 1 memur, 1 diyetisyen, 1 ayniyat saymanı, 3 sosyal hizmet uzmanı, 10 hizmetli, 1 aşçı, 1 şoför olmak üzere toplam 30 kişi çalışmaktadır. Huzurevinin toplam kapasitesi 70'dir. Bayanlara ait bina 20 kişiliktir ve 14 kadın yer almaktadır. Erkeklerle ait bina ise 50 kişiliktir ve 50 erkek bulunmaktadır. Bayanlara ait binada yer bulunmasına karşılık erkeklerle ait bina ihtiyacı karşılayamamaktadır.

4.2.4.4. Kütüphane

İlçeye 1841 yılında Hacı Hüseyin Ağa Kütüphanesi yapılmıştı. Kütüphane Paşa Camii avlusunun batısındaki arsada bulunuyordu¹ (bugünkü Sevinç Parkı ve çevresi). Yunan işgali sırasında çıkan yangın sırasında tamamen yanmıştır. 2003 yılında faaliyete geçen Turan Mahallesinde yer alan belediye binası içinde 150 – 200 kişilik 26,781 kitap kapasitesi olan Belediye Kütüphanesi, Cumhuriyet Mahallesi'nde Kültür Bakanlığına bağlı 100 kişilik,

¹ 1984-1989 yılları arasında ilçede belediye başkanlığı yapmış olan Mehmet Tüzel GÖKYAYLA'nın Hacı Hüseyin Ağa Vakfiyesine dayanarak yapmış olduğu araştırmalarına göre.

12,863 kitap kapasitesine sahip İlçe Halk Kütüphanesi bulunmaktadır. İlçe nüfusu göz önüne alındığında kütüphanenin yetersiz olduğu söylenebilir. Kütüphanelerdeki kitap kapasitesi ve yeni kütüphane alanları oluşturulabilir.

4.2.4.5. Öğretmenevi

Kentsel alan kullanımının önemli bir parçası olan öğretmenevi, Cumhuriyet Mahallesi, Akçakmak Yolu üzerinde, Cumhuriyet İlköğretim okuluna ait 650 m²'lik tek katlı binada hizmet vermektedir. 100 m² bahçe alanına sahip binada 1986 yılında hizmete açılmıştır. Binada erkek berberi, çok amaçlı salon, toplantı salonu, okuma salonu, oyun salonu, çay bahçesi yer alır. Eğitime en büyük katkıyı sağlayan öğretmenlerin sosyal aktivitelerini gerçekleştirdiği, bilgi alışverişinde bulunabildikleri önemli bir sosyal donatı alanı olan öğretmenevi modern bir hale getirilmelidir. Özellikle ilçe köylerinden ve yakın çevreden gelen öğretmenlerin konaklayabilmeleri için yataklı bölüm oluşturulabilir (Foto: 24).

4.2.4.6. Sinema ve Tiyatro

İlçede İstiklal Mahallesi Dikiş yurdu sokakta ve belediye binası içinde olmak üzere iki adet sinema bulunmaktadır. Belediye binası içinde çok amaçlı salon adı altında sinema ve tiyatro gösterileri yapılabilmektedir. Salonun kapasitesi 600' dür.

Atatürk Bulvarı üzerinde bulunan eski belediye binası da Kültür Merkezi olarak faaliyet göstermektedir.

4.2.4.7. Camiler

Turgutlu'da 34 camii bulunmaktadır. Müftülük binası Acarlar mahallesi'nde hizmet vermektedir. İlçede toplam 9.624 m² cami alanı bulunmaktadır. Camilerin bahçeleriyle beraber kapladıkları toplam alan 41.644 m²'dir. Toplam imar alanında camilerin kapladığı alanın oranı % 0.19'dır.

4.2.4.8. Eğitim Alanları

İlçede toplam eğitim alanı 167,969 m²'dir. (Tablo: 48) Eğitim alanları toplam imar alanının % 0.77' sini kaplamaktadır. Eğitim alanları ile ilgili bilgiler bölüm 6 da detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ŞEHRİN ALTYAPISI VE SORUNLARI

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 56. maddesine göre, 'Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşın görevidir. Devlet bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları destekleyerek yerine getirir.' Bu kapsamda; 'Çevrenin korunması, iyileştirilmesi, kırsal ve kentsel alanda arazi ve doğal kaynakların en uygun şekilde kullanılması ve korunması; su, toprak ve hava kirlenmesinin önlenmesi; ülkenin bitki ve hayvan varlığı ile doğal ve tarihsel zenginliklerinin korunarak, bugünkü ve gelecek kuşakların sağlık, uygarlık ve yaşam düzeyinin geliştirilmesi ve güvence altına alınması için yapılacak düzenlemeleri ve alınacak önlemleri, ekonomik ve sosyal kalkınma hedefleri ile uyumlu olarak belirli hukuki ve teknik esaslara göre düzenlenmesi' maksadıyla 09.08.1983 tarih ve 2872 sayılı Çevre Kanunu yürürlüğe girmiştir.

Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliğine göre (Resmi Gazete: 4 Eylül 1988 tarih ve 19.919 sayı) çevre sorunlarını yalnızca çevrenin kirlenmesi ve çevrenin korunması olarak algılamak yeterli değildir. Köklü çözümün, doğanın korunması, geliştirilmesi doğrultusunda yapılacak örgütlü bir işbirliğinin geliştirilmesi ile mümkün olacaktır. Bu da bireyin bu konudaki bilinçlenmesini, duyarlılık kazanmasını, bunun zorunlu kıldığı davranış ve etkinlikleri göstermesini sağlayacak bir eğitim görmesine bağlıdır¹.

Türkiye genelinde olduğu gibi Turgutlu'da da 1950'li yıllarda başlayan sanayileşme, tarımda makineleşme, köylerden kentlere göç ve hızlı nüfus artışı doğal kaynaklar üzerindeki baskının artmasına neden olmuştur. Tarım alanlarının önemli bir kısmı sanayi ve yerleşime açılmıştır. Yine yanlış politika ve uygulamalar sonucunda biyolojik çeşitlilik ve ekolojik dengenin korunması yönünden son derece önemli olan orman, mera, tarım alanları daralmış ve ekolojik denge bozulmuştur.

¹ www.cevre.gov.tr.

1. ELEKTRİK

İlçenin altyapısını oluşturan elektrik durumu incelendiğinde:

1930'lu yıllarda şehrin aydınlatılmasında fabrikaların elektrikleri (jeneratörler yardımıyla sağlanan) kullanılmıştır. Belediyeye ait elektrik santrali 29 Ekim 1947'de hizmete açılmıştır. Şehir elektriği 1964 yılına kadar dizel motorları ile sağlanmış bu tarihten itibaren Demirköprü Santrali'nden elektrik ihtiyacı karşılanmıştır¹.

1959 yılı elektrik aboneleri sayısı 4920, 1965 yılında 6453, 1972 yılında 9611 dir². 1961 yılında Turgutlu'da 4100 meskene ait, 90 amme müessesesi, 150 sanayi olmak üzere toplam 4340 elektrik aboneli bulunuyordu³.

Tablo 40: Yıllar İtibariyle Elektrik Enerjisi Üretim ve Tüketim Değerleri Gelişimi.

Abone Gruplarına Göre Tüketim (Kwh)	1996	2000	2002
Mesken	30,494,556	37,064,520	37,445,653
Ticarethane	7,763,196	11,860,908	10,284,249
Resmi Daire	2,293,572	1,567,260	2,114,718
Sanayi	77,448,708	51,494,672	69,335,285
Tarımsal Sulama	2,725,596	3,841,188	5,158,622
Sokak Aydınlatması	6,600,000	6,600,000	6,600,000
Diğer	3,845,568	5,800,844	2,776,899

Kaynak: Tedaş İşletme Müdürlüğü

Kente elektrik, Demirköprü Barajı Hidroelektrik Santrali'nden ve Manisa hattından iki adet 154/34,5 kv, 15,8 kv'luk enerji nakil hattı ile gelmekte 2x25 mva'lik Trafo aracılığıyla Kaynar Mevkiindeki Turgutlu 1 (34.5/15.8 2x10 mva) ve Top sahasındaki Turgutlu 2 (34.5/15.8 2x10 mva) indiricilerine gönderilmektedir. Bu indiricilerden tüm köy trafolarına elektrik gönderilmektedir. İlçede toplam elektrik abone sayısı 2002 aralık itibariyle

¹ 1984-1989 yılları arasında ilçede Belediye başkanlığı yapmış olan Mehmet Tüzel GÖKYAYLA'nın Salnameler, 1930 öncesi Meclisi İdare-i Belediye kararları, Seyfizadeler Vakfıyesi, Hacı Hüseyin Ağa Vakfıyesi, Manisa Vilayet Yıllıkları, Cumhuriyet sonrası Belediye Meclis Kararları ve Belediye Encümen kararlarına dayanarak yapmış olduğu araştırmalarına göre.

² Manisa İl Yıllığı (1973), [374].

³ Manisa'nın İktisadi Durumu ve Gelişme İmkanları Hakkında Etüd, (1963). Manisa, Manisa Ticaret Odası ve Ticaret Borsası Manisa Sanayi Bölgesi Tesbit Komisyonu Başkanlığı Yayını , [93].

kwh (% 1.58) resmi dairelerde, 5,158,622 kwh (% 3.85) tarımsal sulamada kullanılmıştır (Tablo: 42). Elektrik tüketimi en fazla sanayide, en az ise resmi dairelerde olmaktadır.

Kurum malı (TEDAŞ) ilçe merkezinde 190, toplam 312 adet, özel 167 ilçe merkezinde toplam 271 adet trafo bulunmaktadır (İlçede bulunan toplam 312 adet trafonun 190'ı ilçe merkezindedir ve TEDAŞ'a aittir ve 271 adet trafonun 167 si ilçe merkezindedir ve özeldir).

Elektrik işletmesi hizmetlerinde 15 memur (1 müdür, 2 güvenlik görevlisi), 19 işçi çalışmaktadır. İki resmi, üç kiralık olmak üzere toplam 5 araç bulunmaktadır.

5.2. TEMİZLİK

Şehir temizliği ve çöplerin toplanması 1983 yılından beri özel şirket tarafından yapılmaktadır. Toplam 7 araç, 4 traktör, 1 vakumlu süpürgeli araç ve 1450 çöp bidonu bulunmaktadır. Günlük 6:30 - 24:00 arası çift vardiya ile 87 kişi çalışmakta, 14 kamyonluk ve 5 traktörlük iş yapılmaktadır. 1994 yılından beri çöp vergisi ödenmektedir.

İlçede bulunan mevcut çöp depo alanı Irlamaz deresi kenarında bulunmakta olup sağlık koşullarına aykırı konumuyla Turgutlu'nun en önemli sorunlarından birisidir (Foto: 19, 20). Bu nedenle Çepnidere doğusunda eski bir kil ocağı alternatif çöp depo alanı olarak belirlenmiştir. Öneri çöp depo alanı aranan tüm kriterleri sağlayamamaktadır. Ancak bugünkü koşullarda daha uygun yer bulunamamıştır¹.

İlçe belediyesine ait toplam 10 adet umumi tuvalet vardır. Bunlar: Karpuz kaldıran parkında, Pazar Camii'nde, fayton pazarında, garaj içinde, çarşı içinde, Eski Manisa yolunda, Camii Önünde, Selvilitepe Parkında, Mimar Sinan Parkında ve İstasyonda bulunmaktadır.

5.3. MEZARLIK

Turgutlu ilçe merkezinde yer alan, şu an mezarlık olarak kullanılmayan, konut alanı veya yeşil alan olarak kullanılan eski mezar alanlarını şöyle sıralayabiliriz:

1- Davullu Mezar: Bugünkü belediye itfaiyesinin bulunduğu yerdedir.

¹ M.T.A. Genel Müdürlüğü Manisa İli Çevre Jeolojisi ve Arazi Kullanım Potansiyeli (2001). MTA Ankara Jeoloji Etütleri Dairesi, Ankara.

2- Şehrin içinde bulunan mezar alanı 1930'lu yıllarda kaldırılmış ve mezar taşları saklanmadığı için fazla bilgi bulunmamaktadır.

3- Dede Karaağaç Mezarlığı, bugünkü Bozkurt İlköğretim Okulu ve çevresindeki parsellerin bulunduğu alandır.

4- Subaşı Mezarlığı Karpuz Kaldıran Parkı, Garaj ve Jandarma binasının bulunduğu yerdedir ve 1930'lu yıllarda kaldırılmıştır.

5- Yeni belediye binası inşaatı sırasında da pek çok hafriyata rastlanmış, yatış konumları ve yönleri itibariyle Müslümanlara ait bir mezarlık olabileceği tahmin edilmiştir ancak başka bir bilgi bulunmamaktadır.

Bugünkü kamyon garajı mevkiinde yer alan Kır mezar (kamyon garajındaki) olarak adlandırılan alan 1937 – 1938'li yıllarda dolunca, bugünkü Top Sahası geçici mezar alanı olarak kullanılmış; ancak Irlamaz Çayı'nın oluşturduğu taşkınlar sonucunda cesetler ortaya çıkınca bu alana defin işlemi durdurulmuş ve Filibeli Hasan Şahin (Trampet Hasan) 1940'lı yılların sonlarında (şu an dolu olan mezar alanını) mezarlık olarak kullanılmak üzere Kır Mezar alanında arsa bağışlamış, daha sonraları bu alana 2. ve 3. kısımlar eklenmiştir¹.

İlçenin yeni mezar alanı ise güneyde Irlamaz Çayı'nın doğu yamacında, Irlamaz Köyü ile Turgutlu ilçe merkezi arasında kalan sahada bulunmaktadır (Harita: 5).

5.4. İLETİŞİM

1932 yılında Turgutlu'da 229 km. uzunluğunda telefon hattı, 4 santral, 22'si merkezde olmak üzere 43 telefon makinesi bulunuyordu². Turgutlu telefon santrali ise 1949 yılında 10 kapasite ile kurulmuştur³. 1973 yılında telefon santralinin kapasitesi 500, bağlı abone sayısı 500, bekleyen abone sayısı 85'e ulaşmıştır⁴. Günümüzde ise Turgutlu'da telefon hizmetleri Türk Telekom Şirketi tarafından yürütülmektedir. Merkezde 28,160 kapasiteli

¹ 1984-1989 yılları arasında ilçede Belediye başkanlığı yapmış olan Mehmet Tüzel GÖKYAYLA'nın Salnameler, 1930 öncesi Meclisi İdare-i Belediye kararları, Seyfizadeler Vakfiyesi, Hacı Hüseyin Ağa Vakfiyesi, Manisa Vilayet Yıllıkları, Cumhuriyet sonrası Belediye Meclis Kararları ve Belediye Encümen kararlarına dayanarak yapmış olduğu araştırmalarına göre.

² T.C. Manisa Vilayeti Hakkında Mecmua, 1932, [358].

³ Manisa İl Yılığ, 1973 [184].

⁴ Manisa İl Yılığ, 1973 [184].

santrale 27,814 abone, köylerde 4,992 kapasiteli santrale 4,381 abone bağlıdır. İlçe merkezinde 34 telefon kabini bulunmaktadır. Turgutlu'ya bağlı 43-köy ile otomatik telefon bağlantısı yapılabilmekte ve 11 köyde santral merkezi bulunmaktadır. Kablonun gitmediği ova ve köylerde verici ile bağlantı yapılabilen 512 adet kablosuz telefon bulunmaktadır.

Telefon Müdürlüğü Turan Mahallesi'nde bulunmaktadır. Türk Telekom Şirketi ve PTT 2200 m² lik (bina taban alanı 1 100 m²) alanda 83 (43 PTT, 40 Türk Telekom) personel, 6 (5 Türk Telekom, 1 PTT) araç ile hizmet vermektedir. PTT bakım, telekomünikasyon, cihazların bakımı şebeke tadilatı ve arıza hizmetleri gibi tüm hizmetler Turgutlu ilçesinde karşılanmaktadır.

İlçe merkezinde bulunan posta (mektup atma) kutuları 2002 yılı itibariyle kaldırılmıştır. 91 adet (kapasite 120, yıllık olarak kiralanmaktadır) posta kutusu aboneliği bulunmaktadır.

İlçede bulunan televizyon vericisi, Yayla köyü üzerinde Turgutlu'nun kuzeyindeki tüm köyleri ve merkezi etkilemektedir. Özel kanalların hepsini belediye işletmektedir. İlçede özel televizyon kanalı bulunmamaktadır. Çal dağında da TRT'ye ait verici bulunmaktadır. Ayrıca 3 yerel radyo vardır (Tablo: 41).

Tablo 41: Turgutlu ilçesinde yayın yapan radyolar

Radyonun Adı	Frekansı	Kuruluş Tarihi	Adresi
Ege Fm	93.00	13.05.1995	Turan Mah. Baltacı Mahmut Yolu No: 16
Turgutlu Fm	95.00	14.01.1995	Turan Mah. Atatürk Bulvarı No: 188
Radyo İmaj Fm	98.50	29.03.1995	Yıldırım Mah. Atatürk Bulvarı No: 16

Kaynak: Turgutlu İlçe Emniyet Müdürlüğü (2003 Temmuz).

Turgutlu'da 4 yerel gazete yayın yapmaktadır. Bunlar Yeni Turgutlu Gazetesi, Yankı Gazetesi, Hürşık Gazetesi, Turgutlu Haber Gazetesidir. Yeni Turgutlu Gazetesi haftada 4 defa pazartesi, salı, perşembe ve cuma günleri günlük tirajı 250 - 500 arasındadır. Bir yıllık abonelik fiyatı 60,000,000 TL, günlük perakende satış fiyatı ise 400,000 TL dir (Mayıs 2003). Yankı Gazetesi haftada 6 defa (pazartesi günleri hariç) günlük 150 - 200 arasında basılmaktadır. Bir yıllık abonelik fiyatı 110,000,000 TL, günlük perakende satış fiyatı ise 500,000 TL dir (Mayıs 2003). Turgutlu Haber Gazetesi haftada 1 defa 500 adet basılmaktadır.

Bir yıllık abonelik fiyatı 20,000,000 TL, günlük perakende satış fiyatı ise 400,000 TL dir (Mayıs 2003). Hürriyet Gazetesi haftada 1 gün (perşembe) günlük 500 adet basılmaktadır. Bir yıllık abonelik fiyatı 5,000,000 TL, günlük perakende satış fiyatı ise 100,000 TL dir (Mayıs 2003).

Gazetelerin ana bayii bilgilerine göre günlük satılan toplam gazete sayısı (yerel gazeteler hariç) yaklaşık 5,900 adettir. Nüfusa göre satılan gazete sayısı düşüktür (15,8).

5.5. SU

İlçede bulunan içme suyu tesisi Irlamaz Çayı yatağında, 18.yy.'da yapılmış ve bugün de hala yararlanılmaktadır¹. ŞENGEL'e göre Kasaba'nın su tesisatı yapımı Poat Ameson şirketine ihale edilmiştir. Temmuz 1932 yılından itibaren çalışmalara başlanması için belediye tarafından şirkete talimat gönderilmiştir. 1933 yılında motopompla Selvilitepe'den borularla en yüksek yerlere ve binalara tazyikli su çıkartmak mümkün olmuştur. Şehrin içme suyu, Irlamaz Çayı'ndan özel bir teşkilatla sağlanmaktadır².

2003 yılı itibariyle, Turgutlu ilçesinde 150 km.'lik şehir içi su şebekesi mevcuttur. Irlamaz Köprüsü üzerinde 10, Yarıntı mevkiinde 4 adet kuyu bulunmaktadır. Kuyulardan gelen sular 4,000 tonluk (m³), 1,800 tonluk (m³) ve 1,500 tonluk (m³) 3 ayrı depoda toplanmakta ve dört ayrı hat ile şehre dağıtılmaktadır. Bu hatlar sanayiye giden hat, Irlamaz Köprüsü'ne giden hat, Şehre giden hat, Galeri hattıdır. Galeri hattı Ankara Asfaltı üzerinde merkez pompaj istasyonuna bağlanmaktadır. Turgutlu'nun kış dönemindeki su ihtiyacı Galeri Hattı ve Irlamaz Çayı üzerindeki 10 kuyudan, yaz dönemindeki su ihtiyacı ise Yarıntı Mevkiinde bulunan 4 kuyudan sağlanmaktadır. Ayrıca Ergenekon Mahallesi'nin ihtiyacı ise 2 ayrı kuyu tarafından beslenen 1,500 tonluk depo ile karşılanmaktadır.

1959 yılı su abonesi sayısı 3,654, 1965 yılında 5,543, 1972 yılında 8,213 tür³. 2002 yılı harcanan su miktarı 4,048,157 m³'dür. 2003 yılı ilçe merkezinde kayıtlı su abone sayısı 34,860'dır. 2003 yılı harcanan su 4,068,511 m³ dür. Meskenlerde ve resmi dairelerde harcanan su miktarı yıllara göre artış göstermiştir. Şebeke kaybı azalmıştır; ancak belediyenin bu konuda daha ciddi önlemler alması gerekmektedir (Tablo: 42).

¹ ŞENGEL, Döndü, (2000). Cumhuriyetin İlk Yıllarında Turgutlu (1923-1933) T.C. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi [82].

² ŞENGEL, Döndü, (2000). a.g.e. [84].

³ Manisa İl Yıllığı, (1973). [374].

Tablo 42: Turgutlu Abone Gruplarına Göre Su Tüketimi (m³)

Abone Gruplarına Su Göre Tüketim	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Mesken	2,424,727	2,424,727	2,708,167	3,367,548	3,237,501	3,298,739
Ticarethane	245,778	245,778	297,347	367,350	363,760	343,201
İnşaat	64,460	64,460	74,170	69,589	42,729	56,335
Resmi Daire	36,902	36,902	27,470	120,404	137,603	177,547
Sanayi	1,585	1,585	4,715	3,149	720	613
Diğer	201,497	201,497	40,615	30,785	8,620	183,000
Şebeke Kaybı	344,797	344,797	334,225	334,445	257,224	183,000

Kaynak: Turgutlu Belediye Başkanlığı Verileri.

Turgutlu ilçe merkezinde 34,860 abone vardır. Abonelerin su harcama miktarı ortalama 25,000 m³/gündür. İçme suyundan faydalanan aboneler suyun tonuna 450,000 TL ödemektedirler (Mayıs 2003).

Manisa Çevre İl Müdürlüğü'nün raporuna göre Turgutlu Ovası'ndaki yeraltı su rezervinin bir bölümü İzmir ve Turgutlu kentlerinin içme suyu olarak tahsis edilmiştir ve Manisa İlinde Emniyetli Yeraltı Su Rezervi (hm³/yıl) en fazla olan ilçe Turgutlu ilçesidir (Tablo: 43).

İlçede bulunan konserve sanayine ait fabrikaların 150 - 300 m. derinlikten su alan sondaj kuyuları vardır. Bu kuyuların yapım şekli, suyu en derin noktadan alacak gibi değil de o derinliğe kadar olan tüm yer altı suyunu alacak gibi olduğu için, şehrin yer altı suları yavaş yavaş azalmaktadır¹. İlçe bugün su ihtiyacını karşılayabilmektedir. Ancak tablo 44'e bakıldığında ilçenin su tüketiminin artan nüfusa, sanayi tesisleri ve ticarethane sayılarına bağlı olarak artmaktadır. Bu durumda ilçede gelecekte su sıkıntısı yaşanabileceği söylenebilir.

¹ÖZTÜRK, M., ERDEM, Ü., BÜTÜNER, H., DALGIÇ, R., (1995). Gediz Havzasında Tarım Dışı Amaçlı Arazi Kullanımı Turgutlu Örneği, 1. Gediz Havzası Erozyon ve Çevre Sempozyumu 10-11 Ekim 1995 Salihli, [367-368].

Tablo 43: Emniyetli Yer altı Su Rezervi

İlçe Adı	Emniyetli Yer Altı Su Rezervi Hm ³ / Yıl
Turgutlu	41
Alaşehir	24
Sarıgöl	18
Saruhanlı	18
Akhisar	17
Salihli	17
Kırkağaç	16
Gördes	15
Merkez	14
Gölmarmara	11
Ahmetli	8
Soma	7
Selendi	4
Kula	3
Demirci	2
Köprübaşı	1
Toplam	202.5

Kaynak: Manisa Çevre İl Müdürlüğü, (2001). 2001 Yılı Manisa İli Çevre Durum Raporu, Manisa.

5.6. KANALİZASYON

1973 - 1976 yılları arasında Piyaleoğlu Caddesi boyunca akan Leylek Çayı kapatılıp kanalizasyon olarak kullanılmış, 1980 yılından sonra 7 km, 1984 – 1989 yılları arasında 70 km kanalizasyon ve 7 km yağmur suyu kanalizasyonu yapılmıştır. O tarihlerdeki yol uzunluğu 122 km'dir¹.

Günümüzde ilçede kanalizasyon şebeke uzunluğu 202 km dir ve atık su arıtma tesisi bulunmamaktadır. Kanalizasyon sistemi yerin 1.75 cm altından geçmektedir. Kanalizasyon

¹ 1984-1989 yılları arasında ilçede Belediye başkanlığı yapmış olan Mehmet Tüzel GÖKYAYLA'nın Salnameler, 1930 öncesi Meclisi İdare-i Belediye kararları, Seyfizadeler Vakfiyesi, Hacı Hüseyin Ağa Vakfiyesi, Manisa Vilayet Yıllıkları, Cumhuriyet sonrası Belediye Meclis Kararları ve Belediye Encümen kararlarına dayanarak yapmış olduğu araştırmalarına göre.

şebekesi bazı alanlarda İller Bankası standartlarında bulunmamaktadır. Şebeke tek noktadan DSİ kurutma kanalına deşarj olmaktadır¹.

İrlamaz Çayı'nın batısında kalan fabrikalar kanalizasyon sistemine bağılı değildirler. Foseptik çukurları bulunmaktadır. Belediye'nin vidanjör hizmeti bulunmakta ve vidanjör aynı zamanda fabrikaların, evlerin kanal açma işlemlerini yürütmektedir.

Tablo 44: Yıllar İtibariyle Üretilen Atıksu ve Katı Atık Miktarının Gelişimi

	1996	1997	1998	1999	2000
1-ATIKSU MİKTARLARI (m³/Yıl)	2,525,000	2,620,000	2,710,000	2,850,000	3,094,000
Kişi başına üretilen atıksu	29	29	29	30	32
Evsel	26	26.35	26.71	27.58	29.30
Endüstriyel	2.15	2.37	2.55	2.68	2.95
2-KATI ATIK MİKTARLARI (Ton/Yıl)	97,805	100,317	102,050	103,783	105,516
Kişi başına üretilen katı atık	1.12	1.12	1.12	1.12	1.12
Evsel	78,244	80,253	81,640	83,116	84,412
Endüstriyel	19,560	20,063	20,410	20,756	21,103
Tıbbi	720,77	739,09	752,06	764,83	777,60

Kaynak: Turgutlu Belediyesi (2001).

Evsel, endüstriyel atıklar ve şehir kanalizasyonuna gönderilen atık su miktarları her geçen yıl artış göstermektedir. Atık su ve katı atık miktarlarında evsel atıkların oranı endüstriyel atıklara göre daha yüksek bir değer göstermektedir (Tablo: 44).

Tablo 45: Yıllar İtibariyle Arıtılmadan Alıcı Ortam Türüne Göre Verilen Atık Su Miktarı (m³/yıl)

Arıtılmadan Alıcı Ortam Türüne Göre Verilen Atık su Miktarı (m ³ /Yıl)	1996	1997	1998	1999	2000
Şehir Kanalizasyonu	2,513,760	2,609,570	2,705,870	2,845,340	3,084,130

Kaynak: Turgutlu Belediyesi (2001).

¹ Turgutlu Atıksu Tesisi Fizibilite Çalışması Nüfus ve Pis Su Debi Hesapları, (2000). İller Bankası 3. Bölge Müdürlüğü Kanalizasyon Proje Grubu.

ALTINCI BÖLÜM

EĞİTİM ALANLARI VE YER SEÇİMLERİNİN DEĞERLENDİRMESİ

6.1. TÜRKİYE'DE EĞİTİM YATIRIMLARININ PLANLANMASI

Bugün okul sıralarında yapılanlar, yarının uygarlığının başarı veya başarısızlığında kendini gösterir¹. Eğitim insanın bilgiye ulaşma yöntemini ortaya koyan, onu kişiliği tam, topluma uyumlu, ruh ve beden sağlığı yerinde toplumsal bir birey olmasını sağlayan çok boyutlu süreçler toplamıdır. Sosyal işlevleri açısından eğitim, en temel insan haklarından biridir. İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nin 26. Maddesi'nde 'Herkes eğitim hakkına sahiptir. En azından ilk ve temel eğitim parasız olacaktır.' denmektedir². Milli eğitimin genel amaçları içerisinde de Türk milletinin bütün bireylerini beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe, karaktere hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek; ilgi, yeti ve yetenekleri doğrultusunda geliştirmek gerekli bilgi, beceri, davranış ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırma yoluyla hayata hazırlamak, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır³.

Bir yerdeki nüfusun sadece okuma - yazma durumunun yüksek olması önemli değil, nüfusun milli kültürel değerleri içerisinde çağdaş eğitim - öğretimle yüksek bilgi düzeyine göre eğitilmiş olması önemlidir. Kalkınmada fiziki sermaye önemli olmakla beraber, dinamik özellik kazandıran bilgi beceri sahibi insan gücü gerekir. İnsan gücünün iyi yetiştirilmesi ve eğitilmesi bakımından, ilkokuldan üniversiteye kadar örgün eğitim yanında, her seviyede her meslek grubu için çağın gereklerine göre yapılan yaygın eğitim de önem kazanmaktadır.

Türkiye'de eğitim yatırımlarının plânlanmasında Milli Eğitim Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve Maliye Bakanlığı görev yapmaktadır. Bu kuruluşlar,

¹ BAXTER, Lindy C., OSMAY, Nüvit, (2000). *Düşünce Atlası, Öncü Kitap*, Ankara.

² ÇABUK, Suat, (2003). *İstanbul'da Eğitim Donatılarının Planlanmasına ve Uygulanmasına Yönelik Model Araştırması*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul [36-40].

³ CEYHAN, E., YİĞİT, B., (2003). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*, Anı Yayıncılık, Ankara, [7].

kalkınma plânlarına uygun stratejilerle istihdam politikasını belirleyerek, eğitimin yatırım gereksinimini ve kaynağını belirlemektedir.

Ülke koşullarına uygun eğitimin yatırım ihtiyacı ve yatırım kaynağını dengeleme kararları önceden verilmekte, sonra da eğitim yatırımlarının programlanmasına ve üretimine geçilmektedir. Böylelikle, eğitimin çeşitli kademelerindeki durum ve hedef, bir yandan kalkınma plânlarıyla belirlenirken diğer yandan da eğitim şûralarıyla yönlendirilmektedir. Bu çalışmalardan alınan sonuçlara göre, ülkedeki mevcut eğitim yapıları, stokları değerlendirilmekte, eğitim yapıları ihtiyacının genel ve yerel düzeyde dağılımı belirlenmektedir.

Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından belirlenen genel plân stratejisi ve sektörel stratejinin içinde eğitim sektörünün ağırlığı incelenerek, Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilgili birimlerince, yatırım ilke ve hedefleri tespit edilmekte, eğitim yatırım ihtiyacı, tür ve düzeylerine göre ayrı ayrı ele alınmakta ve plânlanmaktadır. Böylelikle, eğitim yatırımları için ilkeler önceden saptanmaktadır.

Eğitim yatırımları, yatırım programına alınarak gerçekleştirilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığının gerçekleştireceği eğitim yatırımları, birimler tarafından belirlenerek "yatırım teklifleri" şeklinde Araştırma, Plânlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı'nca Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'na iletilmektedir. Devlet Planlama Teşkilatı yetkilileriyle yapılan görüşmeler sonucu yatırım tekliflerinin uygunluğu belirlenmekte, Yüksek Plânlama Kurulu kanalı ile Bakanlar Kurulu'na ve TBMM'ne iletilerek yasallaşması, yıllık yatırım programında yer alması sağlanmaktadır.

Yapımı devam eden ve yeni yapılacak işler, ayrı gruplar halinde proje numarası, adı, karakteristiği, başlama - bitiş yılları ve harcama durumuna göre yer almaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı yatırım teklifleri; etüt - proje, taşıt alımı, makine - teçhizat, dış proje krediler, büyük onarım, yapı - tesis olarak yatırım türleri dağılımında, birimler itibariyle hazırlanmaktadır. Yatırım programında gösterilen yatırım ödenekleri ancak bu amaçlar için kullanılabilir. Ortaöğretim yatırımları proje düzeyinde, ilköğretim ve okul öncesi yatırımları ise toplu proje şeklinde belirlenmektedir.

İlköğretim ve okul öncesi yatırımlarına bir proje numarası verilerek ödenekleri toplu olarak gerçekleştirilmekte, bu ödeneklerin kullanılmasında izlenen yol, il özel idarelerinin katılımıyla diğer işlere göre farklılık göstermektedir. Eğitim yapıları için, önceden hazırlanan

programa göre öncelikle arsa sağlanması, fiziki yatırıma başlanabilmesi için arsa bilgi ve belgelerinin hazır olması gerekmektedir.

Belirlenen arsanın yürürlükteki şehir imâr plânında eğitim yatırımları için ayrılmış olması öncelikle aranan niteliktir. Arsanın, imâr plânı sınırları dışında olması veya okulun yapılacağı yerin, imâr plânının olmaması durumunda ise, Bayındırlık Bakanlığı'ndan "Genel Yerleşme Plânları Açısından Okul Yapımına Elverişli Olduğuna Dair" uygun görüş istenmektedir. Mülkiyetin hazineye ait olmaması durumunda arsanın kamulaştırılmak, satın alınmak veya bağışlanmak suretiyle Hazine'ye devri sağlanmaktadır.

Şehirlerin yürürlükteki imâr plânlarında arsası sağlanan, amacına tahsis edilen okulların yapımı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'na teklif edilerek, yatırım programına alınması ve programın uygulama yılı içinde diğer belgeleri sağlanmaktadır. Bu belgelerin tamamlanması durumunda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından iş, ihaleye çıkarılmaktadır. Teklifte arsası sağlanmayan projelere yer verilmemesi esastır.

Yatırımlarını kalkınma plânları hedeflerine göre programlayan, karakteristik ve maliyet kontrolünü yapan Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, ihtiyaç programlarının saptanmasına dolaylı olarak katılmaktadır. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı, mal sahibi olarak, ihtiyaç programını oluşturacak asıl organdır.

Eğitim yatırımlarının büyük bir bölümü, tip proje uygulamalarıyla gerçekleşmektedir. Hâlen eğitim yatırımları için kullanılmakta olan tip projeler, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmakta ve uygulamaya konulmaktadır¹.

Eğitim donatılarının büyüklüklerinin ve gerekli alanlarının saptanmasında, İmar Kanunu'nda yer alan yönetmelikte belirtilen standartlar kullanılmaktadır (Tablo: 49). Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde nüfus artış hızına bağlı olarak genç nüfusun hızla artması ve ekonomik sıkıntılar nedeniyle eğitim alanlarına yeterince yatırım yapılamaması, şehirlerin hızla göç alması, devlet bütçesinden eğitime ve eğitim tesisleri yatırımlarına ayrılan payın her yıl azalması, ikili eğitimin sürdürülmesi, imar planlarında eğitim tesislerine ayrılan yerlerin kamulaştırılmaması, yerleşik dokuda okul arsası olmaya uygun genişlikte boş arazi

¹ www.meb.gov.tr.

bulunamaması ve benzeri nedenlerden dolayı hedeflenen eğitim standartlarına ulaşılamamıştır¹.

Turgutlu ilçe merkezinde bulunan 21 ilköğretim okulunun 16 tanesi, 11 lisenin 7'si 1980 yılı sonrasında açılmıştır (Tablo: 48). Bu durum, ülke genelinde 18 Ağustos 1997 tarih ve 23,084 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 4306 sayılı yasa gereğince, sekiz yıllık zorunlu eğitim uygulamasına geçilmesi, 1965 - 1970 yılları arasında ilçe merkezinin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinden, Uşak, Afyon illerinden ve kırsal kesimden kent merkezine olan göçler, kentte yaşam standardının yüksek olması ve iş imkanlarının çok olması nedeniyle çağ nüfusunun artış göstermesine bağlıdır.

İlköğretim yapıları ile ilgili olarak 222 sayılı kanunda birtakım standartlar belirlenmiştir. Ancak ortaöğretim yapıları ile ilgili standartlar net bir şekilde belirlenmemiştir. Bu nedenle tüm okullar temelde ilköğretim yapıları standartlarına uygunluk durumu dikkate alınarak genel bir değerlendirme yapılmıştır.

6.2. TURGUTLU İLÇE MERKEZİNDE YER ALAN OKULLAR VE YER SEÇİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kentsel alan kullanımı içinde eğitim alanları en geniş katılım yelpazesine sahip, en önemli, en vazgeçilmez kentsel ve toplumsal kullanım alanlarıdır. İnsan ortalama ömrünün yaklaşık dörtte biri çeşitli derecelerdeki okullarda geçmektedir. İmar planları hazırlanırken kentsel gelişim hızı, yönü ve bunu etkileyebilecek faktörler belirlenerek uzun vadeli çalışmalar yapılmalıdır. Gelecek yıllardaki çağ nüfusu ve kentsel gelişime göre ortaya çıkabilecek ihtiyaçlar dikkate alınarak imar planları içerisindeki eğitim alanları belirlenmelidir. Kentsel alan kullanımı içinde eğitim alanlarının yer seçiminde fonksiyonel işlevsellik ön planda olmalıdır. Okulların yer seçimleri gerek öğrencilerin eğitim aldıkları alanla ilgili, gerekse bu öğrencilerden sanayi, ticaret ve sağlık kuruluşlarında yararlanılması açısından önem taşımaktadır. Okullara öğrenciler ve faydalanabilecek kitleler olarak bakılmalıdır. Çünkü tüm işletmeler hedef kitle ile bütünleşmektedir. Okul öncesi eğitim kurumları olan ana okulları ve ana sınıfları ile başlayan eğitim en az ilköğretim bitene kadar devam etmektedir. Bu nedenle ilköğretim okulları kent içerisinde etkin olduğu çağ nüfusuna, ortaöğretim kurumları ise sahip olduğu özelliklere göre dağıtılmalıdır. Düz liseler herkesin

¹ ÇABUK, Suat, (2003). İstanbul'da Eğitim Donatılarının Planlanmasına ve Uygulanmasına Yönelik Model Araştırması, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul [50].

yararlanabileceği, kolay ulaşabileceği sahalarda, kentsel gelişim alanı arttıkça belirli merkezlerde konumlandırılmalıdır. Endüstri meslek liseleri sanayiye; kız meslek liseleri faaliyet gösterebilecekleri branşlardaki atölyelere; ticaret meslek liseleri fabrikalar ve ticaret merkezlerine; sağlık meslek liselerinin ise sağlık kuruluşlarına yakın olarak konumlandırılması okulların fonksiyonel işlevselliğini arttıracaktır.

6.2.1. YAYGIN EĞİTİM KURUMLARI

İlçede yaygın eğitim kurumlarını Halk Eğitim Merkezi ve Mesleki Eğitim Merkezi oluşturmaktadır.

6.2.1.1. Halk Eğitim Merkezi

İlçede halk eğitim merkezi 1969 yılında kurulmuştur. Binanın taban alanı 400 m² ve bahçe alanı 436 m²'dir. Binanın ilçenin merkezinde olması yer seçimi açısından olumlu bir özellik olarak değerlendirilebilir (Harita: 16).

2003 - 2004 Öğretim Yılı Turgutlu Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü'nün yapmış olduğu faaliyetler Tablo 46'da gösterilmiştir. Bilgisayar, 1. Kademe Okuma - Yazma, 2. Kademe Okuma - Yazma, Giyim, Ev Mefruşatı, Konfeksiyon Makineleri Kullanma, Makine Nakışı, Ahşap Boyama, Bilgisayarlı Muhasebe, Kuyumcu Ateşçiliği, İngilizce, Kurban Kesimi, El Sanatları Oya, İş Makineleri Kullanma Kursu olmak üzere 14 çeşit kurs toplam 54 faaliyet düzenlenmiştir. 438 kadın, 220 erkek olmak üzere toplam 658 kişi değişik kurslarda sertifika almıştır. Ayrıca 2002 - 2003 ve 2003 - 2004 eğitim öğretim yıllarında okullar tarafından belirlenmiş maddi durumu iyi olmayan öğrencilere hafta sonu üniversiteye hazırlık kursu verilmektedir.

Tablo 46: 2003 - 2004 Eğitim Öğretim yılında Faaliyette Bulunan Kurslar

Faaliyet Türleri	Faaliyet Sayısı	Kadın	Erkek	Toplam
Bilgisayar	6	42	47	89
1.Kademe Okuma Yazma	21	163	12	175
Giyim	6	38	-	38
Ev Mefruşatı	3	45	-	45
Konfek Makinaları Kullanma	2	15	-	15
El Sanatları Oya Kursu	1	11	-	11
Makine Nakışı	3	35	-	35
2.Kademe Okuma Yazma	4	22	24	46
Ahşap Boyama	2	22	-	22
Bilgisayarlı Muhasebe	1	9	4	13
Kuyumcu Ateşçiliği	1	-	12	12
İngilizce	2	17	5	22
Kurban Kesimi	1	-	52	52
İş Makineleri Kullanma Kursu	1	19	64	83
14 Çeşit Kurs Toplamı		438	220	658

Kaynak: Halk Eğitim Merkezi Verileri (2003 -2004)

6.1.2. Mesleki Eğitim Merkezi

Mesleki Eğitim Merkezi 1987 yılında kurulmuş, 1994 yılında Küçük Sanayi Sitesi içinde bulunan binasına taşınmıştır (Tablo: 48). Küçük Sanayi Sitesi içinde bulunması işletme ile hedef kitlenin bütünleştiğinin göstergesidir.

Mesleki eğitim merkezinde 113 meslek grubundan çırak öğrenciler, ustalık eğitimine gelenler, kalfalık sınavına girenler ve ustalık sınavına girenler bulunmaktadır. 2003 - 2004 Eğitim Öğretim yılında Turgutlu Mesleki Eğitim Merkezinde faaliyet gösteren meslek grupları aşağıdaki gibidir: Ahşap Karoserciliği, Alimünyum Doğramacılığı, Anahtarcılık ve Çilingirlik, Aşçılık, Ayakkabıcılık, Bobinajcılık, Boya Boyacılık ve Hazırlamacılığı, Dizel Motor Yakıtları Pompa ve Enjeksiyon Ayarları, Doğalgaz ve Sıhhi Tesisatçılık, Doğramacılık, Elektrik Tesisatçılığı, Erkek Berberi, Fırıncılık, Giyim ve Giyim Aksesuarları Satış Elemanı, Kaportacılık, Konfeksiyon (Dış Giyim), Kuaförlük, Matbaacılık, Mermercilik ve Süsleme Taşçılığı, Mobilya Döşemeciliği, Mobilyacılık, Motor Yenileştirmeciliği, Motosiklet Tamirciliği, Oto Boyacılığı, Oto Döşemeciliği, Oto Elektrikçiliği, Oto Motor Tamirciliği, Ön Düzen Ayarcılığı, Pasta Tatlı ve Şekerlemecilik, Plastik İşlemeciliği, Saç İşleri, Sıcak Demircilik, Soğuk Demircilik, Şarküteri, Bakkal ve Gıda Pazarlama Satış Elemanı, Tesviyecilik, Tornacılık, Vitrin Kuyumculuğu'dur.

Tablo 47 incelendiğinde çırak ve kalfa sayısında artış olduğu gözlenmektedir.

Tablo 47: Turgutlu Mesleki Eğitim Merkezi Öğrenci ve Öğretmen Sayıları

Mesleki Eğitim Merkezi		2002-2003	2003-2004
Çırak	E	362	406
	K	50	71
Kalfa	E	203	459
	K	24	35
Öğretmen	E	31	28
	K	1	2

Kaynak: Turgutlu Mesleki Eğitim Merkezi (2003 – 2004).

6.2. ÖRGÜN EĞİTİM KURUMLARI

İlçede örgün eğitim kurumlarını ilköğretim okulları, ortaöğretim kurumları ve Celal Bayar Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu oluşturmaktadır.

Turgutlu İlçe Merkezinde; Arif Canpoyraz İlköğretim Okulu, Atatürk İlköğretim Okulu, Cumhuriyet İlköğretim Okulu, Gazi İlköğretim Okulu, Hasan Üzmez İlköğretim Okulu, Hilmi Pekcan İlköğretim Okulu, İhsan Erturgut İlköğretim Okulu, Kamil Semizler İlköğretim Okulu, Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu, Mehmet Gürel İlköğretim Okulu, Namık Kemal İlköğretim Okulu, Niyazi Üzmez İlköğretim Okulu, 19 Mayıs İlköğretim Okulu, Rotary İlköğretim Okulu, Saniye Nuri Sevil İlköğretim Okulu, Sadi Turgutlu İlköğretim Okulu, TEV.C. ve S. Bayarı İlköğretim Okulu, Yedieylül İlköğretim Okulu, Özel Kocatürk İlköğretim Okulu, Özel Gündüzalp İlköğretim Okulu, Niyazi Üzmez Lisesi, Turgutlu Lisesi, Anadolu Lisesi, Halil Kale Fen Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi, Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi, Ticaret Meslek Lisesi, İmam-Hatip Lisesi, Özel Gündüzalp Lisesi, Özel Rabia Hatun Lisesi, Selman Işılak Sağlık Meslek Lisesi, Firdevs Gürel Eğitim Uygulama ve İş Eğitim Merkezi olmak üzere 20 İlköğretim okulu, 11 Lise, 1 Eğitim Uygulama ve İş Eğitim Merkezi, 1 Mesleki Eğitim Merkezi, 1 Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu bulunmaktadır (Harita: 16). 2003 yılı itibarıyla bu okullarda okuyan öğrenci sayısı 20,951, öğretmen sayısı 1,014, derslik sayısı 603'dür (Özel Okullar dahil, Meslek Yüksek Okulu, Halk Eğitim Merkezi, Eğitim Uygulama ve İş Eğitim Merkezi, Mesleki Eğitim Merkezi hariç). İlköğretimlerde öğretmen başına 26, ortaöğretimlerde ise 15 öğrenci düşmektedir.

Celal Bayar Üniversitesi Turgutlu Meslek Yüksekokulu 2003 – 2004 Eğitim Öğretim yılında 1 profesör, 2 doçent, 2 yardımcı doçent, 7 öğretim görevlisi ile toplam 1 434 öğrenciye eğitim vermektedir. Elektrik, Seramik ve Kaynak Atölyeleri, Örgün Eğitimde İnşaat, Seramik, Makine, İkinci Öğretimde İnşaat, Seramik, Bilgisayar Teknolojisi ve Programlama, El Sanatları, Elektrik, Endüstriyel Elektronik, Tekstil, Makine bölümleri bulunmaktadır.

Turgutlu ilçe merkezinde eğitimin uygun koşullarda sürdürülebilmesi, okulların yer seçiminde uyulması gereken standartlar ve okulların durumu aşağıda değerlendirilmiştir:

a) **Eğitimin Uygun Fiziki Şartlarda Sürdürülebilmesi İçin:**

- Tablo 48’de eğitim tesislerinin olması gereken standart alan büyüklükleri m² olarak belirtilmiştir. 1999 yılında yürürlüğe girmiş olan kanuna baktığımızda 1999 yılı ve sonrasında açılmış ilköğretim okullarının dahi standardın altında olduğu görülmektedir. İlköğretim okullarından 19 Mayıs İlköğretim Okulu dışında yer alan tüm ilköğretim okullarının alanı olması gereken minimum alan standardının altındadır. Anadolu Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi, Özel Gündüzalp Lisesi standardın üstündedir. Özel Gündüzalp Lisesi, ilköğretim okulu ile beraber bir kampus okul niteliğindedir.

- 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununu 61. maddesine göre; ‘Okul binalarının yapılacağı arsaların suyu, havası elverişli ve öğrencilerin kolaylıkla gidip gelebilecekleri bir mahallede olması göz önünde bulundurulur. Okul binaları hapishane, meyhane, kahvehane, bar gibi umumi yerlerden en az 100 metre uzakta olacaktır. Okullara 100 metre mesafe içinde bu tesisler kurulamaz’ ifadesi bulunmaktadır. Belediye Zabıta Müdürlüğü tarafından uygulanan denetimlerle bu kurala uyulmaktadır.

Tablo 48: Turgutlu İlçe Merkezinde Bulunan Eğitim Kurumları

Okulun Adı	Okulun Açılış Yılı	Toplam Bina Alanı	Bina Kat Adedi	Bahçe Alanı	Bilgisayar Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Hizmetli Sayısı	Memur Sayısı	Derslik Sayısı
Arif Canpoyraz İ.O.O.	1996	590	3	5791	24	15	260	1	1	16
Atatürk İ.O.O.	1995	896	3	2092	24	43	1185	3	1	27
Cumhuriyet İ.O.O.	1930	3527	2	1200	4	44	1133	1	1	17
Gazi İ.O.O.	1977	2000	4	3000	4	51	1413	1	0	34
Hasan Üzmez İ.O.O.	1998	730	2	744	3	13	297	0	0	12
Hilmi Pekcan İ.O.O.	1982	862	1+4	5300	2	27	666	1	1	23
İhsan Erturgut İ.O.O.	1959	250	3	1250	2	35	842	0	3	26
Kamil Semizler İ.O.O.	1964	1150	2	5357	3	27	807	0	1	20
Mehmet Akif Ersoy İ.O.O.	1990	586	3	3890	3	28	774	1	0	18
Mehmet Gürel İ.O.O.	1985	889	3+1	3648	3	23	602	1	0	16
Namık Kemal İ.O.O.	1928	742	2	2262	3	36	909	1	0	13
Niyazi Üzmez İ.O.O.	1994	322	2	670	3	15	402	2	1	10
19 Mayıs İ.O.O.	1983	2237	4	8393	3	39	1078	3	0	36
Rotary İ.O.O.	2001	1500	2	3500	2	22	411	1	0	17
S.Nuri Sevil İ.O.O.	1992	1027	2	7877	5	54	1473	2	1	42
Şadi Turgutlu İ.O.O.	1999	640	3	4800	3	35	939	0	0	25
TEV.C.ve S.Bayar İ.O.	2001	590	3	1822	2	23	617	1	0	16
Özel Gündüzalp İ.O.O.	1998	2000	3	25000	25	20	251	1	0	15
Yedieylül İ.O.O.	2003	1000	3	5000	3	23	805	1	0	26
Firdevs Gürel Eğitim, Uygulama ve İş Eğitim Merkezi	2001	4130	2	1400	2	22	108	1	1 Hemşire	11
Niyazi Üzmez Lisesi	1988	590	3	790	5	41	1205	2	1	17

Turgutlu Lisesi	1959	1000		6047	6	53	1551	5	1	40
Anadolu Lisesi	1993	7583	3	19221	24	34	579	3	1	21
H.Kale Fen Lisesi	1996	3167	4	3500	24	23	209	7	1	12
Endüstri Meslek Lisesi	1967	5200	3	27000	16	77	992	1	3	16
Z. Hanım Kız Lisesi	1981	896	4	2486	4	34	414	2	1	11
Ticaret Meslek Lisesi	1977	1844	5	7754	56	41	433	1	2	19
İmam-Hatip Lisesi	1974	990	4	5700	5	27	208	3	1	22
Özel Gündüzalp Lise	1988	2000	3	25000	10	22	229	19	4	13
Özel R.Hatun Lisesi	1993	1968	5	2620	16	23	140	11	3	7
Turgutlu Selman Işlak Sağlık Meslek Lisesi	1993	500	3	2600	13	29	110	0	2	9
Celal Bayar Üniversitesi Turgutlu Meslek Yüksekokulu	1994	3400	2	17000	40	12	1434	0	6	8
Mesleki Eğitim Merkezi	1994	1050	4	6600	6	30	971	1	1+1 Teknisyen	14+1 Atölye 5 Laboratuvar
Öğretmen Lokali	1986	650	1	100	1					
Halk Eğitim Merkezi	1969	400	1	436	3	6		1		12
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	1986	750	1	1875	12					
İlköğretim Okulları		12944		51814	73	573	14864	21	10	409
Ortaöğretim Kurumları		18759		88844	107	404	6070	54	20	187
Diğer kuruluşlar		10380		27411	64	70	1542	3	6	31

Kaynak: İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Verileri (2003 – 2004).

Tablo 49: Eğitim tesisleri ve standart alan büyüklüğü

EĞİTİM TESİSLERİ	ALAN BÜYÜKLÜĞÜ (m ²)
Anaokulu	3000-5000
İlköğretim Okulu	8000-15000
Lise, Anadolu Lisesi, Ticaret Lisesi, Kız Meslek Lisesi, İmam Hatip Lisesi	10000-15000
Endüstri Meslek Lisesi, Çok Programlı Lise	20000-30000
Pratik Sanat Okulu	3000-5000
Fen Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Otelcilik Meslek Lisesi, Güzel Sanatlar Lisesi	20000-30000
Halk Eğitim Merkezi	4000-8000

Kaynak: 2 Eylül 1999 tarih 23.804 sayılı Resmi gazete.

- Eğitim yapılarının strüktür seçimi deprem vb. doğal felaketler göz önünde bulundurularak yapının işlevine, konumuna, çevresel faktörlere (iklim, rüzgar, topografya, zemin yapısı vb.) ve ekonomik şartlara bağlı olarak yapılmalı¹, ilköğretim yapılarının giriş kapıları hakim rüzgar yönüne karşı olmamalı, ilçede hakim rüzgar yönü S, ikinci etkin sektör ise W'dir. 19 Mayıs İlköğretim Okulu, Firdevs Gürel Eğitim Uygulama ve İş Eğitim Merkezi'nin giriş kapıları S yönündedir. Arif Canpoyraz İlköğretim Okulu, Gazi İlköğretim Okulu, Hilmi Pekcan İlköğretim Okulu, İhsan Erturgut İlköğretim Okulu, Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu, Niyazi Üzmez İlköğretim Okulu, Rotary İlköğretim Okulu, TEV. C. ve S. Bayarı İlköğretim Okulu, Özel Gündüzalp İlköğretim Okulu giriş kapıları ise etkin sektör olan W yönündedir (Tablo: 2 ve 3).

- Tesisin konumu hitap ettiği çevrenin merkezinde olmalı², harita incelendiğinde okulların hitap ettiği çevrenin merkezinde olması koşuluna fazla dikkat edilmediği görülmektedir (Harita: 15).

- Topoğrafya mümkün olduğunca düz veya % 10 eğimi geçmemelidir³. İlçe merkezinin güneyine doğru eğim artmaktadır. Ergenekon ve Selvilitepe mahallelerinin güney kesimlerinde yer alan Anadolu Lisesi, Mesleki Eğitim Merkezi, Özel Rabia Hatun Lisesi, Ticaret Meslek Lisesinin bulunduğu alanlar % 5 - 10 eğimlidir (Harita: 6).

¹ ÇABUK, Suat, (2003). İstanbul'da Eğitim Donatılarının Planlanmasına ve Uygulanmasına Yönelik Model Araştırması, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul [61].

² ÇABUK, Suat, (2003). a g. e. [61].

³ SANCAR, Cenap, (1999). Kentsel Donatılar – Eğitim. Kentsel Alanların Planlanması ve Tasarımı, KTÜ Mühendislik, Mimarlık Fakültesi Ders Notları, No:54, Trabzon, [240].

- Planlamada ilköğretim yapıları için hizmet alanı yarıçapı en uzak konuta 400 - 800 m. arasında olmalıdır. Ülkemizde uygulanan eğitim programları çerçevesinde ilkokulların öğrenci kontenjanları ve kayıt bölgelerinin düzenlenmesinde merkezi bir sistem kullanılmamakta, her il içinde Milli Eğitim Müdürlüklerinin denetiminde okul yöneticileri, kendi mahalle veya semtlerinde öğrenci kayıt bölgesi sınırlarını uzlaşma yöntemiyle belirlenmekte ve uygulanmaktadır¹. Turgutlu İlçe Merkezinde de öğrenci kayıt bölgesi sınırları uzlaşma yöntemiyle belirlemekte ve uygulamaktadır (Harita: 15).

Özel Gündüzalp İlköğretim Okulu 3125 m, Yedieylül İlköğretim Okulu ve Firdevs Gürel Eğitim Uygulama ve İş Eğitim Merkezi 3000 m, Mehmet Gürel İlköğretim Okulu 1375 m, Hasan Üzmez İlköğretim Okulu 850 m, Atatürk İlköğretim Okulu, Gazi İlköğretim Okulu, İhsan Erturgut İlköğretim Okulu, Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu, Rotary İlköğretim Okulu 750 m, Arif Canpoyraz İlköğretim Okulu, Cumhuriyet İlköğretim Okulu, Hilmi Pekcan İlköğretim Okulu 625 m, Saniye Nuri Sevil İlköğretim Okulu, TEV.C. ve S. Bayarı İlköğretim Okulu 500 m, Namık Kemal İlköğretim Okulu, Sadi Turgutlu İlköğretim Okulu 450 m, Kamil Semizler İlköğretim Okulu 375 m., Niyazi Üzmez İlköğretim Okulu 325 m'dir.

Hasan Üzmez İlköğretim Okulu, Mehmet Gürel İlköğretim Okulu, Firdevs Gürel Eğitim Uygulama ve İş Eğitim Merkezi, Özel Gündüzalp İlköğretim Okulu hizmet alanı yarıçapı standardına uygunluk göstermemektedir. Özel Gündüzalp İlköğretim Okulu öğrencilerin okul servisleri aracılığı ile taşındığı ve Firdevs Gürel Eğitim Uygulama ve İş Eğitim Merkezi ilçe merkezinde tek okul olduğu için bu sınıflandırmanın dışında tutulabilir.

- Okul alanları taşkın ve sulak alanlarda kesinlikle olmamalıdır. Geçmiş dönemlerde taşkın tehdidi oluşturan Irlamaz Çayına yakın bulunan Atatürk İlköğretim Okulu, Hasan Üzmez İlköğretim Okulu, Halil Kale Fen Lisesi, Turgutlu İmam Hatip Lisesinin konumu uygun görülmemektedir.

- İmar Planı yapımında ve denetlenmesinde söz sahibi olan İller Bankası her mahalleye 1 ilköğretim alanı düşecek şekilde planların yapılmasını sağlamakla görevlidir. Ancak Atatürk Mahallesi, Yiğitler Mahallesi, Altay Mahallesi, İstiklal Mahallesi, Turan Mahallesi, Turgutlar Mahallesi ve Yeni Mahalle sınırları içinde ilköğretim okulu bulunmamaktadır.

¹ ALTABAN, Özcan, (1994). Büyük Şehirlerde İlköğretimin Mekansal Sunum Biçimleri Konusunda Bir Araştırma-Örnekleme: Ankara, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, [67].

b) **Eğitimin Sağlık Açısından Uygun ve Güvenli Bir Ortamda Sürdürülebilmesi İçin;**

- Öğrencilerin konut - okul seyahatlerinin kaza riski olmadan öğrenci ve ailesi bakımından en güvenli, en az zaman ve mesafede, en az maliyetle yapılmalı¹, Hasan Üzmez İlköğretim Okulunun öğrenci kayıt bölgesi İzmir Ankara karayolu tarafından kesilmektedir. Bu bölgede alt geçidin varlığı oldukça sevindirici bir etken ancak çağ nüfusunun yapısı düşünülecek olursa alt geçide rağmen tehlike bulunmaktadır.
- Spor tesisleri öğretim kurumlarına en fazla 5 - 10 dakika mesafede bulunmalıdır². İlçe spor tesisleri açısından oldukça yetersiz durumdadır.
- Okul ve konut kümeleri arasında yeşil alanlar yer almalı³, İç gürültünün dışarıya, dış gürültünün de içeriye girmesini engellemek için okul çevresinde aktif yeşil tampon bölge oluşturulmalı. Turgutlu İlçe Merkezinde bulunan okulların hiç birinde aktif yeşil tampon bölge görülmemektedir.
- Arsanın güzel manzarası olmalı, zemin yeşillendirmeye müsait olmalıdır⁴. Akdeniz İkliminin hüküm sürmesi ve ilçe merkezinin tamamına yakınının alüvyal topraklar üzerinde bulunması okul arsalarının da yeşillendirmeye uygun olduğunun göstergesidir.
- Tüm eğitim kurumlarında spor alanı ve spor tesisleri zorunlu olmalıdır⁵. İlçede bulunan eğitim tesislerinin spor alanları, okulların bahçe alanları ve spor tesisleri yetersizdir.
- Okul arsası gürültü, duman, zehirli gaz, toz gibi rahatsız edici tesirlerden uzak olmalıdır⁶. Turgutlu Organize Sanayi Bölgesi ilçenin batısında, Küçük Sanayi Sitesi ise güneyinde yer almaktadır. Hakim rüzgar yönü S olan ilçe sanayi alanlarının gürültü, duman, zehirli gaz, toz gibi rahatsız edici tesirlerini üzerine çekmektedir.

¹ ALTABAN, Özcan (1994). **Büyük Şehirlerde İlköğretimin Mekansal Sunum Biçimleri Konusunda Bir Araştırma-Örnekleme: Ankara, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul [66].**

² ÇABUK, Suat, (2003). **İstanbul'da Eğitim Donatılarının Planlanmasına ve Uygulanmasına Yönelik Model Araştırması, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, [32].**

³ ÇABUK, Suat, (2003). **a.g.e. [34].**

⁴ ÇAKIROĞLU, Necibe (1962). **Okul Yapıları, İstanbul Teknik Üniversitesi Teknik Okul Kitapları, Sayı:25 [7].**

⁵ ÇABUK, Suat, (2003). **a.g.e. [32].**

⁶ ÇAKIROĞLU, Necibe (1962). **a.g.e. [7].**

c) **Eğitimin Nüfus Miktarı, Öğrenci Kapasitesi ve Ulaşım Mesafesi Açısından Uygun Bir Ortamda Sürdürülebilmesi İçin;**

- Tesis büyüklüğü ile hizmet ettiği kullanıcı sayısı doğru orantılı olmalı¹.
- Arsa trafik bakımından en az tehlikeli yollara sahip olmalı. Okul yolu ana caddeyi kesmemelidir. Yeni yapılacak yerleşim bölgelerinde okulu yaya yollarla etrafa bağlamak tercih edilmelidir². Arif Canpoyraz İlköğretim Okulu, Gazi İlköğretim Okulu, Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu, Mehmet Gürel İlköğretim Okulu, Namık Kemal İlköğretim Okulu, Niyazi Üzmez İlköğretim Okulu, Turgutlu Lisesi, Turgutlu Anadolu Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi, Çıraklık Eğitim Merkezi giriş kapıları ana caddeye bakmaktadır. Yani okul yolu ana caddeyi kesmektedir. Bu durum özellikle ilköğretim okulu öğrencileri açısından ciddi bir sorundur.
- 500 - 1000 öğrenci kapasiteli liselere ulaşma süresi 15 - 20 dakika, uzaklık ise 1200 - 1600 m arasında olması önerilmektedir³. Özellikle ilçede birer adet bulunan meslek liselerine baktığımızda hiçbirinin standartlara uygunluk göstermediğini görmekteyiz. Turgutlu Anadolu Lisesi 4,5 km., Endüstri Meslek Lisesi 3,1 km., Halil Kale Fen Lisesi 3,5 km., Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi 3,1 km., Turgutlu Lisesi 3,4 km., Turgutlu İmam Hatip Lisesi 3,5 km., Ticaret Meslek Lisesi 14,5 km., Niyazi Üzmez Lisesi 2,7 km'dir (Harita 16 'da kuş uçuşu uzaklığa göre hesaplanmıştır).
- Ortaöğretim tesis büyüklüğü en az 1000, en çok 1600 öğrenci kapasiteli olmalı⁴. Ortaöğretimler içerisinde öğrenci sayısı en fazla olan lise 1551 ile Turgutlu Lisesi'dir. İlçeye en kısa sürede düz lise yapılmalıdır. Düz lisenin kentsel gelişmenin hızlı gelişim gösterdiği Ergenekon ve Selvitepe Mahallerinin bulunduğu alana yapılması gerekmektedir.
- 2 Eylül 1999 tarih 23.804 sayılı Resmi Gazeteye göre 45.000-100.000 nüfuslu bir kentin ilköğretim alanları 4.5 m²/kişi, ortaöğretim alanları 3 m²/kişi olmalıdır. İlçede Atatürk İlköğretim Okulu, Cumhuriyet İlköğretim Okulu, Hasan Üzmez İlköğretim Okulu, Gazi İlköğretim Okulu, İhsan Erturgut İlköğretim Okulu, Namık Kemal İlköğretim Okulu, Niyazi Üzmez İlköğretim Okulu, TEV C. ve S. Bayarı İlköğretim Okulu, ortaöğretim kurumlarından da Niyazi Üzmez Lisesi standardın altındadır.

¹ ÇABUK, Suat, (2003). **İstanbul'da Eğitim Donatılarının Planlanmasına ve Uygulanmasına Yönelik Model Araştırması**, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, [33].

² ÇAKIROĞLU, Necibe (1962). **Okul Yapıları**, İstanbul Teknik Üniversitesi Teknik Okul Kitapları, Sayı:25 [7].

³ ÇABUK, Suat, (2003). a.g.e. [49] (Çetiner 1991'e göre).

⁴ ÇABUK, Suat, (2003). a.g.e. [63] (Chiara and Koppelman, 1969, s. 138, göre).

YEDİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

İlçe, İzmir - Ankara yolu üzerinde yer alarak önemli ana kentlere, büyük ulaşım merkezlerine olan yakınlığı, su temini, iklimi ve tarıma uygunluğu yani coğrafi konum açısından oldukça olumlu şartlar göstermektedir. Ancak hızla artan nüfus ve doğal ortamın bilinçsizce kullanımı nedeniyle, sayılan tüm olumlu koşullar beraberinde çevre sorunlarını getirmekte ve bu sorunların nüfusla beraber her geçen gün büyümesine neden olmaktadır. Hızlı nüfus artışı ve sanayi ile iç içe bulunan konumuyla plansız kentleşmenin tüm sorunlarını yaşamaktadır¹. İlçenin çevresiyle birlikte bugünkü karmaşık ve sağlıklı görüntünün kısa sürede değişmesi kolay değildir². Bu bölüm iki başlık altında değerlendirilebilir.

7.1. KENTSEL ALAN KULLANIMI İLE İLGİLİ SONUÇ VE ÖNERİLER:

Şehirler hızla büyürken pek çok konu göz ardı edilmektedir. Türkiye deprem haritası incelediğinde, Turgutlu'nun 1. derece deprem bölgesi içinde yer aldığını ve fay hattının genel olarak doğu batı yönünde uzandığını görebiliriz. Araştırma alanında yer alan 21 mahalleden 19'u Kuvaterner alüvyonları üzerinde gelişme göstermiştir. Alüvyon kalınlığı Gediz'e doğru artmaktadır. Bu sahalarda yeraltı suyu seviyesinin de yüksek olması nedeniyle sıvılaşma riski artmaktadır. Ayrıca Turgutlu'nun güney ve güneydoğusunda genişliği 3-5 km. (en geniş yeri 10 km.) arasında iki ayrı basamak halinde tomolos depoları görülmektedir³. Bütün bu şartlar ilçede depremsellik riskini arttırmaktadır. Bu nedenle ilçede yapılacak olan konutların ve eğitim alanlarının bulunduğu sahalarda zemin etüdü ve depreme dayanıklılık testleri yapılmalı ve buna göre yapılar güçlendirilmelidir. Bu sahalarda çok katlı yapılaşmaya izin verilmemelidir.

İlçede Akdeniz iklim koşullarına bağlı olarak yaz mevsiminde tarımda sulama zorunlu hale gelmektedir. Su sorunu artezyen kuyularından ve Gediz nehri'nden sağlanmaktadır. Bu durum da yeraltı suyu seviyesinin azalmasına neden olmaktadır. İlçenin tüm atıklarının arıtılmadan Gediz Nehri'ne boşaltılması tarım topraklarının kirlenmesine neden olmaktadır.

¹ M.T.A. Genel Müdürlüğü (2001). Manisa İli Çevre Jeolojisi ve Arazi Kullanım Potansiyeli MTA Ankara Jeoloji Etütleri Dairesi Ankara.

² M.T.A. Genel Müdürlüğü (2001). a.g.e.

³ KOÇMAN, Asaf (1989) Uygulamalı Fiziki Coğrafya Çalışmaları ve İzmir-Bozdağlar Yöresi Üzerinde Araştırmalar, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:49, İzmir, [23].

İlçede belirlenen arıtma tesisi olarak tesbit edilen alanda en kısa sürede tesisin yapılması ve kullanılması gerekmektedir.

İlçede sıcaklığın 0 °C'nin altına düşme ihtimali bulunan Kasım ve Nisan ayları arasında tarım ürünleri zarar görebilmektedir. Düşük sıcaklıkların görülme olasılıkları meteoroloji tarafından hesaplanarak bu konuda ziraat odaları aracılığıyla çiftçilere bilgi verilmelidir.

- Turgutlu çevresinde yer alan ormanlık alanlar, yerleşim, tarım, otlatma, yapacak - yakacak amacıyla tahrip edilmektedir. Ormanlık alanların tahrip edilmesi, erozyonu hızlandırmakta, rekreasyon alanlarını azaltmaktadır. İlçe içinde yer alan park ve yeşil alanlar standartların oldukça altındadır. Bu durum dikkate alınarak ilçe çevresinde yer alan mevcut orman alanları korunmalı ve ilçe sınırlarında ormanlık alanların oluşturduğu yeşil kuşaklar artırılmalı ve ilçe içinde rekreasyon amaçlı düzenlemelere ayrılacak alanlar genişletilmelidir. Özellikle parselasyon aşaması tamamlanmış olan Turgutlu Organize Sanayi Bölgesi'nin çevresinde olması gereken yeşil kuşak fabrikalar faaliyete geçmeden önce tamamlanmalıdır.

Küçük Sanayi Sitesi gürültülü sanayi kollarından oluşan iş grubuna sahiptir. Sitede faaliyet gösteren 556 işyeri bulunmaktadır. Bu duruma rağmen sitenin etrafında, gürültüyü emebilecek yeşil kuşak oluşturulmamıştır. Belediye, Sanayi Ticaret Odası ve Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi işbirliği içine girerek yeşil kuşağı en kısa sürede oluşturulmalıdırlar. Bu çevrenin olduğu kadar eğitim kurumlarının da daha iyi bir ortamda eğitim vermesini kolaylaştıracaktır. Ayrıca, Milli Eğitim Bakanlığı ve ilçede faaliyet gösteren Sivil Toplum kuruluşları eğitim alanları çevresinde de yeşil kuşak oluşturulmalıdır.

- İlçenin gelişim gösterdiği alan, 1. sınıf alüvyal tarım toprağıdır. Alüvyal toprakların kil içermesi, madensel tuzlar yönünden zengin olması, kation değişme kapasitesinin yüksek olması nedeniyle tarımsal faaliyetler (bağ, meyve, sebze vs.) yoğun olarak yapılabilmektedir¹. Bu sahanın yerleşime açılmış olması bize tarım topraklarının amaç dışı kullanıldığını göstermektedir. İlçenin kuzeye Gediz'e doğru gelişimi kesinlikle durdurulmalıdır². Okulların yer seçiminde de bu durum dikkate alınmalıdır.

¹ ÇUKUR, Hasan, (1992). Orta Gediz Havzasının Fiziki Coğrafyası T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Öğretimi Ana Bilim Dalı, İzmir, [121-123].

² M.T.A. Genel Müdürlüğü (2001). Manisa İli Çevre Jeolojisi ve Arazi Kullanım Potansiyeli MTA Ankara Jeoloji Etütleri Dairesi Ankara .

- Turgutlu ilçesinde okuma yazma bilmeyenlerin oranı Manisa ve Türkiye ilçe merkezleri ile Türkiye toplamından oldukça yüksek bir değer göstermektedir. Okur - yazar ve mezun olunan eğitim kurumlarına göre dağılımında kadınların sayısı erkeklerden daha azdır. Bu durum okuma yazma oranlarının ve kadınların eğitim seviyelerinin artırılması için gerekli çalışmaların en kısa sürede yapılması gerektiğinin en önemli göstergesidir. Yaygın eğitim merkezlerinde okuma yazma kurslarının sayısı arttırılmalı, okuma yazma kurslarına katılımı cazip hale getirecek çalışmalar yapılmalıdır. Bu konuda ilçede bulunan sivil toplum kuruluşları faaliyete geçirilmelidir.

- Turgutlu ilçesinde sanayileşme nedeniyle toprakların amaç dışı kullanımında toprak sanayi başta gelmektedir. Yapılan araştırmalara göre toprak sanayine hammadde alımının yapıldığı sahalarda 5 - 20 metre genişliğinde göller oluşmaktadır. Bu alanların tamamının göllere dönüşmemiş olmasına rağmen arada kalan arazilerde tarım yapılamamaktadır. Turgutlu Toprak Sanayi İşverenleri Derneği Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği ilgili bakanlıklara ve Başbakanlığa başvurularında bulunup raporlar sunarak toprak sanayinin ülke ve bölge genelindeki önemi, ekonomiye çeşitli şekillerde yaptığı katkılar belirtilerek gösterilen alternatif sahalardan hammadde alımının maliyeti arttırdığı ve alternatif sahalardan alınan hammaddenin teknolojilerine uygun olmadığını, kaliteli tuğla-kiremit yapımında kullanılamayacağı nedeniyle özellikle Çakalazmağı Mevkii'nden toprak alma taleplerini bildirmişlerdir¹. Ancak toprak sanayine hammadde alımının yapıldığı alanların daha sonra kullanılmaz hale gelmesi ve ilçenin geleceği nedeniyle toprak alımına kesinlikle izin verilmemeli ve bu konuda ciddi yasal önlemler alınmalı ve denetimler arttırılmalıdır.

- Türkiye'nin ilk demiryollarından biri olma özelliğine sahip Kasaba - İzmir Demiryolu İstasyonu Turgutlu ilçesinin ihtiyacını karşılayabilecek düzeydedir. Ancak ülkemizde demiryollarını cazip hale getirecek düzenlemelere gidilecek olursa, karayolu taşımacılığının yükü hafifletilebilir. Böyle bir durum söz konusu olduğunda ülkemizin her yerinde olacağı gibi Turgutlu ilçesinde de tren istasyonunun ihtiyacı karşılayabilmesi için yeni düzenlemelere gidilmelidir.

- İlçe modern anlamda kapalı pazar yerlerine sahiptir. Ancak modern anlamda ticaret alanlarına sahip değildir. İlçede ticaret alanları belli alanlarda yoğunlaşmamıştır. İlçede modern ticaret merkezi yapılmalıdır. Bu konuda belediyenin ve sanayi ticaret odasının ortak bir çalışma yapması gerekmektedir.

¹ TOMAR, A., (1992). Turgutlu Yöresinde Tarım Topraklarının Amaç Dışı Kullanımının Çevresel Etkileri Üzerine Bir Araştırma, T.C. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir [83-85].

- İlçede bulunan mevcut çöp depo alanı Irlamaz deresi kenarında bulunmakta olup sağlık koşullarına aykırı konumuyla Turgutlu'nun önemli sorunlarından birisidir (Fotoğraf: 19, 20). Bu nedenle Çepnidere doğusunda eski bir kil ocağı alternatif çöp depo alanı olarak belirlenmiştir. Öneri çöp depo alanı, aranan tüm kriterleri sağlayamamaktadır. Ancak bugünkü koşullarda daha uygun yer bulunamamıştır¹. Sahada uygun çöp depo alanı bulunabilmesi için detaylı çalışmalar yapılmalı ya da yeni atık ayrıştırma ve değerlendirme yöntemleri göz önüne alınarak modern bir tesis haline getirilmesi sağlanmalıdır.

- Belediyeye ait umumi tuvaletler kentli insana yakışacak şekilde modernleştirilmeli ve düzenli bakımları sağlanmalıdır.

- İlçe bugün su ihtiyacını karşılayabilse de konserve sanayine ait fabrikaların sondaj kuyuları yer altı suyunu azaltmaktadır. Şehir yeraltı suyunu azaltan sondaj kuyularının açılması durdurulmalıdır². İlçede bulunan konserve sanayi de dahil olmak üzere sanayi tesislerinin şehir suyunu fazla kullanmadığı tesbit edilmiştir. Bu nedenle belediye, fabrikaların sondaj kuyularını en kısa sürede denetim altına almalıdır. 1998- 2003 yılları arasında şebeke kaybı azalmıştır ancak belediyenin bu konuda daha ciddi önlemler alması gerekmektedir (Tablo: 42). İlçede artan nüfusa, sanayi tesisleri ve ticarethane sayılarına bağlı olarak gelecekte su sıkıntısı yaşanabileceği söylenebilir.

- İlçede arıtma tesisi bulunmamaktadır. Mevcut kanalizasyon şebekesi ise bazı alanlarda İller Bankası standartlarında değildir. Şebeke tek noktadan DSİ kurutma kanalına deşarj olmaktadır³. Irlamaz Çayı'nın batısında kalan fabrikalar kanalizasyon sistemine bağlı olmayıp, foseptik çukurları bulunmaktadır.

İlçede, yeri imar planında ayrılmış olan sahada en kısa sürede arıtma tesisi yapıp faaliyete geçirilmelidir. Belediyenin alacağı önlemler ve yapacağı çalışmalarla fabrikalar kanalizasyon sistemine bağlanmalıdır.

- 1987 yılında 1. kısmı hizmete giren küçük sanayi sitesi son yıllarda hızlı gelişme gösteren Ergenekon ve Selvilitepe Mahallelerinin arasında yer almaktadır. İlçe nüfusunun hızla arttığı göz önüne alınırsa sanayi sitesinin yerinin doğru seçilmediği ortaya çıkmaktadır.

¹ M.T.A. Genel Müdürlüğü (2001). **Manisa İli Çevre Jeolojisi ve Arazi Kullanım Potansiyeli** MTA Ankara Jeoloji Etütleri Dairesi Ankara.

² ÖZTÜRK, M., ERDEM, Ü. BÜTÜNER, H., DALGIÇ, R., **Gediz Havzasında Tarım Dışı Amaçlı Arazi Kullanımı, Turgutlu Örneği**, 1. Gediz Havzası Erozyon ve Çevre Sempozyumu 10 – 11 Ekim 1995 Salihli, [367 – 368].

³ Turgutlu Atıksu Tesisi Fizibilite Çalışması Nüfus ve Pis Su Debi Hesapları, İller Bankası 3. Bölge Müdürlüğü Kanalizasyon Proje Grubu.

- İlçede bulunan yataklı tedavi kurumları ve sağlık ocakları artan nüfusa bağlı olarak ihtiyaca cevap verememektedir. Sayıları ve fiziki yeterlilikleri arttırılmalıdır.
- Huzurevinin bayanlara ait binasında yer bulunmasına karşılık erkeklere ait bina ihtiyacı karşılayamamaktadır. Erkeklere ait binanın kapasitesini arttıracak çalışmalar yapılmalıdır.
- İlçede özel tiyatro salonu bulunmamaktadır. Yeni inşa edilmiş belediye binası içinde çok amaçlı bir salon bulunmaktadır. Eski Belediye Binası da kültür merkezi olarak kullanılmaktadır. İlçe nüfusu göz önüne alınırsa tiyatro salonlarının sayısı yetersizdir.
- İlçede genç nüfus fazladır spor tesislerinin sayısı genç nüfusa göre yetersiz olduğundan açık ve kapalı spor tesisleri yaptırılmalıdır.

7.2. EĞİTİM ALANLARI İLE İLGİLİ SONUÇ VE ÖNERİLER

Orta öğretim kurumu ve üniversite giriş sınavlarında, bilgi yarışmalarında ve sportif etkinliklerde başarılarla imza atan ilçe her geçen gün daha büyük bir cazibe merkezi konumundadır. Ancak bir takım sorunların çözülmesi gerekmektedir. Bu sorunları sıraladığımızda:

- İlçe merkezinde en az 2 normal (düz lise) eğitim yapan lise yapılmalı,
- İlköğretim okullarının sayısı arttırılarak, ikili öğretim yapan Cumhuriyet İlköğretim Okulu ve Namık Kemal İlköğretim Okulu tekli öğretime geçirilmeli.
- Okulların memur ve hizmetli ihtiyaçları giderilmelidir (Tablo: 48).
- İlçede belli branşlardaki öğretmen açığı kapatılmalıdır (Ana Sınıfı, Rehberlik, Bilgisayar, İngilizce).
- Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü'nün yapmış olduğu faaliyetlerin çeşidi arttırılmalıdır (Tablo: 46).
- İlköğretim okullarının etki alanları çağ nüfusunun miktarına ve okulun fiziki kapasitesine göre belirlenmesi gereken ciddi bir çalışma haline dönüştürülmelidir.
- İlçede yer alan okullar 2 Eylül 1999 tarih 23.804 sayılı Resmi Gazete'de yer alan standartlara uygun değildir. Bu durum bina içindeki derslik sayısının, kültürel ve sportif faaliyetlerin yapılabileceği bahçe alanının az olmasına neden olmaktadır. İlçe merkezinde kültürel ve sportif faaliyet alanlarının yetersiz olduğu da dikkate alınır, okullar öğrencilerin

okul sonrasında da boş zamanlarını sağlıklı bir şekilde değerlendirebileceği mekanlar haline dönüştürülmelidir.

- Turgutlu ilçe merkezinde bulunan okulların hiçbirinde aktif yeşil tampon bölge görülmemektedir. Bu durum okul gürültüsünün dışarıya, dış mekandaki gürültünün okul içine yansımaya neden olarak eğitimi olumsuz yönde etkilemektedir. Yeni yapılacak okulların çevrelerinde yeşil tampon bölge oluşturulmasına dikkat edilmeli.

- Özellikle ilköğretim okullarının hizmet yarıçapları trafik bakımından en az tehlikeli yollara sahip olmalı yani okul yolu ana caddeyi kesmemelidir. Bu nedenle öğrenci kayıt bölgesi sınırlarının belirlenmesi daha ciddi bir çalışma haline dönüştürülmelidir. İlköğretim okulları hizmet ettiği alanın merkezinde olmalı. Yeni yerleşim bölgelerinde yapılacak olan okullarda bu durum dikkate alınmalıdır.

- Sosyal, sportif ve kültürel tesislerin sayısı artırılmalıdır. Bu sayede çağ nüfusu zararlı alışkanlıklardan korunabilir.

- Küçük Sanayi Sitesi gürültülü sanayi tesislerinden oluşmaktadır ve hızla gelişen iki mahalle arasında yer almaktadır. Organize Sanayi Bölgesi ise faaliyete geçtiği zaman hava kirliliğine neden olacaktır. Bu durum hem eğitim alanları hem de konut alanları için ciddi tehdit oluşturmaktadır

- Okulların depreme dayanıklılık testlerinin sağlıklı ve ciddi bir çalışma ile tamamlanması, okulların ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün bu konuda bilgilendirilmesi gerekmektedir. Yeni yapılacak okulların deprem yönetmeliğine uygun olarak yapılmasına dikkat edilmeli. Bu konuda denetimler artırılmalıdır. Özellikle ilçe merkezinin kuzeyinde alüvyal kalınlığının arttığı alanlarda yer alan okulların, zemin sıvılaşma riski dikkate alınarak depreme dayanıklılığını arttırmak için temel destekleme çalışmaları yapılmalı.

- Hakim rüzgâr yönüne açık olan ve ana caddeyi kesen ilköğretim okullarının giriş kapıları en kısa sürede değiştirilmeli. Deprem ve diğer doğal afetler sonucunda ortaya çıkabilecek panik nedeniyle okul kapıları dışarıya açılmalı.

- İlköğretim okulu olmayan mahallelerde çağ nüfusu dikkate alınarak en uygun yer seçimi yapılarak ilköğretim okulu yapılmalıdır.

- Okullardaki bilgisayar sayıları hizmet ettiği öğrenci sayısı ile paralel olacak şekilde artırılmalıdır (Tablo: 48).

Bu sorunların kısa sürede çözümü ilçedeki eğitim ve öğretimin kalitesini artıracaktır.

KAYNAKLAR

- ALPAYDIN, İhsan Köksal (1997). Adıyaman Şehir Coğrafyası, Dokuz Eylül Üniversitesi Araştırma Fonu Projesi, İzmir.
- ALTABAN, Özcan (1994). Büyük Şehirlerde İlköğretimin Mekansal Sunum Biçimleri Konusunda Bir Araştırma-Örnekleme: Ankara, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- ATALAY, İbrahim (1987). Türkiye Jeomorfolojisine Giriş, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 9, İzmir.
- ATALAY, İbrahim (1989). Toprak Coğrafyası, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 8, İzmir.
- ATALAY, İbrahim (1990). Vejetasyon Coğrafyasının Esasları, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir.
- BAŞOL, Koray (1989). Demografi, İhlas Matbaacılık, İzmir.
- BAŞOL, Koray (1993). Türkiye Ekonomisi, Anadolu Matbaası, İzmir
- BAXTER, Lindy C., OSMAY, Nüvit, (2000). Düşünce Atlası, Öncü Kitap, Ankara.
- BAYKAL, Füsun (1989). Salihli Kent Coğrafyası Salihli Belediyesi Kültür Yayınları 2, Karınca Matbaacılık, İzmir.
- CEYHAN, E., YİĞİT, B.,(2003). Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi, Anı Yayıncılık, Ankara.
- ÇABUK, Suat (2003). İstanbul'da Eğitim Donatılarının Planlanmasına ve Uygulanmasına Yönelik Model Araştırması, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

ÇAKIROĞLU, Necibe (1962). **Okul Yapıları**, İstanbul Teknik Üniversitesi Teknik Okul Kitapları, İstanbul.

ÇUKUR, Hasan (1992). **Orta Gediz Havzasının Fiziki Coğrafyası**, T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Öğretimi Ana Bilim Dalı, İzmir .

DOĞAN, Fatih, (1990). **1313 Aydın Vilayeti Salnamesi**, Bornova, İzmir.

ERİNÇ, Sırrı (1969). **Klimatoloji ve Metotları**, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları No:35, İstanbul.

KANTÜRK, Güzin (2002). **Karacasu (Dandalas) Havzasında Arazi Sınıflandırması ile Arazi Kullanımı Arasındaki İlişkiler**, T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

KELEŞ, Ruşen (2000). **Kentleşme Politikası**, İmge Kitapevi, Ankara.

KOÇMAN, Asaf (1989). **Uygulamalı Fiziki Coğrafya Çalışmaları ve İzmir-Bozdağlar Yöresi Üzerinde Araştırmalar**, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:49, İzmir.

M.T.A. Genel Müdürlüğü (2001). **Manisa İli Çevre Jeolojisi ve Arazi Kullanım Potansiyeli** MTA Ankara Jeoloji Etütleri Dairesi, Ankara.

Manisa Çevre İl Müdürlüğü, (2001). **2001 Yılı Manisa İli Çevre Durum Raporu**, Manisa.

Manisa İl Yıllığı, (1973). Ankara,

Manisa ili Arazi Varlığı (1998). T.C. Başbakanlık Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

Manisa İli Turgutlu İlçesi Organize Sanayi Bölgesinin Jeolojik-Jeoteknik Etüd Raporu, 1996.

Manisa Valiliği Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 2000 Yılına ait Manisa İlinin Ekonomik ve Ticari Durumu Hakkında Rapor, Manisa.

Manisa Vilayeti Hususi İdaresi (1932). **T.C. Manisa Hakkındaki Tabii, İktisadi, Tariki, İctimai, Coğrafi, İdari Cemi Mecmuası**, İzmir.

Manisa'nın İktisadi Durumu ve Gelişme İmkanları Hakkında Etüd, (1963). Manisa Ticaret Odası ve Ticaret Borsası Manisa Sanayi Bölgesi Tespit Komisyonu Başkanlığı Yayını, Manisa.

ÖZTÜRK, M., ERDEM, Ü., BÜTÜNER, H., DALGIÇ, R., (1995). **Gediz Havzasında Tarım Dışı Amaçlı Arazi Kullanımı Turgutlu Örneği**, 1. Gediz Havzası Erozyon ve Çevre Sempozyumu 10-11 Ekim 1995 Salihli.

SANCAR, Cenap (1999). **Kentsel Donatılar – Eğitim, Kentsel Alanların Planlanması ve Tasarımı**, KTÜ Mühendislik, Mimarlık Fakültesi Ders Notları, No:54, Trabzon.

SARAÇOĞLU, Hüseyin, (1990). **Bitki Örtüsü, Akarsular ve Göller Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları Öğretmen Kitapları Dizisi: 177**.

ŞEKER, Mehmet, Evliya Çelebi Seyahatnamesine göre Turgutlu ve Sosyal Hayatı, Turgutlu'nun Sosyo-Ekonomik Tarihi Sempozyumu Bildiriler Kitabı 4 - 5 Eylül 1995, (1997), Turgutlu Manisa.

ŞENGEL, Döndü (2000). **Cumhuriyetin İlk Yıllarında Turgutlu (1923-1933) T.C. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**.

T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, **1927-2000 Yılları Arasındaki Genel Nüfus Sayımı ile İlgili Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri**, Ankara.

T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, **1927-2000 Yılları Arasındaki Genel Nüfus Sayım Sonuçları**, Ankara.

T.C. Başbakanlık Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Turgutlu İlçesine ait (1984-2002) **Rasat Verileri**, Ankara.

T.C. Devlet Yıllığı (1928-1929) İstanbul Devlet Matbaası (1929) **Matbuat Umum Müdürlüğü**, İstanbul.

T.C. Karayolları Genel Müdürlüğü 2. Bölge Müdürlüğü, 2002 yılı Ulaşım Etüdüleri Planlama Başmühendisliği (2003). İzmir.

TOMAR, Ahmet (1992). Turgutlu Yöresinde Tarım Topraklarının Amaç Dışı Kullanımının Çevresel Etkileri Üzerine Bir Araştırma, T.C. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Turgutlu Atık su Tesisi Fizibilite Çalışması Nüfus ve Pis Su Debi Hesapları, (2000). İller Bankası 3. Bölge Müdürlüğü Kanalizasyon Proje Grubu.

Turgutlu Atıksu Tesisi Fizibilite Çalışması Nüfus ve Pis Su Debi Hesapları, (2000). İller Bankası 3. Bölge Müdürlüğü Kanalizasyon Proje Grubu.

Turgutlu İlçe Emniyet Müdürlüğü Verileri.

Turgutlu İlçe Tarım Müdürlüğü Brifing Raporları (1980, 1984, 1990, 2000, 2002, 2003).

Turgutlu Ticaret ve Sanayi Odası , 2000, 2001, 2002 İktisadi Durum Raporları.

Turgutlu Tuğla ve Kiremit Sanayicileri Derneği, Ticaret ve Sanayi Odası 2002 İktisadi Durum Raporu

UMAR, Bilge, (1993). Türkiye'deki Tarihsel Adlar, İnkılap Kitapevi, İstanbul.

www.meb.gov.tr

www.cevre.gov.tr.

YÖRÜKOĞLU, M. Nuri, (2001). Manisa Yangını, Celal Bayar Üniversitesi Türk Tarihi ve Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi, Manisa.

Yurt Ansiklopedisi, Türkiye İl İl, Dünü, Bugünü, Yarını (1982, 1983, 1984). Anadolu Yayıncılık İstanbul.

1984-1989 yılları arasında ilçede Belediye başkanlığı yapmış olan Mehmet Tüzel GÖKYAYLA'nın Salnameler, 1930 öncesi Meclisi İdare-i Belediye kararları, Seyfizadeler Vakfıyesi, Hacı Hüseyin Ağa Vakfıyesi, Manisa Vilayet Yıllıkları, Cumhuriyet sonrası Belediye Meclis Kararları ve Belediye Encümen kararlarına dayanarak yapmış olduğu araştırmalarına göre.

Ek Tablo 1: İlçede bulunan Tuğla Kiremit Fabrikaları

Fabrika Adı	Adresi	Fabrika Adı	Adresi
Delikanlı Toprak San.ve Tic.A.Ş.	Yeni İzmir Yolu Üzeri	Volkan Gürel	İzmir-Ankara Asf.Üzeri Kaynar Mevki
Örnek Toprak San.Adı Kom.Şti.	Koşukırı Mevkii	Üstün Top.San.Tic.A.Ş.	Ankara Asf.Üzeri Kaynar Mevki
Vardarlı Toprak San.Tic.A.Ş.	Yeni İzmir Yolu	Kudret Tuğla San.Tic.A.Ş.	Ankara Asf.Üzeri
Baştuğ Adı Kom. Şti.Galip Bircan ve Ortakları	Ankara Asfaltı Üzeri Kaynar Mevkii	Aykut Blok Top.San.Adı Kom.Şti.	Eski Manisa Yolu Koşukırı Mevkii
Dolar Tuğla ve Kiremit Fab.Adı.Kom.Şti.	Çepnidere Mevkii İzmir Ankara Asfaltı Üzeri	Deniz Blok Top.San.Tic.Ltd.Şti.	Eski Manisa Yolu Koşukırı Mevkii
Sağlam Blok Tuğla ve Kiremit	Ankara Asfaltı Kaynar Mevkii	Safa Top.San.Adı Kom.Şti.	Ankara Asf.Üzeri Kaynar Mevkii
Top-Kur Toprak San.ve Tic.A.Ş.	Eski İzmir Yolu Üzeri	Oğuz Toprak San.ve Tic.A.Ş.	Cumhuriyet Mh.Atatürk Bulv.Savaş Sk.No:2 Turgutlu
Semizler Top.San.Tic.Adı Kom.Şti.	Eski Manisa Yolu Üzeri Koşukırı Mevkii	Ayan Top.San.Tic.Ltd.Şti.	Eski İzmir Yolu Üzeri
Mekan Top.San.Tic.A.Ş.	Koşukırı Mevki	Ozan Top.San.Tic.Ltd.Şti.	İzmir Asfaltı Üzeri
Yavuz Top.San.ve Tic.A.Ş.	Ankara Asfaltı Üzeri	Yeni Aykutlar Ltd.Şti.	İzmir Asfaltı Üzeri Manisa Yol Kavşağı
Gür Blok	Eski İzmir Yolu Üzeri	Ceylan Kiremit Blok Tuğla San.Tic.A.Ş.	Eski İzmir Yolu Üzeri
Hisar Top.San.Adı Kom.Şti.	Ankara Asfaltı Üzeri Kaynar Mevkii	Ata Toprak San.Tic.Ltd.Şti.	İzmir Asfaltı Üzeri
Peksan Top.San.ve Tic.A.Ş.	Köprübaşı Mevkii	Topsan Koll.Şti. Nurettin Tuncay - Halil Kale ve Ort.	Ankara Asfaltı Üzeri Irlamaz Köprüsü Cıvanı Turgutlu
Dost Blok Tuğla Fab.Adı Kom.Şti.	Eski Manisa Yolu Koşukırı Mevkii	Aykutlar Koll.Şti.	Eski İzmir Yolu Üzeri Irlamaz Çayı Cıvanı
Parıldar Toprak San.ve Tic.A.Ş.	Eski Manisa Yolu Koşukırı Mevkii	Aysan Top.San.Tic.A.Ş.	Eski İzmir Yolu Üzeri
Giritli Blok Tuğla San.Tic.A.Ş.	Eski Manisa Yolu Koşukırı Mevkii	Bağ Blok Ali Bağçecikli	Ankara Asfaltı Üzeri Kaynar Mevkii

Yuva Kiremit Osman Biryigit-Halil Biryigit	Eski İzmir Yolu Üzeri	Kartal Top.San.Tic.A.Ş.	Ankara Asfaltı Üzeri Kaynar Mevkii
Dağ Blok Top.San.Tic.A.Ş.	İzmir Yolu Üzeri Dereköy Deresi	Ege Blok Top.San.Tic.Ltd.Şti.	İzmir Asfaltı Üzeri
Yıldız Blok Tuğla San.Tic.A.Ş.	Ankara Asf.Kaynar Mevkii	Şık Top.San.Tic.Adi Kom.Şti.	Koşukırı Mevkii Acıbadem Yolu
Üzmezler Top.San.Tic.A.Ş.	İzmir Ankara Asfaltı	İnanç Top.San.Tic.Ltd.Şti.	Yeni İzmir Yolu Üzeri Manisa Yol Kavşağı
İz Blok Top.San.Tic.Ltd.Şti.	Çepnidere Köyü Şeytanderesi Mev	Güneş Kiremit ve Blok Tuğla Fab.Koll.Şti.	Ankara Asf.Üzeri Keresteoğlu Mevki
Sertaş Top.San.Tic.A.Ş.	Eski İzmir Yolu Üzeri	Yüksel Top.San.Tic.A.Ş.	Ankara Asf.Üzeri Kaynar Mevkii
Semtuğ Top.San.Tic.A.Ş.	Eski Manisa Yolu Üzeri	Arif Erkan Erko Tuğla Fab.	Eski İzmir Yolu Üzeri Irlamaz Çayı Cıvanı
Engin Top.San.Tic.A.Ş.	Ankara Asf.Üzeri Kaynar Mevkii	Aslan Kiremit ve Tuğla San.Adi Kom.Şti.	Eski İzmir Yolu Üzeri
Bloksan Kiremit Tuğla Resk - Asmolen Blok San.Tic.A.Ş.	İzmir Asf.Üzeri	Çelik Tuğla Fab.Kom.Şti.	Koşukırı Mevkii
Askerali Top.San.Tic.A.Ş.	Ankara Asfaltı Kaynar Mevkii	Nur İnş.Tarım Ür.San.Tic.A.Ş.	Acarlar Mh.Atatürk Bulv.No:247
Dev Blok Turgutlu Toprak San.Tic.A.Ş.	İzmir Asfaltı Üzeri P.K.16	Demireller Toprak, İnş.Mermer ve Otomobil San.Tic.A.Ş.	İzmir Asf.Üzeri
Sümer Blok Top.San.Tic.A.Ş.	Eski Manisa Yolu Koşukırı Mevkii	Nazar Blok Toprak San.Tic.Ltd.Şti. Turgutlu Ş.B.	İzmir - Ankara Asfaltı Üzeri
Seçkur Blok Fabrikası Tamer Ünlü - Münire Doğan	Eski İzmir Yolu Üzeri	Emre Blok Hasan Sargın	İzmir Yolu Üzeri 3. Km Turgutlu
Eray Toprak San.ve Tic.A.Ş.	İzmir Asfaltı Manisa Yol Kavşağı	Çağdaş Toprak San.Tic.A.Ş.	Kaynar Mevkii Turgutlu
		Öz Tur-Top Toprak Sanayi Güngör Durmaköş	Kaynar Mevkii Ankara Asfaltı Üzeri

Kaynak: Turgutlu Ticaret ve Sanayi Odası 2002 Yılı İktisadi Durum Raporu.

Foto 1: Irlamaz Çayı Taşkını, Irlamaz Köprüsü Üzeri Ankara Yolu Üzeri

Foto 2: Albayrak Mahallesi Dereği sokak

Foto 3: Belediye Binasından güneybatıya doğru kentin görünümü

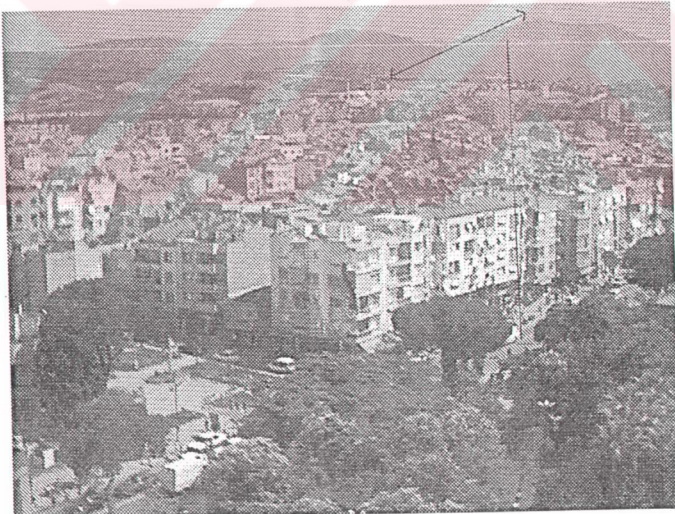

Foto 4: Kentin en işlek caddesi Atatürk Bulvarı

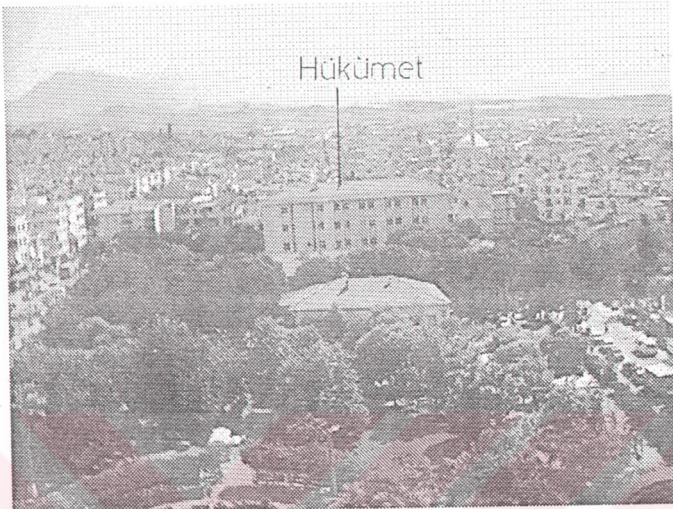

Foto 5: Kentin geniş yeşil alanlarından biri olan Orta Park ve güneyi

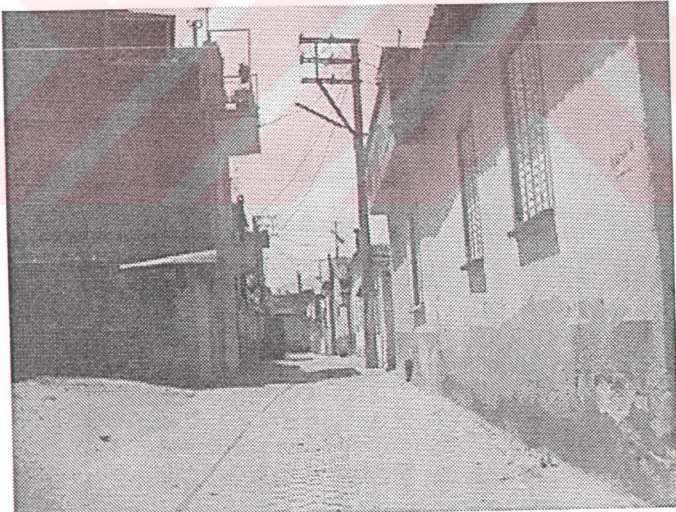

Foto 6: Şehitler Sokak, Şehitler Mahallesi

Foto 7: Yaylalı Kapı Sokak, Bozkurt Mahallesi

Foto 8: Turgutlar Yolu, Kurtuluş Mahallesi

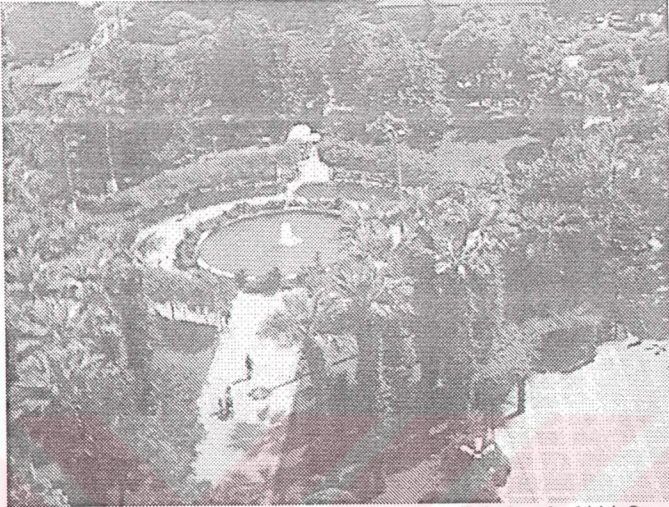

Foto 9: Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan kentin geniş yeşil alanlarından birisi, Orta Park

Foto 10: Turgutlu güneyi, Selvitepe Mahallesi

Foto 11: E-96 karayolu üzerinden kentin girişi ve Atatürk Bulvarı

Foto 12: Eski Halkevi, Belediye Binası olarak kullanılmış, 2004 yılı itibariyle Belediye Kùltür Sanat Merkezi

Foto 13: akalazmağı mevkiinde toprak alımı sonucu oluşan çukurlar

Foto 14: Pazartesi Pazaryeri, Atatürk Mahallesi

Foto 15: Turgutlu ilçe merkezinin güneyinde yer alan Irlamaz Köyü

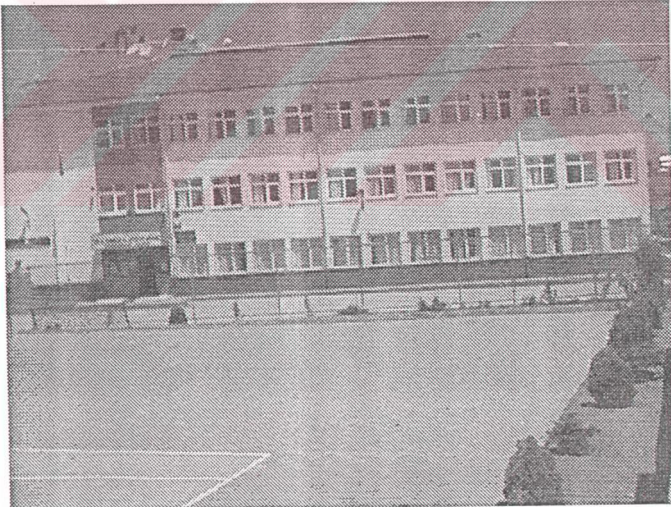

Foto 16: TEV C. S. Bayari İlköğretim Okulu, Şehitler Mahallesi

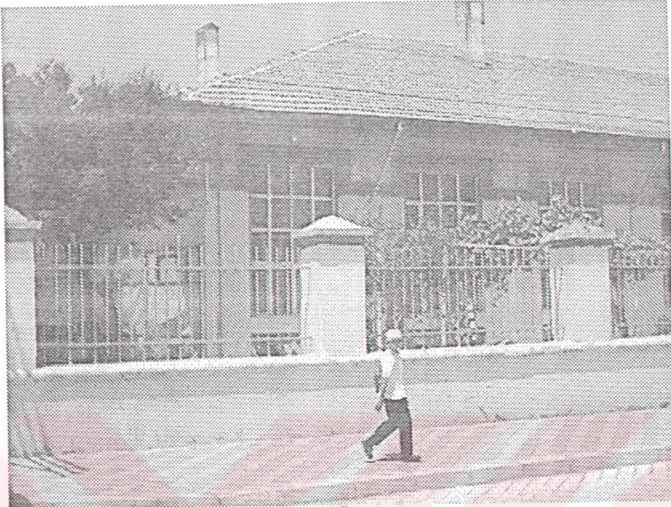

Foto 17: Namık Kemal İlköğretim Okulu, Özyurt Mahallesi

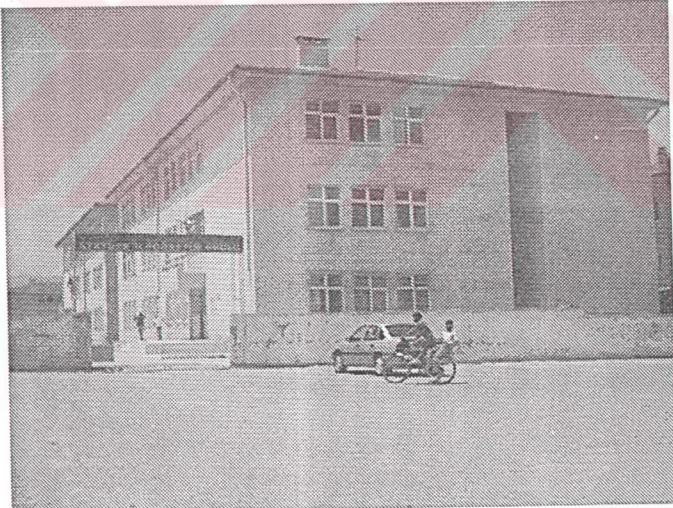

Foto 18: Atatürk İlköğretim Okulu, Atatürk Mahallesi

Foto 19: öp Depo Alanı

Foto 20: öp Depo Alanı

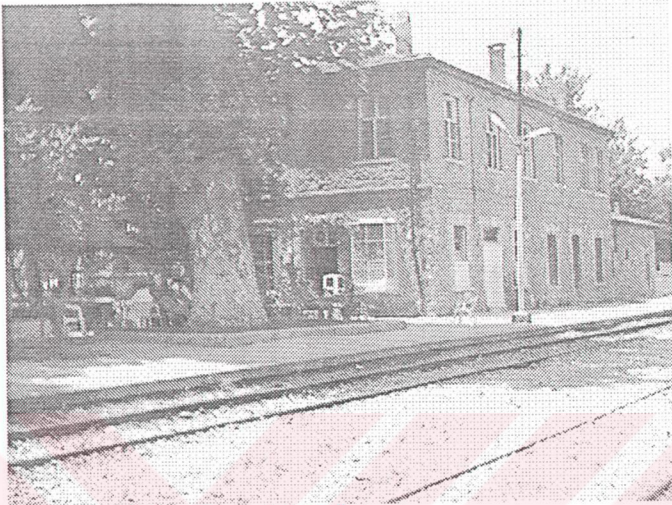

Foto 21: Turgutlu Gari, İstasyonaltı Mahallesi

Foto 22: Turgutlu Devlet Hastanesi Yıldırım Mahallesi

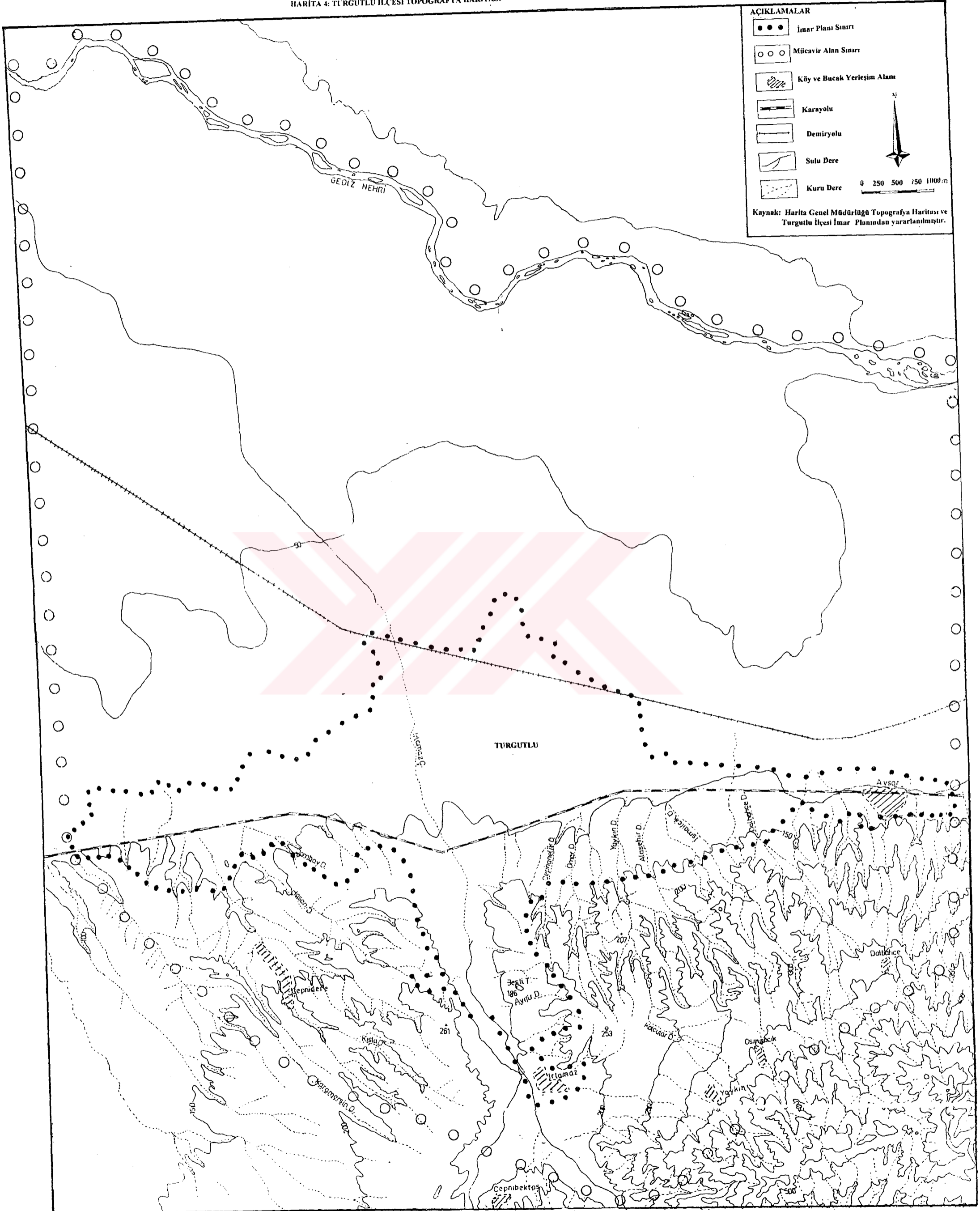

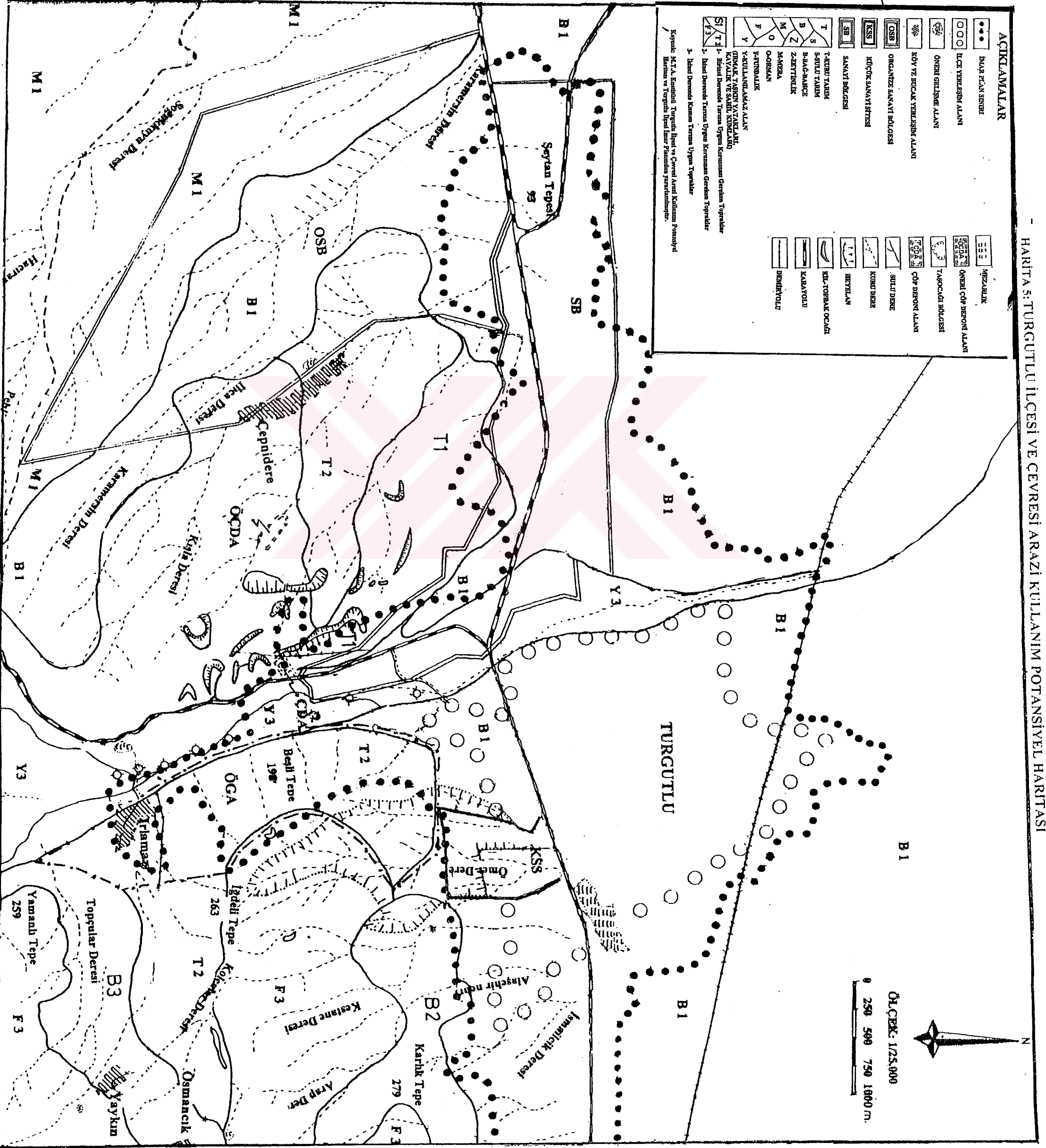
Foto 23: Turgutlu Huzurevi, Yıldırım Mahallesi

Foto 24: Turgutlu Öğretmenevi, Cumhuriyet Mahallesi

HARİTA 4: TURGUTLU İLÇESİ TOPOĞRAFYA HARİTASI

AÇIKLAMALAR

●●●	BİNA PLAN SINIRI	▬▬▬	MEZARLIK
○○○	İLÇE YERLEŞİM ALANI	▬▬▬	ÖZEL ÇÖP DEPOLAMA ALANI
□□□	ÖZEL GELİŞME ALANI	▬▬▬	TASOÇAĞI BÖLGESİ
□□□	KÖY VE HİÇKAÇ YERLEŞİM ALANI	▬▬▬	ÇÖP DEPOLAMA ALANI
▬▬▬	ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	▬▬▬	SULU DERE
▬▬▬	KIÇIK SANAYİ BÖLGESİ	▬▬▬	KURU DERE
▬▬▬	SANAYİ BÖLGESİ	▬▬▬	BEYELAN
▬▬▬	T-KURU TARIM	▬▬▬	İKLİ TOPLAK OCAĞI
▬▬▬	S-SULU TARIM	▬▬▬	KIRAYOLU
▬▬▬	B-BAÇIMARÇI	▬▬▬	İKİNERYOLU
▬▬▬	Z-ZAKATLIK	▬▬▬	
▬▬▬	M-MAZARA	▬▬▬	
▬▬▬	O-ORMAN	▬▬▬	
▬▬▬	Y-YATIRIM ALAN	▬▬▬	

1. İKLİM BÖLGESİ
2. İKLİM BÖLGESİ
3. İKLİM BÖLGESİ

4. İKLİM BÖLGESİ

5. İKLİM BÖLGESİ

6. İKLİM BÖLGESİ

7. İKLİM BÖLGESİ

8. İKLİM BÖLGESİ

9. İKLİM BÖLGESİ

10. İKLİM BÖLGESİ

11. İKLİM BÖLGESİ

12. İKLİM BÖLGESİ

13. İKLİM BÖLGESİ

14. İKLİM BÖLGESİ

15. İKLİM BÖLGESİ

16. İKLİM BÖLGESİ

17. İKLİM BÖLGESİ

18. İKLİM BÖLGESİ

19. İKLİM BÖLGESİ

20. İKLİM BÖLGESİ

21. İKLİM BÖLGESİ

22. İKLİM BÖLGESİ

23. İKLİM BÖLGESİ

24. İKLİM BÖLGESİ

25. İKLİM BÖLGESİ

26. İKLİM BÖLGESİ

27. İKLİM BÖLGESİ

28. İKLİM BÖLGESİ

29. İKLİM BÖLGESİ

30. İKLİM BÖLGESİ

31. İKLİM BÖLGESİ

32. İKLİM BÖLGESİ

33. İKLİM BÖLGESİ

34. İKLİM BÖLGESİ

35. İKLİM BÖLGESİ

36. İKLİM BÖLGESİ

37. İKLİM BÖLGESİ

38. İKLİM BÖLGESİ

39. İKLİM BÖLGESİ

40. İKLİM BÖLGESİ

41. İKLİM BÖLGESİ

42. İKLİM BÖLGESİ

43. İKLİM BÖLGESİ

44. İKLİM BÖLGESİ

45. İKLİM BÖLGESİ

46. İKLİM BÖLGESİ

47. İKLİM BÖLGESİ

48. İKLİM BÖLGESİ

49. İKLİM BÖLGESİ

50. İKLİM BÖLGESİ

51. İKLİM BÖLGESİ

52. İKLİM BÖLGESİ

53. İKLİM BÖLGESİ

54. İKLİM BÖLGESİ

55. İKLİM BÖLGESİ

56. İKLİM BÖLGESİ

57. İKLİM BÖLGESİ

58. İKLİM BÖLGESİ

59. İKLİM BÖLGESİ

60. İKLİM BÖLGESİ

61. İKLİM BÖLGESİ

62. İKLİM BÖLGESİ

63. İKLİM BÖLGESİ

64. İKLİM BÖLGESİ

65. İKLİM BÖLGESİ

66. İKLİM BÖLGESİ

67. İKLİM BÖLGESİ

68. İKLİM BÖLGESİ

69. İKLİM BÖLGESİ

70. İKLİM BÖLGESİ

71. İKLİM BÖLGESİ

72. İKLİM BÖLGESİ

73. İKLİM BÖLGESİ

74. İKLİM BÖLGESİ

75. İKLİM BÖLGESİ

76. İKLİM BÖLGESİ

77. İKLİM BÖLGESİ

78. İKLİM BÖLGESİ

79. İKLİM BÖLGESİ

80. İKLİM BÖLGESİ

81. İKLİM BÖLGESİ

82. İKLİM BÖLGESİ

83. İKLİM BÖLGESİ

84. İKLİM BÖLGESİ

85. İKLİM BÖLGESİ

86. İKLİM BÖLGESİ

87. İKLİM BÖLGESİ

88. İKLİM BÖLGESİ

89. İKLİM BÖLGESİ

90. İKLİM BÖLGESİ

91. İKLİM BÖLGESİ

92. İKLİM BÖLGESİ

93. İKLİM BÖLGESİ

94. İKLİM BÖLGESİ

95. İKLİM BÖLGESİ

96. İKLİM BÖLGESİ

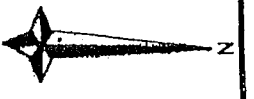
97. İKLİM BÖLGESİ

98. İKLİM BÖLGESİ

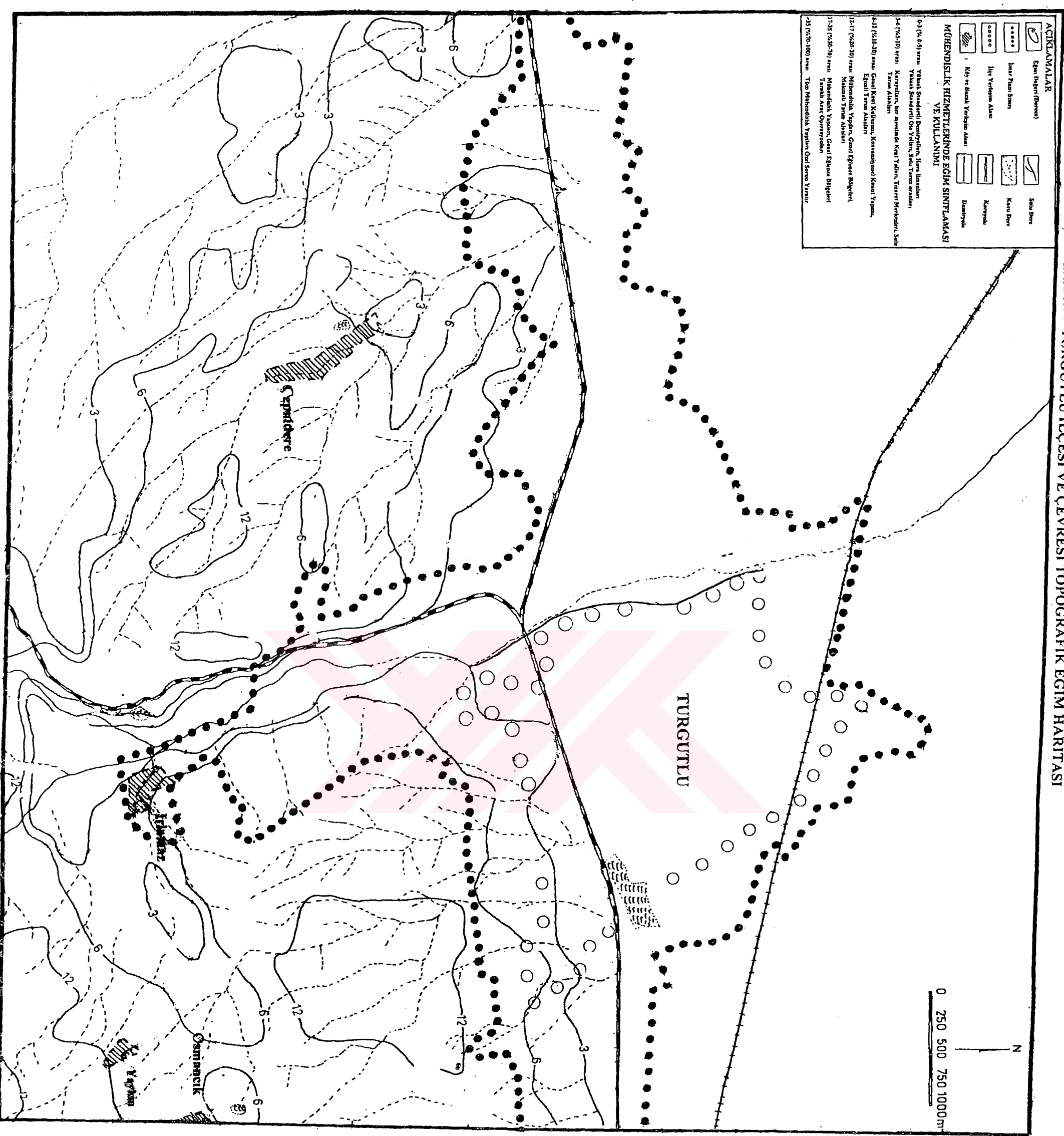
99. İKLİM BÖLGESİ

100. İKLİM BÖLGESİ

ÖLÇEK: 1/25.000
0 250 500 750 1000 m.

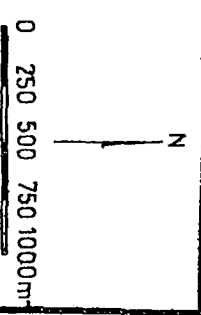
HARİTA 6: TURGUTLU İLÇESİ VE ÇEVRESİ TOPOGRAFİK EGİM HARİTASI

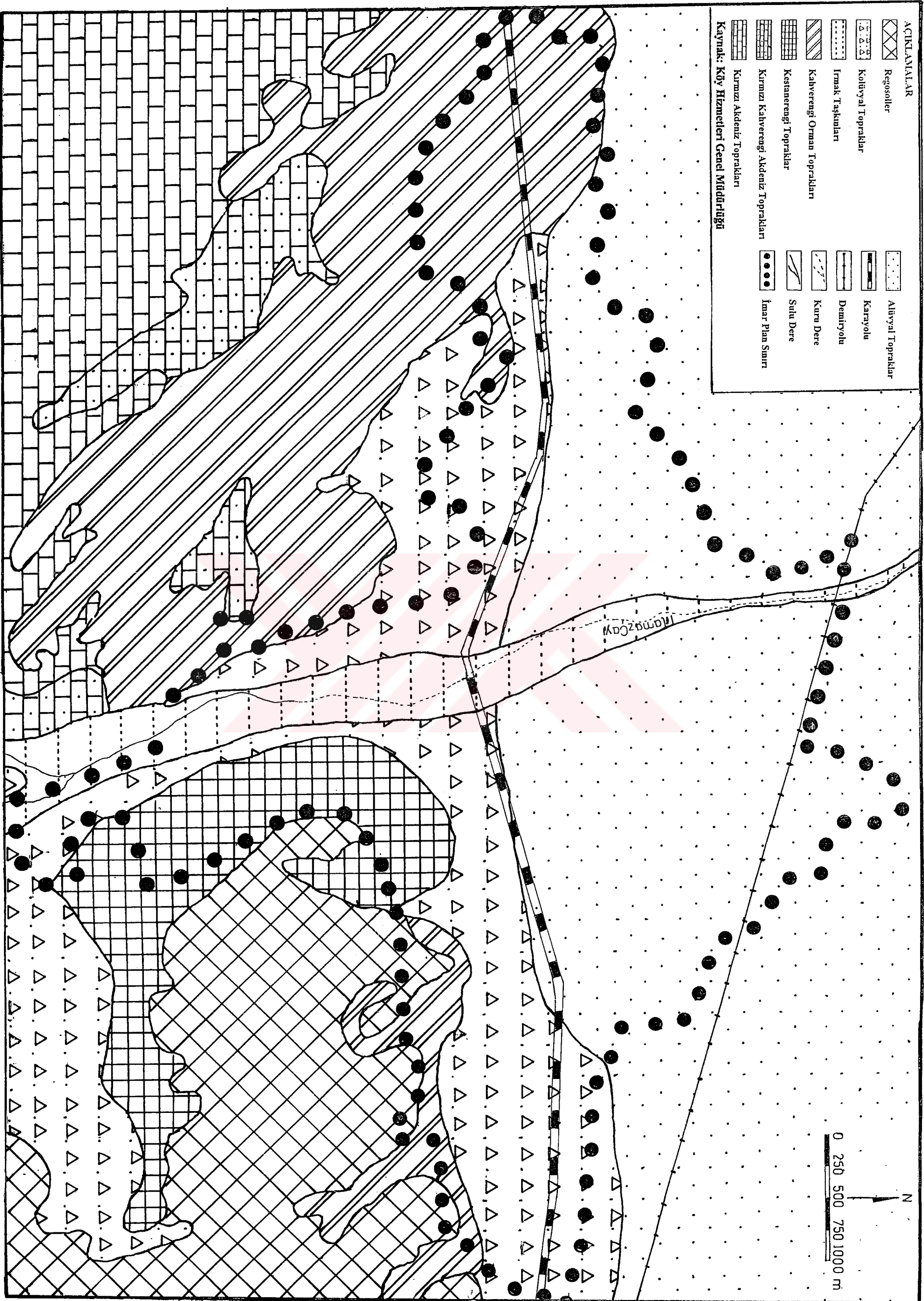
AÇIKLAMALAR	
	Sahil İbreti
	Kırsal Dur
	Kırsal
	Düzensiz

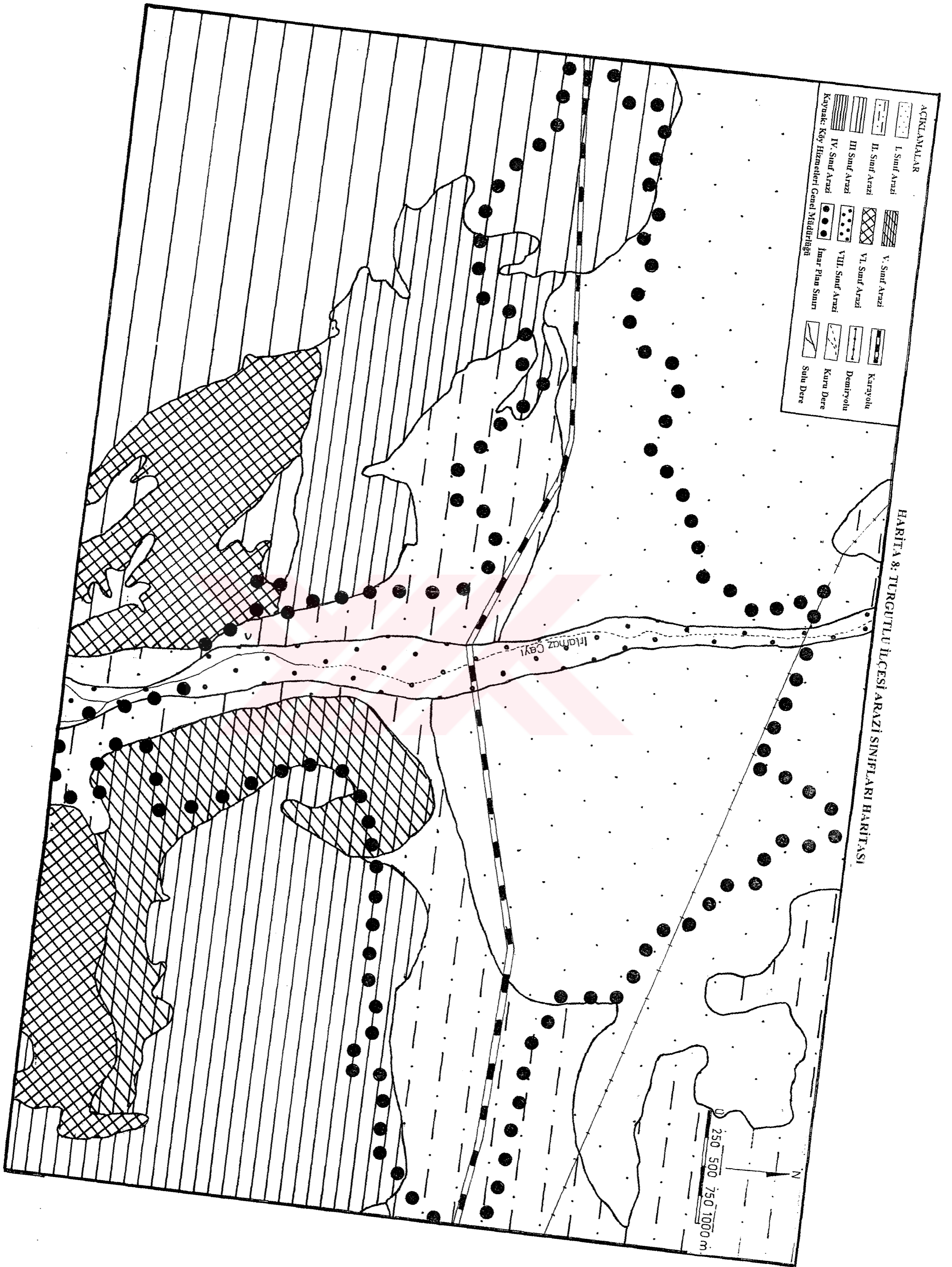
MÜHÜRİZİLİK HİZMETLERİNDE EGİM SINIFLAMASI VE KULLANIMI

6-3 (2-6-3) arası	Yüksek Sıcaklık, Düşük Nem, İlgililik Alanı
3-4 (2-5-10) arası	Kırsal Dur, İmar Planı Sınırı, Köy ve Belediye Yerleşim Alanı, Tarama Alanları
6-3 (2-6-3) arası	Eğilimli Tarama Alanları
12-17 (2-12-17) arası	Mümkünçülük, Yüksek, Genel Eğilim Bölgesi, Kaldırım, Tarama Alanları
17-25 (2-17-25) arası	Mümkünçülük, Yüksek, Genel Eğilim Bölgesi, Tarama Alanları
25 (2-25-100) arası	Tüm Mümkünçülük, Yüksek Genel Eğilim Yerleri

HARİTA 7: TURGUTLU İÇESİ TOPRAK HARİTASI

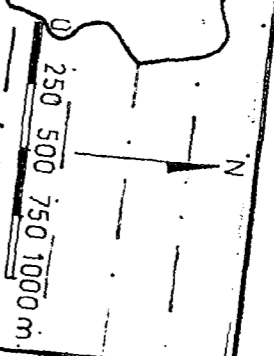

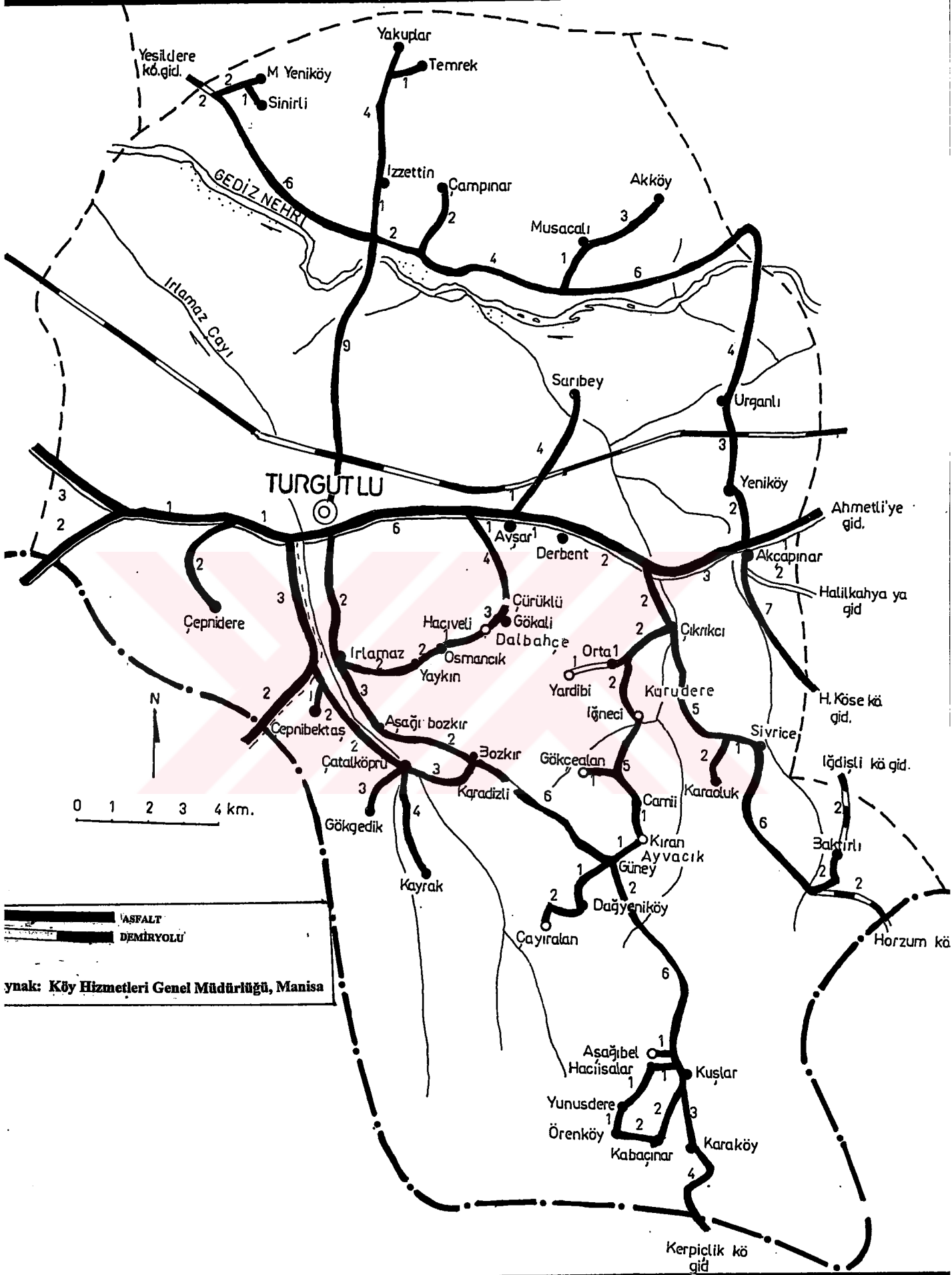
HARİTA 8: TURGUTLU İLÇESİ ARAZI SINIFLARI HARİTASI

ACIKLAMALAR

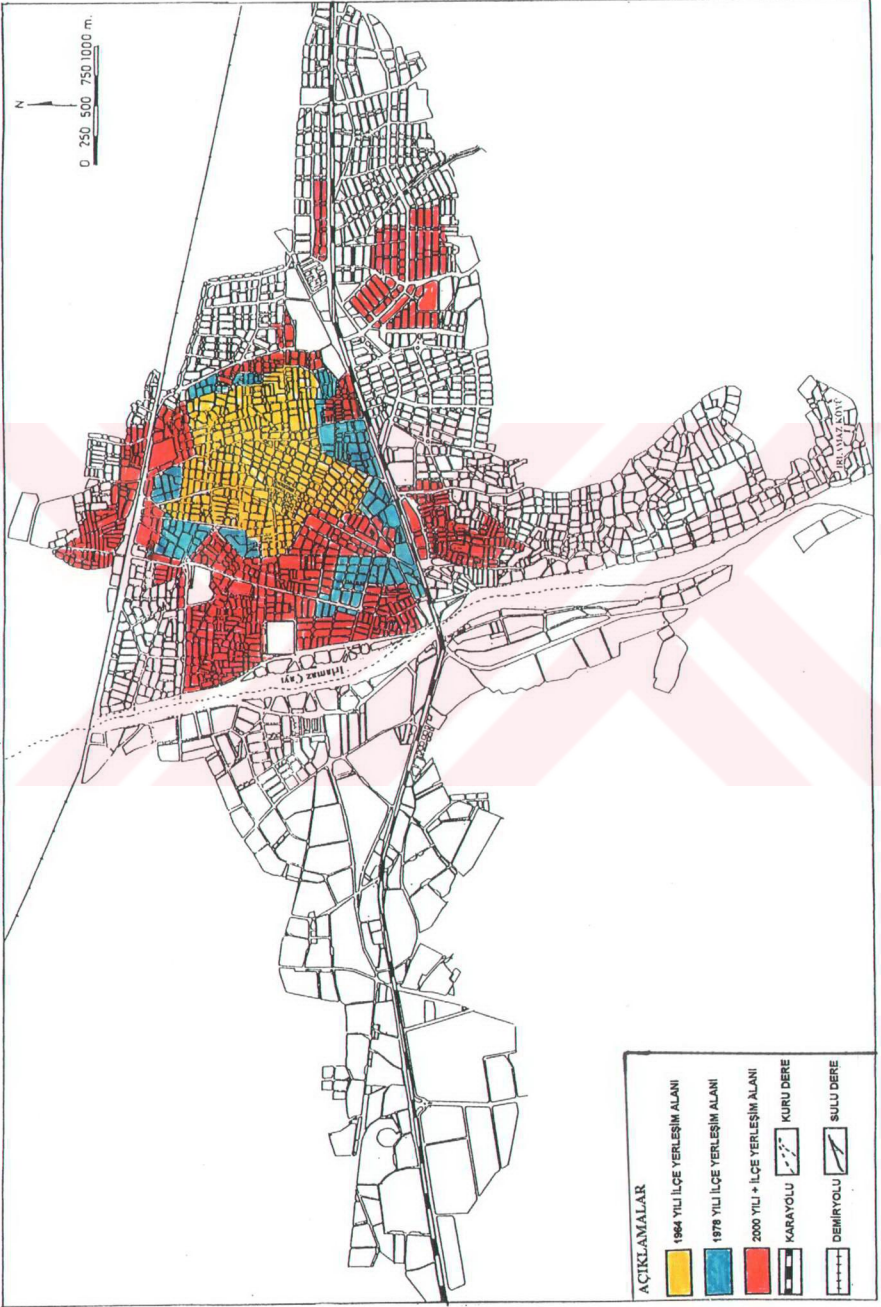
	I. Sınıf Arazi		V. Sınıf Arazi
	II. Sınıf Arazi		VI. Sınıf Arazi
	III. Sınıf Arazi		VII. Sınıf Arazi
	IV. Sınıf Arazi		İmar Planı Sınırı
	Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü		Karayolu
			Demiryolu
			Kuru Dere
			Sulü Dere

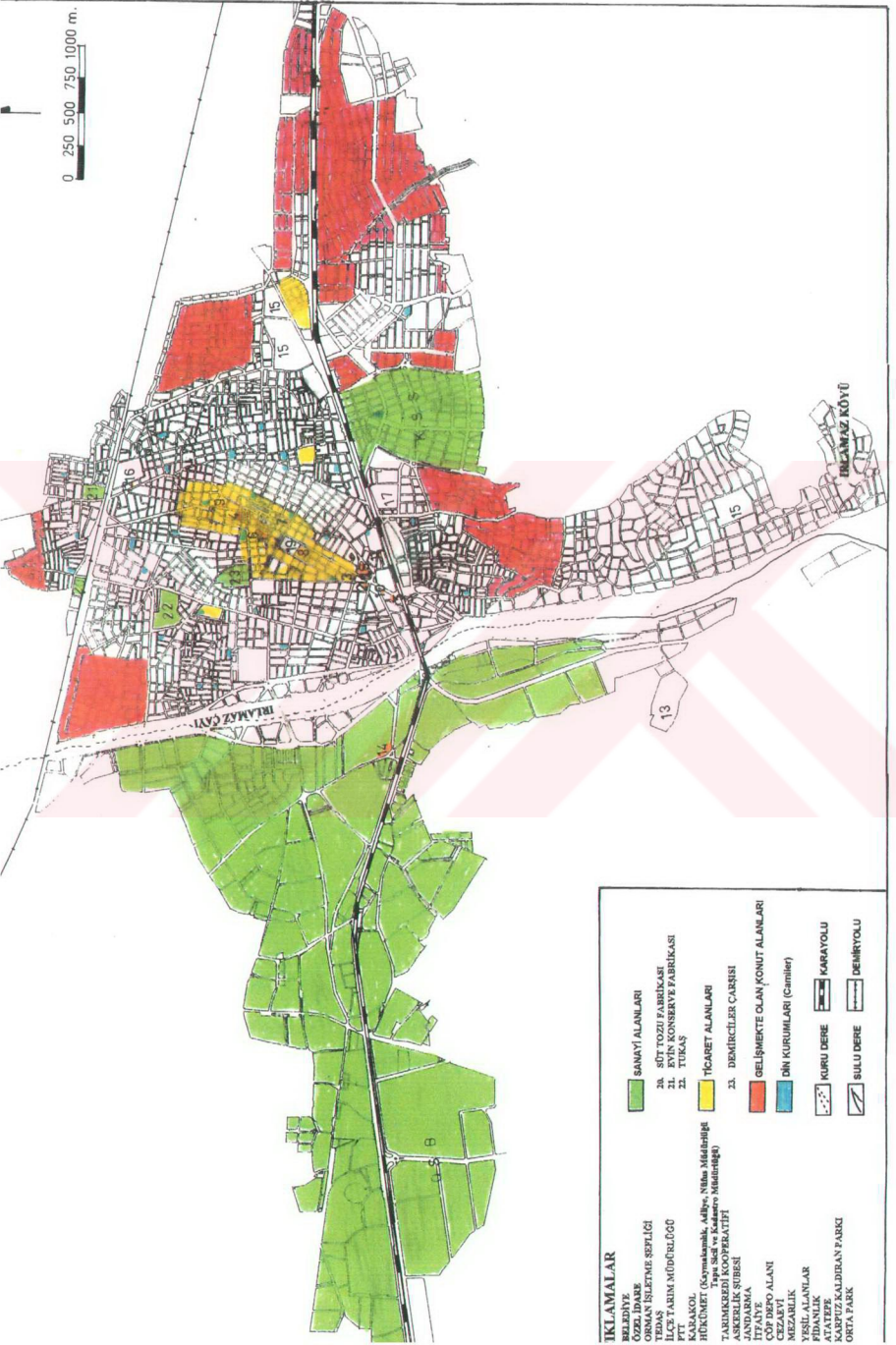
HARİTA 9: TURGUTLU İLÇESİ VE KÖYLERİ

HARITA 11: TURGUTLU İLÇE MERKEZİNİN YILLARA GÖRE KENTSEL GELİŞİMİ

0 250 500 750 1000 m.

IKLAMALAR

BELEDİYE

ÖZEL İDARE

YERLİK İSLETME ŞEKLİ

İLÇE TARIM MÜDÜRLÜĞÜ

PTT

YERLİK

RİHÜCİMET (Kırsalınabilir, Adliye, Nispetiye, Mülkiyeye)

TARIMKİREDİ KOOPERATİFİ

YERLİK SÜBESİ

JANDARNA

İTTİFAK

ÇOP DEPO ALANI

MEZARLIK

YERLİK ALANLAR

FİDANLIK

ATA TEPE

ALDIRAN PANKE

ORTA PARK

■ SANAYİ ALANLARI

20. SÖT TOZU FABRİKASI

21. EYİN KONSERVE FABRİKASI

22. TÜKAS

■ TİCARİET ALANLARI

23. DEMİRCİLER ÇARŞISI

■ GELİŞMEKTE OLAN KONUT ALANLARI

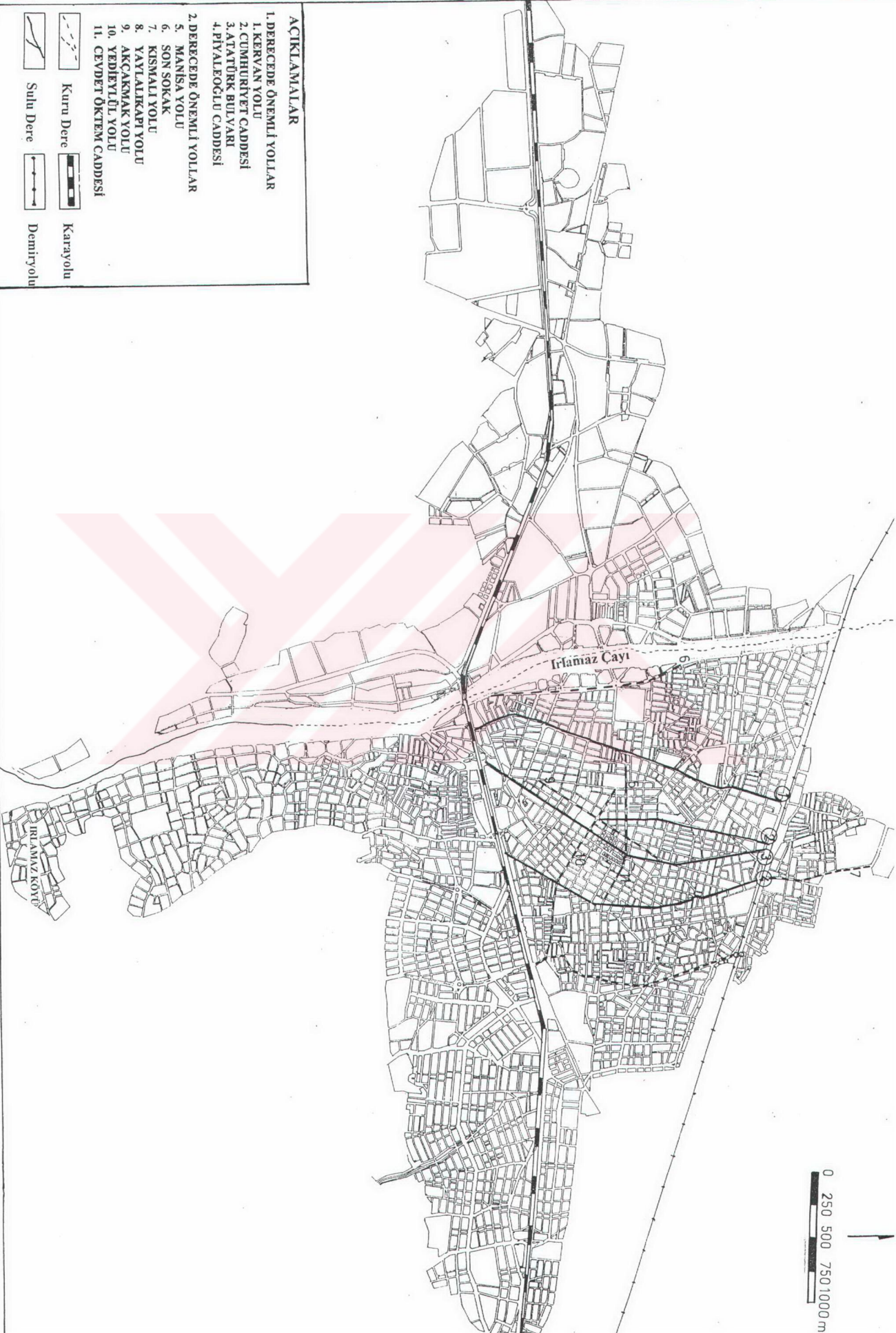
■ DİN KURUMLARI (Camiler)

■ KURU DERE

■ SULU DERE

■ KIRAYOLU

■ DENİZYOLU

AÇIKLAMALAR

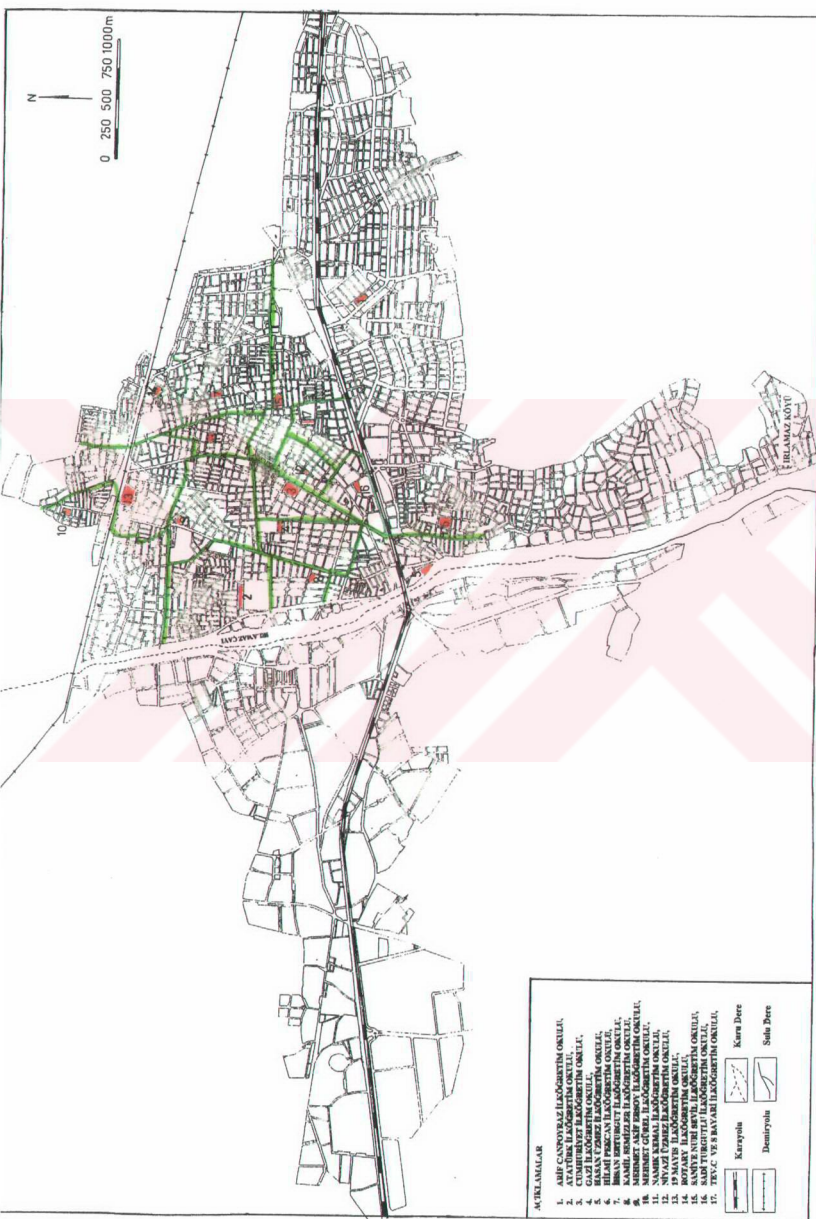
1. DERECEDE ÖNEMLİ YOLLAR

- 1. KERAN YOLU
- 2. CUMHURİYET CADDESİ
- 3. ATATÜRK BULVARI
- 4. PİYALEOĞLU CADDESİ

2. DERECEDE ÖNEMLİ YOLLAR

- 5. MANİSA YOLU
- 6. SON SOKAK
- 7. KISMALI YOLU
- 8. YAYLALIKAPI YOLU
- 9. AKÇAKMAK YOLU
- 10. YEDİEYLÜL YOLU
- 11. CEVDET ÖKTEM CADDESİ

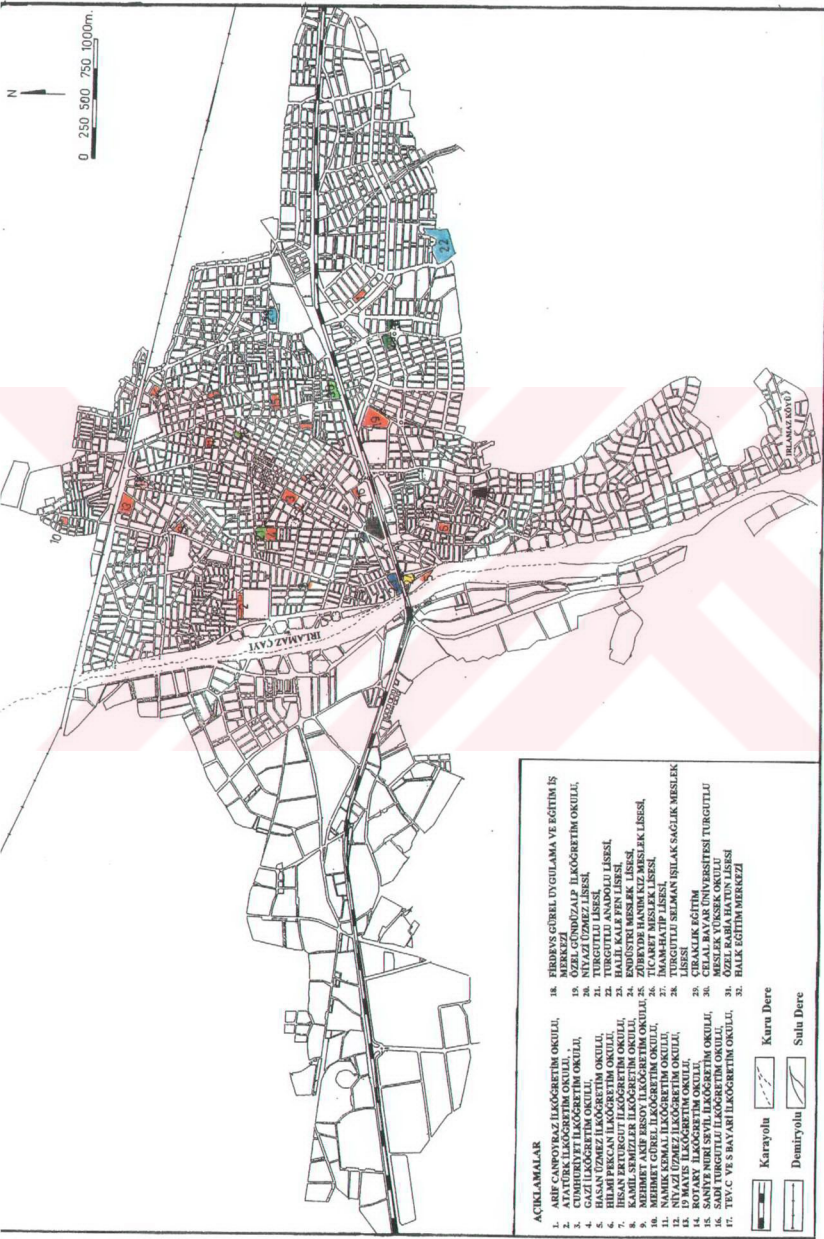
	Karu Dere		Karayolu
	Sulu Dere		Demiryolu

ŞİRETLER

1. AŞİF ÇANNOVAZ İLKÖĞRETİM OKULU,
2. ÇAYIRCIYAZ İLKÖĞRETİM OKULU,
3. CUMHURİYET İLKÖĞRETİM OKULU,
4. GAZİ İLKÖĞRETİM OKULU,
5. İZZET PAŞA İLKÖĞRETİM OKULU,
6. İLHAMİ PAŞA İLKÖĞRETİM OKULU,
7. İSMAN KURTULMUŞ İLKÖĞRETİM OKULU,
8. İBRAHİM PAŞA İLKÖĞRETİM OKULU,
9. İBRAHİM PAŞA İLKÖĞRETİM OKULU,
10. İBRAHİM PAŞA İLKÖĞRETİM OKULU,
11. İBRAHİM PAŞA İLKÖĞRETİM OKULU,
12. İBRAHİM PAŞA İLKÖĞRETİM OKULU,
13. İBRAHİM PAŞA İLKÖĞRETİM OKULU,
14. İBRAHİM PAŞA İLKÖĞRETİM OKULU,
15. İBRAHİM PAŞA İLKÖĞRETİM OKULU,
16. İBRAHİM PAŞA İLKÖĞRETİM OKULU,
17. İBRAHİM PAŞA İLKÖĞRETİM OKULU,

	Karayolu		Kara Dere
	Demiryolu		Su Dren

0 250 500 750 1000m.

N

- AÇIKLAMALAR**
- 1. ABİF ÇANFOTRAZ İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 2. CUMHURİYET İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 3. GAZİ İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 4. İHSAN BEKTAŞ İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 5. İHSAN ERTURGUT İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 6. KAMİL SEMİZLER İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 7. MEHMET GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 8. NABİH KEMAL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 9. NİYAZI İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 10. ÖZEL GÖNÜŞALP İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 11. ÖZEL BAHİA HATUN İLİSİ,
 - 12. ÖZEL VE S BAYAR İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 13. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 14. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 15. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 16. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 17. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 18. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 19. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 20. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 21. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 22. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 23. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 24. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 25. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 26. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 27. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 28. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 29. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 30. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 31. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 32. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
- ACIKLAMALAR**
- 14. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU VE EĞİTİM İS MERKEZİ
 - 15. ÖZEL GÖNÜŞALP İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 16. NİYAZI ÜZMEZ İLİSİ,
 - 17. TÜRGÜTÜ ANADOLU İLİSİ,
 - 18. HALİ KALFEN İLİSİ,
 - 19. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 20. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 21. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 22. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 23. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 24. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 25. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 26. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 27. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 28. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 29. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 30. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 31. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
 - 32. İBRAHİM GÜBEL İLKÖĞRETİM OKULU,
- ACIKLAMALAR**
- 1. Kuru Dere
 - 2. Demiryolu
 - 3. Sulu Dere

0 : 250 500 750 1000 m

AÇIKLAMALAR

1. AYATIRK MABALLESİ
2. YILDIRIM MABALLESİ
3. İSTASYONALTI MABALLESİ
4. YILDIZ MABALLESİ
5. YÜZÜK MABALLESİ
6. -ÖZÜRT MABALLESİ
7. İSTİKLAL MABALLESİ
8. İYİ HAYAT MABALLESİ
9. ALTAY MABALLESİ
10. YILMAZAR MABALLESİ
11. CUMHURİYET MABALLESİ
12. YENİ MABALLESİ
13. ACARLAR MABALLESİ
14. BOZKURT MABALLESİ
15. ÇAYIRCI MABALLESİ
16. SUTLU MABALLESİ
17. TURAN MABALLESİ
18. SELVİFERE MABALLESİ
19. İZZET MABALLESİ
20. SUBAŞI MABALLESİ
21. TIRGUTLAR MABALLESİ

0 50 100 150 200 250 300 + Kış/ha

İLHAMİZ ÇAYI

KURU DEĞE

KURU DEĞE

DENİZ YOLU